

సినీసుమాలు

భారతీయ సినీమాల్లో స్త్రీ

CINEE SUMAALU

Women Protagonists in Indian Films

సినీసుమాలు

వారాల ఆనంద్

ఫిలిం ఫౌండేషన్ ప్రచురణ

CINEE SUMAALU

Women Protagonists in Indian Films

VARALA ANAND

First Volume : 21st August 2002.

© Varala Indira

Cover Design : Vasu, Prem, Fourth Eye, Hyderabad.

Composed & Printed by : *RELA* GRAPHICS, KARIMNAGAR.

Cover Printed at : Pragathi Art Printers.

Publication : Film Foundation Publications, 10-3-401/4, Bank Colony,

KARIMNAGAR-505 001, A.P., India,

Phone : 08722-21678, Email : varalaanand@Yahoo.Com

COPIES AVAILABLE AT : Publishers and All Leading Book Sellers of A.P.

Price : **90/-**

\$ 7

CINEE SUMAALU

Women Protagonists in Indian Films

VARALA ANAND

First Volume : 21st August 2002.

© Varala Indira

Cover Design : Vasu, Prem, Fourth Eye, Hyderabad.

Composed & Printed by : *RELA GRAPHICS*, KARIMNAGAR.

Cover Printed at : Pragathi Art Printers.

Publication : Filim Foundation Publications, 10-3-401/4, Bank Colony,
KARIMNAGAR-505 001, A.P., India,

Phone : 08722-21678, Email : varalaanand@Yahoo.Com

COPIES AVAILABLE AT : Publishers and All Leading Book Sellers of A.P.

Price : **120/-**

\$ 9

నా జీవన సహచరి

ఇండిర్ కు

ఆత్మీయ స్పందన

అద్భుతమైన పలు భాషల సినిమాల్ని పలు వర్షాల్లో పరిణితితో పరిచయం చేస్తూ 'ఇంద్రధనుస్సు'లా మన కళ్ళముందు కనిపించేలా చేశారు ఆనంద్. ప్రతి సినిమాను అంకితభావంతో తపస్సులా తపనతో ఆర్టితో with passion unbiased గా చూసిన ఆనంద్ కృషి ప్రతి వ్యాసంలోనూ కనిపిస్తుంది. ఓ దగ్గర నటుల ప్రతిభని ప్రశంసిస్తారు... మరోచోట చిత్రంలో మిళితముయిపోయిన సంగీత నేపథ్యాన్ని పరిచయం చేస్తారు. మరో చిత్రాన్ని డైరెక్టర్ ఫిల్మ్ అని సాధికారంగా అనాన్స్ చేస్తారు. తడక చాటునుంచి ప్రతిభా వంతంగా పనిచేసిన కెమరాకన్నును మన కళ్ళముందుంచుతారు. అంతలో సినిమాకన్నా కూడా టాగోర్ బ్యాక్ గ్రౌండ్ చిత్రానికి గుండెలాంటిదని మనకు చెప్తారు. ఏమిటయ్యా ఈ మనిషి... ఒక్కటి వొదలకుండా అన్నింటినీ ఇంత దీర్ఘంగా నిశితంగా గమనించి చప్పకంచి లెస్సర్స్ చేశారు. అనుకుంటూ వుంటే గతంలో చదివిన VAK గారి వ్యాఖ్యానం గుర్తుకొచ్చింది.

ఓ చోట VAK "నవరంగ్ సినిమా గురించి రాస్తూ ఆ సినిమా నేను చూడ నక్కరలేదు, విననక్కరలేదు... తలుచుకుంటే చాలు.. ఆ తలపే వసంతకుసుమాకరం... ఆ వలపే సిద్ధమకర ధ్వజం... ఆ పిలుపే మన్మథోపాలంభన, నాకంటే అదృష్టవంతుడెవ్వడి పదునాల్గు భువనాలలో" అన్నారు. ఆరకంగా ఎన్నో మంచి సినిమాల్ని చూడగలిగిన అదృష్టజీవి ఆనంద్ జీ అని కొంచెంగా ఈర్ష్యపడ్డాను. ఆ అదృష్టం సొంతంగా మిగుల్చు కోకుండా మనల్ని అనుభవించమని చేసిన ప్రయత్నమే ఈ పుస్తక రూపం అనిపించింది.

ఎన్ని సినిమాలు ఎంత మంచి చిత్రాలు గతంలో చూసిన వారికి మళ్ళీ ఆ మధుర జ్ఞాపకాల్లో తేలిపోయేట్లుగా... చూడనివారికి ఓకొత్త ప్రపంచంతో పరిచయమయ్యేలా రాసారు. చదువుతూ ఉంటే కొన్ని కలత పెడతాయి... కొన్ని చోట్ల దుఃఖం కమ్ముకొంటుంది. కొన్ని చోట్ల నిస్సహాయులుగా మిగిలిపోతాం... మరొకొన్ని పర్యాయాల్లో సినిమాల్లోని పాత్రలు మనల్ని ప్రక్షల వేసి నిలబిస్తే సమాధానం చెప్పలేక బిత్తర పోయినట్లుగా అలానే ఉండేపోతాం. స్త్రీల వ్యక్తిత్వాల్ని స్త్రీల సమస్యల్ని ప్రధానంగా ప్రతిబింబించే సినిమాల్ని పురుష మాయాజాలంతో ఇబ్బందుల్ని ప్రాజెక్ట్ చేసి చిత్రాల్ని ఎన్నుకొన్నారు ఆనంద్. బోల్ట్ సైట్ కదూ! సినిమా చూడక పోయినా దృశ్యాన్ని టోటల్ గా అనువదించి చూసిన ఫీలింగ్ తెప్పించడానికి ఎన్నెన్నో జీవితాల్లోని మూలల్లోకి వెళ్ళి ఆజీవన పాఠ్యా లని మనకనుభవం కలిగేలా చేసేందుకు చక్కటి ప్రయత్నం చేశారు ఆనంద్. సినిమాలు చూడడం, ఏ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్ మిస్ కాకపోవడం, రచయిత, కవి కావటం, వృత్తి నిరంతరం పుస్తకాల మధ్య మెలగటం వల్ల కాబోలు చక్కగా తన ఉద్యోగం చేయగలిగారు.

ఇక కొన్ని సినిమాల గురించి చెప్పకుండా వుండలేక పోతున్నాను. 'ఆర్మీ అవుర్

జెరత్' మనసున్న మనుష్యుల మధ్య అనుబంధాన్ని చూసాక... "దేవుడా ప్రపంచమంతా అలాంటి మనుష్యులతో నింపేయవూ" అని కళ్ళలో నీళ్ళతో ప్రార్థించాలని మనకూ అనిపిస్తుంది.

"మాయా మేమ్ సాబ్" మనల్ని గుక్కతిప్పకొనివ్వకుండా చేసే పాత్ర కలలకీ వాస్తవాలకీ పొంతన లేక, ఆ తేడా తప్పకొలేక భేదంతో వూపిరాడని స్థితిలో వెంపర్లూ వెతుకులాట... ఎలాంటి మాయ పాఠలు లేకుండా మనల్ని ఓ సఫకేటింగ్ ఫీలింగ్ లో ముంచితే మూవి.

"భూమిక" స్త్రీ స్వేచ్ఛ... ఆమెపై పురుష ఆధిక్యతా ఒత్తిడి... వ్యక్తిగా కళాకారిణిగా ఆర్టితో తపనతో తన జీవితాన్ని తనకిష్టమయిన రీతిలో మలుచుకోవడానికి కొనసాగించడానికి సంఘర్షించిన ఉష జీవితం.

"నసీమ్" ఏమైనా జరగనీ నవ్వడమే ముఖ్యం... That must be your attitude అని చెప్పే ప్రభాతపు మృధువైన మజ్జైన్ గాలి. "ఇషాన్" చదవగానే మెరుపుల మరకలు నవల నాకు జ్ఞాపకం రావడం గమ్యుత్తు.

స్త్రీని నియంత్రించే సమాజపు గోడల్ని మళ్ళీలేసిన 'ఏకదిన ప్రతిదిన' చర్చకీడుస్తుంది. "అలిసింటే అన్వేషణమ్" అస్పష్ట జీవితం, అర్థం కాని బతుకులోంచి అర్థవంతమయిన Clear Goal Motive తో జీవితాన్ని సాగించడానికి నిర్ణయించుకొనే ఓ స్త్రీ జీవితం.

"దృష్టి" ఎవరు మన ఆనందాల్ని తన్నుకుపోయింది! అసలేవరు వాటిని ఎగరేసుకు పోయింది! భార్యాభర్తలూ గొప్ప స్నేహానుబంధాలతో మెలిగితే తప్ప జీవితం ఆనందమయం కాదని, అపరిచితుల్లా Living in unconcern అంటే లాభం లేదని చెప్తూ కొత్త బంధాల్ని ఏర్పరుచుకొని జీవితాన్ని పునర్ నిర్మించుకొనే చక్కని ప్రయత్నంతో ముగించే మంచి చిత్రం.

"చారులత" స్త్రీ మానసిక వికాసాల్ని మాహత్తరంగా చలన చిత్రరూపంలో అనువ దించిన చిత్రం రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ రచించితే సత్యజిత్ దే చిత్రంగా సృష్టించిన అద్భుత కాంబినేషన్. చదువుతున్నంతసేపూ మనస్సులో హోరు మనల్ని అతలాకుతలం చేస్తుంది You will be disturbed.

"త్రిశాగ్ని" స్త్రీని పురుషుడి ఆస్థిగా భావించడం సన్యసించిన పురుషుడిలోనూ ఉండటం పురుషుడైతూ హేళన చేస్తూ ఉంటుంది.

తల్లికూతుళ్ళ సంఘర్షణ "ఉనిషె ఏప్రిల్", అత్తాకోడళ్ళ మానవీయ సంబంధం ఆత్మీ యానుభూతులకు నిదర్శనం-"సరోమితర్ ఏకదిన". మన అంతర్గత నేపథ్యాన్ని వ్యక్తిత్వాన్ని మరింత విస్తృతం చేస్తాయి. ఈ వ్యాసాలు కొన్ని చదివినవ్వడం ఉద్వేగం, కొన్నింటి తదుపరి శూన్యం. కొన్ని మనలో అనిర్వచనీయ ఆనందం కలిగిస్తాయి.

ఏదో ఓ తీరుగా ఎలాగో ఒకలాగా ఉండేది కాదు. మనమనుకున్నట్లుగా మనం మలుచుకొనేదే జీవితం అంటూ జీవితాన్ని శాసించే కొన్ని పాత్రలు మనల్ని ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తాయి. Why I am not living that sort of Life అంటూ జవాబు కోసం వెతుకులాటలో

మునిగి పోయేలా చేస్తాయి కొన్ని మనలోకి ఈ వ్యవస్థ పట్ల గొప్ప నమ్మకాన్ని ప్రవహింప చేస్తాయి. కొన్ని మన సరిహద్దుల్ని ఎరగమని హెచ్చరిస్తుంటాయి. కొన్ని అందవు... కొన్ని కుమ్మేస్తాయి. కొన్ని కమ్మేస్తాయి. కొన్ని తెంపుకోలేని తెంచేసుకోలేని ఆలోచనల్ని మనలో రేకెత్తిస్తాయి.. చతికిలబడిపోయే మనస్తత్వాలు కొన్ని లోతుల్లోకి వెళ్లి జీవించే కళ నేర్చుకోవోయ్ అనే సాహసానికి స్వప్నాలకి దారిచూపే విరజిమ్మే వెలుగులాంటి వ్యక్తిత్వాలు కొన్ని ఎన్నెన్నో స్వభావాల్లో పరిచయం చేసిన ఆనంద్ ను తలుచుకొంటే Shivkumar Sharma Music విన్నపాటి భావం, మల్టీశ్వరి మెడలో బంగారం మెడల్ మెలిసినవ్వడు కలిగిన భావం, అబ్దుల్ కలాం సైంటిఫిక్ ప్రోగ్రెస్ ఆద్వానీ కంటిలో నీరు గుంపిన భావం నాలో కలిగింది.

ఇవి చదివాక అయ్యో ఆ సినిమా నేనింకా చూడలేదే! అన్న ఆరాటం మీలో మొదలయ్యిందా... ఛ మా పూరిలో కాదండి అసలు మా ప్రాంతంలోనే ఆ సినిమాకు సంబంధించిన ఏ డిటైలూ దొరకడం లేదన్న UNREST చికాకు ప్రారంభమయ్యిందా.. ఎలాఎలా అని అసంతృప్తితో రగిలిపోతున్నారా. జీత్ గయా ఆనంద్ జీ... ఆయన టార్గెట్ చేసిన “బుట్ల ఐ” లక్ష్మణ్ని వెంట్రుక వాసి తేడా లేకుండా కొట్టేసారు... సినిమాల గురించి చర్చ... మంచి సినిమాల కోసం తపించి పోవడమే నిజంగా మనసుంచి ఆనంద్ ఆశించేది.

ఆనంద్ వారాల ప్రపంచంలో వచ్చిన అన్ని మంచి సినిమాల వూలు లివూలు... అలాగే Music మీద లివూలు భవిష్యత్ ప్రాజెక్టులుగా పెట్టుకొంటే సమాజానికి మరింత మేలు చేసిన వారవుతారు.

కలీంగర్.

— డా॥ ఎం. విజయమోహన్ రెడ్డి

క్రుతజ్ఞులు

కళాత్మక నవ్య సినిమాల్ని దర్శించడానికి నాకు బీపథాలిగా తోడ్పడిన ఫిలిం సౌస్టేబి ఉద్యమానికి....

ముఖ్యంగా కలీంగర్ ఫిలిం సౌస్టేబికి అందులోని నా సహచరులకు..

ప్రముఖ దర్శకుడు, హైదరాబాద్ ఫిలిం క్లబ్ అధ్యక్షుడు శ్రీ బి.నరసింగరావు గారికి, కార్యదర్శి శ్రీ బి.పాచ్.ఎస్.ఎస్. ప్రకాశ్ రెడ్డి గారికి...

“సినిమాలూ” వ్యాసాల్ని మొదట ప్రమరించిన ఆంధ్రదామి బినపత్రిక సంపాదకులు శ్రీ ఎం.వి.ఆర్.శాస్త్రి గారికి....

ఎల్లవేళలా సహకరించిన మిత్రుడు, జర్నలిస్టు శ్రీ చల్లా శ్రీనివాసికి...

ఆక్కియ మిత్రులు దర్శకురూపం, నలిమెలభాస్కర్, జంబో, తుమ్మేటి, పి.యస్.రవీంద్ర కోడం పవన్, డి.వి.నారాయణలకు.....

ఈ పుస్తకం రావడంలో సహకరించిన మిత్రులు డా॥ ఎం.విజయమోహన్ రెడ్డి, డాక్టర్ ఎ. విజయేంద్రరెడ్డి, శ్రీ ఎ.ఆనంద్ రావు, శ్రీ యాదకిషన్, శ్రీమతి ఎం.సరస్వతి-పాపన్న గార్లకు....

హృదయ పూర్వక కృతజ్ఞతలు

— వారాల ఆనంద్

ఆ ముఖం

నాటి నుంచి నేటి దాకా మానవ వ్యక్తికరణలకు ప్రతిరూపాలైన కళారంగాల్లో స్త్రీలను చిత్రించడంలో కూడా 'వివక్ష' జీవితమంత విశాలంగానే సాగుతూ వచ్చింది. గత శతాబ్దం మానవాళికి అందించిన మహత్తరమైన కళారూపం సినిమా కూడా స్త్రీలపట్ల తీవ్రమైన వివక్షను ప్రదర్శిస్తూనే ఉంది. సమిష్టి కళారూపమే సమాజపు అన్నికోణాల్ని ఆవిష్కరిస్తూ ముందుకు రావాల్సిన సినిమా మహిళా దృక్పథాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోకుండానే ముందుకు సాగింది. ప్రజలపైన అనితర సాధ్యమైన ప్రభావాన్ని నమోదుచేస్తున్న ఈ దృశ్య శ్రవణ మాధ్యమం స్త్రీలను, స్త్రీల సమస్యల్ని స్త్రీల వ్యక్తిత్వాన్ని సరైన రీతిలో చిత్రించలేక పోయింది. 'ప్రధాన స్రవంతి' సినిమాగా ప్రజల ముంగిళ్ళ ముందు వెలుగొండు తున్న వ్యాపార సినిమా స్త్రీని ఒక వినియోగ వస్తువుగానో, ఒక అలంకరణగానో, ఆకర్షణగానో చిత్రించిందే తప్ప స్త్రీ వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రతిబంబించే ప్రయత్నం దాదాపుగా చేయలేదు. స్త్రీవాద చిత్రాలమాట అటుంచి స్త్రీని పరిపూర్ణ వ్యక్తిగా చిత్రించడంలో కూడా భారతీయ ప్రధాన స్రవంతి సినిమా ఘోరంగా విఫలం చెందింది. అనేకానేక చిత్రాల్లో ఆమెను భార్యలుగాను, తల్లులుగాను, ప్రియురాళ్ళుగాను, వ్యాంపులు గాను చిత్రించారే తప్ప రక్తమాంసాలున్న సాంత ఆలోచనలు సాంత వ్యక్తిత్వము ఉన్న మహిళగా చూపించే ప్రయత్నాలు అతి స్వల్పంగానే జరిగాయి. ఇంకా ఇటీవలి కాలంలో ప్రేయసీకీ, వ్యాంపుకీ మధ్యఉన్న విభజన రేఖను తుడిచేసి ఉదాత్తమైన భావనలకి ఉనికి లేకుండా చేసినారు. చెట్లవెంట, గుట్టలవెంట పరుగులు తీయడానికి, బూతుల్లాంటి పాటలకి స్టైపులు కడపడానికి లేదా త్యాగానికి నిలువెత్తు రూపమై కనీటి కుండలా కనిపించడానికి మాత్రమే స్త్రీ పాత్రలు రూపుదిద్దు కుంటున్నాయి.

అయితే భారతీయ సినిమా చరిత్రను పరిశీలించినపుడు అక్కడక్కడా మహిళా సమస్యలపైన నిర్మించిన ఆణిముత్యాల్లాంటి చిత్రాలు లేకపోలేదు. విజ్ఞలైన చలన చిత్రకారులు కొంత మంది మైలు రాళ్ళుగా నిలిచిపోగల చిత్రాల్ని నిర్మించారు.

కానీ భారతీయ సినిమా రంగంలో అధికశాతం చిత్రాల్లో స్త్రీని అయితే పతివ్రతగానో లేక శక్తి స్వరూపిణిగానో చిత్రించే ప్రయత్నాలు జరిగాయి. రెండు భిన్నధృవాలూ ఉన్న వ్యతిరేకమైన రూపాల్లో స్త్రీ పాత్ర చిత్రణ జరిగిందని చెప్పకోవచ్చు. ఒకనాల భారతీయ సినిమాను అవలోకిస్తే...

ఫాల్కే నిర్మించిన 'రాజాహరిశ్చంద్ర' చిత్రంతో భారతీయ చలన చిత్ర రంగం ఊపిరి పోసుకుంది. సినిమా నిర్మాణం ఆరంభమైన మొదటి దశాబ్దంలోనే మహిళా ప్రాధాన్యతా చిత్రాల నిర్మాణం ఆరంభమైంది. భారతీయ చలన చిత్ర రంగంలో మొట్టమొదటి 'మహిళాత్వ' కమైన చిత్రం 1919లో వచ్చింది. 'అపాల్య ఉద్ధార' పేర నిర్మితమైన ఈ పౌరాణిక చిత్రంలో అపాల్య వృత్తాంతాన్ని ఇతి వృత్తంగా తీసుకున్నారు. అలా మొదలైన సతీదేవి చిత్రాల పరంపర భారతీయ చలన చిత్ర రంగంలో విలవిగా కొనసాగింది. 1920 దశకంలోనే సతీపార్వతి,

సతీ తుల్లిఉంద, సతీ దక్షియంజ్ఞె, సతీ అంజని, సతీఅనసూయ, సతీ పద్మిని, సతీసీత, సతీసావిత్రి ఇలా ఎన్నో సతీ చిత్రాలు వెలుగుచూసాయి. ఈ చిత్రాలన్నింటిలో మనసావాచా పతివ్రతలై ఆజన్మాంతం భర్తనీడనే జీవితం గడుపుతూ ఆ భర్తకోసం జీవితాన్ని త్యాగం చేసిన స్త్రీల కథల్ని ఇతి వృత్తాలుగా తీసుకున్నారు. 2వ దశకంలో విలవిగా నిర్మాణమైన ఈ సతీ చిత్రాలు అబాలగోపాలాన్ని ఆకట్టుకున్నాయి. ఆ ఒరవడి ఆ తర్వాతా కొనసాగింది. 1932లో సతీ మదాలస, సావిత్రి, 1933లో సతీ అనసూయ, సతీమహానంద, 1934లో సతీనులోచన, సతీఅంజని, సాభాగ్యకాంక్షిని, 1935లో సతీనులోచన, 1943లో సతీ అనసూయ, ఆ తర్వాత సంవత్సరాల్లో సీతా నర్తన, మహాసతీసావిత్రి, మదాలస, అనసూయ, సతీ నాగకన్య తదితర చిత్రాలు నిర్మితమయ్యాయి. ఆ తర్వాత దశాబ్దం చివర్లో సతీ అన్నపూర్ణ, సతీ వైశాలిని, ఔషాలా, సావిత్రి, మహాశక్తి అనసూయ చిత్రాలు వచ్చాయి. ఆరవ దశకంలో సతీనారా లాంటి చిత్రాలు రాగా ఆ తర్వాత సతీ చిత్రాల ఒరవడి మారింది. పౌరాణిక గాధల్లోంచి నేరుగా కథలు తీసుకోవడం తగ్గింది. కానీ పాతివ్రత్యాన్ని దాని ఔన్నత్యాన్ని, స్త్రీల సేవా గుణాల్ని వారు అపూతయ్యే లక్షణాల్ని తీసుకొని ఆధునిక కథన రీతుల్లో చిత్రాలు నిర్మించడం మొదలుపెట్టారు. దానికి ప్రధానంగా ముతేదవ (సుహాగన్) అన్న భావాన్ని ఇతివృత్తంగా స్వీకరించారు. స్త్రీకి భర్త సర్వస్వం అన్న భావజాలానికి పెద్దపీట వేస్తూ అనేక చిత్రాలు ఆ తర్వాతి కాలంలో నిర్మితమయ్యాయి. సతీ పరీక్ష, దుల్హన్, పతీపరమేశ్వరీ, చరణ్కోకి దాని, సుహాగ్ సింధూర్, మై సుహాగన్హా, సుహాగన్ లాంటి చిత్రాలు భారతీయ సినిమా రంగంలో నిర్మితమయ్యాయి. ఆ పద్ధతిలో అన్ని ప్రాంతీయ భాషా చిత్రాల్లోనూ చిత్రాల నిర్మాణం కొనసాగింది.

అయితే చాలా విచిత్రంగా భారతీయ చలన చిత్ర రంగంలో పాతివ్రత్యం, సతీ ఇతివృత్తాలతో ఎన్నో చిత్రాలు వచ్చినప్పటికీ సరిగ్గా దానికి సమాంతరంగా స్త్రీని శక్తి స్వరూపిణిగా చిత్రించిన సినిమాలూ వచ్చాయి. వీరోచిత పనులు నిర్వహించే స్త్రీపాత్రలు ప్రధాన పాత్రలుగా అనేక చిత్రాలు వచ్చాయి. ఈ రెండు భిన్న ధృవాలాంటి పాత్రల చిత్రణ హిందూమత తాత్వికతనుంచి విడిచిపెట్టుగా ప్రస్తుతమవుతుంది. హిందూ తాత్వికతలో స్త్రీని ఆదిశక్తిగా పూజించడం వుంటుంది. కాని జీవితంలో మాత్రం పతివ్రతగా అనేక కష్టాలు పడడమూ మనకు కనిపిస్తుంది.

అయితే గత శతాబ్ద తొలి అర్ధభాగంలో సతీ, శక్తి స్వరూపిణిలో స్త్రీని చిత్రించిన చిత్రాలు నిర్మించడంతోపాటు స్త్రీలను ఉదాత్తమైన పాత్రలుగా తీర్చిదిద్దిన చిత్రాలూ వచ్చాయి. ముఖ్యంగా 30వ దశకంలో సుబ్రమణ్యం తెలుగు తమిళ భాషల్లో నిర్మించిన 'బాలయోగిని' ఆ కాలానికి గొప్ప ప్రగతిశీలమైన చిత్రం. ఆ చిత్రంలో ఓ బ్రాహ్మణయువతి గుండు గీయించు కొని ఈచిత్రంలో నటించింది. ఫలితంగా బ్రాహ్మణంతా సుబ్రమణ్యంను తమ కులం నుంచివెలివేసారు. ఆ తర్వాత ఆయనే 1959లో 'త్యాగభూమి' చిత్రం నిర్మించారు. ఆ చిత్ర కథ నేటి పరిస్థితుల్లో కూడా విశిష్టమైందే. ఓ ధనవంతుడు భార్యను వదిలేస్తాడు. ఆమె అప్పకష్టాలపడి తన జీవితాన్ని తీర్చిదిద్దుకుంటుంది. భర్త తనధనాన్ని దర్బాన్ని పోగొట్టుకొని

ఆమె పంచన చేరేందుకు తిరిగి వస్తాడు. కాని ఆమె అతన్ని అంగీకరించదు. అయితే అతని జీవనం గడవడానికి భరణం ఏర్పాటు చేస్తుంది. టూకీగా ఇది కథ. ఒక స్త్రీ తన వ్యక్తిత్వాన్ని ఇంత గొప్పగా ప్రదర్శించిన వైనం నేటికీ అభిలషణీయమైందే. ఆ తర్వాత బి.ఎన్. రెడ్డి తెలుగులో 'సుమంగళ' చిత్రం నిర్మించారు. నిజానికి 1925లోనే విధవా వివాహంశాన్ని తీసుకొని తొలిచిత్రం వచ్చిందని చెప్పతారు. తెలుగులో నాటి సుమంగళ తర్వాత తిరిగి 1980ల్లో ప్రేమాకారంట్ 'ఫణియమ్మ' చిత్రంలోనూ విజయామెహతా 'రావుసాహెబ్' చిత్రంలోనూ మరీ అతికొద్ది చిత్రాల్లోనే స్త్రీల వైభవ్యమూ వ్యక్తిత్వ వికాసాలపైన సరైన చిత్రాలు వచ్చాయి.

ఇక కుటుంబ జీవనాన్ని విశ్లేషించినపుడు అత్తా కోడళ్ల సమస్యలు, వరకట్న సమస్యలు తదితరమైనవి కనిపిస్తాయి. అలాంటి సమస్యల్ని తీసుకొని కూడా కొన్ని చిత్రాలు వచ్చాయి. 1933లో దేవకీదేవి 'అష్టాపూర్' నిర్మించాడు. 1937లో శాంతారాం 'దునియా నామానే' 1950లో ఆయనే దహాకే సినిమా నిర్మించాడు. 1941లో 'స్వయం సిద్ధ' వచ్చింది. అదే సంవత్సరం శాంతారాం అత్తాల్ 'మై అబలా నహీహు' నిర్మించాడు. ఇలాంటి కొన్ని మంచి చిత్రాల్ని వదిలేస్తే 30, 40 దశకాల్లో సూర్యకుమారి, గుణబావావలి, రూపరేఖా, బస్తిబహలా, ఇంకా సాంఘికాలు గృహలక్ష్మి, మా, మాకీ మమతా, ఆదర్శ మహిళా, నారీరాజ్ తదితర చిత్రాలు వెలుగుచూసాయి. భారతీయ సినిమా ప్రపంచం అర్థం చేసుకోని మరో మహిళా సమస్య వ్యభిచారం. ఆ అంశంపైన అనేక చిత్రాలు రాసితే వచ్చాయి కాని ఆ సమస్యని సరైన కోణంలో అర్థం చేసుకొని సరైన పంథాలో నిర్మించిన చిత్రాలు తక్కువే. తొలిరోజుల్లో రాజనర్తకిని ప్రధాన పాత్రగా చేసుకొని పలుచిత్రాలు వచ్చాయి. ఒక్క వసంత సేవ ఇతివృత్తంపైన ఎన్నో చిత్రాలు నిర్మించారు. 1929లో హిందుస్తాని సినీఫిల్మ్ 'వసంతసేన' నిర్మించగా, 1934లో వసంత సినీ కంపెనీ మరో కోణంలోంచి 'వసంతసేన' నిర్మించారు. 1941లో వసంతసేన, జాగీర్దారులు ప్రధాన పాత్రధారులుగా మరో 'వసంతసేన' వచ్చింది. 1983లో గిరిష్కర్ రాడ్ 'ఉత్సవ్' నిర్మించారు. ప్రముఖ నటుడు శశిభూపూర్ నిర్మించిన ఈ చిత్రంలో రేఖ వసంతసేన పాత్రలో గొప్పగా రాణించింది. పాత్రలో రాణించింది. ఇక అనార్యులీ పాత్ర ఇతివృత్తంతో మొఘల్ ఎ అజామ్, అనార్యులీ చిత్రాలు రాగా 'పాకీజా, ఉమ్రావజాన్' లాంటి చిత్రాలు గొప్పగా రాణించాయి. ఇంకా దేవదాస్, ప్యాసా, తదితర చిత్రాల్లో వ్యభిచారుణుల పాత్రలకు గౌరవ ప్రదమైన స్థానం కల్పించి ఉదాత్తంగా చిత్రించారు. ఇక బి.ఆర్.ఇషారా 'చేతన' సాగర్ సరహజ్జి నిర్మించిన 'బజార్', శ్యాంబెనగల్ నిర్మించిన 'మండీ', మీరానాయర్ నిర్మించిన 'సలాంబాంబే' తదితర చిత్రాల్లో వ్యభిచారులు, వ్యభిచార గృహాల ఇతివృత్తాలపైన నిజాయితీగా వ్యాఖ్యానించారు.

ఉద్యోగస్థులైన మహిళల ఇతివృత్తాలతో నాటినుంచి నేటిదాకా అనేక చిత్రాలు వచ్చాయి. 1926, 27 సంవత్సరాలలోనే 'టైపిస్ట్ గర్ల్', 'టెలిఫోన్ గర్ల్', 'ఎడ్డుకేటెడ్ వైఫ్' లాంటి చిత్రాలు. 1934లో 'కాలేజిగర్ల్', 'ఇందిర ఎంఎ', 1943లో నర్స్ 44లో 'లేడీ డాక్టర్' లాంటి చిత్రాలు వచ్చాయి. తర్వాత కె.ఎ.అబ్బాస్ 11000 గర్ల్స్ సత్కృతితో

'మహాసాగర్', మ్యూజిల్ సినీ 'ఏకీదిన ప్రతిదిన' లాంటి చిత్రాలు నిర్మించారు. మరాఠీలో జబ్బర్ నవబీల్ నిర్మించిన 'ఉంబర్తా' గొప్ప మహిళా చిత్రంగా పేరొందవచ్చు.

దళిత స్త్రీని ఇతివృత్తంగా చేసుకొని 1936లో అచూత్ కాన్య, 1945లో అనుపాతి నిర్మించబడింది. ఆ తర్వాత సాంఘిక ఆణచివేత ప్రధానాంశంగా నిర్మితమైన 'అంకూర్', నిషాంత్, మిర్చిమసాలా, దామూల్, చక్ర తదితర అనేక చిత్రాల్లో దళిత స్త్రీ జీవితంపైన ఫోకస్ చేశారు. చాలిత్రక చిత్రాల్లో 1953లో నోప్రూబ్ మోడి నిర్మించిన 'రూమాంసీకి రాణి', తర్వాత హేమమాలిని ప్రధాన భూమికను పొందిన 'రజయూసుల్తానా' లాంటి చిత్రాలు వచ్చాయి. ఇక 'మీరా' చిత్రాలు రెండు వచ్చాయి. 1947లో సాప్రబ్ మోడీ నిర్మించగా ఎం.ఎన్.సుబ్బలక్ష్మి ప్రధాన పాత్రపోషించారు. 1980లో గుల్జార్ నిర్మించిన 'మీరా'లో హేమామాలిని మీరా పాత్రను పోషించారు. ఇలా స్త్రీల స్థితిగతులపైన కొన్ని మంచి చిత్రాలు వచ్చినప్పటికీ భారతీయ సినిమా రంగం స్త్రీ కోణాన్ని అసలు పట్టించుకోలేదన్నది నిష్పర సత్యం. నిజానికి ప్రతిచిత్రంలో స్త్రీ పాత్ర ఉన్నప్పటికీ వెలుగునీడల్లో చాలి వ్యక్తిత్వాన్ని ఆవిష్కరించడానికి బదులు వ్యాపార చిత్రికీయమయ్యావత్తూ స్త్రీ పాత్రల్ని ఆకర్షణకు లేదా దుఃఖానికి ప్రతిరూపాలుగానే స్వీకరించాయి. అయితే భారతీయ సమాంతర సినిమారంగం ప్రధానంగా సామాజికాంశాలపైనా లేదా వ్యక్తి గత మానసిక ఆవిష్కరణలపైనా దృష్టి సారించినప్పటికీ అనేక సమాంతర చిత్రాల్లో స్త్రీ పాత్రలు వర్తమాన సామాజిక జీవనంలోని మహిళల ప్రతిబింబాలు గానే ఆవిష్కృత మయ్యాయి. మరోపక్క ప్రతిభావంతులైన మహిళా దర్శకులు కూడా రంగం మీదికి వచ్చి మహిళా అంశాలపైన చలనచిత్ర నిర్మాణానికి పూనుకుంటున్నారు. అందులో అపర్నాసేన్, విజయామెహతా, మీరానాయర్, కల్పనాబాజ్జి, సాయిపరంజపే, ప్రేమాకారంట్, పామెలా రూక్ష్, గోపీదేశాయి, అరుణరాజ్, సుహాసినీమూలే, దీపామెహతా లాంటి పలువురు చిత్ర జగత్తులో తమదైన ముద్రవేసి దిశలో కృషిని కొనసాగిస్తున్నారు. కాని ఆ ప్రయత్నాలు సరిపోవు. మహిళా కోణంలోంచి సాంఘిక, ఆర్థిక వివక్షలకు వ్యతిరేకంగా చైతన్యతీలమైన చలనచిత్రాల నిర్మాణం జరగాల్సి ఉంది. మేధావులు, సినీ దర్శకులు ఎంతో తీవ్రంగా ఆలోచించాల్సిన అంశమిది.

చిత్ర సూచిక

1)	చారులత	....	17	35)	తాయీ సాహెబా	....	104
2)	మహానగర్	....	20	36)	అహల్య	....	107
3)	మేఘధాకతార	....	23	37)	ఒప్పోల్	....	109
4)	ఎక్డిన్ ప్రతిదిన్	....	26	38)	అదాజ్య	....	111
5)	సుజాత	....	29	39)	ఫణియమ్మ	....	114
6)	సాహెబ్ బీబీ అవుర్ గులామ్	....	31	40)	స్మృతి చిత్రె	....	117
7)	మదర్ ఇండియా	....	34	41)	రావు సాహెబ్	....	120
8)	స్వర్ణసీమ	....	37	42)	మిర్చిమసాల	....	123
9)	సుమంగళి	....	39	43)	గిద్	....	126
10)	దేవత	....	42	44)	ఇండియాకాబరే	....	128
11)	భూమిక	....	45	45)	చక్ర	....	131
12)	36 చౌరంఘిలేన్	....	48	46)	రిహాయి	....	133
13)	ఉమ్రావ్ జాన్	....	51	47)	మండి	....	136
14)	ఉత్సవ్	....	53	48)	ఆద్మీఅవుర్ ఔరత్	....	139
15)	పరోమ	....	56	49)	అంతర్జాతీయత్ర	....	141
16)	ఉంబర్తా	....	59	50)	అలిసింటే అన్వేషణమ్	....	144
17)	ఎక్బార్ షిర్	....	62	51)	అను	....	147
18)	ఆంధ్	....	64	52)	కమలాకీమౌత్	....	150
19)	అర్థ్	....	66	53)	నజర్ సే	....	153
20)	చిదంబరం	....	68	54)	మాయామేమ్ సాహెబ్	....	156
21)	అంధ్ గలీ	....	71	55)	అదాలత్ ఓ ఏక్తిమోయి	....	159
22)	తరంగ్	....	74	56)	ఇన్సాఫ్ కా తరాజా	....	161
23)	ఎక్ పల్	....	77	57)	నిమజ్జనం	....	154
24)	దృష్టి	....	79	58)	లేఖాయుదె మరణం ఒరుఫ్లాష్ బ్యాక్....	....	167
25)	అగ్నిస్నాన్	....	82	59)	ఇషనో	....	170
26)	అపరూప	....	85	60)	మయూరి	....	172
27)	కమల	....	87	61)	త్రిశాగ్ని	....	175
28)	ఇజాజత్	....	89	62)	అసూక్	....	177
29)	మాసూమ్	....	91	63)	నసీమ్	....	179
30)	ఉనిషెఎప్రిల్	....	93	64)	కైరీ	....	181
31)	పరోమితర్ ఎక్డిన్	....	95	65)	రాను	....	183
32)	రుడాలి	....	97	66)	మమ్మో	....	185
33)	సిల్ సెలా	....	100	67)	జుబేదా	....	187
34)	మంగమ్మ	....	102	68)	ఫిజా	....	190
				69)	గాడ్ మదర్	....	193
				70)	దాసి	....	196

భారతీయ నవ్య సినిమాకి నిలువెత్తు రూపమయిన సత్యజిత్ తన జీవితకాలంలో నిర్మించిన ముప్పైకి పైగా చలన చిత్రాల్లో అత్యంత భావావేశంతో కూడుకున్న చిత్రం 'చారులత'. ఆ చిత్రంలో అత్యంత వివేకమూ, అమితమయిన సున్నితత్వమూ, తనపైన తనకు గాఢమయిన విశ్వాసమూ కలిగిన అందమయిన స్త్రీ చారులత ముఖ్యాభినేత. ఆమె తన జీవితంలో ఎదిగిన తీరూ, అనుభవించిన ఒంటరితనమూ, తన అభిప్రాయాలను నెరవేర్చుకునే క్రమంలో ఆమె ముందుకు సాగిన వైనమూ ఈ చిత్రంలో ప్రధానాంశాలు. తన కుటుంబ జీవన పరిస్థితుల్లో చారులత తాను ఓ వైపు గొప్ప ప్రేమను పొందినట్టుగా కనిపిస్తూనే మరోవైపు అంతకంటే అధికంగా తృణీకార భావాన్ని అనుభవిస్తూ ఉన్నట్టు ఫీలవుతుంది. సత్యజిత్ చారులత పాత్రని అత్యంత దగ్గరగా అధ్యయనం చేసి రూపొందించారు. ఆ పాత్ర మానసిక అంతర్లోకాల్లోకి ప్రవేశించి అర్థం చేసుకుని మరీ ఈ చిత్రాన్ని రూపొందించినట్టుగా కనిపిస్తుంది. సారక్కతకూ, కృత్రిమత్వానికి నడుమ కనిపించే అన్యోన్య ప్రభావం చారులతలో గొప్పగా ఆవిష్కృతమైంది. రే భావుకుడిగా అత్యున్నతమైన ప్రతిభను కనబర్చారు.

నిజానికి సత్యజిత్ ఏనాడూ స్త్రీవాదాన్ని ఆధారం చేసుకొని ప్రత్యేక సినిమాలు నిర్మించలేదు. కాని ఆయన చిత్రాల్ని పరిశీలిస్తే మహిళల ఎదుగుదల యొక్క పరిణామక్రమం స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది. అందుకే ఆయన చిత్రాల్లోని స్త్రీ పాత్రలు కేవలం రక్త మాంసాలున్న మనుషులుగా మాత్రమే కాకుండా మనసున్నవారు, ప్రేమాస్పదులూ, ఆశించిన ప్రేమను అందుకోగలిగే దృఢదీక్ష కలిగిన స్త్రీ పాత్రలే చిత్రాల్లో మనకు కనిపిస్తాయి. ఆయన చిత్రాల్లో కెల్లా చారులత మరింతగా మహిళా దృక్పథంతో నిర్మించిన చిత్రం.

'చారులత' వర్తమాన కథా, కథన చిత్రం కాదు. అది పీరియడ్ ఫిల్మ్. 1879 సంవత్సరం కాలం నాటి బెంగాలీ కుటుంబ చిత్రీకరణ ఇందులో కనిపిస్తుంది. ఈ చిత్రం రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ రచించిన కథ ఆధారంగా నిర్మితమయింది. 1958 వ్రాంతంలో రే రాగోర్ జీవిత చారిత్రాత్మక చిత్రాన్ని గురించి పరిశోధన జరుపుతున్న కాలంలో రాగోర్ రచించిన 'నాస్టినీర్' అన్న లిఖిత ప్రతి కనిపించింది. దాంట్లో రాగోర్ జీవితపు ఛాయలు కొన్ని కనిపించడంతో ఆ చిన్న నవలని తీసుకొని సత్యజిత్ 1958లోనే తన స్క్రిప్టును రాసుకున్నాడు. అయితే ఆ స్క్రిప్టులోని ప్రధాన పాత్రకు సరిపడే నటి లభ్యం కాకపోవడంతో రెండు, మూడేళ్లు ఆ స్క్రిప్టుని మూలపెట్టేశారు సత్యజిత్ రే.

అయితే నటి మాధవీ ముఖర్జీలో సంపూర్ణమయిన భారతీయ స్త్రీ ఛాయలు, లక్షణాలు, భారతీయ స్త్రీల భావాల్ని పలికించగలిగే ప్రతిభ కనిపించడంతో తిరిగి 'చారులత' ను నిర్మించాలనుకుని 1964లో విడుదల చేశారు. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే

1879లో కలకత్తా నగరంలో ధనవంతుడయిన యువకుడు భూపతి దస్తా నివసిస్తూ ఉండేవాడు. ఆయన 'సెంటినెల్' అనే ఆంగ్ల రాజకీయ వారపత్రికకు సంపాదకీయ బాధ్యతలు నిర్వహిస్తూ, ప్రచురిస్తూ ఉంటాడు. ఆయన భార్య చారులత. అందమయిన ఆమె తన తీరిక కాలాన్ని అల్లిక పనిలో గడుపుతూ ఉంటుంది. దానికి తోడు బెంగాలీ సాహిత్యాన్ని ముఖ్యంగా నవలల్ని ఆమె అధ్యయనం చేస్తూ ఉంటుంది.

ఎప్పుడూ తన కార్యకలాపాల్లో మునిగి తేలుతూ బిజీగా ఉండే భూపతి తన భార్య ఒంటరితనాన్ని గమనిస్తాడు. చారులతకు తోడుగా ఉండడానికి తన పత్రిక వ్యవహారాల్లో మేనేజ్మెంట్ చేయడానికి గాను చారులత పెద్దన్నయ్య ఉమాపాదను, అతని భార్య మందాకి నిని పిలిపిస్తాడు. కలకత్తాకు చేరుకున్న ఉమాపాద పత్రిక మేనేజర్ బాధ్యతలు స్వీకరించగా, మందాకిని ఇంటి వ్యవహారాల్లోకి వచ్చేస్తుంది. అయితే నిరక్షరాస్యురాలయిన మందాకిని చారులత జీవన వ్యవహారంపై ఎలాంటి ప్రభావాన్ని కలిగించలేక పోతుంది. చారులత ఎప్పటిలాగే తన పనుల్ని తాను చేసుకుపోతూ ఉంటుంది.

సరిగ్గా అదే సమయంలో భూపతికి వరసకి తమ్ముడయిన అమల్ తన సెలవుల్ని గడపడానికి వారి ఇంటికి వస్తాడు. అమల్ సాహిత్యాభిమాని. భూపతి సూచన మేరకు అమల్ తన వదిన చారులతతో సాహిత్య చర్చకు పూనుకుంటాడు. ఆమె సాహిత్యాధ్యయన నానికి మరింతగా తోడ్పడతాడు అమల్. వారిద్దరి నడుమ సాన్నిహిత్యం పెరుగుతుంది. అసంకల్పితంగానే చారుని అమల్ వ్యక్తిత్వం ఆకర్షించేస్తుంది. ఆమె అమల్ ప్రభావంలో పడిపోతుంది. తన పనిలో నిమగ్నమయి ఉండే భూపతికి ఈ విషయాలేవీ తెలివు. పట్టవు కూడా.

ఈలోగా ఉమాపాద భూపతి పత్రికాఫీసులో పలు అవకతవకలకు పాల్పడ్డంతో పాటు తనకి అందుబాటులో ఉన్న డబ్బుతో వారిపోతాడు. అది తెలిసిన భూపతి జరిగిన మోసాన్ని తనకు ఆపుడయిన అమల్కి చెబుతాడు. కాని వదిన విషయంలో భూపతిని తానుకూడా మోసం చేసినమోసన్న భావం పీడించగా భూపతిని కప్పపెట్టడం ఇష్టం లేక ఓ చిన్న ఉత్తరం రాసిపెట్టి అదే రాత్రి వెళ్ళిపోతాడు అమల్. తెల్లారంతర్వాత చారులత తీవ్ర నిరాశకు గురౌతుంది

తర్వాత సెలవులు గడిపేందుకు కొంత కాలం భర్తతో బయటకు వెళ్ళొచ్చిన చారులత తన భావావేశాల్ని అదుపులోకి తెచ్చుకుంటుంది. కాని కలకత్తాకు తిరిగి రాగానే అమల్ రాసిన ఉత్తరం ఆమెలో గతస్మృతుల్ని తట్టి లేపుతుంది. తన వెనకాల్నే భర్త ఉన్నాడన్న విషయం గమనించకుండానే చారులత దుఃఖాన్ని నిలువరించలేక పోతుంది. భూపతి మౌనంగా ఇంట్లోంచి బయటకు వెళ్ళిపోతాడు. కొంత సేపటికి తిరిగి వచ్చిన భూపతికి దుఃఖంలోంచి తెప్పలెల్లిన చారులత చేయసాది ఇంట్లోకి ఆహ్వానించే చిట్టచివర స్వీజంక్ షాట్లో చిత్రాన్ని ముగిస్తాడు రే. అయితే ఈ ముగింపు రాగోర్ తన కథకి చూపించిన ముగింపుకు భిన్నమయింది.

మూలకథ చివర్లో బయటకు వెళ్లిన భూపతి తిరిగి వచ్చి చారులతని తనతోపాటు తీసుకెళ్లడానికి ముందుకు వస్తాడు. కాని చారులత అందుకు అంగీకరించదు. వారి బంధం తెగిపోతుంది. కాని సత్యజిత్ రే సినిమా విషయం వచ్చే సరికి వారిద్దరినీ కలుపుతాడు. ఆనాటి వర్తమాన మధ్య తరగతి మానసిక స్థితిని పరిగణించో లేదా విస్తృత కళాత్మక రూపమయిన సినిమా మాధ్యమాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకునో ప్రీజింగ్ షాట్లలో వారి కలయికను చూపిస్తూ చిత్రాన్ని ముగించాడు.

మొత్తం మీద స్త్రీ కోణంలోంచి స్త్రీల మేధా పరిపక్వతను, మానసిక వికాసాల్ని అత్యంత ప్రతిభా వంతమయిన చలన చిత్ర రూపంలోకి అనువదించిన సత్యజిత్ రే అత్యంత కళాత్మకమయిన స్వస్థి 'చారులత'

చారులత (బెంగాలి)

స్వీట్, సంగీతం, దర్శకత్వం-సత్యజిత్ రే; నటీనటులు-సౌమిత్రి చట్రీ (అమల్), మాధవీ ముఖర్జీ (చారులత), సైలెన్ ముఖర్జీ (భూపతి)

పితృస్వామ్య భావజాలం వేళ్లానికుని అనధికారికంగా కుటుంబంలోనూ, సమాజం లోనూ రాజ్యమేలుతున్న వ్యవస్థలో స్త్రీ తన కాళ్లమీద తాను నిలబడడమూ, కుటుంబం గడపడాటి అడుగుపెట్టడమూ ఓ గొప్ప సందర్భం. ఆ సందర్భం ఆ కుటుంబాన్ని ఆ కుటుంబం లోని పురుష వీక్షణాల్ని అతలాకుతలం చేస్తుంది. అంతదాకా పురుష దృక్పథానికి వస్తువుగా కనిపించిన స్త్రీ వ్యక్తిత్వంతో ఎదిగే తీరు ఆ పరుష భావజాలానికి పెద్ద సంచలనంగానే కనిపిస్తుంది. అదే 50 ఏళ్ల క్రితం స్త్రీ బయటి ప్రపంచంలోకి ఉద్యోగం కోసం వెళ్లడమంటే సనాతన బ్రాహ్మణ మధ్య తరగతి కుటుంబ జీవితంలో ఎంతటి పరిణామమో 'మహానగర్' సినిమా వివరిస్తుంది. కలకత్తా మహానగరాన్ని అందులో నివసించే మధ్య తరగతి జీవుల సామాజిక, ఆర్థిక సంఘర్షణల్ని ప్రధానంగా ప్రాజెక్టు చేస్తుంది. పాత తరానికి కొత్త తరానికి మధ్య, సనాతన సంస్కృతికి పురోగామి దృక్పథానికి మధ్య జరిగే సంఘర్షణ మహానగర్ లో ప్రస్తుటమవుతుంది. సత్యజిత్ రే నిర్మించిన అన్ని చిత్రాల్లోలాగే మహానగర్ లో కూడా భావనాత్మకమైన ఉద్వేగం ఆవిష్కృతమవుతుంది. సత్యజిత్ రే మాటల్లోనే చెప్పకోవాలంటే "సాధారణ మానవున్ని మనకు రోజూ రోడ్లపైన కనిపించే మనిషిని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా చేసుకొని చలన చిత్రాత్మకమైన అన్వేషణ చేయడం అంత సులువు కాదు. స్వప్నాస్వప్నంగా కనిపించే వినిపించే సాధారణ జీవన రేఖల్ని సినిమా చేయడం కష్టనాద్యమే" అలాంటి కష్టాన్నే సత్యజిత్ రే తన 'మహానగర్'లో చిత్రీకరించి చూపారు.

ఓ మధ్య తరగతి కుటుంబంలోని గృహిణి తన భర్త సూచన మేరకు ఆర్థికంగా తన కుటుంబానికి చేదోడుగా ఉండేందుకు గాను ఉద్యోగానికి వెళ్తుంది. కానితాను పనిచేసే స్థలంలో ఎదుర్కొనే పరిస్థితులు, బయటి ప్రపంచాన్ని చూసిన అనుభవ పర్వవసానంగా ఆమె వ్యక్తిగా తనని తాను స్థిరీకరించుకుంటుంది. కాని ఆమె వ్యక్తిత్వ వికాసం ఆమె భర్తతో సహా ఇంట్లో అందరిపైనా తీవ్ర ప్రభావాన్ని కలిగిస్తుంది. అప్పటిదాకా ఆమెను కేవలం గృహిణిగానూ స్త్రీగానూ చూస్తూ వచ్చిన ఆ కుటుంబ సభ్యులు ఆమె వ్యక్తిగా ఎదిగి జీతాలు, ఇంక్రిమెంట్లు, కమీషన్లు, అమ్మకాలు అంటూ మాట్లాడడం వారికి మింగుడుపడదు. ఆమె మామ ఆమెతో మాట్లాడానికి ఇష్టపడడు. అత్తకి కూడా ఆమె స్వేచ్ఛ కంటగింపుగా తయారవుతుంది. చిన్నారి కొడుకు కూడా తన తల్లి అధిక సమయం ఉద్యోగం పనిమీద తనకి దూరంగా ఉండడంతో విచారపడతాడు. ఇక ఆమె భర్త కుటుంబ ఆర్థిక అవసరాల దృష్ట్యా ఆమె ఉద్యోగం చేయడాన్ని మొదట్లో ప్రోత్సహించినా క్రమంగా ఆమె ఎదుగుదలని భరించలేకపోతాడు. అతని మేల్ గేట్ ఇబ్బందుల్లో పడుతుంది. ఇలా ఆమె ఉద్యోగిని కావడం వల్ల ఆమెకు వ్యక్తిత్వం వికసితమై, వ్యక్తిగా తనని తాను వ్యక్తీకరించుకునే స్థితి కలిగితే మరోదేవు ఆమె పూర్ణపరివర్తన కుటుంబాన్ని అతలాకుతలం చేస్తుంది. ఈ గందరగోళాన్ని

సత్యజిత్ 'మహానగర్' చిత్రంలో కళాత్మకంగా చూపిస్తాడు. ఇందులో రే ఇతర సినిమాలకి భిన్నంగా పాత్రల మానసిక అంతర్లోకాలకుంటే బహిర్ స్థితినే చల్లించినప్పటికీ నగరమూ, ఉద్యోగమూ, కుటుంబమూ ఓ స్త్రీని ఎంతగా ప్రభావితం చేస్తాయో తనని తాను రూపొందించుకునే దిశలో ఆమె పడే యాతన, ఎదురు తిరిగే స్థితిని మహానగర్లో చూపిస్తాడు.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే కలకత్తా మహానగరంలో 1950వ దశకం తొలినాళ్ల కాలమది. లైట్ల అయిన ఓ సనాతన భావాలుకల స్కూలు టీచర్ కుటుంబ జీవన చిత్రమది. నరేంద్ర మిత్ర రాసిన కథ ఆధారంగా ఈ చిత్రం రూపొందింది. ఓ మూడు గడుల ఇంటిలో తండ్రి, తల్లి, కొడుకు, కోడలు స్కూలుకు వెళ్ళే కూతురు, ఓ చిన్నారి మనుమడు కలిసి జీవిస్తూ ఉంటారు. ప్రియోగోపాల్ టీచర్ గా పనిచేసి లైట్లర్ జీవితం గడుపుతుంటారు. అతని కొడుకు సుబ్రతా మజుందార్ ఓ బ్యాంకులో క్లర్క్ గా పనిచేస్తూ ఉంటాడు. ఆ కుటుంబం మొత్తం అతని సంపాదన మీదే గడవాలి ప్రియోగోపాల్ కి కళ్లదూలు లేకపోవడం వల్ల చూపు సరిగ్గా కనిపించడం లేదని బాధపడుతూ ఉంటాడు. చిన్న చెల్లి స్కూలు ఫీజు బకాయి చెల్లించాలి. ఇలా అనేక సమస్యలు ముప్పిరిగొనగా తన జీతం సరిపోని స్థితిలో ఓ మిత్రున్ని అప్పు అడుగుతాడు సుబ్రతో. కాని అప్పు పుట్టదు. అదే విషయాన్ని భార్య ఆరతితో చెబుతాడు. తన మిత్రుడి భార్య కూడా ఉద్యోగం చేస్తుందని ఆరతికి చెబుతాడు. ఆ రాత్రి ఆరతి తీవ్రంగా ఆలోచిస్తుంది. పెరిగిపోతున్న అవసరాల దృష్ట్యా ఆరతికి ఉద్యోగ ప్రయత్నం ఆరంభిస్తాడు. రోజూ పత్రికల్లో వచ్చే ప్రకటనల్ని చదివి వినిపిస్తూ ఉంటాడు. ఓరోజు కుట్టుమిషన్లు అమ్మే సంస్థలో సెల్స్ గర్ల ఉద్యోగానికి దరఖాస్తు చేసి ఉద్యోగం సంపాదిస్తుంది ఆరతి. ఆమె మామ ప్రియోగోపాల్ ఆరతి ఉద్యోగం చేయడానికి అసలు అంగీకరించడు. తీవ్రంగా అభ్యంతరం చేబుతాడు. కాని సుబ్రతో అదేమీ గమనించకుండానే ఆరతిని ఉద్యోగంలో చేరమంటాడు. తల్లి ఏడుస్తుంది. ఆరతి కొడుకు పంట తల్లి తనను విడిచి వెళ్లడం చూసి ఏడుస్తాడు. వీటన్నింటి మధ్యా ఉద్యోగంలో చేరిన ఆరతికి సెల్స్ మన్ లలో ఎడిట్ సైమన్ అనే ఆంగ్లో ఇండియన్ నన్నిహితమవుతుంది. ఎడిట్ స్నేహంగా ఆరతికి లిప్ స్టిక్ ఉపయోగించడాన్ని నేర్చుతుంది. సెల్స్ ఉమన్ గా మొదట్లో కొంత సిగ్గుతో ఉన్న ఆరతి క్రమంగా పుంజుకుంటుంది. ఎడిట్ తన యజమానితో తమ హక్కుల కోసం ఎదురు తిరుగుతుంది. యజమాని ముఖర్జీ ఎడిట్ ను వదిలించుకోవడానికి ఆరతిని వృత్తిలో అధికంగా ప్రోత్సహిస్తాడు. ఆరతి ఇంట్లో పరిస్థితులు మరింత దిగజారిపోతాయి. సుబ్రతో తన సిగరేట్లకు కూడా ఆరతిపై ఆధారపడాల్సి వస్తుంది. మామ ప్రియోగోపాల్ అనారోగ్యం పాలవుతాడు. ఆరతి బ్యాగులో లిప్ స్టిక్ చూసిన సుబ్రతో ఆమె మరి ఆధునికమైపోతోందని భావిస్తాడు. ఓరోజు ఓ హోటల్ లో ఆరతి మరో పరాయిపురుషుడితో మాట్లాడాన్ని పేపరు చాటున గమనిస్తాడు సుబ్రతో, ఆరతి యజమానిని కలిసి తనకీ ఓ ఉద్యోగం ఇప్పించమంటాడు. మరోవైపు ఎడిట్ లేని సమయంలో ఆమె సెల్స్ చూసిన ఆరతి ఆమెను కలవడానికి ఇంటికి వెళ్తుంది. అక్కడ వారి ఆర్థిక స్థితి చూసి చలించిపోతుంది. మరుసటి రోజు

ఆఫీసు టూములెట్ గదిలో ఏడున్నప్పటికీ ఎడిట్ ను గమనించి ఆరతి విషయం తెలుసుకుంటుంది. ఎడిట్ ని ఉద్యోగంలోంచి తీసివారేసారని తెలుసుకొని యజమానిని నిలబెట్టుంది. ఎడిట్ ని తిరిగి ఉద్యోగంలోకి తీసుకోవడానికి అంగీకరించడు ముఖర్జీ. అప్పటికే భర్త వత్తిడి మేరకు ఉద్యోగం వదిలేయాలని రాజీనామాకు సిద్దమైన ఆరతి భర్త కోసం కాకుండా ఎడిట్ ను ఉద్యోగంలోకి తిరిగి తీసుకోకుంటే తన రాజీనామాను అంగీకరించమంటుంది. ముఖర్జీ ఖంగుతింటాడు. కొంత కాలం క్రితం వరకూ గృహిణిగా తమ ఇంటికే పరిమితమైన ఆరతి తోటి ఉద్యోగినికోసం మిత్రురాలి కోసం, హక్కుల కోసం, వృత్తిరేకిస్తూ తన ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇస్తుంది. ఆ పూర్ణపరిణామాన్ని సత్యజిత్ ప్రతిభావంతంగా మన ముందుంచుతాడు. రాజీనామా చేసి బయటకు వచ్చిన ఆరతిని కలిసిన భర్త సుబ్రతో ఈ విశాల కలకత్తా నగరంలో మనకి వేరే ఉద్యోగాలు దొరక్కపోవు అంటూ ఇద్దరూ కలిసి వేళతారు. ఆశావహమైన రీతిలో చిత్రాన్ని ముగించినప్పటికీ 'మహానగర్'లో స్త్రీ సంఘర్షణ అందునా ఇంటి బయట అడుగుపెట్టి ఉద్యోగంలోకి వెళ్ళిన స్త్రీ ఎదుర్కొనే అనుభవాల్ని గొప్పగా వివరిస్తుంది. కథ మామూలుదే అయినా సత్యజిత్ సమస్యని డీల్ చేసిన తీరు గొప్పగా ఉంటుంది.

'మహానగర్' స్త్రీ పూర్ణ వికాసాన్ని జీవన యాత్రని చిత్రబద్ధం చేసింది. ఈ చిత్రం భారతీయ సినిమా రంగానికి మాధవి ముఖర్జీ లాంటి గొప్ప నటిని కూడా అందించింది.

మహానగర్ (బెంగాల్)

కథ-నరేంద్రమిత్ర; చిత్ర రచన, దర్శకత్వం, సంగీతం-సత్యజిత్; నటీనటులు-మాధవి ముఖర్జీ, అనిల్ చటర్జీ మొ...

భారతీయ సినిమా రంగంలో లిటివ్ ఫుటర్ ఓ హై ఓట్లజీ టాలెంట్. ఆయన నిర్మించిన చిత్రాల్లో ఎంచుకున్న సబ్జెక్టు కానీ, నిర్మాణ రంగంలో ఆయన చిత్రీకరణ పద్ధతి, సంగీతాన్ని దృశ్యాల్ని లయకలరించిన విధానమూ ఆయన స్థాయిని చెబుతాయి. భారతదేశ విభజనపట్ల ఆయన దుఃఖపడడమూ, కళాత్మకంగా స్టంబించిన తీరూ ఆయనలోని సున్నితత్వాన్ని నిజాయితీని స్పష్టపరుస్తాయి. నవ్వు వాస్తవిక వాదిగా ఆయన చిత్రాల్లో అత్యంత వేదనాభరిత మయిన బతుకుల్ని వెళ్లబిస్తున్నవారే ప్రధాన పాత్రలుగా నిలుస్తారు. భారతీయ నవ్వు సినిమా రంగంలో గ్రేట్ మాస్టర్స్ గా చెప్పకునే ముగ్గులలో (నత్యజితే, మ్యూజిల్ సన్) లిటివ్ ఫుటర్ కూడా ఒకరు.

ఆయన నిర్మించిన చిత్రాల్లో ఒక్కొక్కటి ఓ దృశ్యకావ్యం. కాని “మేఘధాకతార”ను ఆయన తన చిత్రాల్లోకెళ్ళ గొప్ప చిత్రమని ఆయనే పేర్కొన్నారు. ఇందులో స్వార్థాన్ని త్యజించి, తనకుటుంబంలోని వారి అవసరాలు నెరవేర్చడం కోసం కొవ్వొత్తిలా కరిగిపోయిన నీత ముఖ్యాభినేత్రి. ఈ చిత్రంలో స్త్రీత్వాన్ని, త్యాగాన్ని ప్రధానాంశాలుగా చేసుకొని మధ్య తరగతి జీవుల మనస్తత్వాల్ని స్వార్థాల్ని విశ్లేషిస్తాడు లిటివ్ ఫుటర్.

నిజానికి లిటివ్ సమాజంలో కిందస్థాయి ప్రజల్లోని ఆలోచనల్లోనూ, ఆచరణల్లోనూ ఉన్న సాంస్కృతిక వరమయిన అంశాల్ని తీసుకొని విశ్వజనీనమయిన మాలిన్యం సంస్కృతిలోకి అన్వయించి విశ్లేషిస్తాడు. అందులో భాగంగానే బెంగాలీ ప్రజానీకంలో ఉన్న గౌరీదాన్ అన్న ఆచారాన్ని మౌళికాంశంగా తీసుకుని ఈ చిత్రం రూపొందించారు ఫుటర్. ఈ చిత్రానికి మౌళికమయిన కథకు ఓ చిన్న కథ ఆధారం బెంగాల్ లో అత్యధిక మయిన ప్రజాధరణ కలిగిన ఓ పత్రికలో వచ్చిన ఆ కథను ఆధారం చేసుకొని రూపొందించారు. ఆ కథలోని ప్రధాన ఇతివృత్తానికి ఫుటర్ తన ఆలోచనల్ని అభిప్రాయాల్ని జోడించి కథా కథనాన్ని రూపొందించుకున్నారు.

బెంగాల్ లో గౌరీదాన్ ఆచారం ప్రకారం గౌరీకి పెళ్ళిచేసి పంపించడం ప్రధానాంశం. గౌరీ శివుల పెళ్ళి జానపద గీతాల లయతో గొప్పగా చేస్తారు. అయితే శివుడు సుదూరంగా ఉన్న పర్వత శ్రేణువుల్లో నివసిస్తూ ఉంటాడు. ‘మేఘధాక తార’లో చివర్లో నీత తీవ్రమయిన అనారోగ్యంతో పర్వత సానువుల్లోని ఆసుపత్రికి చేరుతుంది. అంతేకాదు చిత్రంలో జగత్ ధర్మీ ఉత్సవంలో మహిళలంతా లయ బద్ధంగాపాడే ‘ఉమా రావమ్మా’ పాట గౌరీదానాన్నే స్ఫురింపజేస్తుంది. ఇలా సూచనాత్మకంగా సాగే చిత్రీకరణ రీతిలో ఫుటర్ తన ప్రతిభను చూపిస్తాడు. ఇంకా స్త్రీలలో కనిపించే మూడు రూపాల్ని ‘మేఘధాకతార’లో భిన్నమయిన మూడు పాత్రల్లో స్పష్టంగా చిత్రిస్తాడు. పెద్దకూతురు నీతా పాత్రలో న్యాట్వి, లక్షణాన్ని దయామయ గుణాన్ని వివరిస్తే, ఆమె సోదరి గీత పాత్రలో అందమూ, శృంగారయతమూ

అయిన లక్షణాల్ని ప్రోదిచేస్తాడు. ఇక తల్లి పాత్రలోస్వార్థమూ, క్రూరత్వమూ కనిపిస్తాయి. ఇలా ‘మేఘధాకతార’లో స్త్రీ పాత్రల విశ్లేషణ చేస్తూనే సామాజిక లక్షణాల్ని స్వార్థ పరత్వాన్ని తెగడతాడు లిటివ్ ఫుటర్. ఈ చిత్రం గురించి భారతీయ సినీ విమర్శారంగంలో విస్తృత మయిన చర్చ జరిగింది. కుమార్ సహానీ, ఆశిష్ రాజ్ గుప్తా లాంటి ఎంతోమంది చర్చకు ఉపక్రమించారు. మేఘధాక తార ఓ అద్భుతమైన చిత్రంగా మిగిలి పోయింది.

చిత్రకథాంశం విషయానికొస్తే భారత స్వాతంత్ర్యానంతరం 50వ దశకం చివరి అర్ధభాగం అత్యంత సంక్లభితమయిన కాలం. బెంగాల్ విభజన, బెంగాల్ కరువు లాంటి తీవ్రమయిన విషయాల్ని చవిచూసిన బెంగాలీ సామాజిక వాతావరణ నేపథ్యంలో ఈ చిత్ర కథ కొనసాగుతుంది. వలస వచ్చిన ఓ కుటుంబంలో నీతా పట్నంలో ఉద్యోగం చేస్తూ ఉంటుంది. ఆమె తనవాళ్ళకు అండగా నిలుస్తుంది. ఆర్థికంగా తనవారికి సహకరిస్తూనే కుటుంబంలో నియమబద్ధమయిన వాతావరణం రూపొందించుకుంటుంది. అయితే వరసగా జరిగిన పలు సంఘటనలు ఆ కుటుంబాన్ని అతలాకుతలం చేస్తాయి. ఆ ఇంట్లో పెద్దకొడుకు సంగీత సాధన చేస్తూ పెద్ద గాయకుడిగా ఎదగాలని కలలు కంటూ ఉంటాడు. చిన్నవాడు మోంటు ఓ ఫ్యాక్టరీలో ఉద్యోగం చేస్తూ మెషిన్ ప్రమాదంలో గాయపడతాడు. ఇక నీతా తండ్రి సాహిత్యమూ, బెంగాలీ స్వేచ్ఛావాదాల అద్భుతమయినో ఎదిగినవాడు. ఆయన కూడా ఓ ప్రమాదంలో గాయపడి ఇంట్లోనే ఉంటాడు.

నీతా చెల్లెలు గీతా అందగత్తె, శృంగారాన్ని ఒలకబోస్తూ తిరుగుతుంది. నీతా ప్రేమించిన సైంటిస్టు సనత్ ను ఆకర్షించి గీత తనవైపు తిప్పుకుంటుంది. అతన్ని పెళ్ళాడుతుంది. ఇక నీతా తల్లి స్వార్థం తోను, క్రూరత్వంతోనూ నిండి ఉంటుంది. ఆమె అన్నింటికీ నీతాపైన ఆధార పడుతూనే గీతపట్ల, ఆమె అందంపట్ల ప్రత్యేక ప్రేమను ఒలకబోస్తూ ఉంటుంది.

అలా కాలం గడిచిపోతూ ఉండగానే శంకర్ తనసంగీతాన్ని నమ్ముకుని తన అదృష్టాన్ని పరీక్షించుకునేందుకు ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోతాడు. తను పడుతున్న బాధకు తోడు నీతా ఆరోగ్యం క్షీణిస్తుంది. ఆమెకు క్షయవ్యాధి సోకుతుంది. తను చిన్ననాటి నుండి కలలు గంటున్నట్లు పర్వత శ్రేణుల్లోకి వెళ్ళాలని ఆమె తీవ్రంగా తలపోస్తుంది.

మరోవైపు భిక్యారంతో పట్నం వెళ్ళిన శంకర్ కి మంచి అవకాశాలు రావడంతో పేరు, డబ్బు ప్రోగవుతాయి. పెద్ద గాయకుడై ఇంటికి తిరిగి వస్తాడు. ఇంటి బాధ్యతల్ని స్వీకరిస్తూనే నీతాను పిల్లంగారీలోని ఆసుపత్రికి చేరుస్తాడు. ఇంట్లో గీత పాప పుడుతుంది. అక్కడ ఆరోగ్యం మరింత క్షీణించిన నీతా తను ఇంకా ఎంతోకాలం జీవించాలనుకుంటుంది. కాని ఆమె రోదనలు పర్వత సానువుల్లో ప్రతిధ్వనించి ఆమె క్షోభ విశ్వవ్యాపిత మవుతుంది.

నీతా పాత్రని ఇరుసుగా చేసుకొని లిటివ్ ఫుటర్ రూపొందించిన ‘మేఘధాక తార’ కాళీమాత భావనని ఆ ప్రాంత ప్రజల సాంస్కృతిక నేపథ్యంలోంచి విశ్వజనీనం చేస్తూ గొప్ప చిత్రంగా నిలుస్తుంది.

ఆయన అన్ని చిత్రాల్లోలాగే సంగీతం ఈ చిత్రంలో గొప్ప పాత్రని వేషిస్తుంది. అయితే ఆ సంగీతం అలంకరణగానో, ప్రత్యేకమయిన అంశంగానో గోచరించదు. అది దృశ్యాలతో సంయోగం చెంది వెంటనే వేరుపర్చలేని స్థితికి చేరుకుంటుంది. జ్యోతీంద్ర మైత్రీ అందించిన సంగీతం ఆయా సందర్భాల్లో మనం కనీసం గుర్తించలేనంతగా దృశ్యాల్లో కలిసిపోతుంది. ఇక చిత్రంలో ఉపయోగించిన పాటలు, బంగ్లా 'దేశీ' జానపద గీతాలు అద్భుతం ప్రేక్షకుల్ని ముందుకు నడిపిస్తాయి.

స్త్రీ కోణంలో నిర్మితమయిన రిత్మిక్ ఫుటక్ చిత్రం 'మేఘధాకతార' దృశ్య కావ్యం అన్న మాటకు సరిగ్గా సరిపోయే చిత్రం.

మేఘధాకతార (బెంగాలి)

కథ-శక్తివదరాజగురు; కెమెరా-దినేష్ గుప్త; సంగీతం-జ్యోతీంద్రమైత్ర; స్ట్రీన్ ఫ్లే, దర్శకత్వం-రిత్మిక్ ఫుటక్; నటీనటులు-సుప్రియాచందరి (నీతా), అనిల్ చటర్జీ (శంకర్), బజోన్ (తండ్రి), గీతాఫుటక్ (గీత), గీతాదాన్ (తల్లి) మొ..

“సినిమా గారడీ చేయడానితో, చమత్కారం చేయడానితో నిర్దేశించబడలేదు. నిజానికి సినిమా కొత్త ఆలోచనలు ఆవిష్కృతం కావడానికి, సరికొత్త భావాలు పెల్లుబుకడానికి, కళాత్మకమైన సంతోషం కలిగించడానికి ఉద్దేశించబడింది” అంటారు మ్యూజిలోసన్. భారతీయ నవ్య చలన చిత్ర చరిత్రలో గొప్ప ప్రావీణ్యత కలిగిన మొదటి తరానికి చెందినవాడు మ్యూజిలోసన్. ఆయన నిర్మించిన కలకత్తా ట్రయాలజీ నుంచి మొదలు ఒక స్పష్టమైన లక్ష్యంతో రాజకీయ దృక్పథంతో చిత్రాలు నిర్మించారు “సామాజిక చలన చిత్ర శిల్పిగా” బహుముఖ ప్రశంసలు అందుకున్న సేన్ తన చలన చిత్ర రేఖా పటంలో బహు విస్తృతమైన అంశాల్ని తీసుకొని సినిమాలు నిర్మించారు. మొదటి పదేళ్లలో (1956-66) ఆయన చిత్రాలు వివరణాత్మకంగా ఉండే కథాత్మకంగా సాగాయి. తర్వాత 1966-80లదాకా ఆయన చిత్రాల్లో ఫ్రెంచ్ మాస్టర్స్ ప్రభావం మనకు విశేషంగా కనిపిస్తుంది. ముఖ్యంగా ఆయన 1970 ప్రాంతంలో నిర్మించిన కలకత్తా ట్రయాలజీ గొప్ప భావుకతతో అవగాహనతో చేసిన రాజకీయ ప్రకటనలుగా నిలిచాయి. ఇక ‘భువన్ షోమ్’ ఆయనలోని కళాత్మకతకి అత్యున్నత శిఖర రూపం. 1980ల తర్వాత సేన్ చిత్రాలు అంతర్భుక్త్యాన్ని అందిపుచ్చుకున్నాయనే చెప్పకోవచ్చు. దాదాపు అర్థశతాబ్దంగా విస్తరించి వున్న మ్యూజిలోసన్ సినిమా ఒరవడిలో మధ్య తరగతి ప్రజల జీవన ఇతివృత్తంతో నిర్మించిన చిత్రాలూ ఉన్నాయి. వాటిల్లో ‘స్త్రీని, మధ్య తరగతి సమాజాల్లో స్త్రీవట్ల ఉండే భావనని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా చేసుకొని నిర్మించిన చిత్రం ‘ఎక్డిదిన్ ప్రతిదిన్’.

“ఇక్కడ మనం ఏ టైంకి ఎక్కడుండాలో మన ప్రమేయం లేకుండానే ఈ సమాజమే నిర్ణయిస్తుంది. అందుకు భిన్నంగా మన కిష్టమైన సమయానికి మన కిష్టమయిన చోటికెళ్ళామో లేదా కనీసం రొటీన్ కి భిన్నంగా కనిపించామో సవాలక్ష ప్రశ్నలకి సమాధానాలు చెప్పాల్సి వస్తుంది. ఖర్చు మన ఉద్యోగం మనం చేసుకుంటూ మన బతుకు మనం బతుకు తున్నారే, ఈ సమాజం నీడ మన వెన్నంటే ఉంటుంది మల” అంటారు ఓ మిత్రురాలు నాతో. ఎంత గొప్ప విశ్లేషణ. సరిగ్గా ఇలాంటి ఒక పాయింట్ నే తీసుకొని మ్యూజిలోసన్ 1979లో బెంగాల్ లో ‘ఎక్డిదిన్ ప్రతిదిన్’ సినిమా నిర్మించారు. ఒక కింది స్థాయి మధ్య తరగతి కుటుంబంలో ఉద్యోగం చేసే యువతి ఆఫీసునుంచి సాయంత్రం రోజూ వచ్చే వేళకి ఇంటికి రాకపోవడంతో ఆ కుటుంబంలో, దాని చుట్టూ పరుచుకొని ఉన్న మధ్య తరగతి కుటుంబాల్లోనూ చెలరేగిన ఊహల తుపాను ఈ చిత్రం. ఒక బిందు మాత్రమయిన అంశాన్ని తీసుకొని సమాజిక విశ్లేషణకి పూనుకొని స్త్రీ విషయంలో మధ్య తరగతి మనుషుల్లో ఉండే ఖాళిల్ని అనుమానపు ఎత్తుపల్లాల్ని అత్యంత ప్రతిభావంతంగా ఈ చిత్రంలో వివరించారు సేన్. చలన చిత్ర నిర్మాణపరంగా మ్యూజిలోసన్ స్థాయికి లేదనే

విమర్శల్ని ఈ చిత్రం ఎదుర్కొన్నప్పటికీ స్త్రీ కోణంలోంచి సమాజాన్ని ఆవిష్కరించిన గొప్ప చిత్రంగా ఇది నిలిచిపోతుంది.

సువిశాలమైన కలకత్తా నగరంలో అతి పురాతన కట్టడం ఓ మధ్య తరగతి ఇలాఖా, అందులోని పదహారు గదులూ పోర్చుగీస్లూ విభజింపబడి మామూలు కుటుంబాలు కిరాయికి ఉంటాయి. అన్ని పోర్చుగీస్లీ ఒకే ముఖ ద్వారం, ఒకే పెరడు భాగం. దాంతో వారికి చెప్పకోదగ్గ ఏకాంతాలూ రహస్యాలూ లేవు. అలాంటి వాతావరణంలో సేన్ గుప్తాది ఓ కుటుంబం. సేన్ గుప్తా ఉద్యోగంలోంచి లిటరే అయి తనకు వచ్చే అతి స్వల్ప పెన్షన్తో కుటుంబాన్ని ఈదలేని స్థితిలో ఉంటాడు. ఆయన పెద్ద కూతురు చిన్నూ ఉద్యోగం చేస్తూ ఆ కుటుంబానికి పెద్ద అండగా నిలుస్తుంది. ఆమె ఆదాయమే వారి జీవనోపాధికి ఆధారమవు తుంది. ఆ స్థితిలో ఒక రోజు సాయంత్రం చిన్నూ ఎప్పటిలాగా సాయంత్రం ఇల్లు చేరదు. రోజూ వచ్చే సమయానికి ఆమె రాకపోవడంతో కాలం గడుస్తున్న కొద్దీ అందరిలో అదుర్దా పెరిగిపోతుంది. సేన్ గుప్తా కుటుంబంతోపాటు ఆ భవంతిలో ఉన్న అన్ని కుటుంబాల్లోనూ చిన్నూ ఇల్లు చేరకపోవడం పెద్ద చర్చనీయాంశం అవుతుంది.

అసలేం జరిగి ఉంటుంది? రోజూ సరిగ్గా వచ్చే చిన్నూ రాలేదంటే ఏదో జరిగే ఉంటుంది. ఏదీ లేకుండా ఎందుకు రాదు? ఏదైనా ప్రేమ వ్యవహారమేమో? లేదా కుటుంబాన్ని వదిలేసి లేచి పోయిందేమో? లేదా ఏదైనా ఆక్సిడెంట్ కి గురైందో...? ఇలా ఎన్నో జవాబులేని ప్రశ్నలు, భిన్నమయిన అభిప్రాయాలు పుంజుకుంటున్నాయిగా ఆ భవంతిలోని మనుషుల్లో ఉద్భవిస్తాయి. కొందరు బయటికే అంటూ చర్చించడం మొదలుపెడ్డారు.

చిన్నూ కోసం పోలీస్ స్టేషన్ కీ, ఆసుపత్రికీ పరుగులు పెడ్డారు. ఎక్కడా ఆమె కనిపించదు. సమయం గడుస్తున్నకొద్దీ చిన్నూ గురించి చెడు భావాలతో కూడిన వాదాలు తీవ్రతరం అవుతూ ఉంటాయి. సేన్ గుప్తా కుటుంబంలోని వారు ప్రార్థనలు చేయడం మొదలు పెడ్డారు.

సేన్ గుప్తా కుటుంబంలో చిన్నూ తర్వాతి వాడు విద్యావంతుడయిన నిరుద్యోగి, ఆమె చెల్లెలు మిను కాలేజీలో చదువుతూ ఉంటుంది. చీకటిపడుతూ ఉన్న కొద్దీ మినులో అసహనం పెరిగి ఇంట్లో అంతా అక్క జీతంపై ఆధారపడి పరాన్నభుక్కులుగా మారిపోయా రని నిందిస్తుంది. ఇక తను చదువు మానేసి ఉద్యోగం చేయాలేమోనంటూ ఆవేశపడ్తుంది. మొదట్లో చిన్నూ ప్రేమ వ్యవహారాన్ని ఖండించి తుంచువేశారని తల్లి నిందిస్తుంది. ఇక తల్లీమో జీవితాంతం కుటుంబ వ్యవహారాల పట్ల ఉదాసీనంగా ఉండి బాధ్యతనంతా తనపై వేశారని భర్త సేన్ గుప్తాపై విరుచుకు పడ్డుతుంది. చుట్టూ ఉన్న ఇళ్లలోని వారు ఎవరికి తోచినట్టు వారు మాట్లాడుకుంటూ ఉంటారు.

ఈ గందరగోళ స్థితిలో చిన్నూ ఇల్లు చేరుతుంది. అంతా ఒక్కసారిగా గంభీరమయి పోతుంది. తన వాళ్ళే తనపైన అవిశ్వాసం వ్యక్తం చేసిన విషయం అవగతమై ఆమె తీవ్రంగా వ్యాకులపడుతుంది. బయట చిన్నూ తమ్ముడు ఇంటి ఓసరుతో తీవ్రంగా గొడవపడ్డాడు.

ఆయన చిన్నూ గురించి చేసిన కామెంట్లకి ప్రతిగా ఎదురుతిరుగుతాడు.

రాత్రి గడిచిపోతూ ఉంటే అంతా సద్దుమణుగుతుంది. తెల్లారి యధావిధిగా అందరి దిన చర్చలూ మొదలవుతాయి. ఇవి ప్రధానంగా చిత్రంలో కనిపించే అంశాలు. చాలా చిన్న సున్నితమైన పాయింట్స్ తీసుకొని 95 నిమిషాల చిత్రాన్ని నిర్మించడంలో సేన్ చూపించిన ప్రతిభ అద్భుతమయింది. కథ కంటే కథనం సాగిన తీరు, మనుషులు వారి మనస్తత్వాలూ బయటపడ్డ తీరు, మనుషుల్లో ఉండే వెలితితనం కుహనా విలువపట్ల వారి నిబద్ధత ఇందులో కనిపిస్తుంది. మొత్తంగా స్త్రీ పట్ల, ఆమె గృహిణి అయినా ఉద్యోగస్థురాలయినా ఆమెను నియంత్రించే, ఆమె చుట్టూరా ఈ సమాజం నిర్మించే పారదర్శక గోడల్ని ఈ చిత్రం చర్చకు పెడుతుంది.

గంభీరమైన విషయాన్ని సున్నితంగా స్పృశించి సేన్ విజయం సాధించారు.

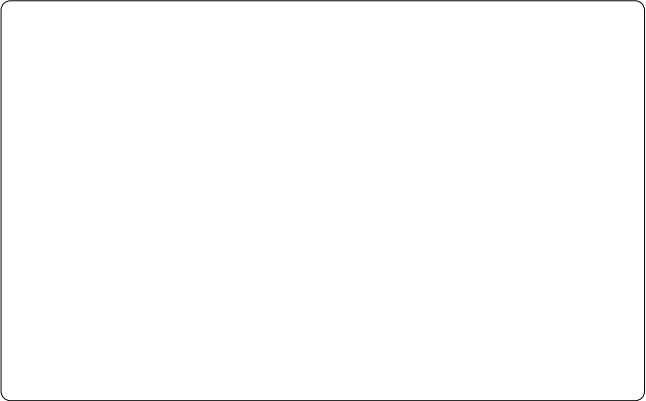
ఎక్డిబ్ ప్రతి దిన్ (బెంగాలీ)

దర్శకత్వం-మృణాల్ సేన్; కెమెరా-కె.కె.మహాజన్; సంగీతం-బి.వి.కారంట్; నటీనటులు-గీతాసేన్, మమతా శంకర్, శ్రీలా మజుందార్ ము...

స్త్రీ పాత్రలకి ప్రముఖ స్థానమూ, సామాజిక అన్యాయమూ కల్పించడం బమల్ రాయ్ నిర్మించిన చిత్రాల్లోని మౌళిక లక్షణం. అందుకే అయనని మహిళా చిత్రాల దర్శకుడిగా అభినందిస్తారు. ఆయన సినిమాల్లో ఆకలి, శ్రమ, నిజాయితీ, అంటరాని తనమూ, నిరుద్యోగమూ వంటి అనేక సామాజిక అంశాలు ప్రధాన ఇతివృత్తాలయ్యాయి. ఆయన చిత్రాలు సుజాత, నౌకరి, పరక్, పరిశీత, లాంటివి విశేష మన్ననలు పొందాయి. ఆయన నిర్మించిన 'దోబీగా జమీన్' లాంటి ఆఫ్ బీట్ చిత్రాలు దేశ విదేశాల్లో విమర్శకుల మన్ననల్ని అందుకున్నాయి. బమల్ రాయ్ చిత్రాల్లో మంచి సంగీతమూ, నృత్యాలూ, సున్నితమైన నాటకీయతా మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. ముఖ్యంగా ఆయన కథను నడిపించే తీరు, పాత్రల రూపకల్పన హృద్యంగా ఉండి సజీవంగా కనిపిస్తాయి.

బమల్ రాయ్ 1959లో నిర్మించిన 'సుజాత' చిత్రాన్ని ఆ కాలపు ప్రగతి శీలమయిన చిత్రంగానే పరిగణించవచ్చు. అంటరానితనాన్ని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా తీసుకొని నిర్మించిన ఈ చిత్రంలో స్త్రీ సమస్యకు తోడు అంటరాని తనమూ తోడయినపుడు ఆ స్త్రీ పడే ఆవేదనా, అనుభవించే దుఃఖమూ హృద్యంగా ఆవిష్కరించబడింది. సుజాత పాత్రలో నూతన్ గొప్పగా సరిపోయింది. ఇంకా 'సునో మెరీ బంధూరే', 'జల్దై హై జస్కీ లియే' లాంటి పాటలు సుజాత చిత్రానికి వన్నె తెచ్చాయి. ఈ చిత్రంలో మనుషుల కులాల కఠింతంగా వారి రక్తం ఎక్కడయినా ఎరువే అని సూచిస్తాడు. సుజాత తర్వాత అనేక భారతీయ సినిమాల్లో ఈ రక్త సంబంధాల్ని ఇతివృత్తాలుగా స్వీకరించారు. అప్పటికి అది ఒక గొప్ప ప్రతీక. ఇక సుజాత చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే ఓ రైల్వే కూలీ చిన్నారి కూతురు అనాథగా మిగుల్తుంది. తీవ్రమయిన కలరా వ్యాధి సోకి తన వాళ్లందరూ చనిపోగా ఆ అమ్మాయి మిగుల్తుంది. రైల్వేలో పనిచేసే ఇంజనీరు ఉపేంద్రనాథ్ చౌదరీ, ఆయన భార్య చారు ఆ చిన్నారి సుజాతను చేరదీస్తారు. ఓ ప్రక్క సుజాత అంటరాని కులానికి చెందినదేనన్న భావం తొలుస్తున్నప్పటికీ ఆ అమ్మాయికి ఏలోటూ రానీయకుండానే పెంచుతారు. తమ కూతురు రమకు తోడుగా సుజాతను చూసినప్పటికీ ఆమె కులం వారికి పెద్ద అడ్డుగానే మిగిలిపోతుంది. సుజాతకు నీడనిచ్చి పెంచడాన్ని అందరూ హల్చించరు. తమలాంటి బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో సుజాతకు స్థానం కల్పించడం సరైనది కాదని కూడా ఉపేంద్రనాథ్ కి చెబుతారు. ముఖ్యంగా ధనవంతు రాలయిన వారి కుటుంబ మిత్రులు గిరిబాల సుజాతను ఎంతతొందరగా వీలయితే అంత తొందరగా ఇంటినుంచి పంపించివేయకుంటే తీవ్రమయిన పరిణామాల్ని ఎదుర్కోవల్సి వస్తుందని కూడా హెచ్చరిస్తుంది. కాని ఆ భార్యభర్తలు వినరు. సుజాత క్రమంగా పెరిగి పెద్దదై రమకి మంచి స్నేహితురాలిగా మారుతుంది. కాని ఎంత మామూలుగా ఉన్నప్పటికీ రమని తమ కూతురని, సుజాత తమ కూతురు లాంటిదని అన్నప్పడల్లా సుజాత తన

గతాన్ని తలుచుకొని బాధపడు తుంది. చౌదరీ కుటుంబం గిరిబాలతో నివసించడానికి ఉపక్రమించి నప్పుడు పరిస్థితి మరింత విషమిస్తుంది. గిరిబాల మనుషుడు అధిర్క రమకు పెళ్ళి చేయాలని గిరిబాల ఉపేంద్రనాథ్ లు ఇద్దరూ భావిస్తారు. కాని అధిర్ మాత్రం సుజాతపై మొగ్గు చూపిస్తాడు. సుజాత అందం, నడవడి, మర్యాదలను అధిర్ ఇష్టపడతాడు. అది తెలిసి రెండు కుటుంబాలు గందరగోళంలో పడి పోతాయి. ఇంట్లో వాళ్లంతా ఖయేటర్ కి వెళ్ళినప్పుడు ఒంటరిగా మిగిలిన అధిర్ సుజాతల జంట తమ అభిప్రాయాల తెలియజేసుకుంటారు. అధిర్ విషయాన్ని నానమ్మ గిరిబాలకు చెప్పగా ఆమె కోపోద్రిక్తురాలవుతుంది. చారు సుజాతకు ఆమె స్థానాన్ని చూపిస్తుంది. అంతేకాదు ఆమెకు ఆమె కులానికి చెందిన యువకుడి వెదికి పెళ్ళి చేసేందుకు కూడా ప్రయత్నిస్తుంది. కాని అవేవి ఫలించవు. చారు మెట్లమీద నుంచి కిందపడి తీవ్రంగా గాయపడుతుంది. తీవ్రంగా రక్తస్రావం అవుతుంది. చారును రక్షించడా నికీ రక్తం అవసరమవుతుంది. అందరి రక్తం పరీక్షిస్తారు. అయితే అందరిలోకి చారుకి సుజాత రక్తమే సరిపోతుంది. అంటరానిదిగా భావించే సుజాత రక్తమే చారును కాపాడుతుంది. మన సమాజంలో అంటరానితన మన్నది సామాజిక దురాచారమే తప్ప వాస్తవానికి మనుషుల మధ్య తేడాలేమీ ఉండవని చిత్రం ప్రభోదిస్తుంది. సుజాత సామాజిక దురాచారాన్ని ఇతివృత్తంగా తీసుకున్నప్పటికీ చిత్రీకరణ కథా కథనం కళాత్మకంగానూ, లలికరంగానూ సాగి హాయిని గొలుపుతుంది. బమల్ రాయ్ చిత్రీకరణకు తోడు నూతన్ నటన సుజాతకు ఎంతో వన్నె తెచ్చింది. బమల్ రాయ్ 'సుజాత' నాటినుంచి నేటిదాకా మరిచిపోలేని మరపురాని పాత్రే.

సుజాత (హిందీ)

కథ-సుబోద్ఘోష్; సంగీతం-వస్థిబర్దన్; స్త్రీ పాత్ర-సబీతు ఘోష్; దర్శకత్వం-బమల్ రాయ్; నటీనటులు-నూతన్ (సుజాత), సునీల్ దత్ (అధిర్) మొ..

సహచర్యం, ఎడబాటు, ప్రేమ, విరహం, భావుకత గాంభీర్యం కలగలిసిన మనుషులూ మానవ సంబంధాలూ గురుదత్ చిత్ర లక్షణాలు నటుడు నిర్మాత దర్శకుడుగా 21 ఏళ్ళపాటు చిత్రసీమలో వెలుగొందిన గురుదత్ పృథ్వీయావిష్కరణ చేయడంలోనూ, తన ఆలోచనలనీ అనుభూతులనీ దృశ్యమానం చేయడంలోనూ తనకు తానే సాటి. హిందీ చిత్రసీమ స్థాయిలో గమనిస్తే గురుదత్ ఎనలేని భావుకత కలిగిన అద్భుత చలన చిత్రకారుడు. ముఖ్యంగా ఆయన ప్యాసా, కాగడే పూల్, సాహెబ్ బీబీ ఔర్ గులామ్ తదితర చిత్రాలు భారతీయ చలన చిత్రసీమలో సుస్థిరమైన స్థానాన్ని సంపాదించాయి.

కాగడే పూల్ తర్వాత తన చిత్రాలకి దర్శకుడిగా తన పేరు కాకుండా మరొకరిది పెట్టడం ఆనవాయితీగా చేసుకున్న గురుదత్ దార్శనికత ఆయన నిర్మించిన అన్ని చిత్రాల్లో సుస్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. తన రచయితతోనూ, టెక్నిషియన్లతోనూ సంపూర్ణమైన సమన్వయంతో పనిచేసి గురుదత్ ప్రేమాస్పదమైన చిత్రాలకి రూపకల్పన చేశారు. అలాంటి చిత్రాల్లో ఒకటి 'సాహెబ్ బీబీ ఔర్ గులామ్'. 19వ శతాబ్దం నాటి ఓ జమిందారి కుటుంబంలో చోటీబహు అనుభవాల్ని, ఆమె ఎదురుతిరిగి, తనని తాను అర్పించుకున్న సందర్భాన్ని ఇందులో అద్భుతంగా చిత్రించారు.

ఆనాటి జమిందారి కుటుంబమంటే పెద్దపెద్ద గదులున్న కోటల్లాంటి ఇళ్ళు, నిరంతరం విరామంగా ఉండే అందమైన స్త్రీలు వారి అలంకరణలూ, ఎవ్వడూ మత్తులో ఓలలాడుతూ మందులోనూ, పాండులోనూ మునిగి తేలుతూ ఉండే పురుషులూ వారి అధికార దర్శనూ, వారి భవంతలూ కావల ఆకలి శ్రమ వేదనల తోడుగా నివసించే కష్టజీవులైన రైతులూ ఈ వాస్తవ దృశ్యాల్ని ఇముడ్చుకున్న బెంగాలీ కథను పూర్తిస్థాయిలో చలనచిత్రంగా మలిచాడు గురుదత్.

బెంగాల్లో 19వ శతాబ్దంలో చౌదరిలది గొప్ప పేరున్న కుటుంబం, మజిలీబాబు, చోటీబాబుల ఆధిపత్యంలో సాగే ఆ కుటుంబం ఓ పెద్ద హవేలీలో నివాసముంటుంది. ఇద్దరు సోదరులూ తమకు వంశపారంపర్యంగా సంక్రమించిన ఆస్తిపాస్తుల్ని అనుభవిస్తూ ఉండడంతో పాటు మందులో తేలియాడుతూ క్రీడలు, వేళ్ళాస్త్రీల సంపర్కమూ తదితరమైన విలాసవంతమైన అలవాట్లతో కాలం గడిపేస్తూ ఉంటారు. ఇదంతా అలాంటి గృహాల్లో సర్వసాధారణం. అక్కడ ఏదీ అతికాదు. ఏదైనా అంగీకారమే ఏళ్ళుగా తరాలుగా వస్తున్న వారి కుటుంబ సామాజిక స్థితిపట్ల ఎవరికీ భిన్నాభిప్రాయం ఉండదు. ముఖ్యంగా ఆ ఇంట్లో నివసించే స్త్రీలు తమ పురుషుల అలవాట్ల పట్ల ప్రవర్తనల పట్ల ఉదాసీనంగా ఉండడం అలవాటు చేసుకుంటారు. కానీ చోటీ బాబు భార్య చోటీ బహు మాత్రం హవేలీలోని

వాతావరణాన్ని భరించలేక పోతుంది. సున్నితమైన ఆమె మనస్సు విలవిల లాడిపోతుంది. కేవలం మద్ద తరగతి కుటుంబంనించి వచ్చిన ఆమె తన భర్త తనను అలక్ష్యం చేస్తున్నాడనే విషయాన్ని జీర్ణించుకోలేక పోతుంది. తీవ్రమైన ఒంటరితనాన్ని, నిరాదరణను అనుభవిస్తున్న ఆమె సొంత ప్రపంచం లోకి ఓ కొత్త వ్యక్తి రాక సంచలనం కలిగిస్తుంది. ఆ హవేలీలో పనిచేసే తన బంధువు వద్ద ఉండటానికి వచ్చిన భూత్ నాథ్ ఆమెలో చలనం కలిగిస్తాడు. దయాళువు, ప్రేమాస్పదమూ అయిన భూత్ నాథ్ చోటీ బహును విపరీతంగా ఆకర్షిస్తాడు. మోహిని సింధూర్ కంపెనీలో ఉద్యోగం సంపాదిస్తాడు. కంపెనీ యజమాని కూతురు జాబాతో భూత్ నాథ్ కి సాన్నిహిత్యం ఏర్పడు తుంది. కంపెనీ నుంచి సింధూర్ తెచ్చి ఇస్తూ ఉండడంతో భూత్ నాథ్ కి చోటీబహుతో పరిచయం పెరుగుతుంది. తన భర్తను తనవైపునకు ఆకర్షించేందుకు చోటీబహు చేసిన ప్రయత్నాల్ని విఫలమవుతాయి. కానీ ఒక రోజు చోటీబాబు చోటీబహులమద్ద మాటామాటా పెరుగుతుంది. ఆ వాదనలో చోటీ బహుని తాగి చూడమని ఛాలెంజ్ చేస్తాడు బాబు. ఆ సంఘటన ఆమెలో పట్టుదలను పెంచుతుంది. క్రమంగా తానూ తాగడం అలవాటు చేసుకుంటుంది. ఆ ఆలవాటు కాస్తా వ్యసనంగా మారే స్థితికి చేరుతుంది. భూత్ నాథ్ ఆమెను అనేక విధాలుగా ఓదార్చేందుకు మామూలు మనిషిని చేసేందుకు ప్రయత్నిస్తాడు కానీ అవేదీ ఆమెను మార్చ లేకపోతాయి. కానీ భూత్ నాథ్ చోటీబహుల సాన్నిహిత్యం హవేలీలోని వారికి అనుమానం కలుగుతుంది. వారు చోటీ బహుపై అనుమానం పెంచుకుని కుటుంబ గౌరవం అంటూ తలచి ఆమెను చంపేసి, భూస్థాపితం చేస్తారు.

చిత్రం మొత్తం ప్లాప్ బ్యాక్ లో సాగే ఈ సినిమాలో చోటీ బహు పాత్రను పోషించిన మీనా కుమారి నటన అత్యంత ఉన్నతంగా సాగుతుంది. ఆనాటి హిందీ చలన చిత్ర సీమ విలువల మేరకు, లేదా ఆనాటికి ఉన్న చిత్రీకరణ స్థాయి మేరకు ఆలోచిస్తే 'సాహెబ్ బీబీ ఔర్ గులామ్'లో ఓ స్త్రీ పాత్ర, అందునా హవేలీ గోడల్లో ఉండే స్త్రీ పాత్రను తాగుబోతుగా చిత్రించడం అసాధారణమూ, ఆధునికమూ అనే చెప్పుకోవచ్చు.

ఈ చిత్రంలో కూడా గురుదత్ తన ఇతర సినిమాల్లోలాగే రెండు భిన్నస్థాయిల్ని ప్రాజెక్టు చేస్తాడు. ప్రధాన ఇతివృత్త స్రవంతి హవేలీ లోనూ చోటీబహు అంతరంగంలోనూ నడుస్తూ ఉంటే మరోవైపు భూత్ నాథ్ ఫ్యాక్టరీ జీవితం హాస్యం, జాబాతో ప్రేమ వ్యవహారం అంతా అక్కడ కొనసాగుతూ ఉంటుంది. అంటే హిందీ చిత్రసీమ ఆనవాయితీ మేరకు ప్రేమ, హాస్యం, రోమాన్స్, పాటలు అన్నీ భూత్ నాథ్ జీవితంలో కనిపిస్తే, సీలయన్ విషయాల్ని ప్రధాన ఇతివృత్త అంశాల్ని మరో కోణంలో చిత్రించాడు గురుదత్.

హవేలీ వాతావరణానికి ఎదురుతిరిగిన చోటీబహు తనని తాను సమీధలా చేసుకొని తనును చాలించుకుంది. చిత్రీకరణలో కానీ, కథను నడిపించడంలో కానీ గురుదత్ ప్రతిభ సుస్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. భూత్ నాథ్ హాస్యం కొంత ఇబ్బందికరంగా ఉన్నప్పటికీ

చోటిబహూ మానసిక, కుటుంబ సంఘర్షణాత్మక చిత్రంగా 'సాహెబ్ బీబీ ఔర్ గులామ్' చాలా గొప్ప చిత్రం. గురుదత్ సృష్టించిన ఆణిముత్యాల్లో ఇదొకటి.

భారతీయ సమాజంలో 'మాతృమూర్తి' స్థానానికి మహోన్నతమైన విలువ ఉంది. భావ ప్రపంచంలోనూ అన్ని సాహితీ కళారూపాల్లోనూ 'అమ్మ' పాత్రకి ఎనలేని గౌరవమూ పూజనీయమైన స్థానమూ అపొదించబడ్డాయి. దేవతా స్థానాన్నిచ్చి కేవలం కుటుంబానికే పరిమితం చేయకుండా అమ్మ అంటే మొత్తం ఊరుకూ, జాతికే తల్లి అన్న భావాన్ని కూడా రూపుదిద్దారు. అలాంటి ఒక భావనా ప్రపంచపు మాతృమూర్తి పాత్రను ముఖ్య అభినేతగా చేసి 43 ఏళ్ల క్రితం మహబూబ్ ఓ చిత్రం నిర్మించాడు. అది నాటికీ నేటికీ విజయవంతమైన చిత్రాల్లో ఒకటిగా నిలిచిపోయింది. అంతే కాదు, ఆ చిత్రం తర్వాత అందులోని పాత్రలకు మొత్తం చిత్రానికే అనేక అనుకరణలూ, కొనసాగింపులూ భారతీయ సినిమా రంగంలో వెలువడ్డాయి. నల్గిన్ లోని ఓ మహానటిని ఆ సినిమా ఆవిష్కరించింది. ఆ సినిమా 'మదర్ ఇండియా'. అంతకుముందు పదిహేడేళ్ల క్రితం మహబూబ్ తానే 'ఔరత్' చిత్రాన్ని నిర్మించాడు. అందులో సర్దార్ అబ్దుల్ ప్రధాన భూమికను పోషించగా అది గొప్ప విజయాన్ని సాధించింది. సరిగ్గా అదే సినిమాని మళ్లీ మహబూబ్ 'మదర్ ఇండియా'గా తీశాడు. అయితే దీనిలో తల్లి పాత్రకి కొంత కొనసాగింపు ఉంది. 'మదర్ ఇండియా' ప్రధానంగా నల్గిన్ పోషించిన తల్లి పాత్ర రాధ జీవనపోరాటాన్ని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా చేసుకొని నిర్మించబడినప్పటికీ అది కేవలం ఆమె జీవిత చరిత్ర మాత్రమే కాదు. అది ఆనాటి సామాజిక, ఆర్థిక జీవన చిత్రం కూడా. అప్పటికే విశ్వంఖలమవుతున్న డబ్బు ప్రభావమూ, కూలి పోతున్న వ్యవసాయ రంగ స్థితిగతులూ, విచ్చిన్నమైపోతున్న రైతుల బతుకు అన్నీ కలగలిపి మదర్ ఇండియాగా రూపుదిద్దు కున్నాయి. ప్రకృతి వనరులపైన ఆధారపడి సాగుతున్న భారతీయ వ్యవసాయరంగం అప్పటి ఊబిలో కూరుకుపోయి రైతు తాను నమ్ముకున్న భూమిని ఎలా పరాయిపరం చేయాల్సి వచ్చిందో, రైతు ఎలా కలిగిపోతున్నాడో మదర్ ఇండియాలో స్పష్టంగా చిత్రించారు. డబ్బు, అధికారం, వడ్డీ వ్యాపారం జాలం భూమిని ఎలా కబళించింది క్రమంగా రైతు జీవితాన్నే ఎలా బలిగొంది ఈ చిత్రం వివరిస్తుంది. కుటుంబం కూలిపోయిన స్థితి నుంచి రాధ తిరిగి మట్టినే నమ్ముకుని శ్రమనే పెట్టుబడిగా పెట్టి, పలాయనం చిత్తగించనున్న ఊరికి స్వార్థినిచ్చి తిరిగి తన కాళ్లపైన తన కుటుంబాన్ని వ్యవసాయాన్ని నిలుపుతుంది.

ఆ స్థితిలో రాధ శక్తి స్వరూపిణిగా తన పిల్లలకే కాదు మొత్తం ఊరికే తల్లిగా ఎదుగుతుంది. కాని రాధ కొడుకుల్లో ఒకడైన బిర్లు తన తల్లి కష్టాలకు మూలకారణమైన వడ్డీ వ్యాపారిపై పగ సాధించడానికి, అనేక సంవత్సరాలుగా తమ శ్రమని వడ్డీగా దోచుకుంటున్న వాడి కోటను బద్దలు కొట్టడానికి ఎదురు తిరిగినపుడు ఆ రాధ బిర్లును నిలువరిస్తుంది. ఊరుకోసం, మాట నిలుపుకోవడం కోసం వడ్డీ వ్యాపారి కూతురికి అన్యాయం జరగరాదన్న భావన కోసం సొంత కొడుకునే కాల్చి చంపుతుంది. చిత్రం మౌళిక సమస్య

సాహెబ్ బీబీ అవుర్ గులామ్ (హిందీ)

కథ-బిమల్ మిత్ర; సంగీతం-హేమంత్ కుమార్; దర్శకత్వం-అబ్రార్ అల్వి; నటీనటులు-గురుదత్, మీనాకుమారి, రెహమాన్, నాజర్ హుస్సేన్ ము.

దాకా వచ్చి సీనియర్ టీకీ ముగింపుతో తేలిపోతుంది. ప్రేక్షకుల ఎమోషన్లని తడమడంకోసం గొప్ప రెస్పాన్స్ ని అందుకొని బహుమతిపొందే సీనియర్ మిగిలిపోయింది.

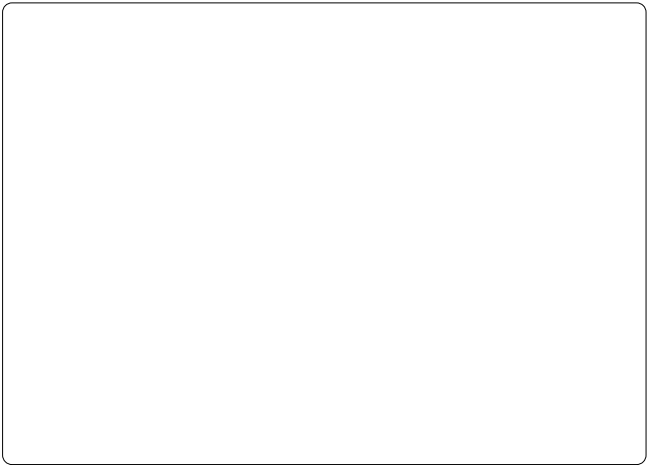
'మందర్ ఇండియా'లో ప్రధాన పాత్ర రాధకు పౌరాణిక పాత్రల లక్షణాల్ని కూడా సంతరించజేశారు. పేరుకు రాధ అయినప్పటికీ సీతకుండే సాధ్యమైన లక్షణాల్ని సచ్చలతనూ ఆవ్యాయతనూ కలిగి ఉంది. వడ్డీ వ్యాపారి ఆమెను బలాత్కారం చేయాలనుకొన్నప్పుడు కాళిమాత లాగా ఎదురుతిరిగి ధైర్యాన్ని ప్రదర్శిస్తుంది. శక్తి స్వరూపిణిగా కష్టాలని ఎదురొడ్డి నిలుస్తుంది రాధ. ఊరుకోసం తన స్వంత కొడుకునే హత్యచేసి ఆమె భూదేవిలాగా త్యాగం చేసినట్టు నిలుస్తుంది.

చిత్రకథాంశం విషయానికి వస్తే రాధ పెళ్లయి తర్వాత భర్త ఊరికి వస్తుంది. ఆమె భర్త శ్యాములు మంచి కష్టించి పనిచేయగలిగిన రైతు. జీవితం పట్ల గొప్ప ఆశలు కలిగినవాడు. రాధ తనంటి పనులతో పాటు భర్తకు తోడుగా వ్యవసాయం పనులూ నిర్వహిస్తూ ఉంటుంది. వాళ్ల పెళ్లకోసం చేసిన అప్పలు వారిముందున్న ప్రధాన సమస్య వడ్డీ వ్యాపారి ఆ ఊరి భూస్వామి సుబ్బోలాకాకు తమ భూమిని తనఖా పెడుతుంది శ్యాములు తల్లి రాధకి మొదటి కొడుకు పుడతాడు. ఆనందం వెల్లివిరుస్తుంది. అదే క్రమంలో మరొకరు పిల్లలు అయ్యే సరికి అప్పలు పెరిగిపోతాయి. అందిన పంట వడ్డీలకే సరిపోదు. లాలా జులూం మరింత పెరిగి పోతుంది. శ్యాము ఎంత కష్టపడ్డా ఫలితం ఉండదు. వారి ఎద్దు చనిపోవడంతో కష్టాలు రెట్టింపవుతాయి. లాలా నుంచి మరింత అప్ప తీసుకోవడానికి శ్యాములు అంగీకరించదు. కాని రాధ తన పెళ్ల నాటి ఆభరణాలు తనఖా పెట్టి మరో ఎద్దును కొంటారు. వ్యవసాయం మెరుగుపరచే క్రమంలో బావి తవ్వకాన్ని ఆరంభించి బండను తొలగించే ప్రయత్నంలో శ్యామా రెండు చేతులూ పోగొట్టుకుంటాడు. దుఃఖంతో శ్యాము ఇంట్లో వుంటే రాధ ఇంటి బాధ్యతలు స్వీకరిస్తుంది. లాలా చేసిన ఎగతాళిని భరించలేక అబ్బి బతుకును కొనసాగించలేక పీ రాత్రి రాధ నుదుటి బొట్టును చెరిపేసి శ్యాములు ఇంట్లోంచి వెళ్లపోతాడు. నలుగురు పిల్లలతో రాధ ఒంటరిగా మిగుల్తుంది. వడ్డీ వ్యాపారి లాలా రాధను తనతో ఉండ మంటాడు. మొత్తం కుటుంబం బాధ్యతను తీసుకుంటానంటాడు. ఆమె అంగీకరించదు. కాని తుపాను వరదలోంచి సర్వం కొట్టుకుపోగా ఇద్దరు పిల్లల మరణాన్ని చూసి రాధ కదిలిపోతుంది. ఆకలికి విలవిల్లాడుతున్న మిగిలిన పిల్లల్ని చూసి వారికోసం లాలాకు లొంగిపోవడానికి వెళ్తుంది. కాని చివరి నిమిషం తనను తాను సంబాళించుకుని వాడిని ఎదిరించి కొట్టి బయటపడుతుంది. వరదలకి అంతా కొట్టుకుపోగా ఊరంతా వలసకు సిద్ధమవుతారు. కాని రాధ తన భూమినే నమ్ముకుంటానని ఊరుని విడిచి వెళ్లనంటుంది. ఊరివాళ్లందరినీ నిలువరిస్తుంది.

తర్వాత అప్పకష్టాలపడే తన వ్యవసాయాన్ని పిల్లల్ని పెంచుతుంది. కొడుకులిద్దరూ రామూ, బిర్లు ఎదుగుతారు. బిర్లు తన తల్లిపడ్డ కష్టాల్ని కన్నీళ్లని దగ్గరినుంచి చూసి లాలాపైన అతని చర్యలపైన వ్యతిరేకతను పెంచుకుంటాడు. వడ్డీకోసం పంటను ఊడ్చు

కెళ్లెందుకు వచ్చిన లాలాను లెక్క చెప్పమంటాడు. తన చదువురాని స్థితికి దుఃఖపడతాడు. లాలాపై పగతీర్చుకునే ప్రయత్నంలోనూ లాలా వద్దవున్న తన తల్లి కంగనను తిరిగి తెచ్చే ప్రయత్నంలోనూ లాలానుంచి, ఊరునుంచి వ్యతిరేకతకు గురై బహిష్కరించ బడతాడు. ఊరు వదిలిన బిర్లు డాకూ అవుతాడు. లాలా ఇంటిపై దాడిచేసి అతని వడ్డీ కాగితాల న్నింటిని తగులబెడతాడు. అతని కూతురిని ఎత్తుకెళ్లపోతుండగా అప్పటికే బిర్లునుంచి ఊరికెలాంటి ఆపద రాకుండా చూస్తానని మాట ఇచ్చిన రాధ బిర్లుని తుపాకితో కాల్చివేస్తుంది. బిర్లు తల్లి పొడిలో ప్రాణం విడుస్తాడు. బిర్లు చేతిలోంచి రక్తంలో తడిచిన రాధ కంగన్ జాల పడుతుంది. చిత్రం భావోద్వేగంతో ముగుస్తుంది.

చిత్రకథ విషయంలో కూడా మందర్ ఇండియా అనేక కొత్త కోణాల్ని చూపించింది. రాధగా నర్తనీ, బిర్లుగా సునీల్ దత్ అద్వితీయమైన నటనను ప్రదర్శించారు. ఈ చిత్రంలో నటనకు నర్తనీకి 11వ అంతర్జాతీయ చలనచిత్రోత్సవంలో ఉత్తమ నటి అవార్డు లభించింది. నాటినుంచి నేటిదాకా మందర్ ఇండియా విశిష్టమైన సీనియర్ మిగిలిపోయింది. మహబూబ్, నర్తనీలు మందర్ ఇండియాతో భారతీయ చలన చిత్ర చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయారు.

మందర్ ఇండియా (హిందీ)

దర్శకత్వం-మహబూబ్; నటీనటులు-నర్తనీ (నాధ), సునీల్ దత్ (బిర్లు), రాజేంద్రకుమార్; రాణకుమారి మొ...

విద్యుత్తు దశాబ్దాల క్రితమే సామాజిక విలువల గురించి, పురుషుడిలో పాడనూపే వివాహాతర సంబంధాల గురించి, కుటుంబ సంబంధ విలువల గురించి చర్చించి వివరించే కళాత్మకమైన చిత్రాన్ని బి.ఎన్.రెడ్డి నిర్మించారు. ఆ కాలంలో హీరోకి చెడు లక్షణాల్ని అపాదించి చిత్రం నిర్మించడమే పెద్ద సాహసం, అంతేకాకుండా ఒక స్త్రీ మంచి అవకాశాలు రావడం కోసం తన కెరీర్ను నిర్మించడం కోసం ఒక వ్యక్తిని నిచ్చేసినా వాడుకుని, ప్రేమించి, లాలించి, ఆ తర్వాత వదిలించిన వైనాన్ని స్వర్గసీమలో బి.ఎన్. అత్యంత ప్రతిభావంతంగా చిత్రించారు. వివాహాతర సంబంధాలలో అవకాశవాద ముంటుందని వివాహ సంబంధమూ అందులోని ప్రేమలే శాశ్వతమైన సత్యాలని ఈ చిత్రం ద్వారా బి.ఎన్. ప్రబోధిస్తారు. కాని ఆనాటి కాలానికంటే ఎంతో ముందుకాలాన్ని విజువలైజ్ చేసి పాత్రల్ని రూపొందించడంలో బి.ఎన్. గొప్పదనం ఇమిడి ఉంది. ఇందులో భానుమతి ప్రధాన పాత్రను పోషించి, విశేషమైన పేరు ప్రఖ్యాతుల్ని అందుకుంది. విమర్శకుల చేత గొప్ప ప్రశంసలందు కున్న ఆమె, ఆ తర్వాత తన కెరీర్లో తిరిగి వెనక్కి చూడలేదనడంలో అతిశయోక్తి లేదు. విషయ పరంగానూ, పాత్రల రూపకల్పన పరంగానూ మాత్రమే కాకుండా బి.ఎన్. ఈ చిత్రం తీసిన సమయం వ్యక్తిగా ఆయనకు ప్రతికూలమైన కాలం. అంతే కాదు. ఆనాటి సామాజిక ఆర్థిక రంగాల్లో కూడా రెండవ ప్రపంచ యుద్ధపు ప్రభావాలచేత అతలాకుతల మవుతున్న కాలమది. ముడి ఫిలింతోసహా అన్నింటి దిగుమతుల విషయం లోనూ ఆంక్షలు, రేషన్లూ అమలులో ఉన్నకాలం. అందుకే కేవలం 11000 అడుగుల లోపే చిత్ర నిడివిని కుదించుకోవాల్సి వచ్చింది. అయినప్పటికీ బి.ఎన్. తన ప్రణాళికాబద్ధమైన నిర్మాణ రీతిలో 'స్వర్గసీమ'ను పూర్తిచేశారు. బి.ఎన్.రెడ్డితో మమేకమై అప్పటిదాకా నిర్మించిన అన్ని చిత్రాల్లో చేదోడు వాదోడుగా ఉన్న రామ్నాథ్ శేఖర్లు ఇద్దరూ బి.ఎన్.రెడ్డి నుంచి విడిపడి ఎన్.ఎన్.వాసన్ గారి జెమినిలో చేరిపోయారు. ఆ ఇద్దరూ లేకుండా బి.ఎన్. చిత్రం నిర్మించడం సాధ్యం కాదని అంతా భావించి అనుమానాలు వ్యక్తం చేయడంతో బి.ఎన్.తన ప్రతిభకు సవాల్ గా తీసుకొని 'స్వర్గసీమ' చిత్ర నిర్మాణం చేపట్టారు. రచయితగా బి.ఎన్.తమ వాహినీ సంస్థలోకి చక్రపాణి (ఎవి.సుబ్బారావు)ని చేర్చారు. అప్పటికే మంచి రచయితగా పేరున్న చక్రపాణి స్వర్గసీమతో వాహినీకి వెన్నెముక అయి ఉండి పోయారు. ఇక ఫోటోగ్రాఫర్ గా ఆంగ్లో ఇండియన్ మార్కస్ బార్ట్లీను స్వర్గసీమతోనే పరిచయం చేశారు. బి.ఎన్. అంతేకాకుండా ఘంటసాలను కూడా స్వర్గసీమతోనే పరిచయం చేశారు. గాయకుడిగా ఘంటసాలను స్వర్గసీమ చిత్రమే గొప్ప బ్రేక్ కని ఇచ్చింది. ఇలా పలు ప్రయోగాలు, వినూత్న ముఖాలతోకూడి నిర్మితమైన స్వర్గసీమ గొప్ప విజయాన్ని సాధించింది. 'ఓ పాపులరమా' లాంటి పాటలతో ఆ చిత్రం తెలుగువారి వ్యతిలో చిర స్థాయిగా నిలిచిపోతుంది.

కథాంశం విషయానికి వస్తే అందమైన పేద యువతి సుబ్బి ఆ పట్టణంలో ఓ మూల నివసిస్తూ ఉంటుంది. ఆట పాటలతో పాటు చొచ్చుకొని వెళ్లగల ప్రతిభగల ఆ యువతి మంచి జీవితం పొందాలని భావిస్తూ ఉంటుంది. మూర్తి, కళ్యాణి ఇద్దరూ భార్యభర్తలు. ఇద్దరు సంతానంతో సాఫీగా వారి జీవితం సాగిపోతూ ఉంటుంది. మూర్తి సుబ్బిని కలిసి ఆమె ఎదుగుదలకు సహాయపడతాడు. ఆమె పేరు సుబ్బి నుంచి సుబ్బలక్ష్మి, సుజాత-సుజాతాదేవిగా మారేస్తోంది వరకు ఆమె వెంట ఉంటాడు. ఆమె కూడా మూర్తి సర్వస్వంగా ప్రవర్తిస్తుంది. మూర్తి తన భార్యపిల్లల్ని వదిలేసి సుజాతాదేవితో ఉండిపోతాడు. భర్తను కలవడానికి వెళ్లిన కళ్యాణి అవమానాలకు గురై కుమిలిపోతుంది. ఆకలి పేదరికంతోడుగా మిగిలిపోతుంది. కొంతకాలం గడిచాక సుజాతాదేవికి మూర్తిపట్ల మోజు తగ్గిపోతుంది. కొత్త మనిషిని, సరికొత్త ప్రేమికుడిని ఆమె కాంక్షిస్తుంది. క్రమంగా మూర్తిని తన జీవితంలోంచి తప్పిస్తుంది. కొత్త ప్రేమికుడితో సహజీవనం ఆరంభిస్తుంది. తన కాళ్ళకింది నేల కదిలిపోగా మూర్తి నిర్దిర్మింపబడిపోతాడు. కలలన్నీ భ్రమలైపోగా ఒంటరిగా మిగిలిపోతాడు. స్త్రీ పురుషుల నడుమ పెరిగే అవకాశ వాద బంధాల్ని చర్చిస్తూనే కుటుంబ బంధాలే శాశ్వతమైనవని ప్రబోధిస్తూ సినీమా సాగుతుంది.

మొత్తం మీద స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని చర్చించి ప్రభోదాత్మక చిత్రంగా నిలిచిన స్వర్గసీమ ఆ కాలంలో విశేష ప్రజాదరణని కూడా పొందింది. ఒక మంచి చిత్రంగా తెలుగు చలన చిత్ర చరిత్రలో మిగిలిపోయింది.

స్వర్గసీమ (1945)

కథ, మాటలు-చక్రపాణి; సంగీతం-నాగయ్య; కెమెరా-మార్కస్ బార్ట్లీ; దర్శకత్వం-బి.ఎన్.రెడ్డి; నటీనటులు-నాగయ్య, భానుమతి, జయమ్మ, లింగమూర్తి, నారాయణరావు, శివరావు.

చలన చిత్ర మార్గమూర్తి అధ్యయనం చేసే క్రమంలో బి.ఎన్.రెడ్డి నిర్మించిన చిత్రాలు నేటికీ పార్వ పుస్తకాలాంటివే. ఆయన చిత్రాల్లో కనిపించే భావుకత, నిర్మాణ సరళలో ఆవిష్కృతమయ్యే టెక్నిక్ నేటికీ నిత్యనూతనంగానే ఉంటాయి. ముఖ్యంగా ఆయన నిర్మించిన తొలి చిత్రాలు ఆయన దృక్పథాన్ని, ఆలోచనా రీతిని ప్రతిభావంతంగా మన ముందుంచుతాయి.

ఆయన తొలి చిత్రం 'వందేమాతరం' (1939) సామాజికాన్ని, ఆనాటి రాజకీయాంశాన్ని చర్చిస్తే, రెండవ సినిమా 'సుమంగళి' (1940)లో స్త్రీ సమస్యని, విధవాసమస్యని ఇతివృత్తంగా స్వీకరించారాయన. ఆరు దశాబ్దాల క్రితం నిర్మితమయిన 'సుమంగళి' నేటికీ అనేక విషయాల్లో అన్వయం కలిగి వుండడం దాని ప్రత్యేకత. అయితే అప్పటికే తమిళంలో సుబ్రహ్మణ్యం 'బాలయోగిని' అనే చిత్రాన్ని నిర్మించాడు. తెలుగు, తమిళ భాషల్లో నిర్మితమయిన బాలయోగినిలో నిజ జీవితంలో విధవరాలయిన ఓబ్రాహ్మణ యువతి బాలయోగినిగా నటించింది. ఆ సినిమా ఫలితంగా స్వయంగా బ్రాహ్మణుడయిన సుబ్రహ్మణ్యం ఆనాడే కులం నుంచి వెలివేశారు. అలాంటి సంఘటనల్ని గమనించి కూడా బి.ఎన్. తన రెండవ చిత్రంలోనే విధవా సమస్యని ఇతివృత్తంగా చేసుకొని సుమంగళి నిర్మించాడు. ఇతివృత్తాల్లోనే కాదు తన సినిమాల్లో నటీ నటుల్ని కూడా కొత్తవాళ్లనే తీసుకుని తన సినిమాలకి ప్రెస్టేజీని అధారు. వందేమాతరం గొప్ప విజయాన్ని సాధించిన తర్వాత సుమంగళిలో హీరో నాగయ్యకు ముసలి పాత్ర నిచ్చి ప్రధాన భూమికకు కొత్తవాడయిన గిరిని తీసుకున్నాడు. సినిమా రంగంలో అది చాలా ధైర్యంతో కూడుకున్న చర్య. ఎప్పడయినా నిర్దాలితమయిన అంశాల్ని తీసుకుని నిలదొక్కుకున్న వారితో చలన చిత్రాలు తీయడం సేస్తే అనుకునే మనస్తత్వాలు కనిపించే మన తెలుగు సిని రంగంలో బి.ఎన్. ఆనాడే ప్రయోగాలు చేశారు. ప్రయోజనాల్ని ముందుకు తెచ్చి సినిమాను ప్రతిభావంతమయిన మార్గమంగా నిరూపించేయత్నం చేశారు. భావుకులయిన వారు ఏ రంగంలో నైనా సరే తమ పనుల్ని నిలకడగా పూర్తి చేస్తారు. రిజల్టు పట్ల పర్ఫెక్షనిస్ మాత్రమే ఆశిస్తారు. దానికే కాలాన్ని డబ్బుని లెక్కచేయరు. బి.ఎన్. సరిగ్గా అలాంటి తత్వంతోనే సుమంగళి చిత్రాన్ని రాత్రులు షూట్ చేసి సంవత్సరం కాలాన్ని తీసుకొని పూర్తిచేశారు.

ట్రెటింగ్, కెమెరా మూవ్మెంట్, పాత్రల్ని రూపుదిద్దిన తీరు సుమంగళి చిత్రానికి శాశ్వతత్వాన్ని కలిగించాయి. నవ్వు చిత్రోద్దమం వేళ్ళూరక ముందే బి.ఎన్. సొంత గొంతు కతో నాటకీయతకు భిన్నంగా దృశ్యలయితో తన చిత్రాల్ని రూపొందించారు. ఆయన నిర్మాణ పద్ధతికి స్క్రిప్ట్ ఆయువుపట్టు. ప్రతి చిన్న వివరంతో సహా, కెమెరా మూవ్మెంట్, నటీ నటుల కదలికలు అన్నీ ప్రతి షాట్కు సంబంధించి స్క్రిప్ట్లో రాసేవారమని బి.ఎన్. తానే

స్వయంగా చెప్పకున్నారు. అంతేకాదు నటీనటుల చేత నెలల కొద్ది లభిస్తున్న చేయించే వాడట బి.ఎన్., అందుకే ఆయన చిత్రాల్లో పరిపక్వత అంతలా సాధ్యమయింది.

'సుమంగళి' చిత్రం "విభవశాస్త్ర యవ్యసంలోనే మాంగల్యాన్ని కల్గింపు సామాజిక ధూషణ చేత జీవచ్ఛవాలా బతుకుతున్న హిందూ స్త్రీల కోసం ఈ చిత్రం అంకితం" అన్న ఇంగ్లీషు మాటల్లో ప్రారంభ మవుతుంది. నేపథ్యంలోనాగయ్య తెలుగు అనువాదాన్ని చదివి వినిపిస్తారు. చిత్రం గొప్ప ఆశావహంగా ఆరంభమయినప్పటికీ చిత్రం ముగింపులో విధవా వివాహాన్ని చూపించకుండానే ముగిస్తాడు. మళ్ళీ పెళ్లని చూపించకపోవడం ఓ పక్క నిరాశగా కనిపించినప్పటికీ పెళ్లంటే స్త్రీ మరోసారి చట్రంలో ఇమడినట్టిననే భావాన్ని కూడా అన్వయించు కోవచ్చునేమో. మొత్తంమీద అత్యంత కళాత్మకమయిన రీతిలో విధవా సమస్యని చిత్ర బద్ధం చేసిన సినిమా 'సుమంగళి'. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే ప్రగతి శీలమయిన భావాల గలిగిన సత్యం ఐపిఎస్ పాస్వ తన ఇల్లు చేరుకుంటాడు. అతని కజన్ పార్వతి సత్యంపై మమకారాన్ని పెంచుకుని ఆయనతో జీవితాన్ని పంచుకోవాలని తలపోస్తూ ఉంటుంది.

మరోవైపు ఆధునికురాలు, ధనవంతురాలు విద్యావంతురాలు అయిన సరస్వతి సత్యంని ఆకర్షిస్తుంది. సత్యం ఆమెతో ప్రేమలో పడతాడు. కాని సనాతనుడయిన సరస్వతి తండ్రి ఆమెకు చిన్నప్పడే పెళ్లవేశాడని బాల్యవివాహమయిన కొద్దికాలానికి భర్త చనిపోయాడని సరస్వతికి తేలింది. ఆ విషయాలేవీ ఆమెకు కనీసం స్మరణలో కూడా ఉండవు. ఆమె మనస్సును నొప్పించడం ఇష్టంలేక తండ్రి ఆమెకు చెప్పడు

సత్యం సరస్వతిలమధ్య ప్రేమ చిగురించి ముందుకు సాగిన తర్వాత సరస్వతికి తనకు చిన్ననాడే వైద్యం ప్రాప్తించిందనే విషయం తెలుస్తుంది. ఆమె ఆశలన్నీ కూలిపోతాయి. సత్యంపై మనసున్న పార్వతి అతని మనసు తెలుసుకొని దుఃఖితురాలవుతుంది. సత్యం సరస్వతి కోసం వెళతాడు. కాని ఆమె సత్యం జీవితం నుంచి తొలిగిపోతుంది. చిత్రం చివర్లో పార్వతి చనిపోతుంది. సత్యం సరస్వతిలు కలుసుకొని ఒకటి అవకముందే చిత్రం ముగిసిపోతుంది.

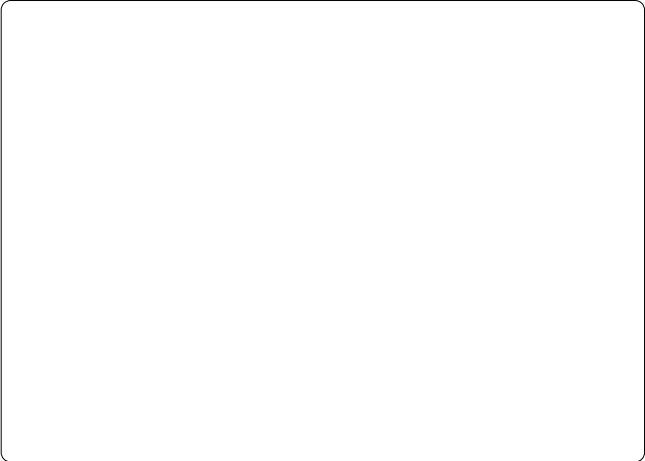
సుమంగళి నిర్మాణం సమయానికే సంఘ సంస్కరణోద్దమాలు దేశ వ్యాప్తంగా జరుగుతుండేవి. ముఖ్యంగా మన ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో కందుకూరి వీరేశలింగం నాయకత్వంలో సంస్కరణోద్దమం విస్తృతమయిన కాలమిది. ఆయన రచనలు, ఉద్దమాలు బి.ఎన్.పై ప్రభావం చూపించి సుమంగళి నిర్మించేలా చేశాయి. చివరికి నాగయ్య చేత కందుకూరిని పోలిన పంతులు పాత్రని కూడా వేయించాడి చిత్రంలో. పాల్స్ నుంచి తెల్లటి విగ్గును తెప్పించి ముసలి పాత్రలో నాగయ్యని సజీవం చేశాడు బి.ఎన్.

సుమంగళి ఆర్థికంగా విజయం సాధించకపోయినప్పటికీ విమర్శకుల చేత ఆనాడే విశేష ప్రశంసలు అందుకుంది. బాబూరావ్ పటేల్ ఈ చిత్రం చూశాక బి.ఎన్.రెడ్డిని పాల్ మునిఆఫ్ ఇండియా" అనితన ఫిల్మ్ ఇండియా పత్రికలో ప్రశంసించారు. సుప్రీద్ దర్శకుడు

శాంతారాంతో సహా అనేక మంది సినీ ప్రముఖులు సుమంగళని అందులోని చిత్రీకరణ పద్ధతినీ విశేషంగా ప్రశంసించారు. సంగీత పరంగా కూడా సుమంగళ గొప్పగా ఉండి మన్ననలందుకుంది. 'ప్రేమమయమీ జీవనమూ', 'ఆడబ్రతుకే మధురం', 'బాలా పసుపు కుంకుమ నీకు', 'వస్త్రాడే మా బావ' లాంటి పాటలు ఆ కాలంలో విశేషంగా ప్రాచుర్యం పొందాయి.

మొత్తంమీద సుమంగళ అర్థవంతమయిన సినీమాలకు తెలుగులో పాదులు వేసిందని చెప్పకోవచ్చు. ఇన్ని గొప్పతనాలున్న సుమంగళ ప్రజలైందుకు ఆకర్షించలేక పోయిందనే విషయానికి వస్తే ఆ చిత్ర హీరో నలభై ఏళ్ళ తర్వాత రాండార్ గైతో చెప్పినట్లు "ఆ చిత్రం ప్రజల ఆలోచనల్ని తట్టింది కాని హృదయాన్ని తాకలేదేమో". బి.ఎన్.రెడ్డి మాటల్లోనే అన్వయించుకుంటే మధ్య తరగతి ప్రజలకీ చిత్రం ఇతి వృత్తపరంగానే సచ్చలేదేమో. విధవా పునర్వివాహ ఆలోచనకే ఆనాటి మధ్య తరగతి వ్యతిరేకంగా ఉన్న కారణంగానే చిత్రం ఆడలేదేమో.

ఇవన్నింటినీ మించి ఏ గొప్ప కళారూపానికైనా తాత్కాలిక ప్రయోజనాలు, విజయాలకంటే శాశ్వతమయిన గుర్తింపు అన్వయమే ప్రధానం. ఆ గుర్తింపు, అన్వయమూ సుమంగళకి నేటికీ ఉంది. అదొక మాస్టర్ పీస్.

సుమంగళ (1940)

కథ, స్ట్రీన్ ప్లే, ఎడిటింగ్, ఫోటో గ్రఫీ-రామనాథ్; మాటలు, పాటలు-సముద్రాల రాఘవాచార్య; సంగీతం-నాగయ్య; దర్శకత్వం : బి.ఎన్.రెడ్డి; నటీనటులు-నాగయ్య, గిరి, కుమారి, మాలతి, లింగమూర్తి ము...

తెలుగు సినీమాకి కళాత్మకత రుచి చూపించి, జాతీయ అంతర్జాతీయ స్థాయిలో మన సినీమాకి స్థానం సంపాదించిన మహనీయ దర్శకుడు బి.ఎన్.రెడ్డి. ఆయన నిర్మించిన చిత్రాల సంఖ్య రెండు పదులు దాటకున్నా బి.ఎన్. సినీమాల సరళ మహోన్నతమయింది. తెలుగు సినీమా నిర్మాణ లీటిలో తొలి దశాబ్దాల్లో నాటకానికి కొనసాగింపుగా ఉండేది. నాటకీయ సంభాషణలు, వేషభాషలు మొదలైన అన్ని అంశాల్లో సినీమా నాటకాన్నే అనుసరిస్తూ ఉండేది. ఆ సరళికి భిన్నంగా బి.ఎన్. సినీమాటికీ దృక్పథంతో, దృశ్య ప్రధానమయిన చిత్రీకరణతో తన సినీమాల్ని పండించారు. నిర్మాణ పద్ధతుల్లోనే కాదు ఇతి వృత్తాలకు సంబంధించి కూడా బి.ఎన్. తెలుగు సినీమాని నేలమీదకి తెచ్చి నిల బెట్టాడు. సామాజిక సమస్యల్ని, మానవీయ సంబంధాల్ని బి.ఎన్.తన చిత్రాల్లో చర్చించారు. సాంఘికమూ, జానపదమూ ఇలా ఏ చిత్రాన్ని నిర్మించినా బి.ఎన్. విషయం ఎన్నుకోవడం లోనూ, చిత్రీకరణలోనూ పరిపక్వతను సాధించేందుకు కృషి చేశారు.

అలాంటి బి.ఎన్.రెడ్డి 1941 ప్రాంతంలోనే ఆనాటి సామాజిక వాతావరణంలో ఎంతో ధైర్యంతో కూడుకున్న సినీమా నిర్మించారు. అప్పటికి సంఘంలో వేళ్ళూనుకుని ఉన్న భావజాలానికి, ఆ తరానికి భిన్నంగా వివాహానికి పూర్వం స్త్రీ పురుష సంబంధాలు, వివాహానికి ముందే తల్లియిన స్త్రీ సమస్యని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా చేసుకొని బి.ఎన్.నిర్మించిన చిత్రం 'దేవత'. పాశ్చాత్య సాహిత్య సంపర్కంతో, ఆధునికతను అందించుచున్న దృక్పథంతో బి.ఎన్.రామనాథ్ తదితరుల విశేషకృషి ఫలితమే దేవత. ప్రముఖ ఛాయాచిత్రకారుడయిన రామనాథ్ చిత్రీకరణలోనూ, లైటింగ్ విధానంలోనూ చూపించిన మెళకువ 'దేవత' చిత్రానికి ఎంతో వన్నె తెచ్చింది. వేణు (నాగయ్య) లండన్ నుంచి తిరిగి వచ్చింతర్వాత తమ ఇంట్లో పనిచేసే కుమారిని (లక్ష్మి)ని లొంగదీసుకునే దృశ్యాన్ని ఎంతో సంయమనంతోనూ, కళాత్మకతతోనూ చిత్రీకరించారు. ఆ తర్వాత తన తప్పను వేణు తల్లివద్ద అంగీకరించే దృశ్యాన్ని కూడా దర్శకుడి ఆలోచనాల్నికీ రామనాథ్ కెమెరా, లైటింగ్ లు ఎంతో గాంభీర్యాన్ని అద్దాయి. లండన్ లో బాలివుల్ చదువు ముగించుకొని వచ్చిన వేణు తమ ఇంట్లో పనిచేసే కుమారిని చెరచడం ఫలితంగా ఆమె గర్లవతి అయి, ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయి సంఘంలో అనుభవించిన వ్యతిరేకత, పడ్డ కష్టాలు ఈ చిత్ర ప్రధాన ఇతివృత్తం. చివరికి వేణు తనతప్పని తెలుసుకొని కుమారిని, బిడ్డని చేరదీయడం 'దేవత' చిత్రానికి సంతోషకరమయిన ముగింపుని ఇస్తుంది. అయితే ఈ మధ్య తన తప్పలేని ఓ స్త్రీ ఒక పురుషుడి అహంకారానికి, కోరికకి బలయినప్పటికీ ఈ సంఘంలో ఎన్ని కష్టనష్టాల్ని అవమానాల్ని భరించాల్సి వస్తుందో 'దేవత' వాస్తవంగా చూపిస్తుంది. స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని సాంఘిక పరిస్థితుల నేపథ్యంలో చర్చించి పురుషుడి ఆధిపత్యాన్ని ఎండగట్టి చివరికి వారిద్దరి కలయికతో చిత్రాన్ని ముగిం

పడం ఆ నాటికి ధైర్యంతో కూడుకున్నది. మరొక కోణంలో ధనికుడి కూతురు విమల ఓ బూటకపు కవి మాయలోపడి మోసపోవడమూ చూపిస్తాడు. బి.ఎన్ మొత్తానికి 'దేవత' స్త్రీ దృక్పథంతో నిర్మించబడినప్పటికీ స్త్రీ వ్యక్తిగత, మానసిక సమస్యని సంఘంలో ఎదురునిల్చి వచ్చిన స్థితిని చాలా గొప్పగా డీల్ చేసింది. ఆరు దశాబ్దాల క్రితం నిర్మితమయిన 'దేవత' నిజాయితీ ఉన్న చిత్రం. గొప్ప విజయవంతమయిన చిత్రం.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే వేణు ఇంగ్లాండ్ లో న్యాయశాస్త్రం చదువుకుని స్వంత ఊరికి చేరుకుంటాడు. గొప్ప చదువుతోనూ, క్షేమంగానూ ఇల్లు చేరిన వేణుని చూసి ఆయన చెల్లి, తల్లి ఆనందిస్తారు, గర్వపడతారు. అప్పటికే వారి ఇంట్లో లక్ష్మి అనే అందమయిన పనిమనిషి పనిచేస్తూ ఉంటుంది. లక్ష్మి దాదాపుగా ఇంటి మనిషిలాగా వ్యవహరిస్తూ ఉంటుంది. అదే ఊర్లో ఓ ధనికుడు కూడా వేణు రాకకోసం ఎదురు చూస్తూ ఉంటాడు. తన కూతురు విమలను వేణుకిచ్చి పెళ్ళి చేయాలని ఆయన తలపోస్తూ ఉంటాడు. కాని ధనిక సమాజపు అత్యాధునిక లక్షణాల్ని సంతరించుకుని ఫాషనబుల్ గా ఉండే విమల తనదైన ప్రత్యేక జీవనసరళిని ఆచరిస్తూ ఉంటుంది.

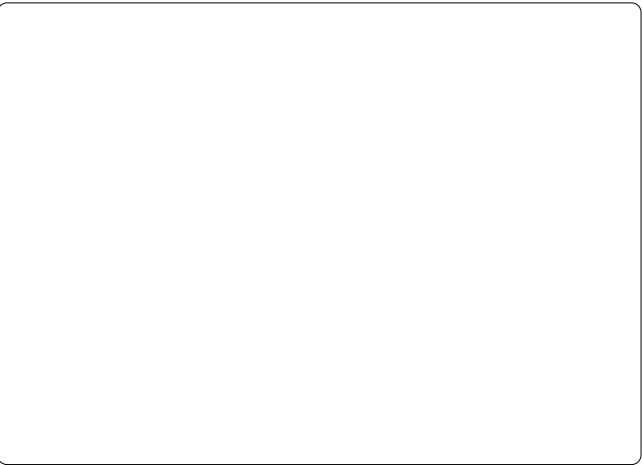
వేణు ఇంగ్లాండ్ నుంచి వచ్చి రాగానే తమ ఇంట్లో పనిచేస్తున్న అందమయిన లక్ష్మి వైపు ఆకర్షణ పెంచుకుంటాడు. కామంతో కళ్ళు మూతలు పడగా ఓ రోజు ఆమెను చెరుస్తాడు. ఆమె నుంచి తీవ్ర వ్యతిరేకత ఎదురయినా వేణు పశుబలంతో తన కోర్కెను తీర్చుకుంటాడు. ఫలితంగా లక్ష్మి గర్భవతి అవుతుంది. వేణు ఆమెకు కొంత డబ్బు ఇచ్చేందుకు ముందుకొస్తాడు. దిగ్భ్రాంతి చెందిన లక్ష్మి ఇల్లు విడిచి వెళ్ళిపోతుంది. ఆమె వెళ్ళిపోయిన తర్వాత వేణులో పశ్చాత్తాపం మొదలవుతుంది. తను చేసిన తప్పను గుర్తెగి బాధపడతాడు. ఇంతలో విమలతో వచ్చిన పెళ్ళి ప్రస్థావన నుంచి తప్పించుకు తిరుగుతాడు. విమల ఓ బూటకపు కవి సుకుమార్ మాయలోపడి పారిపోతుంది. ఇల్లు వదిలిపోయిన లక్ష్మి తనపాప, సోదరుడితోసహా తిండి కోసం అల్లాడుతుంది. కుచ్చితమయిన లోకం ఆమెను స్థిరంగా ఉండనీయదు.

అక్కడ వేణు తను చేసిన తప్పని తల్లివద్ద చెప్పి పశ్చాత్తాప పడతాడు. ఆమె లక్ష్మి ని తన కోడలిగా చేసుకోవడానికి ముందుకు వస్తుంది. లక్ష్మి ని వెతికి తీసుకురమ్మని వేణుకి చెబుతుంది. వేణు బయల్దేరుతాడు. లక్ష్మి తన పాపకి భోజనం పెట్టేందుకు పనికోసం వెళ్ళే ఓ మేడమ్ ఆమెను వ్యభిచార గృహానికి తీసుకెళుతుంది. విషయం అర్థమయిన లక్ష్మి మేడమ్ ని కొట్టి తప్పించుకుంటుంది. కాని పోలీసుల చేతుల్లో పడి జైలుపాలవుతుంది. ఆమె సోదరుడు, పాప తిండికోసం బిచ్చమెత్తుకునే స్థితికి నెట్టబడతారు. లక్ష్మి ని వెతికే క్రమంలో నగరానికి వచ్చిన వేణు తల్లి, చెల్లెలకు ఆ ఇద్దరూ తారనపడతారు. వేణుతో సహా అందరూ కలిసి లక్ష్మి ని వెతుకుతారు. జైలులో ఆమెను కలుసుకొని వేణు లక్ష్మి ని క్షమాపణ కోరతాడు. ఇల్లు చేరిన వాళ్ళంతా కలిసి జీవిస్తారు. ఇది టూటీగా కథ. ఇవ్వాల్టికి ఆ కథ చాలా సాధారణం గానే అనిపించినా, తీసుకున్న కథాంశంలోనూ, చిత్రీకరణలోనూ ఆనాటి కాలంలో అది

గొప్ప సినిమా.

చిత్రీకరణలో వేణు లక్ష్మిని చెలచే దృశ్యం, అలాగే వేణు తన తల్లిదగ్గర పశ్చాత్తాప పడే దృశ్యం, వ్యభిచార గృహం నీను ఇంకా అనేక దృశ్యాలు చిత్రంలో గొప్ప లైటింగు, చిత్రీకరణ శైలితో అలరారుతాయి. ఇక మద్రాసు నగరాన్ని చిత్రబద్ధం చేసిన తీరు గొప్ప చరిత్రను లికార్చు చేసినట్టుంటుంది. ట్రాము, సెంట్రల్ స్టేషన్ ఇలా ఎన్నో అంశాలు వాస్తవికతను నింపుకొని చరిత్రలో మిగిలి పోతాయి.

వాణిజ్యపరంగా కూడా గొప్ప విజయాన్ని సాధించిన 'దేవత' తెలుగు చిత్ర సీమలో ఆణిముత్యంలాంటి సినిమా. ఆనాడే స్త్రీ సమస్యని కళాత్మకతతో మేళవించి నిర్మించబడిన దేవత చిరస్థాయిని అందుకుంది.

దేవత (1941)

కథ-స్ట్రీన్స్-ఫోటోగ్రఫీ-రామనాథ్; సంగీతం-నాగయ్య; దర్శకత్వం-బి.ఎన్.రెడ్డి; నటీనటులు-బి.నాగయ్య (వేణు), కుమారి (లక్ష్మి), బిజివాడ రాజరత్నం (విమల), నారాయణరావు (కవి) మొ...

ఆమె జీవితాన్ని ప్రేమించింది. ప్రేమకోసం తపించింది. గాఢమయిన ప్రేమ కోసం ఆమె జీవితాంతం పరుగులు తీసింది. కాని ఆమె ఆశించినంత గొప్ప ప్రేమ, గొప్ప ఆలంబన ఆమె జీవితయాత్రలో తారసపడలేదు. కాని సినిమా తెరపైన మెరుపులు మెరిసిస్తూ అసలు జీవితంలో అనంతమయిన దుఃఖాన్ని ఒంటరి తనాన్ని, నిరాశ నిస్పృహతో తోడుగా చేసుకొని గడ్డిపరక లాంటి ఆలంబన లభించినా ఆశగా, ఉద్వేగంగా అందుకుంది. కాని ఆమె ఆశలకు, స్వేచ్ఛాభిలాషకు, వాస్తవ అనుభవానికి మధ్య అగాఢం లాంటి అంతరంతో ఆమె తన జీవితాన్ని గడిపింది. ఇదంతా ఏదో కథలోనో, నవలలోనో జరిగింది కాదు. ఇది ప్రముఖ నటి హన్సావాడేకర్ జీవితంలో అనుభవించిన యధార్థం. ఆమె గురించి ఎంతోమంది మరెంతో రాశారు. ఆమె ఇల్లా, ఆమె జీవించిన పరిసరాలూ పరిశీలించి రీసెర్చ్ చేసి ఆమె జీవితాన్ని గురించి ఎన్నో కథలు రాశారు. అయితే హన్సావాడేకర్ ఆత్మకథ 'సంగీతే ఆమ్కా' లోంచి మౌళిక కథాంశాన్ని తీసుకొని శ్యాంబెనగల్ 'భూమిక' చిత్రాన్ని 1976లో నిర్మించారు. అది సరిగ్గా హన్సా ఆత్మను ప్రతిబింబించలేదు. కాని అత్యంత నిజాయితీగా ఆమె జీవితాన్ని చిత్రబద్ధం చేసే విషయంలో మాత్రం గొప్ప విజయాన్ని సాధించింది. ఇక హన్సావాడేకర్ ఉషగా స్థితాపాటిల్ అత్యద్భుతంగా పోషించింది. ఒక నటి యధార్థ జీవితాన్ని తెరపైన అవిష్కరించడంలో స్థితాపాటిల్ మరచిపోలేని మందస్థిత వదనంతో నటించింది. ఉష పాత్రలో కాలానుగుణంగా, అనుభవాల పర్వవసానంగా పెల్లుబుకిన భావావేషాల్ని, పలికించడంలో స్థితాపాటిల్ అద్వితీయమైన నటనని ప్రదర్శించారు. గిరీష్ కర్నాడ్, సత్యదేవ్ దుబేలు రచన చేసిన ఈ సినిమాకి పనిచేసిన వాళ్ళంతా మహామహులే.

ఒక యాధార్థ కథని ఆధారం చేసుకొని ఓ స్త్రీ అంతరంగ జీవితాన్ని, అనుభవాల పరంపరని అల్లిక చేసి దృశ్యకావ్యంగా మలచడంలో శ్యాంబెనగల్ పరిమళంతో కూడిన ప్రతిభని కనబర్చారు. 'భూమిక'కు బలం చిత్రకథాంశమూ, ముఖ్యనటి స్థితాపాటిల్ నటనా కాగా, వాటిని ప్రతిభావంతంగా నిలబెట్టడంలో శ్యాంబెనగల్ అవగాహన, ప్రతిభ ప్రతి ప్రేమలో గోచరిస్తాయి. ముఖ్యంగా చలన చిత్ర జీవితానికి సంబంధించిన అతి చిన్న చిన్న అంశాలు కూడా ఈ సినిమాలో బెనగల్ దృష్టినించి జాలిపోలేదు. ప్రధానంగా మరాలి జీవితమూ, సినిమా రంగమూ గొప్ప నేపథ్యంగా ఈ సినిమాకి అండగా నిలిచాయి.

కథాంశం విషయానికి వస్తే 1920 ప్రాంతంలో ఓ కొంతటి గ్రామం. ఉష తండ్రి తాగుబోతు. తల్లి తనను అమితంగా ఇష్టపడే ప్రియుడు కేశవ్ సహకారాన్ని పొందుతూ ఉంటుంది. ఉషకి ఆమె అమ్మమ్మ అన్నివిధాలా తోడుగా ఉంటుంది. ఆమె ఉషకి సంగీతం నేర్పిస్తుంది. అందమయిన యువతిగా ఎదిగిన ఉష సిని రంగాన్ని చేరుతుంది. అందమూ,

సంగీతమూ, నృత్యమూ, నటనూ ప్రదర్శించడంలో ప్రతిభ గల ఉష అతి తక్కువ సమయంలోనే ప్రముఖ నటిగా ఎదుగుతుంది.

ఆమె సహనటుడు రాజన్ ఆమెని ప్రేమిస్తాడు. కాని చిన్ననాటి నుంచి తనకూ తన కుటుంబానికి అనేక విధాల సహకరించిన కేశవ్ ని ఉష పెళ్ళాడుతుంది. వారిద్దరికీ ఓ పాప పుడుతుంది. కాని కేశవ్ కొంత కాలానికే తన దుబారాతో పనికీరాని వ్యక్తిలా మారిపోయి భార్యనించి దూరమవుతాడు.

విచ్చిన్నమయిన కుటుంబ స్థితి కొంత, తను స్వేచ్ఛను ఆశించి కొంతా ఉష క్రమంగా సినిమా దర్శకుడు సునీల్ వర్మకు దగ్గరవుతుంది. వారి సాన్నిహిత్యం మరింత దగ్గరయి ఉష గర్భవతి కావడం అది అబార్షన్ కావడమూ జరిగిపోతాయి. అనంతరం ఇద్దరిమధ్యా పారపాచ్ఛాలు లేచి ఇద్దరూ ఒకరి నొకరు మోసగించారని ఆరోపించుకుంటూ విడిపోతారు. ఇంతలో ధనవంతుడయిన కాలి ఉషని చేరదీస్తాడు. తన భార్యస్థానాన్ని భ్రష్టం చేసిన తన భవంతిలో ఉంచుతాడు. ఇక ఆమెకు ఆ ఇల్లో సర్వస్వంగా మారుతుంది. చివరికి భవంతి అవతలికి వెళ్లేందుకు సైతం ఆమెకు స్వేచ్ఛ లేని స్థితి ఏర్పడుతుంది. ఆ స్వేచ్ఛ లేనితనాన్ని ఆమె అసలు భరించలేదు. విచిత్రమయిన పరిస్థితిలో తన మాజీ భర్త కేశవ్ సహకారంతో ఆమె అక్కడినుంచి పారిపోయి బాంబే చేరుతుంది. హోటల్ చేరిన ఆమె ముందర అనేక దారులు గోచరిస్తాయి. అప్పటికే ఎదిగిన ఉష కూతురు ఓ ధనవంతున్ని పెళ్ళాడి సంతోషకరమయిన జీవితాన్ని గడుపుతూ ఉంటుంది. ఆమె తల్లికి సరిపడినంత ధనంతో పాటు స్వేచ్ఛగా జీవించే స్థితి కల్పిస్తానంటుంది. మరోవైపు సిని నటుడు రాజన్ ఉషపట్ల తన ప్రేమనింకా దాచుకున్న స్థితిలో ఆమెకోసం ఏమైనా చేయడానికి ముందుకు వస్తాడు. నటిగా వృత్తి పరంగా గాని, వ్యక్తిగా బతుకుపరంగా గాని రాజన్ సంపూర్ణంగా ఆమెకు సహకరించడానికి సిద్ధపడతాడు.

ఇంకొవైపు ఉష భర్త కేశవ్ తమ వైవాహిక జీవితాన్ని పునఃప్రారంభిద్దామంటాడు. కాని ఉష వీటన్నింటినీ తోసి రాజంటుంది. తన ఇన్నేక్ట్ జీవితంలో ఏ స్వేచ్ఛ కోసమయితే, ఏ ప్రేమ కోసమైతే పరుగులు తీసిందో దాన్ని ఫణంగా పెట్టి మరొకని పంచన పడివుండటానికి ఆమె అన్నలు అంగీకరించదు. వ్యక్తిగా, కళాకారిణిగా ఆమె తన అభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా జీవించడానికి అంగీకరించదు. గొప్ప ఆర్థితో, తపనతో తన సర్వశక్తులూ ఒడ్డి జీవితకాలమంతా సంఘల్పించిన ఉష జీవితం ముగింపును దర్శకుడు శ్యాంబెనగల్ అనేక బహిరంగ ప్రశ్నలతో వదిలేస్తాడు.

హన్సావాడేకర్ యధార్థ జీవితాన్ని ఆలంబనగా చేసుకొని 'భూమిక'ను రూపుదిద్దిన శ్యాంబెనగల్ స్త్రీ స్వేచ్ఛ గురించి సమాజంలో ఆమె భూమిక గురించి ఆమె చుట్టూరూ ముసురుకుని ఉండే పురుష భావజాలం ఆమెను ఎంతగా వట్టిడికి గురిచేస్తూఉందో నవివరంగా చూపించి కళాత్మకంగా వివరిస్తాడు. చిత్రంలో ఉష పాత్రలో స్థితాపాటిల్ నటన అద్వితీయ మయింది. భావావేశాల్ని ఉద్దేశాన్ని ప్రదర్శించడంలో స్థితాపాటిల్ చూపిన

ప్రతిభ ఎనలేనిది. గొప్ప నటి పోషించిన మరో గొప్ప నటి జీవిత చిత్రం 'భూమిక' భారతీయ చలనచిత్ర చరిత్రలో గొప్ప మైలురాయిగా మిగిలిపోతుంది.

మహిళను ముఖ్యాభినేతగా చేసి నిర్మించిన అనేక భారతీయ చలన చిత్రాల్లోకి, అపర్ణాసేన్ దర్శకత్వంలో నిర్మితమైన '36 చొరంఘీలేన్' విశిష్టమయింది. దేశ విదేశీ సినీ విమర్శకుల చేత గొప్ప ప్రశంసలు అందుకుంది.

ఈ చిత్రం 1981లో ఇంగ్లీషులో నిర్మితమయింది. ఇందులో వయసు మళ్ళుతున్న ఓ ఆంగ్లో ఇండియన్ మహిళ యొక్క చేతన, అంతఃచేతనల్లోని ఆశలు, అవగాహనలు, వాస్తవ జీవితంలో ఆమె అనుభవించే ఒంటరితనమూ, తోడు కోసం కంపెనీ కోసం వృధా చెందే ఆమె మానసిక స్థితి ప్రతిభావంతంగా అవిష్కృతమవుతాయి.

అష్టబీదాకా నటిగా లబ్ధ ప్రతిష్ఠురాలయిన అపర్ణాసేన్ '36 చొరంఘీలేన్'తో తన చలనచిత్ర యాత్రను మలుపుతిష్టారు. ఆమె ఈ చిత్ర కథను కథనాన్ని తాజాగానూ, వినూత్నం గానూ చిత్రీకరించారు. సుప్రసిద్ధ సినీ విమర్శకుడు చిదానంద దాస్ గుప్తా కుమార్తె అయిన అపర్ణాసేన్ తనకు వారసత్వంగా అందిన పరిజ్ఞానానికి తోడు గొప్ప చిత్రాల అధ్యయనం ద్వారా అందుకున్న అనుభవాన్ని రంగరించి సినిమాలకు దర్శకత్వం నెరపడం ఆరంభించారు. ఆమె '36 చొరంఘీలేన్'తో తన తొలిప్రయత్నంలోనే పాత్రల్ని వాటి మానసిక స్థితిని విశ్లేషిస్తూ చిత్రించారు. ముఖ్యంగా ఆంగ్లో ఇండియన్ అయిన వయోలేట్ స్టాన్ హోమ్ పాత్రను నడిపించడంలో దర్శకురాలి ప్రతిభ విలక్షణంగా గోచరిస్తుంది.

బ్రిటీష్ రాజ్యకాలం నాటి అవశేషాలుగా మిగిలిన ఆంగ్లో-ఇండియన్ సంతతి యొక్క మానసిక స్థితిని అర్థం చేసుకోవడంలో అపర్ణాసేన్ విజయం సాధించారు. ఆ సంతతి అటు అంగ్లేయ, ఇటు భారతీయ సంస్కృతుల్లో దేన్నీ సంపూర్ణంగా అందిచ్చుకోలేని సందిగ్ధ అవస్థలో పడి పోయింది. బ్రిటీష్ వాళ్ళ ఆవేశమూ, భాషా విధానాలనూ పాటిస్తూనే ఇటు భారతీయ వాతావరణంలో జీవించాల్సిన విచిత్రమయిన స్థితిలో వారి జీవనం కొనసాగు తున్నది. తాము బ్రిటీష్ వాళ్ళమే అన్నంతగా వ్యవహరించినప్పటికీ అక్కడి వాళ్ళ చేత 'తమ వాళ్ళు' అనిపించుకోలేని దుస్థితి వారిది. ఇటు సంపూర్ణంగా భారతీయులతో కలిసిపోలేని స్థితి. ఇలాంటి సంక్లిష్టత మధ్య నివసించే ఆంగ్లో ఇండియన్లలో మహిళల పరిస్థితి మరింత సంక్లిష్టతతో కూడుకున్నది. అలాంటి ఒక మహిళను ప్రధాన పాత్రగా చేసుకొని నిర్మితమయిన చిత్రమే '36 చొరంఘీలేన్'. దర్శకురాలు అపర్ణాసేన్ మొట్టమొదట నటిగా సత్యజీత్ రే నిర్మించిన 'తీన్ కన్య' చిత్రంలో ఒక భాగమయిన 'సమాప్తి'లో ప్రధాన భూమికను పోషించారు. ఆ తర్వాత అనేక చిత్రాల్లో నటించినప్పటికీ గానుగద్దులాగా మూస పాత్రల్లో నటించాల్సి రావడం ఆమెకు నచ్చలేదు. సృజనాత్మక ప్రయత్నం చేయాలనే అభిలాషతో దర్శకత్వం వైపు దృష్టి మరల్చారు. నవ్వతతో కూడిన చిత్రం కోసం ఆమె చేసిన ప్రయత్న

భూమిక (హిందీ)

దర్శకత్వం-శ్యాంబెన్ గల్; స్క్రిప్ట్-గిలీష్ కర్కాడ్, సత్యదేవ్ దుబే; కెమెరా-గోవింద్ నిహలానీ; సంగీతం-వనరాజ్ భాటియ; నటీనటులు-స్మితాపాటిల్, అనంతనాగ్, అమోల్ పాలేకర్, నసీరాద్దీన్ షా, అమిన్ పుల, కులభూషన్ ఖర్లందా మొ....

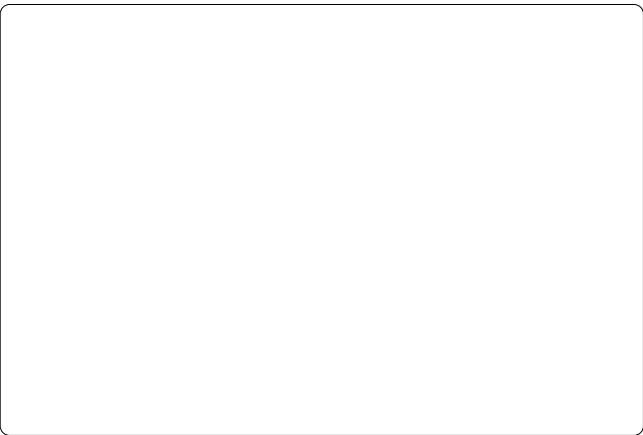
ఫలితమే ఈ '36 చారంఘీలేన్'. మొదట స్ట్రెస్ట్ పూర్తిచేసి దాని చిత్తవృత్తిని సత్యజీవితం వూరించాము. ఆయనకది నచ్చింది. కాని పెట్టుబడి ఎవరు పెట్టాలనే ప్రశ్న ముందు కొచ్చింది. కలకత్తాలో ఎవరూ ముందుకు రాకపోవడంతో ఆమె బాంబేవైపు దృష్టి మరల్చారు. సరిగ్గా అదే సమయంలో కళాత్మకమైన చిత్రాల్ని నిర్మించాలనే ఆలోచనలో శశికపూర్ ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఆయన అపర్నాసేన్ ప్రవోజిల్ని అంగీకరించారు. శశికపూర్ భార్య జెన్సఫర్కపూర్ ఈ చిత్రంలో ముఖ్యపాత్రను పోషించడానికి ముందుకు వచ్చారు. చిత్ర నిర్మాణం ఇంగ్లీషులో ప్రారంభమయింది.

ప్రధానంగా నాలుగు పాత్రల చుట్టూ తిరిగే ఈ సినిమా కలకత్తా నగరాన్ని కేంద్రంగా తీసుకుని నిర్మితమైంది. ఇందులో అత్యంత ప్రధాన మయింది, సంక్లిష్టమయింది ఆయన పాత్ర వయాలెట్ స్టాన్హోమ్. వయసు మళ్ళుతున్న ఆ ఆంగ్లో ఇండియన్ మహిళ కలకత్తాలోని ఒక స్కూలులో షేక్స్పియర్ రచనల్ని బోధించే బీచర్గా పనిచేస్తూ ఉంటుంది. ఆమె తన పెంపుడు పిల్లితో కలిసి అపార్ట్మెంట్లో ఒంటరిగా నివసిస్తూ ఉంటుంది. ఆమెకు గత వృత్తులు, అపుడపుడూ విదేశాల్లోని మిత్రులు, బంధువుల వద్దనుంచి వచ్చే ఉత్సాహ ప్రధాన వ్యాసకం. ఆమె అన్న ఎడ్డి కలకత్తాలోని ఓ వృద్ధ శరణాలయంలో నివసిస్తూ ఉంటాడు. ఓ క్రిస్మస్ రోజున వయాలెట్ చల్లికి వెళ్లి తిరిగి వస్తూ ఉంటే ఆమెకు తన పూర్వ విద్యార్థిని నందిత కనిపిస్తుంది. ఆమెను ఆమె బాయ్ఫ్రెండ్ సమరేశ్ ను తన ఇంటికి కాఫీకి ఆహ్వానిస్తుంది వయాలెట్. మొదట కొంత మొహమాటపడడప్పటికీ ఆ ఇద్దరూ వయాలెట్ ఇంటికి వస్తారు. ఆమె చూపిన ఆదరణ ఆవ్యాయత వారికి ఎంతో సంతోషం కలిగిస్తాయి. సమరేశ్ మదిలో ఓ ఆలోచన తలుక్కు మంటుంది. అప్పటిదాకా నందితను పార్కుల్లోనూ, హోటళ్లలోనూ కలిసిన తాను ఇక ముందు వయాలెట్ అపార్ట్మెంట్లో ఉపయోగించుకుంటే బావుంటుందని తలపోసిస్తాడు. తన నవలారచన కోసం వయాలెట్ అపార్ట్మెంట్ను వినియోగించుకోవడానికి ఆమెను ఒప్పిస్తాడు. ఆ ఇద్దరి కంపెనీ వయాలెట్కి కూడా ఆనందాన్నిస్తుంది. అప్పటిదాకా ఒంటరిగా ఉన్న వయాలెట్ తన వారితో ఉన్న సంతృప్తిని పొందుతుంది.

ఇంతలో వయాలెట్ పనిచేసే స్కూలులో పరిస్థితులు మారిపోతూ ఉంటాయి. అక్కడ వయాలెట్ స్థానంలో ఓ భారతీయ బీచర్ను నియమిస్తారు. చిన్న పిల్లలకి ఇంగ్లీషు గ్రామర్ చెప్పమని వయాలెట్కి సూచిస్తారు. ఆమె తీవ్ర మనస్తాపానికి గురవుతుంది.

మరోవైపు ఓల్డ్ ఏజ్ హోమ్లో ఉన్న ఎడ్డి ఆరోగ్య పరిస్థితి మరలంత క్షీణిస్తుంది. తోటి ఉపాధ్యాయులవల్ల నిరాదరణకు గురైన వయాలెట్ని ఎడ్డి స్థితి మరలంత సంక్షోభానికి గురిచేస్తుంది. ఆ స్థితిలో తన వాళ్లనుకునే వారి అవసరాన్ని ఆమె అమితంగా ఫీలవుతుంది. ఒక రోజు పగలు ఇల్లు చేరిన వయాలెట్కి నందిత, సమరేశ్లు తన అపార్ట్మెంట్ను ఎందుకు ఉపయోగిస్తున్నారో తెలిసిపోతుంది. ఇంతలో ఎడ్డి చనిపోతాడు. సమరేశ్కు ఉద్యోగం రావడంతో పెద్దవాళ్లని ఒప్పించి నందిత, సమరేశ్ పెళ్ళాడతారు. పెద్దలు వారికి

ఓ మంచి అపార్ట్మెంట్ని పెళ్ళాకానుకగా కొనిస్తారు. వారి జీవితం వారి ఆశల మేరకు సాగిపోతుంది. ఇక వారికి వయాలెట్తో గాని, ఆమె అపార్ట్మెంట్తో గాని అవసర ముండదు. కాని వయాలెట్కి మాత్రం ఆ ఇద్దరి కంపెనీ ఎంతో అవసరమవుతుంది. వారు ఎప్పటిలాగే తన వద్దకు రావాలని ఆమె ఎంతో కోరుకుంటుంది. కాని వారు రారు. తమదైన జీవితంలో పడిపోతారు. ఎడ్డి చనిపోయి. స్కూలులో ప్రతికూల పరిస్థితులు ఎదురైన స్థితిలో వయాలెట్ నందిత, సమరేశ్లు కూడా దూరం కావడంతో తీవ్రమైన జ్ఞోభకు గురౌతుంది. ఒంటరి తనంలో కూరుకుపోతుంది. మళ్ళీ క్రిస్మస్ వస్తుంది. వయాలెట్ నందిత, సమరేశ్లను టీకి ఆహ్వానిస్తుంది. కాని వారు తప్పించుకునేందుకు తాము ఊరెళ్ళున్నామని చెబుతారు. వయాలెట్ తీవ్ర నిరాశకు గురవుతుంది. వారికోసం కేక్ తయారు చేసి వారి అపార్ట్మెంట్లో ఇచ్చేస్తుంది. కేక్ చూసిన నందిత, సమరేశ్లు ఆశ్చర్యనందాలకు గురౌతారు. వయాలెట్ మాత్రం తీవ్ర నిరాదరణకు గురైనట్టుగా ఫీలయి వేదనతో ఇంటి ముఖం పడుతుంది. నిర్మానుష్యంగా ఉన్న కలకత్తా రోడ్డుపైన తన కిష్టమైన షేక్స్పియర్ రచనల్ని ఆలపిస్తూ ఆమె తన అపార్ట్మెంట్ వైపు కదులుతుంది. ప్రేమను పంచే ఓ స్త్రీ సహృదయతనీ, కలివిడిగా ఉంటూ కంపెనీని ఆశించే ఆమెను ఆమెలోని మంచితనాన్ని, ఆశించినదానికి భిన్నంగా ఆనుభవంలోకి వచ్చిన ఒంటరితనపు స్థితిని '36 చారంఘీలేన్' గొప్పగా ఆవిష్కరించింది.

36 చారంఘీలేన్ (ఇంగ్లీషు)

రెమెరా-అసోక్మహతా; సంగీతం-వనరాజ్భాయీయా; కథ, స్ట్రీన్ప్లే, దర్శకత్వం-అపర్నాసేన్; నటీనటులు-జెన్సఫర్కెండాల్, ఫ్రీతిమాన్ చటర్జీ, దేవశ్రీరాయ్, జెఫర్కెండాల్ మొ...

లక్ష్మీ పేరు వినగానే గత కాలపు సంస్కృతి, సంగీతపు ఘమఘమలు, నృత్యాలు కవితావేశాలూ స్ఫులిస్తాయి. నవాబులూ, 'పహాల్ ఆఫ్ పహాల్ ఆఫ్' అంటూ ముందుకు సాగే వారి గుర్తుపు బగ్గీలూ, వారి మర్యాదలూ అన్ని గుర్తుకొస్తాయి. అంతే కాదు లక్ష్మీ అనగానే అక్కడ సాగే గజల్లూ అభిమానుల వహ్వలూ గుర్తిస్తాయి. ఇంతగా గత కాలపు సంస్కృతి చిహ్నంగా కనిపించే లక్ష్మీను నేపథ్యంగా తీసుకొని ముజఫర్ అలీ నిర్మించిన సంగీత నృత్య రసాత్మకమయిన చిత్రం 'ఉమ్‌రావ్ జాన్'. ఒక మామూలు బాలిక స్థితి నుండి భావుకత నిండిన విజ్ఞురాలైన పరిపూర్ణ మహిళగా ఉమ్‌రావ్‌జాన్ ఎదిగిన వైనాన్ని ఈ చిత్రం మన కళ్ళముందుంచుతుంది.

సాందర్యమూ, సున్నితత్వమూ నిండా కలబోసిన ఉత్సావ్‌జాన్ మానిసిక స్థితిని ఆమె ఎదుర్కొన్న చేదుఅనుభవాల్ని ఈ చిత్రంలో అత్యంత కళాత్మకంగా చిత్రీకరిస్తాడు దర్శకుడు. ఆమె జీవిత చరిత్రని స్త్రీ కోణం నుంచి ఆవిష్కరిస్తూ ఆనాటి సామాజిక పరిస్థితిని, మానవ సంబంధాల్ని, స్త్రీని విలాసవస్తువుగా పరిగణించిన వైనాన్ని చిత్రం అంతర్నింగా చెప్పకుంటూ పోతుంది. చిత్రంలో సంగీత నృత్యాంశానికి అధిక ప్రాధాన్యత ఇచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. ఆ తర్వాత గజడొంగ పైజ్ అలీ ఆమె జీవితంలోకి వస్తాడు. వీటన్నింటి మధ్యా ఆమె తన బంధనాలన్నింటినీ ఛేదించుకుని లక్ష్మీ నుంచి పాలిపోవడానికి యత్నిస్తుంది. భిన్నమయిన మనుషులు, విభిన్నమైన మనస్తత్వాలు, చిత్రమయిన అనుభవాలూ అన్నీ కలగలిపి ఆమెపై తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపిస్తాయి. చిత్రం మొత్తం ఆమెపైనే కేంద్రీకరించబడి ముందుకు సాగుతుంది. ఉత్సావ్ జాన్ సంగీతం, కవిత్వం తోడుగా పరిపూర్ణమైన మనిషిగా ఎదుగుతుంది. ఉత్సావ్ గా రేఖ ప్రతిభావంతంగా నటించింది. చిత్రంలో ఆనాటి సామాజిక స్థితిగతులు, వేశ్యా సంస్కృతి అత్యంత కళాత్మకంగా చిత్రీంచబడ్డాయి. ఈ చిత్రం జాతీయ స్థాయిలో అవార్డులు అందుకోవడంతోపాటు 1982లో పెనోరమా ఎంట్రీగానూ, మనీలా, తామ్‌బో చిత్రోత్సవాల్లోనూ పాల్గొంది. ఇందులో నటించిన రేఖకు జాతీయ ఉత్తమ నటి అవార్డు రాగా ఇంకా ఈ సినిమాకు ఉత్తమ సంగీత దర్శకుడి అవార్డు. ఉత్తమ కళాదర్శకుడి అవార్డు లభించాయి. వేశ్యా జీవితాల గురించి చలన చిత్ర రంగంలో మొదట్టింబి అనేక చిత్రాలు వచ్చినప్పటికీ అనేక చిత్రల్లో 'వేశ్య' పాత్రలు కథలో అంతర్భాగంగా ఉంటాయి. మొగల్ ఎ ఆజమ్ నుండి మొదలు వ్యాసాలాంటి చిత్రాల దాకా వేశ్యలను ఉదాత్తంగా చిత్రీంచడం మనకు తెలుసు. మరోవైపు 'మండి', గిద్ లాంటిచిత్రాలు వేశ్యల సాంఘిక స్థితి గతుల్ని విశ్లేషిస్తూ నిర్మితమయ్యాయి. కాని ఉత్సావ్ జాన్ లాంటి సినిమాలో వేశ్యాపాత్రకలో ఎదిగిన ఉత్సావ్ పైకి కనిపించిప్పటికీ మాళక స్థాయిలో స్త్రీ కోణం నుంచి జీవితాన్ని విశ్లేషించడమే ఈ చిత్ర ఇతివృత్తం. స్త్రీ జీవితాన్ని బాధ్యతాయుతంగా చలన

చిత్రాలూ రూపొందించడం ముజఫర్ అలీకి చాలా ఇష్టమైన విషయం. ఆయన నిర్మించిన మొదటి చిత్రం 'గమన్' 1978లో నిర్మితమయిన ఈ చిత్రంలో గ్రామీణ ప్రాంతాల నుంచి పట్టణ ప్రాంతాలకు వలస వచ్చిన ప్రజల జీవితాల్ని ముఖ్యాంశాలుగా చేసుకున్నారు. అందులో స్త్రీతాపాటిల్ నటన మరువలేనిది. ఆ తర్వాత ముజఫర్ అలీ నిర్మించిన రెండవ చిత్రం 'ఉత్సావ్ జాన్' ఈ చిత్రంలో 19వ శతాబ్దంలో లక్ష్మీ వాతావరణం, సంగీతం, కవిత్వం సంస్కృతీ అన్ని కలబోసుకున్నాయి. లక్ష్మీలోని వేశ్యాపాత్రకలో పెరిగిన ఉత్సావ్‌జాన్ జీవిత చరిత్రే ఈ చిత్రం. చిన్నతనం లోనే ఉత్సావ్‌ని పైజాబాద్ నుంచి ఎత్తుకొచ్చి లక్ష్మీలోని ఓ వేశ్యాపాత్రకకు అమ్మేస్తారు. అప్పటి నుంచి అక్కడే పెరుగుతూ చదువు సంగీతం నాట్యం నేర్చుకుంటుంది. ఎదిగిన ఉత్సావ్ తన కవిత్వం, సంగీతాలతో మొత్తం లక్ష్మీ ప్రాంతవాసుల్ని ఓలలాడిస్తుంది. ఆ క్రమంలో ఆమె జీవితంలోకి నవాజ్ సుల్తాన్, గౌహర్‌మీర్జా, పైజ్ అలీలు ప్రవేశిస్తారు. మొదట ఆమె నవాజ్ సుల్తాన్‌తో ప్రేమలో పడుతుంది. కాని తన చిన్ననాటి సహచరుడు గౌహర్‌మీర్జా సహచర్యంలో సాంత్యనని, రక్షణని ఘోషిస్తుంది ముఖ్యాభినేత పాత్రను ఉదాత్తమైన పాత్రగానూ. 'దయ' అవసరమయిన పాత్రగానూ కాకుండా కళాత్మకమయిన అభినివేశంతో ఎదిగిన స్త్రీ పాత్రగా అద్భుతం రూపొందించాడు దర్శకుడు. ఆమె చుట్టూ అల్లుకొని ఉన్న సామాజిక స్థితిగతుల్ని వివరిస్తూనే ఆమె వ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని అద్భుతంగా ఆవిష్కరిస్తాడు. కళాత్మక వ్యక్తిత్వంగా స్త్రీ ఎదుగు దలని ఆవిష్కరించడంలో 'ఉత్సావ్ జాన్' గొప్ప విజయాన్ని సాధించింది. కళాత్మక సినిమా రంగ చరిత్రలో మంచి చిత్రంగా తన స్థానాన్ని పదిలం చేసుకుంది.

ఉత్సావ్ జాన్ (హిందీ)

కథ-మీర్జాహది రిస్కా; సంగీతం-ఖుయ్యూం; దర్శకత్వం-ముజఫర్ అలీ; నటీనటులు-రేఖ, ఫరూక్‌షేక్, నసీరుద్దీన్‌షా, రాజ్‌బబ్లర్ మొ...

మానవ జీవితంలో ప్రేమ ఓ మధురమయిన భావన. స్త్రీ, పురుషుల మధ్య పలచయం, స్నేహం, ప్రేమ, సెక్స్ అత్యంత స్వాభావిక మయినవి. జీవ సంబంధమయినవి. ఆ అనుబంధాలు సమాజంలో భిన్నకోణాల్లో విరాజిల్లుతున్నాయి. అనాది నుంచి నేటి దాకా, ఇంకా భవిష్యత్తు లోనూ స్త్రీ పురుష ఆకర్షణ సమాజిక మనుగడకు, విస్తృతికి మౌళిక ఆవశ్యకత. అయితే అది భిన్న కోణాల్లోనూ, భిన్న రూపాల్లోనూ కొనసాగుతున్నది. మొత్తంగా ఆ ఆకర్షణని ప్రేమని ఓ జీవనోత్సవంలాగా ఆవిష్కరించిన చిత్రం గిరీష్ కర్కాడ్ 'ఉత్సవ' జీవితంలోని అన్ని మానసిక స్థితుల్ని అవసరమయిన రీతుల్ని కలగలిపి ఉజ్జ్వలీకరించిన చిత్రం ఉత్సవ్.

'ఉత్సవ్' చిత్రానికి 4వ శతాబ్దపు సాంఘిక, రాజకీయ జీవితాలు ప్రాతిపదిక. ఆ కాలంలో శూద్రుకుడు రాసిన నాటకం 'మృచ్ఛకటిక' ఈ చిత్రానికి ఆధారం. ఇందులో స్త్రీ గురించి, ప్రేమ గురించే కాకుండా వేశ్యను అత్యంత గౌరవనీయమైన రీతిలో చిత్రించారు. ఆనాటి సమాజంలో వేశ్య గొప్పతనాన్ని సుస్థిరత్వాన్ని మేధో పరిపక్వతని 'ఉత్సవ్' వాస్తవికంగా చిత్రించింది. నాల్గవ శతాబ్దపు సామాజిక నేపథ్యాన్ని సాంస్కృతిక రీతుల్ని దృశ్యీకరించడంలో ఛాయా చిత్రకారుడు అశోక్ మెహతా ప్రతిభ సజీవంగా బయల్పడింది. ఇక ఆర్ట్ డైరెక్టర్లు నచితేత్ అండ్ జయూపట్టర్నీల పనితనం వర్ణించ వీలుకానిది. ఆ కాలం నాటి నిర్మాణాల్ని వీధుల్ని మొత్తంగా ఆనాటి మూడేని మన కళ్ళముందుంచడంలో ప్రముఖ కళాదర్శకులయిన ఆ ఇద్దరి భావనాత్మకమయిన ప్రతిభ ప్రశంసనీయమైంది. నిర్మాతగా శశికపూర్తి ఈ చిత్రం మరింత వన్నె తెచ్చింది. భారీ ప్రాజెక్టుగా నిర్మాణమయిన ఈ సినిమాలో వసంతసేనగా రేఖ వెలుగులు చిమ్మితే, సంస్థానికునిగా శశికపూర్తి, చారుదత్తగా శేఖర్ సుమన్, వాత్సాయ నుడిగా అప్పద్ బాన్ గొప్పగా నటించారు.

చిత్ర కథాంశం విషయానికే వస్తే ఉజ్జయినిలో వసంతసేన గొప్ప అందమయిన వేశ్య ఆమె ఆ దేశపు రాజుకు బావమరిది అయిన సంస్థానికుని నుంచి దూరంగా ఉండేందుకు ప్రయత్నిస్తూ ఉంటుంది. ఆమె రోజూ నడిచే దారి అందమయిన బ్రాహ్మణ యువకుడు చారుదత్త ఇంటి ముందుగా ఉంటుంది. చారుదత్త తన భార్య కోసం తమ సేవకురార్ని బయటకు పంపిస్తాడు. అదే దారిలో వసంతసేన అంతకు ముందే వెళ్ళడం గమనించిన సంస్థానికుడు చారుదత్త సేవకురార్నే చీకట్లో వసంతసేనగా భావించి ఎత్తుకెళ్ళాడు. కాని విప్లవ కారుడయిన అర్జుకుడు సంస్థానికున్ని అతని సైనికుల్ని బాది ఆ యువతిని రక్షిస్తాడు. ఈలోగా వసంతసేన దాక్కోవడానికి చారుదత్త ఇంట్లోకి వెళుతుంది. వ్లాట్ వాయిస్తూ కూర్చున్న చారుదత్తని, అందమయిన అతని రూపాన్ని చూసి అచ్చెర్రవొందుతుంది. చారుదత్త కూడా అందమయిన వసంతసేనను చూసి అబ్బురపడతాడు. ఒకరినొకరు కలుసుకున్న ఆ రాత్రి వసంతసేన చారుదత్తతో గడుపుతుంది.

బయట రక్షణ లేని స్థితి ఉండడంతో వసంతసేన తన ఆభరణాల్ని చారుదత్త ఇంట్లో ఉంచి వెళ్తుంది. తెల్లారి చారుదత్త భార్య, కొడుకు ఇల్లు చేరుతారు. భార్యకు వసంతసేన ఆభరణాలు కనిపించకుండా ఉండేందుకు వాటిని తన మిత్రుడు మైత్రేయునికే మూట కట్టి ఇస్తాడు. మరోపక్క వాత్సాయనుడు 'కామ సూత్ర' రచన చేస్తూ వేశ్యల గృహాల్ని సందర్శిస్తూ ఉంటాడు. శాస్త్రీయమయిన రీతిలో తన రచన సాగేందుకు ఆయన రహస్యంగా కామకేళిని పరిశీలిస్తూ ఉంటాడు. అంగడిలో ఓ పురుషుడు తన అప్పల్ని తీర్చలేక తనను తాను అమ్మకోవడానికి సిద్ధపడతాడు. ఒక్క పట్టి జీవించే అతన్ని ఓ విప్లవకారుడు రక్షిస్తాడు. విప్లవం పైన నమ్మకం లేని ఆ యువకుడిని మళ్ళీ అప్పల వాళ్ళు చుట్టుముట్టడంతో పారిపోయి వేశ్యాగృహాల్లోకి చొరబడతాడు. మంచం కింద దూరిన ఆ యువకుడు చారుదత్తపైన వసంతసేనకున్న ప్రేమ మక్కువల్ని సంభాషణల ద్వారా విని ఆమెకు దూతగా పనిచేసేందుకు ముందుకు వస్తాడు. వసంత సేన అతని అప్పలన్నీ తీర్చేస్తుంది.

వసంతసేన వ్యక్తిగత సేవకురాలు మదనిక ఆ నగరంలోని తెలివయిన డొంగ సజ్జల్ని ప్రేమిస్తుంది. కాని ఆమె దాని కావడంతో స్వేచ్ఛ లభించదు. సజ్జల్ ఆ రాత్రి డొంగతనానికి వెళ్ళి చారుదత్త ఇంట్లో అతని మిత్రుడు మేత్రేయుని తలకింద ఉన్న వసంతసేన నగల మూటను దొంగిలిస్తాడు. నిద్ర మత్తులో మైత్రేయుడే దొంగను చారుదత్తుడిగా భావించి మూటని అప్పగిస్తాడు. వాటిని తెచ్చి మదనికకు చూపించగా ఆమె వాటిని గుర్తించి హతాశురాలవుతుంది. కాని వసంతసేన సజ్జల్ ప్రేమను, దీక్షను గమనించి మదనికకు స్వేచ్ఛను ప్రసాదిస్తుంది. ఇంతలో చారుదత్త ఇంట్లో దొంగతనం గురించి తెలిసిపోతుంది. చారుదత్త భార్యకు భర్తకున్న సంబంధం తెలుస్తుంది. ఇంట్లో పడిపోయిన వసంతసేన చిన్న ఆభరణాన్ని వసంతసేనకు పంపిస్తుందామె. అంతే కాదు అమె కొడుకుతో సహా ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోతుంది. మైత్రేయుని ద్వారా విషయం తెలుసుకున్న వసంతసేన తన ఆభరణాల్ని ధరించి చారుదత్తని కలవడానికి వెళ్తుంది. దొంగ ఎత్తుకెళ్ళిన ఆభరణాలు తిరిగి కనిపించడం, వసంతసేన రావడం గమనించిన చారుదత్తుడు ఆనంద భరితుడవుతాడు. ఆ రాత్రి వారిద్దరూ ఒకటవుతారు. తెల్లారి ఊరు బయటి తోటలో వేచి ఉండమని తాను రథం పంపిస్తానని చారుదత్త చెబుతాడు. వసంతోత్సవం ప్రారంభమయ్యే ఆ రోజున చారుదత్త భార్య వసంతసేన ను కలుస్తుంది. వారిద్దరి మధ్య స్నేహం కుదుర్చుంది. వసంతసేన తన ఆభరణాల్లో కొన్నింటిని ఆమెకు అలంకరిస్తుంది. కొన్నింటిని ఆమెకొడుక్కిస్తుంది. వసంతసేన తోటలోకి వస్తుందని తెలుసుకున్న సంస్థానికుడు ఆమె కోసం తను కూడా రథం పంపిస్తాడు. విషయం తెలుసుకున్న వసంతసేన పారిపోతుంది. దానికి చారుదత్తే కారణమని తెలుసుకున్న సంస్థానికుడు అతన్ని బంధిస్తాడు. వసంతసేనను చారుదత్త వద్దకు తీసుకు రావాల్సిన వాడు అనుకోకుండా అర్జుకుడనే విప్లవ కారున్ని తీసుకొస్తాడు. విప్లవ కారులకు సహకరిస్తున్న సజ్జల్ కొడుకు రహస్య ద్వారాన్ని చూపిస్తాడు. చారుదత్త ఇంట్లో వసంతసేన నగల్ని చూసి దొంగతనం చేశారని చారుదత్తకి మరణ శిక్ష వేస్తాడు సంస్థానికుడు. అవి వసంతసేనే

ఇచ్చిందంటే ఎవరూ నమ్మరు. అప్పులవారి నుండి వసంతసేన రక్షించిన యువకుడూ ఆమె బాకీ తీర్చి ఆమెను రక్షించేందుకు కృషి చేస్తాడు. చారుదత్ ఓ వేశ్యను హతమార్చాడన్న వార్త దావానంలా వ్యాపిస్తుంది. ఆమె వసంతసేనే అని కూడా ప్రచారం జరుగుతుంది. ఇంతలో వసంతసేన అందరి ముందుకు వచ్చి తాను మరణించలేదని తనను చంపేందుకు సంస్థానకుడే ప్రయత్నించాడని ప్రకటిస్తుంది. సంస్థానకుడు రాజ్య వెనక దాక్కుంటాడు. ఇంతలో కొందరు యువకులు వచ్చి రాజ్యంలో మీరాజు శకం ముగిసేందని ఖైదీలందరినీ విడిచి వేశారని ప్రకటిస్తారు. ఆడవాళ్ళందరూ చారుదత్ వైపు పరుగులు తీస్తారు. అతని భార్య మొదట చేరి అతన్ని కౌగిలించుకుంటుంది. వారి ప్రేమాస్పదమయిన కలయికను చూసి వసంతసేన తిరుగుముఖం పడుతుంది. వందలాది మంది విప్లవ కారులు వీధుల్లోకి వస్తారు. సజ్జల్ కొత్త పాలకుల జెండా ఎగురేయడానికి స్తంభం ఎక్కాతాడు. అక్కడ మదనిక సజ్జల్ని చూసి తర్వాత అతన్ని కలుస్తుంది. విప్లవకారుల చేతిలో గాయాలపాలయిన సంస్థానకుడు రక్తం ఓడుతున్న కళ్ళతో దూరంగా తన ఇంటి దర్వాజాలో నిలుచున్న వసంతసేనను చూస్తాడు. పడుతూ లేస్తూ తలుపు వద్దకు చేరతాడు. ఓ సన్నివేశమయిన హస్తం అతన్ని ఇంటికి తీసుకెళుతుంది. వసంతసేన తిరిగి తన వృత్తిని ఆరంభిస్తుంది. నాలుగవ శతాబ్దపు కాలాన్ని అద్భుతంగా మన కళ్ళముందు సాధికారికంగా పరిచిన ఉత్సవ చిత్రాన్ని చాలిత్రకంగానూ, ప్రేమాభివృద్ధి గానూ, సినిమాటిక్ విలువల్లోనూ నిర్మించిన చిత్రంగా అభినందించాలి. స్త్రీకి ముఖ్యంగా వేశ్యకి సమున్నత స్థానమిచ్చి ఆనాటి సామాజిక స్థితిని దృశ్యమానం చేసిన ఉత్సవ ప్రేమతో చూడాలి. స్వేపంగా అభినందించాలి.

ఉత్సవ్ (హిందీ)

మూలకథ శూద్రకుడు, కెమెరా-అసోక్ మెహతా; సంగీతం-లక్ష్మీకాంత్ వ్యాదేలాల్; ఆర్ట్-నచికేత్ అండే జయూపట్నర్; దర్శకత్వం-గిరీష్ కర్నాడ్.

ఆ ఇంట్లో పరోమ తల్లిగా, భార్యగా కోడలిగా ఇంకా అనేక రకాల బాధ్యతలతో సౌకర్యవంతమయిన జీవితాన్ని గడుపుతూ ఉంటుంది. ఉన్నత వర్గానికి చెందిన ఆ కుటుంబంలో ఆమెది ప్రధాన పాత్ర. ఆ ఇంట్లో ప్రతి సందర్భానికి ఆమె కేంద్ర బిందువుగా ఉంటుంది. అయితే ఆమెనెవరూ ఆ ఇంట్లో ఆమె పేరుతో పిలవరు. ఏదో ఒక బంధుత్వపు పేరుతోనే పిలుస్తారు. ఆమె తన పేరునే కాదు తన ఇష్టాల్ని తనదైన వ్యక్తిత్వాన్ని ఏనాడో మరచిపోయింది. తానే ఇల్లుగా ఇంట్లోని వారి అవసరాల్ని చూడమే తన జీవితంలా ఆమె రూపాంతరం చెందిపోతుంది. మధ్యవయస్సులోనూ అందంగా ఉన్న పరోమ జీవితంలోకి పెనుతుఫానులా వచ్చిన మార్పులు ఆమె అంతరంగంలో నిక్షిప్తమయి ఉన్న వ్యక్తిత్వపు ఛాయల్ని వెలికితీస్తాయి. ఆమె తనను తాను గుర్తెరిగి స్థితి ఎదురవుతుంది. ఒక వ్యక్తిలా ఒక స్త్రీలా ఆలోచించడానికి అనుభూతించడానికి ఆమెకు కొత్త ద్వారాలు తెరుచుకుంటాయి. సరిగ్గా ఆ మలుపుతోనే అంతదాకా నిశ్చలంగానూ, సురక్షితంగానూ ఉన్నట్టు కనిపించిన కుటుంబం గోడలు బీటలు వారతాయి.

పరోమ తన ఆసక్తుల్ని కోరికల్ని గమనించడమే మొత్తం కల్లోలానికి దారితీస్తుంది. ఒక స్త్రీ అంతరంగపు అభివృద్ధి ఆమె జీవితంపైన, అప్పటిదాకా ఆమె చుట్టూరా పరుచుకొని ఉన్న బంధాల బోలుతనంపైనా కలిగించే ప్రభావాన్ని అత్యంత ప్రతిభావంతంగా చిత్రించిన చిత్రం 'పరోమ'. అపర్నాసేన్ నిర్దేశకత్వంలో నిర్మితమైన ఈ చిత్రం దేశంలో పెద్ద దుమారాన్నే లేవదీసింది. అనేక చర్చోపచర్చులూ జరిగాయి. ఇప్పుడు ప్రముఖ ఫెమినిస్టు సినిమాగా సినీ విమర్శకుల చేత మన్ననలందుకుంటున్న 'పరోమ' 1986లో హైదరాబాద్లో జరిగిన ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్లో ప్రదర్శితమైంది. స్త్రీ భావస్వేచ్ఛని, వ్యక్తిత్వ అవలోకనాన్ని అపర్నాసేన్ సున్నితమైన కథ ద్వారా విశ్లేషించి చూపారు.

తల్లిలా, ఇల్లాలిలా ఇంకా అనేక రూపాలుగా ఇంటిని కుటుంబాన్ని మోసిన స్త్రీ తనలోకి తాను చూసుకోవడం మొదలు పెడితే తనను తాను స్థిరీకరించుకునేందుకు యత్నిస్తే మొత్తంగా కుటుంబమూ, సమాజమూ ఎంతలా కల్లోలపడిపోతాయో పరోమాలో అపర్నాసేన్ అద్భుతీయంగా చూపించారు. చిత్రంలో కథ విషయానికి వస్తే పరోమ ఓ అందమైన మధ్యవయస్కురాలు. తన కుటుంబంలో సంపూర్ణంగా నిమగ్నమయిపోయి ఉంటుంది. ఒక రోజు పరోమకు ఆమె మరిది స్నేహితుడు రాహుల్తో పరిచయమవుతుంది. ఇంట్లో ఓ ఫంక్షన్ జరిగితే ఫోటో గ్రాఫర్ అయిన రాహుల్ ఫోటోలు తీస్తాడు. అతడు తీసిన ఫోటోల్లో పరోమ ప్రత్యేకంగా అందంగా కనిపిస్తుంది. ఇంట్లో వారంతా ఫోటోల్ని పరోమని మెచ్చుకుంటారు. కాని ఆమె కొంత ఇబ్బందిగా ఫీలవుతుంది. మరో రోజు రాహుల్ పరోమ ఫోటోల్ని ప్రత్యేకంగా తీస్తానంటాడు. కాని ఆమె అంగీకరించదు. ఇంట్లో వారంతా

బలవంతంగా ఒప్పిస్తారు. మరోరోజు రాహుల్ వచ్చి పాత నగరం చూడడానికి వెంట రమ్మని పరోమని కోరతాడు. ఇంట్లో అత్తగారితో సహా అంతా రాహుల్ తో వెళ్ళమని పురమాయిస్తారు.

రోజంతా రాహుల్ తో దగ్గరగా ఉండి తిరగడం పరోమకి సంతోషం కలిగిస్తుంది. ఆమెలో కదలిక ఆరంభమవుతుంది. రాహుల్ పరోమని పేరుతో సంబోధిస్తాడు. అప్పటిదాకా తన పేరునే మద్దిపోయిన స్థితిలోంచి క్రమంగా పరోమ తనని తాను తెలుసుకోవడం ఆరంభిస్తుంది. రాహుల్ తన అమ్మవారింటికి తీసుకెళ్తుంది. అక్కడ చిన్ననాడు తాను కన్నకలలు గడిపిన కాలం ఆమెకు గుర్తిస్తుంది. బంగ్లాపై న గదిలో ఆంటీని ఒంటరిగా బంధించిన సంఘటన గుర్తిస్తుంది. శిథిలమయిన ఆ గదిలోకి వెళ్ళిన పరోమ భయంతో వెనక్కి తిరుగుతుంది. వణికిపోతున్న ఆమెను రాహుల్ పొదివి పట్టుకుంటాడు. అక్కడి నుంచి ఇల్లు చేరిన పరోమ తనలో వచ్చిన మార్పుపట్ల ఆందోళన చెందుతుంది. వ్యాపారం కోసం ఊరెళ్ళిన భర్త భాస్కర్ తిరిగి వస్తే బాగుండును అనుకుంటుంది. రమ్మని ఫోన్ కూడా చేస్తుంది. పనిలో ఉండి భాస్కర్ రాలేను అంటాడు. తన బ్యాగ్ తీసిన పరోమ అందులో రాహుల్ కెమెరా లెన్సులు, పర్స్ ఉండడం గమనిస్తుంది.

తన మిత్రురాలు షీలా ఇంటికి వచ్చి వాటిని తీసుకెళ్ళమని రాహుల్ కి ఫోన్ చేసి చెబుతుంది. ఒంటరిగా ఉంటూ ఉద్యోగం చేసుకుంటున్న షీలా ఇంటికి పరోమ వెళ్తుంది. అప్పటికి షీలా ఇంట్లో ఉండదు. ఇంతలో రాహుల్ అక్కడికి చేరుకుంటాడు. ఒంటరిస్థితిలో రాహుల్ పరోమ ఒకటివుతారు. ఆ తర్వాత రాహుల్ ని పరోమ క్రమంగా కలుసుకుంటూ ఉంటుంది. కొంతకాలానికి రాహుల్ విదేశాలకు వెళ్ళిపోతాడు. వెళ్ళూ వెళ్ళూ రాహుల్ పరోమకి ఓ పూల కుండీని బహుమతిగా ఇచ్చి వెళ్ళాడు. ఆ తర్వాత పరోమ తన యాంత్రిక జీవితంలో తిరిగి ఎప్పటిలా ఉండలేకపోతుంది. భర్తతో ఎప్పటిలా కలవలేకపోతుంది. రాహుల్ షీలా ఇంటికి ఉత్తరం రాస్తాడు. కొంతకాలానికి రాహుల్ ఒక మాగజైన్ పంపిస్తాడు. అందులో పరోమ అందమయిన ఫోటోలు అచ్చయి ఉంటాయి. వాటిని చూసి భాస్కర్ గొడవ చేస్తాడు. ఆమెను ఇంట్లో అంతా తీవ్రమైన నిరాదరణకు గురి చేస్తారు. ఆమెను చెడుగా భావిస్తారు. పరమ ఒంటరిదైపోతుంది.

షీలాని కలిసి ఏదైనా ఉద్యోగం చూపించమంటుంది. రాహుల్ కి విదేశాల్లో ఆక్సిడెంట్ అయిన విషయం తెలిసి పరోమ షాక్ కు గురౌతుంది. ఆత్మహత్య ప్రయత్నం చేస్తుంది. వైద్య సహాయం అంది బతుకుతుంది. ఆమెకు మానసిక చికిత్స అవసరమని వైద్యులు చెబుతారు. ఇంట్లోనే ప్రత్యేక గదిలో ఉంచుతారు. తాను ఎలాంటి తప్ప చేయలేదంటుంది. ఇంతలో షీలా పరోమకు ఉద్యోగం వెతికిపెడుతుంది. తన గదిలో ఒంటరి నిశ్శబ్దంలో కూర్చుని ఉన్న పరోమకి రాహుల్ ఇచ్చి వెళ్ళిన కుండీలోని మొక్క వికసించడం కనిపిస్తుంది. ఆమె కూతురు ఆమె చెంతనే కూర్చుని ప్రేమగా చూస్తూ ఉంటుంది. వికసిస్తున్న మొక్క పరోమ మానసిక స్థితికి, చెంతనున్న కూతురు భవిష్యత్తులకు గుర్తుగా కనిపిస్తుండగా చిత్రం

ముగుస్తుంది. అప్పటి కాలానికి అత్యంత వివాదాస్పదమయిన అంశాన్ని తీసుకొని అపర్యాసేనీ విలక్షణమయిన చిత్రాన్ని నిర్మించారు. పరోమ పాత్రలో రాఖీ ఉదాత్తమయిన, ఉత్తేజ భరితమైన నటనని ప్రదర్శించింది.

'పరోమ'

దర్శకత్వం-అపర్యాసేనీ; సినిమాటోగ్రఫీ-అశోక్ మహాతా; సంగీతం-భాస్కర్ చందాపర్కర్; నటీనటులు-రాఖీ, ముకుల్ శర్మ మొ.

ఉద్యోగస్థురాలయిన మహిళ జీవితంపైన, ఆమె ఈ వ్యవస్థలో ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు, అనుభవమిస్తున్న సంఘర్షణలపైన భారతీయ చలనచిత్ర సీమలో నిర్మితమైన అతి కొద్ది చిత్రాల్లో 'ఉంబర్తా' ప్రముఖమైంది. వర్మింగ్ ఉమన్ జీవన స్థితిగతులపైన సరైన దృక్కోణంలోంచి మరాఠీలో నిర్మితమయిన చిత్రమిది. ఇటీవల 'డాక్టర్ అంబేద్కర్' చిత్ర నిర్మాణంతో ప్రముఖ దర్శకుల జాబితాలోకి చేరిన డాక్టర్ జబ్బర్ పటిల్ 1982లో 'ఉంబర్తా'కి దర్శకత్వం వహించారు. శాంతా మినోల్ రాసిన మరాఠీ నవల 'బేఫుర్' ఆధారంగా ఈ చిత్రం రూపొందించబడింది. 'ఉంబర్తా' ఆతర్వాత 'సుభా'గా హిందీలో కూడా నిర్మించబడింది.

కుటుంబ వాతావరణంలో నాలుగు గోడలమధ్య నివసిస్తున్న సులభా ఆ ఇంటి గడప (ఉంబర్తా) దాటి విశాలమయిన సమాజంలోకి ఉద్యోగినిగా అడుగు పెట్టుంది. తనదైన ఆలోచనతో, వ్యక్తిత్వంతో బయటి ప్రపంచాన్ని పరిశీలించినప్పుడు అక్కడ ఆమె ఎదుర్కొన్న సమస్యలు, అక్కడి నుంచి తిరిగి ఇల్లు చేరుకున్నప్పుడు తన వాళ్ళనుకున్న వారి నుంచి ఎదురయిన నిరాదరణ, ఈ రెండూ భిన్నమయిన స్థాయిల్లో ఉండడాన్ని ఈ చిత్రం నిజాయితీగా చిత్రిస్తుంది.

కుటుంబ సంబంధాల్లో వేళ్ళూనికుని ఉన్న పితృస్వామ్య అధిపత్యమూ, సామాజిక సంబంధాల్లో నిలవెత్తుగా పెనవేసుకుని ఉన్న రాజకీయార్థిక సంబంధాల్ని 'ఉంబర్తా' చర్చకు తెస్తుంది. భిన్నంగా కనిపించే ఈ రెంటిలోనూ అంతర్లీనంగా ఉండే అణచివేత లక్షణాల్ని అనుభవించి చైతన్య భరితమైన సామాజిక జీవనంవైపు మొగ్గు చూపించిన సులభా జీవితావిష్కారమే ఈ చిత్రం.

భారతీయ నవ్య సినిమా రంగానికి మరాఠీ సినిమా అందించిన మంచి దర్శకుడు జబ్బర్ పటిల్. వృత్తిరీత్యా డాక్టర్ అయిన పటిల్ కు మరాఠీ భాషలో ఉండే సాగసు, అక్కడి సాహిత్యం, సంగీతం ఎక్కువ ఇష్టం. జానపద రంగంలో విశేషంగా పని చేసిన ఆయన తొలిరోజుల్లో నాటక రంగంపైన అధికంగా కృషిచేశారు. ఆ తర్వాత విశాలవేదికగా భావించి సినిమా రంగంవైపు దృష్టి మరల్చారు. ఆయన మొదట సామ్నా, జైత్ రేజైత్, సింహాసన్ చిత్రాలు నిర్మించారు. ఆయన దర్శకత్వం వహించిన అన్నిచిత్రాల్లోనూ సామాజికాంశాలే కథాంశాలయ్యాయి.

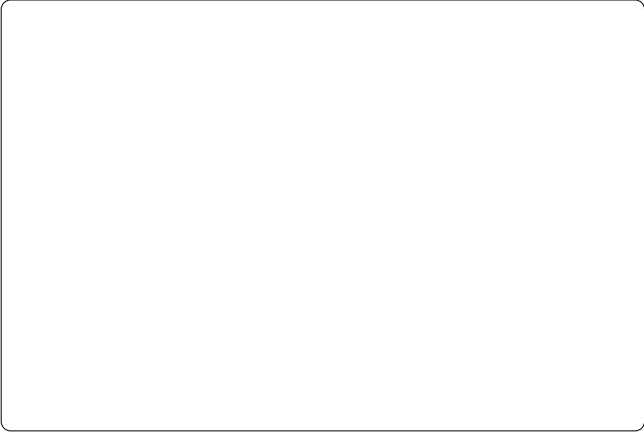
'ఉంబర్తా' విషయానికి వస్తే సులభా పెళ్లంతర్వాత సోషల్ వర్కర్ డిప్లొమా పూర్తి చేస్తుంది. అప్పటికే సామాజిక సేవారంగంలో లబ్ధ ప్రతిష్ఠురాలయిన సులభా అత్తగారు ఆమెను తన కార్యకలాపాల్లోకి రమ్మని, తనకు చేదోడు వాడోడుగా ఉండమని ఆహ్వానిస్తుంది. కాని సులభా తన జీవితంపట్ల, అభిష్టాలపట్ల అప్పటికింకా సందిగ్ధావస్థలోనే ఉంటుంది.

అందుకే ఇదిమిద్దంగా ఎటు తేల్చుకోలేక పోతుంది. ఆమెకు ఆమె భర్తపైనూ, తమ అయిదేళ్ళ కూతురు పైనూ అమితమయిన ప్రేమ. కాని ఆమె కూతురును ఆమె బావగారు, ఆయన భార్య అత్యంత ఇష్టంగా చూసుకుంటారు. పిల్లల్లోని వారికి సులభ కూతురంటే అభిమానం. ఈ స్థితిలో సులభకు దూరంగా ఉన్న పట్టణంలో పనిచేస్తున్న మహిళాశ్రమం నుంచి ఉద్యోగావకాశం కల్పిస్తూ అపాయింట్ మెంట్ ఆర్డర్ వస్తుంది. ఆ మహిళాశ్రమం అనాధలయిన మహిళల్ని రక్షించి ఉపాధి కల్పించేందుకు శిక్షణా కేంద్రంగా పనిచేస్తూ ఉంటుంది. ఉద్యోగానికి వెళ్తానని సులభ తన నిర్ణయాన్ని ప్రకటించడంతో ఇంట్లో ఒక విఘాంతకరమయిన వాతావరణం నెలకొంటుంది. బయటకు వృక్షం గాని ఒక తీవ్ర వ్యతిరేకత పాడనూపుతుంది. ఆమె ఇళ్ళు వదిలి వేరే పట్టణానికి ఉద్యోగానికి వెళ్ళడాన్ని ఇంట్లో వాళ్ళవరూ హర్షించలేరు. సులభ భర్త మాత్రం అయిష్టంగానే ఆమె ఒత్తిడిమీద అంగీకరిస్తాడు. కుటుంబంలో అప్పటిదాకా ఒక రకమయిన జీవితాన్ని గమనించిన సులభకి మహిళా శ్రమంలో నెలకొని ఉన్న తీవ్రమయిన పరిస్థితులు అందోళనకు గురిచేస్తాయి. అక్కడ జరుగుతున్న చీకటి కార్యక్రమాలు, లంచగొండి తనం ఆమెకు ఊపిరి నలపనివ్వవు. మహిళాశ్రమం నిర్వాహకుల అనలరంగు ఆమెకు తెలిసి పోతుంది. అమాయకులు, నిరాశ్రయులు, దగాపడిన స్త్రీలు ఆయన ఆశ్రమ వాసులపై జరుగుతున్న దోపిడీ సులభని కలిచివేస్తుంది. అక్కడ బలవంతంగా జరుగుతున్న వ్యభిచారం, దొంగరవాణా, దారిద్ర్యంపై సెక్స్ సంబంధాలు, ఫలితంగా ఆశ్రమ వాసుల ఆత్మహత్యలు, ఉన్నతత ఆమెను దిగ్భ్రమకు గురిచేస్తాయి. మహిళాశ్రమం మేనేజర్ కమిటీ సభ్యుల ఆడంబరం, అత్యాశ ఆమెకు అర్థమవుతాయి. ఇవన్నొకవైపుంటే మరోవైపు ఆశ్రమంలోని మహిళలు ఆమెపట్ల చూపిన ప్రేమ, దగ్గరితనం వారికి మరింత చేరువ చేస్తాయి.

సులభ క్రమంగా మహిళాశ్రమ కమిటీ అక్రమాలపై ఎదురు తిరుగుతుంది. తన చాకచక్యంతో, పనితనంతో కమిటీని లొంగదీస్తుంది. క్రమంగా ఆమె కృషి ఫలితంగా ఆశ్రమంలో మంచి రోజులు మొదలవుతాయి. ఇలా రెండేళ్ళ కాలం గడిపిన సులభ తిరిగి ఇల్లు చేరుతుంది. కాని ఇంట్లో వాళ్ళకు తనకు మధ్య పెరిగిన దూరం ఆమెను కలిచివేస్తుంది. తిరిగి వారితో ఆమె ఎప్పట్లాగే కలవలేక పోతుంది. ఇంట్లో వారి నుంచి అవమానాలు, తిరస్కారాలు చవిచూసినంతర్వాత ఇక తనకా ఇంట్లో స్థానం లేదని తెలుసుకుంటుంది. తాను ఆశించిన ప్రేమ, అభిమానం వారినించి అందుకోలేనన్న వాస్తవం ఆమెను కలచివేస్తుంది. ఇంట్లో వారికి అనుకూలవతి అయితే తప్ప అక్కడ తనకు స్థానం లేదని తెల్లెపోతుంది. వ్యక్తిత్వంతో ఆలోచించడం, ఆచరణలోకి దిగడాన్ని కుటుంబ సభ్యులెవరూ హర్షించలేరని ఆమెకు తెలిసి వస్తుంది. ఇక ఆ ఇంట్లో తనకు స్థానం లేదని ఆమెకు అవగతమవుతుంది. నిశ్చలమయంగా కనిపించే ఆ కుటుంబంలో తన అవసరం తన భర్తకు, తన కూతురుకు కూడా లేదని గమనించిన సులభ తిరిగి కుటుంబం గడప దాటుతుంది. తనకు తానుగా నిర్మించుకున్న చైతన్య వంతమయిన జీవితంవైపు పయనమవుతుంది.

వుతుంది. మరింత ప్రేమతో, అంకిత భావంతో ఆపన్నులకు సేవ చేసేందుకు సులభ 'ఉంబర్తా' దాటుతుంది. విశాల సమాజంలోకి ఒక సంపూర్ణ వ్యక్తిగా, శక్తి సంపన్నురాలిగా అడుగు పెడుతుంది.

ఇలా వ్యక్తిగతమయిన అనుభవాలకూ, చైతన్యాలకూ, పితృస్వామ్య రాజకీయానికి మధ్య ఉన్న సంఘర్షణని ఉంబర్తా ప్రతిభావంతంగా ఆవిష్కరిస్తుంది. ఇంటి 'గడప'కు లోపలా బయటా ఉన్న భిన్నమయిన విలవలూ, ఆధిపత్యాలూ వాటితో చైతన్య శీలి అయిన స్త్రీ చేసే సంఘర్షణ ఈ చిత్రానికి ఆయువుపట్టు. ఇతివృత్త కథనాల పరంగా ఈ చిత్రం విజయ వంతమయింది. కాని సినిమా నిర్మాణ పరంగా లిరికల్ సెన్సిబిలిటీని, సినిమాటిక్ ఈస్టిక్స్ ని ఈ చిత్రం అందుకోలేక పోయింది. నాటక రంగం నుంచి వచ్చిన జబ్బర్ పటిల్ చిత్ర నిర్మాణ రీతిలో స్టేజి ప్రభావం స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది. కథ కుటుంబ, సామాజిక స్థితిగతుల పరంగా భిన్నమయిన స్థాయిలో ఉన్నప్పటికీ కథనం సాఫీగా సాగిపోతుంది. సులభ గృహిణిగానూ, తనదైన వ్యక్తిత్వాన్ని సంతరించుకునే క్రమం ముఖంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. దుఃఖమూ, చైతన్యమూ రెండూ ఆమె ముఖంలోనూ, కదలికల్లోనూ సాధికారికంగా ఆవిష్కృత మవుతాయి. స్థితాపాటిల్ చలన చిత్ర యాత్రలో 'ఉంబర్తా' ఓపైలరాయి.

ఉంబర్తా (మరాఠీ)

కథ-శాంతామినాల్; సంగీతం-హృదయనాథ్ మంగేష్కర్; స్ట్రీన్స్-విజయ్ టెండూల్కర్; దర్శకత్వం-జబ్బర్ పటిల్; నటీనటులు-స్థితాపాటిల్, గిరీష్ కర్నాడ్, ఆశాలత మొ..

మన దేశంలో స్త్రీ పురుష సంబంధాలు, స్త్రీలకు పురుషులకు ఉన్న వ్యక్తిగతమైన స్వేచ్ఛా సమానవత్వాల విషయానికి సంబంధించి లిఖిత చట్టాల్లోనూ, అలిఖిత కట్టుబాట్ల లోనూ ద్వంద్వ విధానాలే అమలులో ఉన్నాయి. ఇద్దరికీ రెండు వేర్వేరు విలువలే అపాదించబడి ఉన్నాయి. పురుషాధిపత్య సమాజం కనుక కుటుంబంలోనూ, బయటి సమాజంలోనూ సమానత్వానికి ప్రతిచోటా గండికొట్టే పద్ధతే ప్రస్తుతమవుతుంది. ఆర్థికపర మైన విషయాల్లోనూ సెక్సుకు సంబంధించిన అంశాల్లోనూ స్త్రీ పురుషులిద్దరికీ భిన్నమైన విలువల్ని అపాదించిపెట్టారు. పురుషులకు స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలూ, స్త్రీలకు తీవ్రమైన ఆంక్షలూ మన సమాజంలో అమలులో ఉండడం మనం గమనించవచ్చు. అయితే ఎలాంటి బంధనాలూ లేని స్వేచ్ఛను కాంక్షించడం కాదు కాని నిబంధనలు, హద్దులు ఇరుపక్షాలకూ సమంగా ఉండాలన్నదే ప్రజాస్వామ్య వాదన. శీలం పరంగా స్త్రీని ఎంత త్వరగా చెడిపోయిందనే ముద్రను ఈ సమాజం వేస్తుందో అంత త్వరగా కాదుకదా కనీసం చెడిపోయిన పురుషుడు అనడానికే ఈ సమాజం మీనమేషాలు లెక్కపెడుతుంది.

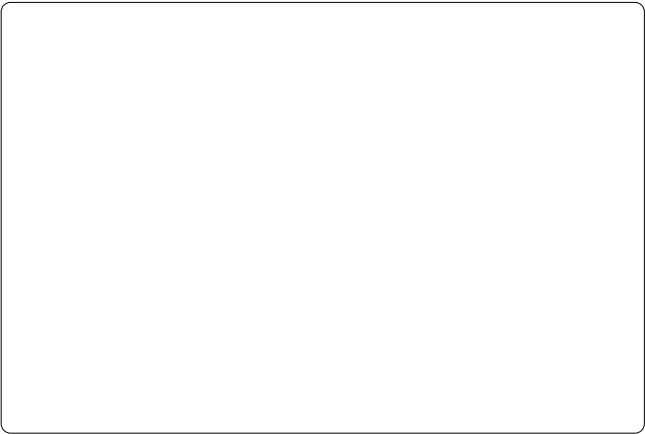
ఇలా సంక్లిష్టంగానూ, పాక్షిక ప్రాముఖ్యాలతోనూ నిండిఉన్న మన సమాజ విలువల గురించి దాదాపుగా సాహిత్యంతో సహా అన్ని కళారూపాలూ పట్టించుకున్నాయి. చర్చించాయి. స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని, స్త్రీ పురుష సెక్స్ విషయాల్ని వివరంగా పట్టించుకుని నిర్మితమయిన చిత్రాలు మనకు తక్కువే. కాని స్త్రీ పురుషుల సెక్స్ స్వేచ్ఛ, భావజాల స్వేచ్ఛ తదితరమైన అంశాల్లో స్త్రీ పరంగా ఆలోచన చేసి దాదాపుగా మొదటి ప్రయత్నంగా నిర్మించబడిన హిందీ చిత్రం 'ఏక్ బార్ ఫిర్'. 1979లో నిర్మించిన ఈ చిత్రానికి దర్శకుడు వినోద్ పాండే. ఆ సినిమా ఆనాడు ఓ పెద్ద సంచలనం. భావజాలపరంగా స్త్రీ పక్షపాతం వహించడమే కాకుండా చిత్రీకరణ విషయంలో కూడా డిమ్ లైటింగ్ తో కొంత స్వప్నాస్పష్టంగా చిత్రీకరించబడిన సెక్స్ దృశ్యాలు ఆనాడు దేశవ్యాప్తంగా సంచలనం కలిగించాయి. ఈ చిత్రంలో వినోద్ పాండే బోల్ట్ అటెంప్ట్ చేశాడనే చెప్పుకోవచ్చు. దీప్తి నావల్, సురేష్ ఓబెరాయ్, ప్రదీప్ వర్మలు ప్రధాన భూమికల్ని పోషించారు.

చిత్ర ప్రధాన కథాంశం విషయానికి వస్తే లక్నోకు చెందిన ఓ అందమైన అమ్మాయికి హిందీ చిత్రరంగంలో ప్రముఖ నటుడిగా వెలుగొందుతున్న ఓ నటుడితో అనుకోకుండా వివాహమైపోతుంది. ఆ అమ్మాయి కొంత కళాత్మకమైన ప్రతిభ, ఆసక్తి కలిగి ఉన్న అమ్మాయి పెళ్లయిన కొంత కాలానికే, ఓ హిందీ షూటింగ్ కోసం భర్తతో సహా లండన్ వెళ్తుంది ఆమె. అక్కడ ఆమెకు అనేక ఆశ్చర్యకర విషయాలు తెలుస్తాయి. గొప్పనటుడు, మంచి వాడు, ప్రముఖుడు ప్రేమాస్పదుడూ అనుకున్న తన భర్తలోని మరో కోణం ఆమెను చకితురాలను చేస్తుంది. పైకి కనిపించేదంతా ముసుగు మాత్రమేనని ఆ ముసుగుని తొలగిస్తే

అసలు వాస్తవాలు బయటికి వస్తాయన్న విషయాన్ని ఆమె జీర్ణించుకోలేక పోతుంది. భర్త తాగుబోతు, స్త్రీలోలుడు అని తెలియడమే కాక ఓ రాత్రి అతని స్త్రీలోలత్వం ఆమె కంటబడడంతో ఆమె తీవ్రమైన మానసిక క్షోభకు గురవుతుంది. అప్పటిదాకా కన్న ఆమె కలలు, ఊహలు అన్నీ కూలిపోతాయి. పెద్ద షాక్ కు గురైన ఆమె లండన్ లోనే పెయింటింగ్ క్లాసులో చేరుతుంది. తీవ్రమైన క్షోభతో మానసిక ప్రశాంతత కోసం పెయింటింగ్ నేర్చుకుంటున్న ఆమెకు అక్కడ ఓ భారతీయ మిత్రుడు కలుస్తాడు. ఆ ఇద్దరి మధ్య చనువు పెరుగుతుంది. తీవ్రమైన వేదనకు, ఒంటరి తనానికి గురైన ఆమెకు ఆ మిత్రుడిలో ఆలంబన దొరుకుతుంది. ఇద్దరూ మలంత దగ్గర ప్రేమలో పడతారు. ఆమె భర్త మాటింగులు పూర్తి చేసుకొని ఆమెను పెయింటింగ్ కోర్సు పూర్తి చేసుకొని రమ్మని చెప్పి బాంబే వెళ్లిపోతాడు.

కొన్ని రోజుల తర్వాత దీపావళి పండగకి ఇండియాకి తిరిగి రమ్మని ఇండియా నుంచి ఫోన్ చేసిన భర్తకు 'నేను తిరిగి రావడం లేదు' అని జవాబు చెబుతుంది. సినిమా చివరి ఫాట్ లో ఆమె ఇంటి ముందు మెట్లపైన ఆమె, ఆమె మిత్రుడు పక్కపక్కనే కూర్చుని ఉండగా చిత్రం ముగుస్తుంది. అక్కడ ఆ ఇద్దరూ భవిష్యత్తులో పెళ్లి చేసుకుంటారా! లేదా! చేసుకోవచ్చు లేదా సైహితులుగానే ఉండి పోవచ్చు... ఇలా ఏ స్పష్టమైన అభిప్రాయాన్ని ఇవ్వకుండా చిత్రాన్ని ఓపెన్ ఎండింగ్ తో ముగించాడు దర్శకుడు వినోద్ పాండే. రెండు దశాబ్దాల క్రితం స్త్రీ కోణం నుంచి ఆలోచించి స్త్రీ పురుష స్వేచ్ఛని చర్చించిన చిత్రంగా ఏక్ బార్ ఫిర్ ని అభినందించవచ్చు. 'ఏక్ బార్ ఫిర్' స్త్రీ కోణంలోంచి స్వేచ్ఛా విలపల్ని చర్చించిన చిత్రంగా భారతీయ చిత్ర చరిత్రలో మిగిలిపోయింది.

ఏక్ బార్ ఫిర్ (హిందీ)

దర్శకత్వం-వినోద్ పాండే; నటీనటులు-బిప్పినావల్, సురేష్ ఒబెరాయ్, ప్రదీప్ వర్మ, మొ.

రెండున్నర దశాబ్దాల క్రితం అప్పడప్పడే ఆధునికమవుతున్న సమాజం, దాంతోపాటు కుటుంబంలోనూ, భార్యభర్తల మధ్య అనుబంధాల్లోనూ గుర్తించదగిన స్థాయిలో మార్పులు కనిపించ సాగాయి. స్త్రీలు గడపదాటి తమ వ్యక్తిత్వాన్ని వికసించు చేసుకుంటూ తమదైన ఒక జీవితాన్ని రూపు దిద్దుకునేందుకు ప్రయత్నాలు మొదలు పెట్టిన కాలమది. అంతర్జాతీయంగా కూడా మహిళా ఉద్యమాలు, అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవ ప్రకటనలూ ఇలా అనేక కోణాల్లోంచి స్త్రీ గళం విప్పిన కాలమది. అప్పటికే మన దేశ ప్రధానిగా ఇందిరాగాంధీ రావడం స్త్రీ అబల కాదు సబల అన్న భావం క్రమంగా పుంజుకోవడం 1970-80ల మధ్యే మొదలైంది.

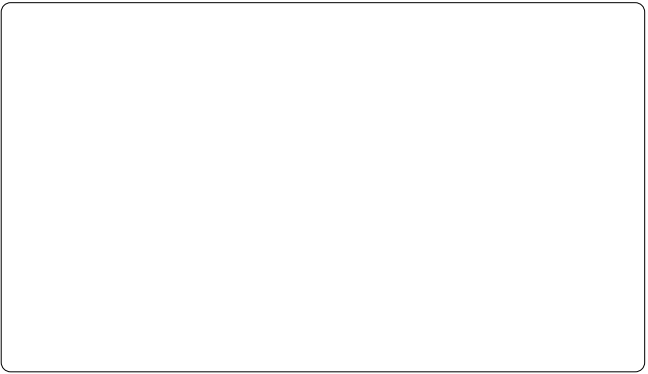
ఇలాంటి నేపథ్యంలో ప్రముఖ కవి, దర్శకుడు గుల్జార్ భార్య భర్తల సంబంధాల్ని 'పుమన్ ఎంపవర్ మెంట్' భావాల్ని చర్చిస్తూ చక్కటి చిత్రం నిర్మించారు. అది 'ఆంధ్రీ' (1975). ఈ చిత్రనిర్మాణం మొదలై విడుదల అయ్యేంత వరకూ తీవ్రమినాదాన్ని రేకెత్తించింది. అందులోని స్త్రీ పాత్ర శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీని పోలి ఉందని ఆమె జీవిత చరిత్రనే ఆంధ్రీగా తీశారని వాస్తవాల్ని ప్రకటించారని వాదనలు ప్రచారంకావడంతో చిత్రం నిషేధానికి గురైనంత వచ్చింది. చివరికి అత్యున్నత స్థానాల్లోని వారి జోక్యంతో చిత్రం విడుదలయింది.

వాద వివాదాల మాట ఎలా ఉన్నా చిత్ర కథ కథనం యావత్తూ ఒకే స్టైల్ లో సాగి ప్రేక్షకునికి హాయిని గొలుపుతుంది. కథాంశం విషయానికి వస్తే ఓ ప్రముఖ హోటల్ యజమాని భార్య తన కున్న రాజకీయ అభిలాష మేరకు పార్టీలో చేరి రాజకీయ కార్యక్రమాల వైపు మక్కువ చూపుతుంది. ఫలితంగా భర్త నుంచి దూరమవుతుంది. ఆమె తండ్రి రాజకీయంగా పలుకుబడి కల వాడై ఉంటాడు. తన తర్వాత పార్టీని అధికారాన్ని నడిపించ డానికి తన ఏకైక కూతురైన ఆమెను రాజకీయాల్లోకి తెచ్చి క్రమంగా ఎదగడానికి దోహద పడతాడు. ఫలితంగా భార్య భర్తల్లిద్దరూ విడిపోయి ఎవరి జీవితాల్లో వారు పయనిస్తూ ఉంటారు. తమ ఏకైక కూతుర్ని బోర్లింగ్ స్కూల్ లో చేర్చిస్తారు.

అనేక సంవత్సరాల తర్వాత ఓ చిన్న పట్టణానికి ఓ కార్యక్రమం కోసం వచ్చిన ఆమె ఒంటరిగా అతన్ని కలుస్తుంది. అనేక ఏళ్ళుగా అంతర్లీనంగా ఉన్న ప్రేమ వారిద్దరి మధ్య ఉవ్వెత్తున ఎగిసి పడుతుంది. కాని వారి కలయిక స్వాండల్ గా ప్రచారమవుతుంది. ఆమె రాజకీయ ప్రత్యర్థులు మంచి అవకాశంగా దాన్ని ప్రచారం చేస్తారు. కాని ఆమె ధైర్యంగా అతను తన భర్త అని పబ్లిక్ గా ప్రకటిస్తుంది. జనం ఆమె మాటల్ని సంతోషంగా స్వీకరిస్తారు. ఎన్నికల్లో ఆమె గెలుస్తుంది. భర్త ఆమె చెంతకు వచ్చి ఢిల్లీ వెళ్లమని మరన్ని ఉన్నతమయిన పదవులు అందుకోమని ప్రోత్సహించి సాగనంపుతాడు. భవిష్యత్తులో ఎప్పుడయినా కలుసుకుందాం అనే ఆశావాహమయిన ఓపెన్ ఎండింగ్ తో భర్త తిరిగి వెళ్లిపోతాడు. ఈ

కథని గుర్తూర్ ప్రతిభావంతంగా చిత్రికరించారు. వర్తమానం, ఫ్లాష్ బాక్ల నడుమ కథనం సాగుతూ టెలివిజన్, ఫిల్మ్ లో సినీమా నడుస్తుంది. అయితే ఎక్కడా లూప్ తగిలిపోవడం కాని, అసృష్టతకు కాని అవకాశం లేకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకోవడంతో చిత్రం సాఫీగా అనిపిస్తుంది.

భర్తగా సంజీవ్ కుమార్ తన గంభీర ముద్రతో పబుందాగా నటించాడు. సంక్లిష్ట మయిన భార్య పాత్రను సుచిత్రా సేన్ పోషించారు. భావ ప్రకటనల్లో ఆమె ప్రతిభ విలక్షణంగా కనిపిస్తుంది. ఇద్దరు మహానటుల మధ్య సంవాదమూ, సహజీవనమూ, సంక్షోభమూ అన్నీ సీలయినగా నడుస్తాయి. చిత్రానికి గుర్తూర్ పాటలు, ఆర్దిబర్తన్ సంగీతం ఎంతో హౌందాతనాన్ని అందించాయి. అయితే గుర్తూర్, కమలేశ్వర్ ఎంతగా కాదని వారించినా సుచిత్రాసేన్ ఆహార్యం మానరిజంలు ఇందిరా గాంధీని పోలి ఉండడం మనం గమనించ వచ్చు. ఆహార్యంలో పోలికలున్నా కథలో సూచనా మాత్రమయిన పాత్ర నిర్మాణమూ ఉన్నప్పటికీ స్త్రీ వ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని ఎదుగుదలను విజయాల్ని ఈ చిత్రం పెద్దపీట వేసి చూపించింది. అలా విజయాలు సాధించడం కోసం వివాహబంధాన్ని త్రోసి రాజన్న ధైర్యాన్ని కూడా ఆమె ప్రదర్శించడం ఈ చిత్రంలోని ప్రగతిశీల అంశం. ప్రేమలూ, భార్యభర్తల అనుబంధాలు అన్నీ నిజమే, అవసరమే. కాని అవి వ్యక్తిగా స్త్రీ ఎదుగుదలకే ఆటంకాలు కారాదు. అలా అడ్డుగోడలుగా నిలిచినపుడు వాటిని దాటి వెళ్లి పోవడమే స్త్రీ కర్తవ్యం. ఈ విషయాన్ని 'ఆంధ్ర' 1975లోని విశ్లేషించడం గొప్ప విషయమే. దర్శకుడు గుర్తూర్ చలనచిత్ర జీవితంలో ఆంధ్ర ఓ మంచి సినీమా.

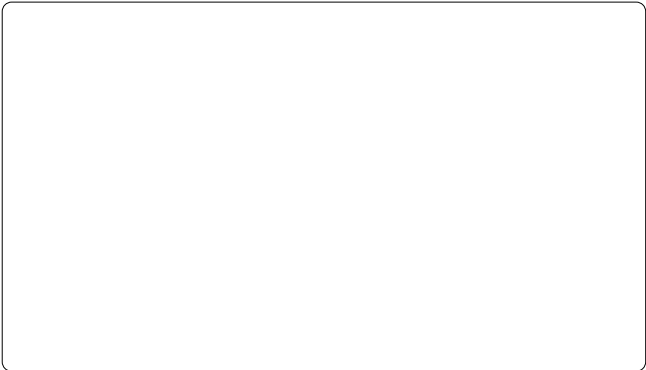
ఆంధ్ర (హిందీ)

కథ-కమలేశ్వర్; సంగీతం-ఆర్దిబర్తన్; స్త్రీ, స్వప్న-పాటలు-దర్శకత్వం-గుర్తూర్; నటీనటులు-సుచిత్రాసేన్, సంజీవ్ కుమార్ మొ...

భారతీయ సమాజంలోని అన్ని రంగాల్లోనూ విస్తరించి ఉన్న పితృస్వామ్య భావజాలం మన కుటుంబ వ్యవస్థలో క్షణక్షణమూ ప్రస్తుతమవుతూ ఉంటుంది. స్నేహమూ, ప్రేమ, విశ్వాసమూ, సమానత్వాలు పునాదులపైన ఏర్పడాల్సిన కుటుంబ సంబంధాలు యజమాని - బానిసల సంబంధాలు గాను, కేవలం ఆర్థికపరమయిన సంబంధాలు గానూ రూపుమాలి పోతున్నాయి. కుటుంబంలో భార్యభర్తల మధ్య నెలకొని ఉన్న ఆధీనత అధికార సంబంధాలు కొంచెం పరిశీలిస్తే అర్థమవుతాయి. స్త్రీకి పెళ్ళి పరమావధి అన్నంతగా నిర్దేశించిన ఈ సమాజం అదే స్త్రీకి కుటుంబంలో ద్వితీయ పౌరసత్వమిచ్చి ఉత్పత్తి సంబంధాల్నించి దూరం చేసి పునరుత్పత్తి సంబంధాలకే పరిమితం చేస్తోంది. పైగా దానిపైన కూడా అంతులేని నిఘా నియంత్రణ. ఈ కుటుంబాధికార నియంత్రణ చట్టంలో స్త్రీని కట్టిసిన ఈ సమాజం పురుషుని విషయం వచ్చేసరికి చేతులెత్తేస్తుంది. ఆర్థిక, సామాజిక, సెక్స్ విషయాల్లో పురుషునికే అపరిమితమైన స్వేచ్ఛను ఈ సమాజమే కట్టబెట్టుంది. పైగా దానికి సవాలక్ష కారణాల్ని సూచిస్తుంది. కాని స్త్రీ విషయంలో ఏ కొద్దిపాటి స్వేచ్ఛను ఈ సమాజం అంగీకరించలేదు. కుటుంబంలో బయటకు కనబడే కనబడకండానూ జరిగే ఈ సంఘర్షణాత్మకమైన అంశాల్ని తీసుకొని మహేశ్ భట్ ఓ మంచి చిత్రం నిర్మించాడు. అది 'అర్థ' ఓ రకంగా ఈ చిత్రం మహేశ్ భట్ స్వీయ చరిత్రాత్మక చిత్రమే.

ఇద్దరు భార్యభర్తల మధ్య భర్త ద్రోహానికి ఒడిగట్టి వేరే స్త్రీ సాంగత్యాన్ని కోరుకున్నపుడు భార్య పడే వేదన, అనంతరం ఆమె తన గడవడాటి తనదైన జీవితాన్ని ప్రారంభించడంతో పాటు భర్తకు సరైన సమాధానం చెప్పే స్థితి ఈ చిత్ర మౌలికాంశం. దాన్ని మహేశ్ భట్ అత్యంత చాకచక్యంతో నడిపిస్తాడు. మహేశ్ భట్ అర్థలో మానవ సంబంధాల్ని అత్యంత సున్నితంగా స్పృశిస్తాడు. కుటుంబ సంబంధాల్లో మగవాడి హింసాక్రమీని ప్రతిభావంతంగా చూపిస్తాడు. బొంబాయి మహానగరంలో ఆడ మేకింగ్ లాంటి స్వజనాత్మక రంగంలో దర్శకుడిగా పేరున్నవాడు ఇందర్. ఆయన భార్య పూజ, ఆదర్శగృహిణిగా ఆమె భర్తతో అన్నింటా అనుకూలంగా ఉంటూ సహధర్మిణిగా వ్యవహరిస్తూ ఉంటుంది. అప్పటి దాకా సాఫీగా సాగిన వారి కుటుంబ జీవితంలోకి ఓ తుఫాన్ వచ్చి పడుతుంది. ఇందర్ తను పనిచేసే చిత్ర ప్రపంచంలో ప్రతిభా వంతురాలిగా పేరున్న ఓ అందమైన నటి పట్ల ఆకర్షితుడవుతాడు. క్రమంగా వారిద్దరూ అత్యంత స్నేహితులవుతారు. ఫలితంగా ఇందర్ పూజను, ఇంటిని నిర్లక్ష్యం చేయడం మొదలు పెడతాడు. సుదీర్ఘమైన ఎదురుచూపులూ, ఒంటరి రాత్రులూ, నిరాశా నిస్పృహలూ పూజను చుట్టుముడతాయి. ఇద్దరి మధ్యా ఘర్షణ ప్రారంభమై ఎడం అగాధమవుతుంది. పూజ తీవ్రమైన మానసిక క్షోభకు గురౌతుంది. ఇంతలో ఓ మిత్రురాలి ఇంట్లో ఓ అందమయిన యువకుడు పరిచయమవుతాడు. మంచి

గాయకుడయిన అతడు పూజ పట్ల ఆకర్షితుడవుతాడు. కాని పూజ చలించదు. ఇంట్లో ఘర్షణ ఇంకా తీవ్రమవుతుంది. ఇందర్‌ని పెళ్లి చేసుకొమ్మని ఆ నటి ఒత్తిడి చేస్తూ ఉంటుంది. ఇదిలా ఉండగా పూజకు తన ఇంట్లో పనిచేసే పనిమినపి వాస్తవ ప్రపంచాన్ని గురించి విశదీకరిస్తుంది. ఇన్ని కష్టాలు పడుతూ ఎంతకాలమీలా అని ప్రశ్నిస్తుంది. పూజకు మౌనమే సమాధానమౌతుంది. “మీ పెద్దోళ్ల సంగతులు మాకు తెల్పదు కాని మాలాంటి ఇండ్లలో మగోడు మరోదాని వైపు మరలితే మేంమాదారి మేం చూసుకుంటాం” అంటుంది. ఆ మాటలు పూజలో అప్పటిదాకా ఉన్న విశ్వాసాలపై చావుదెబ్బ తీస్తాయి. తాను ఈ కుహనా విలువల పట్ల ఎంత గుడ్డిగా ఉందో ఆమెకు అర్థమయి పోతుంది. ఆమె వెంటనే కార్యాచరణకు దిగుతుంది. మిత్రుల సాయంతో ఓ ప్రైవేటు కంపెనీలో ఉద్యోగం సంపాదించు కుంటుంది. ఇంట్లోంచి తన సామాన్లను తీసుకొని వెళ్లిపోయి వర్కొగ్ వుమెన్స్ హాస్టల్‌లో చేరుతుంది. మరోవైపు ఇందర్‌కి అతని ప్రేయసికి మధ్య అపొహలు పెరుగుతాయి. అప్పటిదాకా అతన్ని అమితంగా విశ్వసించిన ఆమె హిస్టరికల్‌గా మారిపోతుంది. ఇందర్ అక్కడి నుంచి బయటకు వస్తాడు. ఇల్లు చేరుతాడు. పూజ లేకపోవడం చూసి తనను క్షమించమని, కలిసి ఉండమని కోరతాడు. నిర్లిప్తంగా అతనికేసి చూసిన పూజ ‘ఇందర్ నువ్వు చేసిన పనినే నేను చేసి మళ్ళీ నీ వద్దకు వచ్చి ఉంటే నువ్వు అంగీకరించేవాడివా” అని ప్రశ్నిస్తుంది. అతను లేదంటాడు. అందుకే నాజీవితం నేను గడుపుతానని అంటూ ఆమె వెళ్లి పోతుంది. ఇందర్ హతాశుడవుతాడు. ఒంటరిగా మిగిలిపోతాడు. స్త్రీల వ్యక్తిత్వాన్ని చాటుతూ గొప్ప స్టేట్‌మెంట్‌లా చిత్తం మిగిలిపోతుంది. ఎలాంటి కోర్టులూ, విడాకులూ వాదోపవాదాలూ లేకుండా హిందీ చిత్ర ప్రపంచంలో గొప్ప ముగింపును సూచించిన చిత్తంగా అర్ధ చిరస్థాయిగా నిలుచుండి పోతుంది.

అర్ధ (హిందీ)

దర్శకత్వం-మహేశ్‌భట్; నటీనటులు-షబానా ఆజ్మీ, స్మితాపాటిల్, ఖుల్‌భాషన్ ఖర్గంద.

సినిమాని దృశ్యకావ్యంగా మలచడంలో జి.అరవిందన్‌ది అందెవేసిన చేయి. సునిశిత పరిశీలన, సున్నితమైన హాస్యమూ, కళాత్మకత, అంతర్లయంగా సాగే సంగీతమూ ఆయన చిత్రాల్లో ప్రవాహంలా సాగి ప్రేక్షకుల్ని తమలో సరిలించే సుకుంటాయి. ఆయన తన సినిమాల్ని నాటకీయత నుంచి దూరంగా దృశ్యాలకి అత్యంత సన్నిహితంగా ఉంచారు. అందుకే అరవిందన్ చిత్రాల్లో కథకంటే కథనం, కథనానికంటే దృశ్యవ్యక్తీకరణ గొప్పగా ఉంటాయి.

అంతటి ప్రతిభావంతుడైన అరవిందన్ స్త్రీ, పురుషుల నడుమ ఉండే సెక్స్ సంబంధాలు, వ్యక్తులుగా వారివారి ప్రవేయాలు, సామాజిక కట్టుబాట్లు వీటన్నింటి నడుమ నలిగిపోయే మానవ సంబంధాలు, విచ్చిన్నమైపోయే విశ్వాసాల ప్రతిఫలంగా మనిషి లోపల జరిగే సంఘర్షణని ఇతివృత్తంగా తీసుకొని 1985లో ‘చిదంబరం’ సినిమాని రూపొందించాడు.

ఈ చిత్రంలో భూమికి, తొలకరికి ఉన్న అవ్యాజమైన అనుబంధంలాగా ఇద్దరు మనుషుల మధ్య ఏర్పడే ప్రేమ గురించి సున్నితంగా స్పృశిస్తాడు. చాలా సాధారణంగా కనిపించే చిన్న కథను స్త్రీ పురుష సంబంధాలు, మనుషుల మధ్య విశ్వాసాలు, గిట్టికాన్ఫ్‌సెన్ దానిలోంచి బయటపడే క్రమంలో ప్రశాంతత కోసం ఆధ్యాత్మిక కోణాన్ని ఆశ్రయించడం ఇలా గొప్ప భావుకతతో నిండిన చిత్రంగా మలిచాడు దర్శకుడు అరవిందన్.

‘చిదంబరం’ చిత్రానికి 1985లో ఉత్తమ సినిమా, ఉత్తమ దర్శకుడు, ఉత్తమ నటుడు, ఉత్తమ ధ్వనిగ్రహణ, ఉత్తమ సంగీతం లాంటి రాష్ట్ర, అవార్డులతోపాటు జాతీయ ఉత్తమ చిత్రంగా కూడా అవార్డు గెలుచుకుంది. సి.వి.శ్రీరామన్ రాసిన చిన్న కథ ఆధారంగా రూపొందిన ‘చిదంబరం’ కేరళలోని అందమైన మున్నార్ ప్రాంతాన్ని నేపథ్యంగా తీసుకొని నిర్మించారు. కేరళ, తమిళనాడు రాష్ట్రాల సరిహద్దు ప్రాంతాల్లో ఉన్న ఒక ప్రభుత్వ ఫాంలో శంకరన్ ఆఫీస్ సూపరింటెండెంట్‌గానూ, అతని మిత్రుడు జాకబ్ ఫీల్డ్ సూపర్‌వైజర్‌గానూ పనిచేస్తూ ఉంటారు. జాకబ్ అట్టడుగువర్గాల నుంచి వచ్చి సాధారణ కార్మికుడుగా ఒళ్ళు వంచి పనిచేస్తూ ఉంటాడు. ఒంటరిగా ఉండే శంకరన్ సాధారణంగా ఉండే కార్మికులతో కలిసిపోతూ ఉంటాడు. శారీరకంగా బలిష్ఠుడు, కష్టజీవి అయిన మునియంది ఆ ఫాంలో పశువుల కాపరిగా పనిచేస్తూ ఉంటాడు. ఒక రోజు తాను పెళ్లి చేసుకోవడానికి వెళ్ళున్నానని సెలవు కావాలని అడుగుతాడు మునియంది. శంకరన్ సరేంటాడు కాని జాకబ్ మాత్రం పెళ్లికాగానే వచ్చేయాలని షరతు పెడతాడు. పెళ్లికి పిలవడానికి వచ్చిన మునియంది చేత మందుకొట్టిస్తాడు శంకరన్. కొంత తాగాక అవుట్ అయిన మునియందిని శంకరన్ ఇంటి దగ్గర దింపివస్తాడు. ఆమెచ్యూర్ ఫోటో గ్రాఫర్ అయిన శంకరన్ తన కెమెరాతో

మునియంది పెళ్లికి వెళతాడు. బిడుపడ్డ ఆ ప్రాంతాన్ని పశువుల్ని ఫోటోలు తీస్తాడు. పెళ్లి కూతురు శివకామి ఫోటోలు కూడా తీస్తాడు.

పెళ్లి తర్వాత భార్య శివకామిని తీసుకొని పనికి వచ్చేస్తాడు మునియంది. పచ్చగా విశాలంగా పరుచుకొని ఉన్న ఆ ప్రాంతాన్ని చూసి శివకామి అబ్బరపడుతుంది. మోటారు సైకిల్ శబ్దాన్ని విని మొదట కంగారు పడుతుంది. తర్వాత ఆ పరిసరాలకి క్రమంగా అలవాడు పడిన శివకామి భర్త పనికి వెళ్లక చెట్లవెంట విశాల మైదానాల వెంట నడుస్తుంది. ఆమెకు శంకరన్ తో పరిచయం ఏర్పడుతుంది. ఉత్తరం పైన అడ్రస్ రాయడం నింది మొదలు అనేక అవసరాలకోసం ఆమె శంకరన్ వద్దకు వెళ్తుంది.

ఒకరోజు కొంత మంది మిత్రులు వచ్చిన సందర్భంగా పొట్టి ఏర్పాటువుతుంది. శివకామిపై శంకరన్ కు ఆసక్తి వుందని జాకబ్ కామెంట్ చేయడంతో శంకరన్ కోపం తెచ్చుకొని అతన్ని కొడతాడు.

ఖాళీగా ఉంటున్న శివకామికి ఏదైనా ఉద్యోగం ఏర్పాటు చేయడానికి జాకబ్ ఆసక్తి కనబరుస్తాడు. అతను చూపించిన చొరవను మునియంది తప్పగా అర్థం చేసుకుంటాడు. మునియందికి జాకబ్ నైట్ డ్యూటీలు వేస్తాడు. దాంతో మునియందికి అనుమానం బలపడు తుంది. ఒక రోజు మోటార్ సైకిల్ పై జాకబ్ వెళ్లిన తర్వాత, మునియంది చీకట్లో నెమ్మదిగా తన ఇంటికి వెళతాడు. తలుపు శబ్దం చేస్తాడు. అలికిడికి వెనక తలుపునించి ఓ వ్యక్తి ఆదరాబాదరంగా బయటకు పరుగెడతాడు. అతడు జాకబ్ కాదు శంకరన్.

మర్నాడుదయం పశువులశాలలో ఉలివేసుకుని మునియంది ఆత్మహత్య చేసుకుం టాడు. అతడు శివకామిని హత్య చేసి వచ్చినట్లుగా సూచనమాత్రంగా చెబుతాడు దర్శకుడు. మునియంది శవాన్ని చూసినతర్వాత శంకరన్ లో తప్ప చేసినానే భావన పెచ్చలిల్లుతుంది. గిల్టీనేస్తో ఊరినంది పారిపోతాడు. పిచ్చివాడిలాగా తిరుగుతాడు. తాగుబోతు అవుతాడు. ఎక్కడా ఆత్మకు శాంతి దొరక్క అల్లకల్లోలమై పోతాడు. అతన్ని చూసిన ఓ డాక్టరు ఏదైనా పుణ్యస్థలానికి వెళ్తే మనస్సుకు శాంతి దొరకవచ్చని సూచిస్తాడు. అలా బయలుదేరిన శంకరన్ చిదంబరం చేరతాడు.

అక్కడ చెప్పల్లి కావలాకాసే ఓ స్త్రీలో శంకరన్ శివకామిని దర్శిస్తాడు. ముఖం మీద గాయం చేసిన మచ్చతో వృద్ధురాలై ముడతలు పడ్డ ముఖంతో కనిపించిన ఆమెను చూసి హతాశుడవుతాడు. నేలమీంచి కెమెరా క్రమంగా పైకి లేచి ఉన్నతమైన చదంబరం గోపురం చివరి వరకు వెళ్తుంది. క్రమంగా ఆ గోపురం ఆకాశంలో అదృశ్యమైపోతుంది.

చిదంబరం ఒక స్థాయిలో స్త్రీ పురుష సంబంధంగానూ, అక్రమ సంబంధంగానూ కనిపించినప్పటికీ మానవ అనుబంధాలను గురించిన లోతైన తాత్వికతను చర్చకు పెడుతుంది. తప్ప చేశాననే భావననుంచి పారిపోవడానికి శంకరన్ పడ్డ అంతర్ధనాన్ని ఆ స్థితినుంచి పారిపోతూ పారిపోతూ ఆధ్యాత్మిక భావనలో చిదంబరం ఆలయంలో నెమ్మదిస్తాడు.

చిత్రంలో శివకామిని ప్రితాపాటిల్, శంకరన్ పాత్రలో గోపి అద్భుతమైన నటనని నటించారు. చిదంబరం చిత్రాన్ని అరవిందన్ స్వంతంగా నిర్మించాడు. వాణిజ్యపరంగా గొప్ప విజయాన్ని సాధించడంతో పాటు విమర్శకుల్నుంచి విశేష ప్రశంసల్ని పొందింది. స్త్రీ పురుషుల మధ్య ఉండే అకర్షణ ప్రేమల్ని గొప్పగా చిత్రించింది చిత్రం. అరవిందన్ చిత్రాల్లో అందరి మన్ననల్ని అందుకున్న చిత్రం చిదంబరం.

చిదంబరం (మలయాళం)

కెమెరా-ఫాజికరుజ్; స్ట్రీన్స్-దర్శకత్వం-అరవిందన్; నటీనటులు-ప్రితాపాటిల్, గోపి, శ్రీనివాస్, మోహన్ దాస్ మొ...

బుద్ధదేవ్ దాస్ గుప్తా చిత్రాలు మూలాల్ని స్పృశిస్తాయి. అందుకే ఆయన సినిమాల అలా ప్రేక్షకుల తల మీంచి ఎగిరిపోవు. గుండెల్లోకి ఇంకి మనల్ని అతలాకుతలం చేస్తాయి. మనుషుల మధ్య మనిషి లోపల జరిగే ఘర్షణలు, ఉద్రిక్తాలు, ఒంటరితనం పర్వవనాలతో వర్తమాన సమాజాపు సంక్షుభిత స్థితి అన్ని బుద్ధదేవ్ దాస్ గుప్తా దర్శకత్వంలో వచ్చిన చిత్రాల్లో మనకు గోచరిస్తాయి.

నవ్వ సినిమా రంగానికి బెంగాల్ అందించిన ద్వితీయ తరం దర్శకుల్లో ప్రముఖుడయిన బుద్ధదేవ్ చిత్రాల్లో గొప్ప గొప్ప దర్శకుల చిత్రాల్లో కనిపించే ఓ విలక్షణ మయిన అంశం మనకు గోచరిస్తుంది. ఆయన సినిమాల్లో విషయం రెండు స్థాయిల్లో నిర్వర్తించబడుతుంది. రెండు లెవల్స్ లోనూ సాగే ఇతివృత్తాల నడుమ సంయమనం, వాస్తవ దృక్పథం ఉంటుంది.

బుద్ధదేవ్ తన మొదటి ట్రయాలజీ లాగా తీసిన దూరత్వా, గృహయుద్ధ, అంధీగలి చిత్రాల్లో ఈ స్థితిని మనం గమనించవచ్చు. ట్రయాలజీలో చివరిదయిన అంధీగలిలో సామాజిక, రాజకీయ సమస్యల నేపథ్యంలో హేమంత్ సంఘర్షణ ఒక వైపు ప్రధాన ఇతివృత్తంగా ఉంటుంది. మరోవైపు అతని భార్య జయ జీవితం, భార్యాభర్తల మధ్య సహచర్యం సంవాదాలు, విభేదాలూ సంఘర్షణలూ. వీటన్నింటి మధ్య జయమౌనంగా తన ప్రాటిస్టని తెలియజేయడమూ మనకు కనిపిస్తాయి. ఒక స్థాయిలో హేమంత్ సంఘర్షణ రెండో స్థాయిలో స్త్రీ సమస్య ఇతివృత్తాన్ని అత్యంత ప్రతిభావంతంగా చల్లిస్తాడు బుద్ధదేవ్ దాస్ గుప్తా చిత్రీకరణ విషయంలో కవిత్వానికి, సంగీతానికి నడుమ సినిమా స్థానముంటుందని విశ్వసించే ఆయన దృక్పథం ఆయన చిత్రాల్లో స్పష్టమవుతుంది.

చిత్ర ఇతివృత్తాన్ని పరిశీలిస్తే... 1970 ప్రాంతంలో కలకత్తా పరిసర ప్రాంతాల్లో ఉద్యోగం ఎగిసిన రాజకీయ పోరాటాల ప్రభావంలో ఉపాధ్యాయుడయిన హేమంత్ రహస్య కార్యకర్తగా పనిచేస్తూ ఉంటాడు. ఒకనాడు హేమంత్ ని అతని ఇతర కామ్రేడ్లని పోలీసులు అరెస్టు చేస్తారు. ఓ బహిరంగ ప్రదేశంలోకి తీసుకొని వెళ్ళి ఎన్కౌంటర్ చేసి ప్రయత్నం చేస్తారు. ఆ క్రమంలో మిగతా వారు పోలీసు గుళ్ళకు బలి కాగా హేమంత్ పారిపోయి తప్పించుకుంటాడు. అక్కడి నుంచి తమ గురువు, సిద్ధాంత కర్త అయిన అభిద వద్దకు వస్తాడు. ఆ స్థితిలో అభిద ఎలాంటి రక్షణ సహకారం అందించలేక పోతాడు. బెంగాల్ నుంచి పారిపోయి బాంబే చేరతాడు. అయిదేళ్ళ తర్వాత బొంబాయిలోని ఒక కంపెనీలో చేరతాడు. అప్పటికి అన్ని రాజకీయ విశ్వాసాల్ని వదిలేసి నేను అన్న భావనకే ప్రతిరూపంగా నిలిచిన హేమంత్ తన స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం ఏమైనా చేయడానికి సిద్ధపడతాడు. కాని గతంలో కార్యకర్తగా నిర్వహించిన కార్యక్రమాలు గుర్తుకు వస్తూ ఉంటాయి. విశ్వాసాల ఆలంబనతో సమాజ

హితం కోసం సర్వస్వం అర్పించడానికి సిద్ధపడిన స్థాయినుంచి స్వార్థమయ జీవితంలోకి కూరుకుపోయిన ప్రస్తుత స్థితివరకు ఆ రెండు స్థితులూ హేమంత్ ని అతలాకుతలం చేస్తాయి. ఆ సంఘర్షణాత్మక స్థితి 'అంధీగలి' లో గొప్పగా చిత్రీకరించబడింది. ఇలా ఆనాటి కాలానికి, సామాజిక స్థితికి 'అంధీగలి'లో ప్రధాన ఇతివృత్త స్థాయి కల్పించి గొప్ప చిత్రంగా మలిచాడు బుద్ధదేవ్.

ఇదే చిత్రంలో మరోకోణం హేమంత్ భార్య జయ. హేమంత్ బొంబాయిలో నిలదొక్కుకునే క్రమంలో ఉన్నప్పుడు ఏర్పడ్డ ఏకైక మంచి మిత్రుడు రాకే. ఓ రోజు రాకే హేమంత్ ని తీవ్ర అనారోగ్యంతో ఉన్న తన అంకుల్ వద్దకు తీసుకెళ్ళాడు. అక్కడే రాకే తన కజన్ జయను హేమంత్ కు పరిచయం చేస్తాడు. రాకే వాళ్ళ అంకుల్ చనిపోయింతర్వాత హేమంత్ జయను పెళ్ళాడానికి ముందుకు వస్తాడు. పెళ్ళి తర్వాత ఇద్దరూ తమదైన సంసారాన్ని ప్రారంభిస్తారు. తమ చిన్న ఇల్లు కుటుంబంతో జయ సంతృప్తిగానే ఉంటుంది. కాని హేమంత్ లో ఏదో రెస్టిలేస్ నెస్, పెద్ద భవంతిలో తమదైన ఓ ఫ్లాట్ ఉండాలన్నది ఆయన ఆశయం. తను అవసరాలు తగ్గించుకొని వనరులన్నీ కూడదీసుకొని ఓ అపార్ట్ మెంట్ కి అడ్వాన్స్ కడతాడు హేమంత్. ఇంతలో జయ గర్భవతి అవుతుంది. ఆమె చాలా సంతోష పడుతుంది. కాని కొద్ది నెలలకే అబార్షన్ లో బిడ్డ పోతుంది ఫ్లాట్, డబ్బులు వీటి మధ్య హేమంత్ బాగా అసహనంగా ఉంటాడు. జయకు చెందిన పాత ఇంటిని కూడా అపార్ట్ మెంట్ కోసం అమ్మివేస్తాడు. అయినా డబ్బు సరిపోదు. ఎట్లాచేస్తే బావుంటుందని రాకేని సలహా అడుగుతాడు. హేమంత్ జయను ఏదైనా కంపెనీకి మాడలింగ్ చేయించమని రాకే సలహా ఇస్తాడు.

అతి బలవంతమీద భర్త కోసం జయ మాడలింగ్ కి అంగీకరిస్తుంది. మానసికంగా ఎంత ఇబ్బంది అనిపించినా భర్త కోసం ఒప్పుకుంటుంది. కాని ఒక రోజు ఫారిన్ ప్రాడక్ట్ కోసం అర్డనర్స్ దుస్తులు ధరించి మాడలింగ్ చేయడానికి ఆమె అంగీకరించదు. అప్పటికే ఆ అపైన్ మెంట్ కోసం డబ్బులు పుచ్చుకునే ఉంటాడు హేమంత్. అందుకే ఆమెపై వత్తిడి తెస్తాడు. ఆ కంపెనీ వారిచ్చే డబ్బుతోనే తన ఇంటి కల పూర్తివుతుందని హేమంత్ భావిస్తాడు. అర్డనర్స్ దుస్తులు ధరించడం శరీరాన్ని అమ్ముకోవడమే అవుతుందని ఆమె ఎదురు తిరిగి నువ్వు మనిషివి కాదు అని ఇంటికి వెళ్ళిపోతుంది.

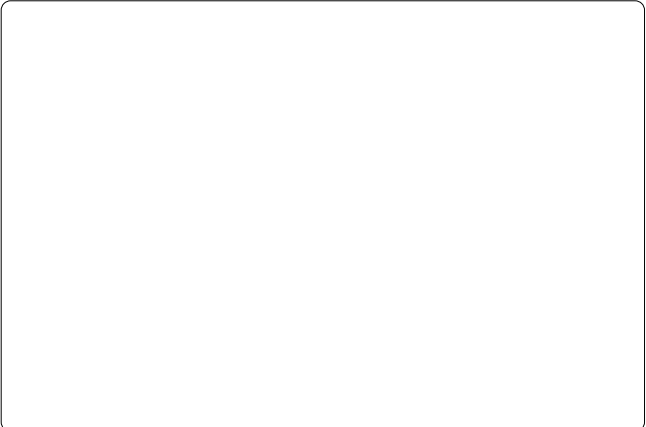
రాత్రి గడుస్తుంది. అప్పటికి తాము కొత్తింట్లోకి మారి మూడవ రోజు. ఉదయాన్నే ఎవరో తలుపులు దబదబా బాదడంతో మేల్కొన్న హేమంత్ పక్కమీద జయలేకపోవడంతో తానే వెళ్ళి తలుపు తెరుస్తాడు. నువ్వింకా ఏం చేస్తున్నావయ్యా? ఏం జరిగిందో నీకు తెలిదా? అంటూ గద్దిస్తాడు. అయిదో అంతస్తులోని తన ఫ్లాట్ బాల్కనీ నుంచి బయటకు చూస్తాడు. కింద రక్తపు మడుగులో పడి ఉన్న జయ శవం కనిపిస్తుంది.

ఎన్నో ప్రశ్నలు ముంచెత్తుతూ ఉండగా హేమంత్ పారిపోతాడు. గమ్యంలేని దారిలో... అదీ చీకటి దారిలో...

ఇందులో జయది ఆత్మహత్యే అయినా అది పిలికితనంగా తీసుకోలేం. ఒక రకంగా ఆమె మరణం తన భర్తకు ఎదురు తిరిగి మౌనంగా చెప్పిన చివరి జవాబుగానే మనం అర్థం చేసుకోవాలి. సున్నితమూ, సాధారణమూ అయిన జీవిత నేపథ్యంలోంచి వచ్చిన జయ తన ప్రాటిస్టిని ఆత్మహత్యతోనే తెలియజేస్తుంది.

ఇలా సామాజిక సంక్షోభాల్ని స్త్రీ పురుషుల మధ్య ఉండే సంఘర్షణల్ని అంధీగలీ గొప్ప చారిత్రక నేపథ్యంలో వివరించింది. రెండు అంశాల్ని రెండు స్థాయిల్లో విశ్లేషించి కళాత్మకంగా మలచడంలో బుద్ధదేవ్ దానిగుప్పా గొప్ప విజయాన్ని సాధించాడు.

అంధీగలీ చిత్రం సీరియస్ ప్రేక్షకుడిని ఎన్నటికీ వెంటాడుతూనే ఉంటుంది.

అంధీగలీ (హిందీ)

మాటలు-గుల్జార్; స్క్రీన్ ప్లే, దర్శకత్వం-బుద్ధదేవ్ దానిగుప్పా
నటీనటులు-కులభూషన్ ఖర్బండా, దీప్తి నావల్, ఎం.కె.రాయనా మొ.

సాధారణ భారతీయ చలన చిత్ర ప్రేక్షకులకి కుమార్ సహానీ పేరు అంతగా తెలికపోవచ్చు. కాని అంతర్జాతీయ చలన చిత్ర ప్రపంచంలో మౌలికమైన దార్శనికుడిగానూ, సాంప్రదాయేతర కథనరీతికి పెట్టింది పేరుగా ఆయన లబ్ధి ప్రతిష్ఠుడు. భారతీయ ఇతిహాస రూపాల్ని తన కాన్యాస్ గా చేసుకొని స్వంత చలన చిత్ర పరిభాషను సంతరించుకున్న తనదైన వ్యక్తికరణతో సినిమాల్ని నిర్మించడం ఆయన పద్ధతి. ఆయన సినిమాలు ప్రధాన స్రవంతి సినిమాల్లా కాకుండా స్వంతమైన రీతిలో చిత్రాలు నిర్మించడంతో మేధావి చిత్రాలుగా మిగిలిపోయాయి.

1984లో ఆయన నిర్మించిన 'తరంగి' వర్తమాన సమాజంలోని రెండు భిన్న ప్రపంచాల నడుమ ఉన్న సంఘర్షణని, విశ్వాస ఘాతుకాల్ని ప్రతిభావంతంగా దృశ్యీకరించారు. అయితే ఈ చిత్రం యావత్తు ఇతిహాస కథన రీతిలో సాగి అనేక పాత్రలు విలక్షణతను సంతరించుకున్నాయి. ముఖ్యంగా తరంగిలో స్త్రీతాపాటిల్ పోషించిన జానకి పాత్ర భారతీయ చలన చిత్ర సీమలో సృష్టించబడిన విలక్షణమైన పాత్రగా చెప్పకోవచ్చు. తరంగి మొత్తం కథ సాధారణ సినిమాలాగే గోచరించినప్పటికీ ఆ కథలోని పాత్రల రూపకల్పన ఆయా సందర్భాల్లోని ఎమోషన్స్ గొప్ప లైటింగ్ తో సహానీ ఓ ఎపిక్ లాగా కొనసాగిస్తాడు.

తరంగిలోని జానకి పాత్రను పరిశీలించినప్పుడు భారతీయ ఇతిహాసాల్లోని ఊర్వశి మన ముందు కదలాడుతుంది. మహాభారతంలోని ఊర్వశి అర్జునున్ని ప్రభావితం చేసేదిగా కనిపిస్తే కుమార్ సహానీ 'తరంగి'లో మరెంతో వైవిధ్యాన్ని సంతరించుకుంది. ఈ ఊర్వశి ప్రేరేపించేదిగా, వెలయాలుగా హంతకురాలిగా ఇంకా మరెన్నో వైవిధ్య లక్షణాలున్న స్త్రీగా మనకు కన్పిస్తుంది. అంతేకాదు కుమార్ సహానీ మాటల్లోనే చెప్పుకుంటే ఆమె అణగారిన జనాన్ని ఆదరించే విశ్వమాత. ఇక తరంగిలోని మరో స్త్రీ పాత్ర హంస. ఆమె సినిమాలో నిశ్శబ్ద నిర్వకార అనుభూతిగలదిగా కనిపించినప్పటికీ ఆమె ప్రపంచం ఆమెది. తండ్రి ఆశలు ఆకాంక్షల చుట్టూరా ఏర్పరచుకున్న ఆమె ప్రపంచం ఒక్కసారిగా కూలిపోవడంతో వ్యక్తిత్వ విచ్ఛిన్నానికి గురై బాత్ రూం టబ్ లో ఆమె ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది.

ఇలా తరంగి సినిమాకు సంబంధించి అన్ని పాత్రలూ విశిష్టతతో కూడిన లక్షణాల్ని కలిగి ఉంటాయి. కుమార్ సహానీపైన ఉన్న డిడి కోశాంబి చారిత్రకదృక్పథ ప్రభావం చేత తరంగిలో ఆధునిక సామాజిక కథకి ఇతిహాసక ట్రీట్ మెంట్ ఇవ్వడంతో మంచి చిత్రంగా నిలిచి పోయింది. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే తరంగి రెండు స్థాయిల్లో కన్పిస్తుంది. ఒక స్థాయిలో రాహుల్ తన మామకు చెందిన పాలిట్రామిక్ సామ్రాజ్యంపైన ఆధిపత్యం సంపాదించేందుకు చేసే ప్రయత్నాలు మనకు కనిపిస్తే మరోస్థాయిలో ఆ సామ్రాజ్యనికి

బయట కార్మిక వర్గం పాలిత్రామిక ఆధిపత్యంపైనే చేసే తిరుగుబాటు మనకు గోచరిస్తుంది. పాలిత్రామికవేత్త సేర్ అల్లుడు రాహుల్, మేనల్లుడు దినేష్ అమర్లు ఆధిపత్యం కోసం పోరు సాగుతూ ఉంటుంది. దినేష్ అక్రమార్గాలు అనుసరిస్తే రాహుల్ అందుకు భిన్నంగా వ్యవహరించాలను కుంటాడు. వీరిద్దరి నడుమ సేర్ ది అతి ప్రాచీన ద్యుక్తం. సేర్ కూతురు హాంస వీటినుంచి దూరంగా ఉంటూనే అన్నింటినీ పరిశీలిస్తూ ఉంటుంది.

ఈ ప్రపంచానికి బయట పాలిత్రామికవాడలో కార్మికులకు నేతృత్వం వహించి చనిపోయిన కార్మికుడి భార్య జానకి. ఆమె మాటకి కార్మికులలో మంచి విలువుంటుంది. సేర్ గుండ్రాల్ని జానకిని తప్పించి తన భవంతికి చేరుస్తాడు రాహుల్. తన బాబుకి ఆయాగా నియమిస్తాడు. కార్మికుల వైపు నిలుచుండేవాడిగా రాహుల్ ని దర్శించిన జానకి ఆయనకి తోడుండడం ద్వారా తన వారికి సేవ చేయాలనుకుంటుంది. భవంతిలో జానకి స్థానం స్థిరమవుతూ ఉంటే హాంస తన భర్త రాహుల్ జీవితం నుంచి దూరమవుతూ పోతుంది. కేవలం తన తండ్రి చుట్టూరా తన ప్రపంచాన్ని నిర్మించుకుంటుంది. హాంస. సేర్ అనారోగ్యంతో మంచం పడతాడు. సేర్ కు సేవ చేయడానికి నియమించిన నర్స్ ని మచ్చిక చేసుకొని ఆమెకు తాగడం అలవాడు చేస్తుంది. జానకి. రాహుల్ సూచన మేరకు నర్స్ జానకి వేరే గదిలో ఉండగా సేర్ మరణిస్తాడు. విదేశాల్నించి తిరిగి వచ్చిన దినేష్ సేర్ మరణానికి రాహుల్ కారణమని నిందిస్తాడు. కాని రాహుల్ ని తప్పపట్టేందుకు ఆధారాలేమీ ఉండవు. రాహుల్ సేర్ మాజీ సెక్రటరీని ఉపయోగించి దినేష్ విదేశీ వ్యాపార సంబంధాల్ని దెబ్బతీస్తాడు.

మరోవైపు కార్మికుల్లో ఐకమత్యం దెబ్బతింటుంది. జానకికి సన్నిహితుడైన అబ్దుల్ పాలిపోతాడు. రాహుల్ జానకికి తన బాబునిచ్చి దూరంగా ఉన్న భవంతికి పంపించివేస్తాడు. కార్మికుల్ని కార్మిక నాయకుల్ని తనవైపు తిప్పకుంటాడు. జానకి వద్దకొచ్చి సేర్ చావుకి నువ్వే కారణమని నిందిస్తాడు. జానకి తన కొద్దిపాటి సామాన్లను సర్దుకొని వెళ్లిపోతుంది. తన పాతమిత్రుడు నామ్ దేవ్ వద్ద రక్షణ పొందుతుంది. ఇంతలో రాహుల్ భార్య హాంస తన తండ్రి మరణాన్ని జీర్ణించుకోలేక పోతుంది. చివరగా ఆ రాత్రి భర్తతో ప్రేమగా గడుపు తుంది. కాని మర్యాద సాయంత్రానికి హాంస బాత్ టబ్ లో ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది.

జానకి నివసిస్తున్న ఇంట్లోకి గుర్తు తెలియని వ్యక్తి బాంబు విసుర్తాడు. ఆ ఇల్లు అంటుకుంటుంది. జానకి పరుగున బయటపడ్డుంది. ఒంటరిగా పరుగెడుతున్న ఆమెకు ఎదురుగా రాహుల్ వస్తాడు. తిరిగి తన వద్దకు రమ్మని స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలతో ఉండమని ఆహ్వానిస్తాడు. కాని జానకి అందుకు నిరాకరిస్తుంది. తాను సూర్యుని తొలి కిరణాన్ని అంటూ తనను బంధించడం సుకుపుకాదని అంటుండగానే సినిమా ముగుస్తుంది.

తరంగ్ చిత్ర కథ మామూలు వ్యాపార సినిమా కథలాగే సాగినా చిత్రీకరణ. పాత్రల వ్యక్తిత్వ రూపకల్పన ఉన్నంతగా ఉంటుంది. జానకి, హాంసల పాత్రలు కథకంటే ఉన్నతంగా

సంపూర్ణ వ్యక్తిత్వంతో ఉంటాయి. మేధావి దర్శకుడి చిత్రంలో స్త్రీ పాత్రలు ఎపికల్ నిర్మాణంతో ప్రతిభావంతంగా ఆవిష్కృతమయ్యాయి.

తరంగ్ (హిందీ)

కెమెరా-కె.కె.మహాజన్; సంగీతం-చనరాజ్ భాయీయూ; దర్శకత్వం-కుమార్ సహాని నటీనటులు-స్మితాపాటిల్, అమోల్ పాటిల్, ఓంపూల రాంలాగు, గిరీష్ కర్కాడ్ మొ.

భారతీయ సినిమా స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని అర్థం చేసుకోవడంలో కాని, వారి మధ్య పెనవేసుకునే ప్రేమ, అభిమానం, సెక్స్ లాంటి విషయాల్ని గురించి విశ్లేషించి సూటయిన అవిష్కరణలు చేయడంలో గాని పరిపక్వత సాధించలేదనే చెప్పకోవచ్చు. ముఖ్యంగా జీవ సంబంధమయిన సెక్స్ విషయంలో మన సినిమాకి స్పష్టత కొరవడిందనేది వాస్తవం. అయితే విశ్వంఖలమయిన శారీరక ప్రదర్శనలు చేయడం లేదా సెక్స్ గురించి చూపించడమే పాపమనే భావంకూడా నెలకొని ఉంది. ఇలా రెండు 'అతి' భావాలతో మన సినిమా రంగం తలమునకలయి ఉంది. అంతే తప్ప స్త్రీ పురుషుల మనోభావాలను సరైన రీతిలో ప్రదర్శించేలా మన సినిమా సరికొత్త ఈడియమ్ గా సంతరించుకోలేక పోయింది.

కాని భారతీయ నవ్వ సినిమా రంగంలో మాత్రం స్త్రీ పురుషుల మధ్య పెనవేసుకొని ఉన్న వాస్తవ అంశాల ప్రతిపాదన, వాటిమధ్య చెలరేగే సంఘర్షణలు చిత్రీకరణ కొంత మేర జరిగిందని చెప్పకోవచ్చు. శ్యాంబెనగల్ మొదటి చిత్రం అంకుర్ నుంచి మొదలు అనేక మంది ఆధునిక దర్శకులు స్త్రీ పురుషుల మధ్య సంబంధాల్ని సెక్స్ అంశాల్ని సూటిగా చర్చకు పెట్టడం ఆరంభించారు. ఆకోవకి చెందిన కల్పనాలాజ్ఞు నిర్మించిన మొదటి చిత్రం 'ఏకీకరణ'. ఈ చిత్రం ప్రధానంగా సెక్స్ కోణం నుంచి స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని చర్చకు పెడుతుంది. దర్శకురాలిగా ప్రతిభావంతురాలయిన కల్పనాలాజ్ఞు తాను స్వయంగా మహిళ కావడంతో మానసిక శారీరక సామాజిక కోణాల్నించి సినిమాని నిర్మించారు. 1986లో తీసిన ఈ 'ఏకీకరణ'కు మైత్రీయాదేవి నవల మూలాధారం. షబనా ఆజ్ఞీ, ఫరూఖ్ షేక్ తదితరులు ప్రధాన భూమికల్ని పోషించారు. కథాంశం విషయానికి వస్తే ప్రేయం ఒక అందమైన యువతి. అన్యాయం చెందిన ఆమె అందమైన డేలర్ గా డాపింగ్ లా కనిపించే ఓ యువకుడితో ప్రేమలో పడుతుంది. కొంత కాలం తర్వాత అతను పై చదువుల కోసం విదేశాలకు వెళ్తాడు. అప్పటిదాకా కేవలం తనతో కాలక్షేపం మాత్రమే చేశాడు అని ప్రేయం గ్రహిస్తుంది. తర్వాత ప్రేయంకి మరొకనితో వివాహమవుతుంది. తన తండ్రి అభిష్టం మేరకు జరిగిన వివాహం ఆమెకు ఎక్కువ కాలం సంతోషాన్నివ్వలేక పోతుంది. పైగా ఆమె గర్భం పోవడంతో పరిస్థితి మరింత దిగజారుతుంది. భార్యభర్తల మధ్య సంబంధాలు రోటీన్ దశకు చేరుకుంటాయి. ఇంతలో ప్రేయం భర్తకి విదేశాలకి వెళ్లే అవకాశం వస్తుంది. అప్పటికే విదేశాల్నించి తిరిగి వచ్చిన ప్రేయం స్వేహితుడు తిరిగి ఆమెను కలుస్తాడు. ఆమె జీవితంలోకి మనుసులోకి తిరిగి ప్రవేశిస్తాడు. క్రమంగా వారి అనుబంధం గతంలో ఎక్కడ నిలిచి పోయిందో అక్కడినుంచి పునఃప్రారంభమవుతుంది. అప్పటికే అనేక సంవత్సరాలు వైవాహిక జీవితం అనుభవించిన ప్రేయం ప్రేయిడి సాంగత్యంలో సరికొత్త ఆనందాన్ని, సౌఖ్యాన్ని పొందుతుంది. భున్నమైన అనుభూతిని కలిగించిన ప్రేయిడి సాన్నిహిత్యం తనకు

ఇదివరకే పెళ్ళయిందన్న వాస్తవాన్ని కూడా మరపింపజేస్తుంది. పెళ్ళికి ముందు కేవలం ప్రేమ మాధుర్యాన్ని చూసిన ప్రేయం పెళ్ళయిన తర్వాత భర్త చెంత రోటీన్ సెక్స్ ని అనుభవించిన ఆమె ప్రేయిడి వద్ద అమితమైన సంతోషాన్ని పొందుతుంది. ప్రేయం గర్భవతి అవుతుంది. సంఘం విమర్శని సైతం లెక్క చేయకుండా బిడ్డను కనడానికి నిర్ణయించుకుంటుంది. ఆమె ప్రేయిడు మాత్రం పరిస్థితిని గమనించి వెనక్కి తగ్గుతాడు. ఇంతలో ప్రేయం భర్త విదేశాల్నించి తిరిగి వస్తాడు. అతనికి ప్రేయం నేరుగా విషయం చెప్పేస్తుంది. తనలో పెరుగుతున్న బిడ్డ మరొకరివల్ల సంక్రమించిందని కూడా చెప్పేస్తుంది. మొదట అవాక్యమయినప్పటికీ తేరుకున్న భర్త ఆమెను ఆమె బిడ్డను అంగీకరిస్తాడు. ఆమె పునరుత్పత్తి హక్కుని గౌరవిస్తాడు. ప్రేయం తన అభిష్టం మేరకు బిడ్డను కంటుంది. పెళ్ళయిన తర్వాత భర్తతో కలిగిన గర్భం నిలవకపోవడంతో తల్లిని కావాలన్న ఆమె అభిష్టం ఈ బిడ్డ వల్ల నేరవేరుతుంది. అంతేకాదు తను ప్రేమించిన వ్యక్తి ఎంతటి అవకాశవాదీ కూడా అమెకు తెలిసి వస్తుంది. భర్త యొక్క ఓపెన్ మైండెడ్ నెస్, అతని ఆధునిక ఆలోచనా ధోరణి, ప్రేమగుణం కూడా ఆమె గ్రహిస్తుంది. మొత్తం మీద ప్రేమ కోసం తపించే ప్రేయం యొక్క మానసిక స్థితిని, శారీరకంగా ఆమె మధనాన్ని, సంతోషాన్ని ఈ చిత్రంలో కల్పనాలాజ్ఞు కళాత్మకంగానూ ఒకీంత శృంగార భరితంగానూ చూపించారు. వ్యక్తిగా ప్రేయం ఆలోచనల్ని అభిష్టాల్ని, అనుభవాల్ని ప్రదర్శించడంలో దర్శకురాలి ఊహకు ప్రతిబింబంగా షబనా ఆజ్ఞీ పాత్రని సజీవం చేశారు. పైకి రొమాంటిక్ సినిమాగానూ విశ్వంఖలత్వాన్ని సమర్థించిన సినిమాగానూ విమర్శకు గురైనప్పటికీ వాస్తవానికి స్త్రీ అంతరంగిక మానసిక సంఘర్షణను, పునరుత్పత్తి హక్కుని చర్చకు పెట్టడం ద్వారా 'ఏకీకరణ' ఒకీంత కొత్త ఒరవడిని ప్రారంభించింది. ఆ మేరకు అది విజయవంతమయిన చిత్రమే.

ఏకీకరణ (హిందీ)

కథ-మైత్రీయి దేవి; నటీనటులు-షబనా ఆజ్ఞీ, ఫరూఖ్ షేక్, స్మిన్ షే, దర్శకత్వం-కల్పనాలాజ్ఞీ

మహానగరాలకూ మామూలు ఊళ్ళకూ నడుమ విశాలమైన అంతరాలన్నట్టే అక్కడ ఉండే కుటుంబాల మధ్య వైవాహిక సంబంధాల మధ్య విలువల మధ్య విస్తృతమయిన తేడాలున్నాయి. మామూలు ఊళ్ళలో సనాతన కుటుంబ లక్షణాలు, భార్యభర్తల బంధాలు, అనుబంధాలు, సమిష్టి విలువల రక్షణ తదితర అంశాలు ప్రధాన భూమికను పోషిస్తే, మహానగర జీవిత విషయాల్లోకి వచ్చినప్పుడు కుటుంబం కంటే తమ వ్యక్తిగత ఆసక్తులు, విలువలు, స్వేచ్ఛ తదితర అంశాలు ముందు వరసలో నిలుచుంటున్నాయి. దీనికి తోడు భార్యభర్తలిద్దరూ ఉద్యోగస్థులయినప్పుడు పరిస్థితి మరోలా ఉంటుంది. అంతేకాదు, వారిద్దరూ మామూలు 9-5 ఉద్యోగాలు కాకుండా ప్రత్యేకమయిన ప్రాఫెషన్లలో ఉన్నప్పుడు వారి స్థితి మరింత భిన్నంగా ఉంటుంది. సరిగ్గా ఇలాంటి స్థితినే ఆధారం చేసుకొని గోవింద్ నిహలానీ ఓ విశిష్టమయిన చిత్రం నిర్మించాడు. అది 'దృష్టి'. ఈ చిత్రంలో గోవింద్ నిహలానీ స్త్రీ పురుషుల్లో వ్యక్తిగతమయిన ఆసక్తులు అభిష్టాల్ని మించి కుటుంబంలో సమిష్టిగా ఉత్తేజ భరితమయిన పరిపక్వతను సాధించడం ఎంత కష్టమో చల్లీస్తాడు. వ్యక్తిగా స్త్రీ పురుషులు డెనాల్స్ అయి భార్యభర్తలుగా సమిష్టి లక్షణాలు సాధించేందుకు ఎంత అవగాహనను సాధించాలో ఈ చిత్రం చర్చకు పెడుతుంది. గోవింద్ నిహలానీ నిర్మించిన ఇతర చిత్రాల్లాగా 'దృష్టి' కూడారెండు ప్లెన్లలో మనకు కనిపిస్తుంది. పైకి భార్యభర్తల వివాహేతర సంబంధాలు, విడిపోవడాలు కనిపించినప్పటికీ, స్నేహ సంబంధాలతో సమిష్టితత్వంలో కుటుంబం ఎలా రూపొంది ఉండాలో 'దృష్టి' అంతర్లీనంగా సూచిస్తూ సాగుతుంది. ఈ చిత్రం చివర్లో విడిపోయిన భార్యభర్తలు స్నేహితులుగా ఒడ్డున తమని తాము పునర్ నిర్మించుకుంటున్న స్థితిలో చిత్రం ముగుస్తుంది.

ప్రతి కళాత్మక సృష్టి రాజకీయమే అని భావించే ప్రతిభా వంతుడయిన దర్శకుడు గోవింద్ నిహలానీ. ఆయన నిర్మించిన 'దృష్టి' కేవలం పన్నెండు సీక్వెన్లతో రూపొందింది. వాటి మధ్య మాంటేజ్ టెక్నిక్ ని వినియోగిస్తూ గోవింద్ నిహలానీ సంక్లిష్టమయిన భార్యభర్తల సంబంధాల్ని ప్రతిభా వంతంగా చర్చించారు. ప్రతి దృశ్యమూ ఓ విలక్షణ మలుపునే సూచిస్తుంది. దృశ్యాలమధ్య కాలాంతరం వారాల నుంచి సంవత్సరాల దాకా సాగుతుంది. మాలిన కాలానికి మారుతున్న మనస్తత్వాలకి దృశ్యాలు సాక్షిభూతాలవుతాయి.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే బొంబాయిలో నివసించే సంధ్య, నిఖిల్లు విద్యా వంతులయిన మంచి అవగాహన కలిగిన భార్యభర్తలు. సంధ్య ఓ ప్రచురణ సంస్థలో బాలల పుస్తకాల్ని ఎడిట్ చేసి ఉద్యోగం చేస్తూ ఉంటుంది. నిఖిల్ ఓ విదేశీ సంస్థలో సైంటిస్ట్ గా పనిచేస్తూ ఉంటాడు. అన్యోన్యంగా నివసించే వారివివాహ వార్షికోత్సవం రోజున తన మిత్రులతో కలిసి వచ్చిన మంచి గాయకుడు రాహుల్ తో సంధ్యకి సాన్నిహిత్యం కుదురు

తుంది. కాని ఆ సాన్నిహిత్యం వారిమధ్య పెరిగిన అభిమానం సంధ్యకు ఆమె భర్తపట్ల ఉన్న అనురాగాన్ని భంగం కలిగించదు. వారిద్దరిమధ్య అనుభూతితో కూడుకున్న సంబంధం మాత్రం పెనవేసు కొని పోతుంది. సంధ్యకు దగ్గరి మిత్రురాలయిన ప్రభ రాహుల్ తో సంధ్యకున్న సంబంధాన్ని విభేదిస్తుంది. సరైదిం కాదని హెచ్చరిస్తుంది. ప్రభ సూచన మేరకు సంధ్య రాహుల్ ని దూరం చేసుకుంటుంది. ఇంతలో తాను గర్భవతినిని సంధ్య తెలుసు కుంటుంది. అప్పుడే మరోసంతానం కలగడం తనకిష్టం లేదంటాడు నిఖిల్. మొదట విముఖత ప్రదర్శించినా తర్వాత అబార్షన్ కి అంగీకరిస్తుంది సంధ్య. కాని తదనంతరం వారిద్దరి నడుమ దూరం పెరుగుతుంది. ఒకరోజు నిఖిల్ తనతో పనిచేసే బ్రెండతో తన అఫేర్ ని భార్యకు చెబుతాడు. తాను ఆమెతోనే జీవించాలనుకుంటున్నట్లు వివరిస్తాడు. తన ఆలోచనని మరోసారి సమీక్షించు కొమ్మని సంధ్య కోరుతుంది. కొంత కాలంతర్వాత విడాకులు ఇమ్మని నిఖిల్ కోరతాడు. మొదట నిరాకరించినా సంధ్య నిఖిల్ తో విడాకులు తీసుకుంటుంది. తర్వాత కాలగమనంలో ఒంటరిగ జీవించే శక్తిని పుంజుకుంటుంది సంధ్య. ఓ సంవత్సరం తర్వాత బ్రెండతో అనుబంధం విచ్ఛిన్నంకావడంతో నిఖిల్ కూడా ఒంటరి వాడయిపోతాడు. ఓ రోజు సముద్రపు ఒడ్డున ఇద్దరూ తారసపడతారు. సంధ్య తనకు గతంలో రాహుల్ తో ఉన్న సంబంధాన్ని నిఖిల్ కి చెబుతుంది. అది వినగానే అబార్షన్ కు గురయిన పాప రాహుల్ పాపా? అని నిఖిల్ ప్రశ్నిస్తాడు. కాదంటుంది సంధ్య. మన పాపే అని నిర్ధారణగా చెబుతుంది.

అసలేమయింది మనకు! అని ఇద్దరూ ప్రశ్నించుకుంటారు. ఇద్దరిలో ఏ ఒక్కరి వద్దా సమాధానం లేదు. ఇద్దరూ స్నేహితుల్లాగా కేవలం పరిచయస్థుల్లాగా నిలిచిపోయిన వారిని తడిపిస్తూ భారీవర్షం కురుస్తుంది. దర్శకుడు చిత్రాన్ని అసంపూర్తిగా, ఓపెన్ గా ముగించేస్తాడు.

భార్యభర్తలుగా విచ్ఛిన్నమయిన వారి అనుబంధం సరికొత్తగా మంచి స్నేహితుల్లాగా తిరిగి రూపుదిద్దుకునే క్రమాన్ని సూచిస్తూ దర్శకుడు ఓ కొత్త కోణాన్ని దృష్టి సినీమాకి సంతరింపచేశాడు. కుటుంబంలో భార్య భర్తల నడుమ సమిష్టితత్వం అలవడనప్పుడు, ఎవరి పరిధిలో వాళ్ళు వారిష్టం ప్రకారం నడుచుకునే సమయంలో కుటుంబాలు ఇట్లాగే ఉంటాయన్న సూచన కూడా లేకపోలేదు. అంతేకాదు. భార్యభర్తలను వివాహ బంధమూ, సమాజంలో ఆమోదితమైన కుటుంబ విలువలూ, మరేవీ కూడా కట్టిపడేయ లేవనీ, గొప్ప స్నేహనుబంధాలతో కూడిన జీవితాలే సమస్త ఆనందాలకు మూల మవుతాయన్న విషయ నిర్ధారణ 'దృష్టి' సినీమాలో జరిగింది. సినీమాటిక్ నరేషన్ లో కూడా గోవింద్ నిహలానీ ఈ చిత్రంలో వైవిధ్యాన్ని కనబర్చారు. ఇందులో మొత్తం స్టేన్ సినిమా నిఖిల్ సంధ్యలు ఆక్రమించగా బ్రెండ దాదాపుగా సినీమాటిక్ స్టేన్ లోకి రాదు.

విద్యావంతులయిన మహానగర భార్యభర్తల మానసిక స్థితిని 'దృష్టి' గొప్పగా ఆవిష్కరించింది. విద్యంసమవుతున్న విలువలు సంక్లిష్టతమయిపోతున్న సంబంధాలు, ఫలితంగా పెరుగుతున్న దూరాలు ఈ చిత్రంలోని రెండు పాత్రల నడుమ ప్రతిభా వంతంగా

చిత్రించబడింది. 'దృష్టి' చిత్రీకరణలో ఎలాంటి గిమ్మక్కులు లేవు. గొప్ప లైటింగ్, టెక్నిక్ అంటూ ఏమీలేదు. సీదాసాదా సాగిపోయే ఇద్దరు మనుషులతో విశిష్ట చిత్రంగా రూపొందింది.

దాదాపుగా ఇరవై అయిదేళ్ల క్రితం తను నిర్మించిన 'సంధ్యారాగ్' నుంచి ఇటీవల 'కాల్ సంధ్య' దాకా తన చిత్రాలన్నింటా మహిళా సమస్యల్ని ఇతివృత్తంగా తీసుకున్న దర్శకుడు బబేంద్రనాథ్ సైకియా, సినిమా రంగం అంతగా ఎదగని అస్సాం నుంచి వ్యాపార సినిమాకి సమాంతరంగా నవ్వ సినిమాకి ఊపిరి పోసిన వాడాయన. చదివించి భౌతిక శాస్త్రమే అయినా భౌతిక విషయాలపట్ల మంచి అవగాహనతో మనుషుల మధ్య ఉండే అనుబంధ సంబంధాల పరిశీలన అనుశీలన ఉన్న మంచి దర్శకుడు బబేంద్రనాథ్ సైకియా. అనేక కథలు, నవలలు రాసి రచయితగా లబ్ధ ప్రతిష్ఠడైన సైకియా క్రమంగా మంచి ప్రతిభావంత మైన మాధ్యమం సినిమావైపు మరలాడు. ఆయన మొదటి చిత్రం 'సంధ్యారాగ్' రజత కమలాన్ని సాధించి జాతీయస్థాయి గుర్తింపును తెచ్చిపెట్టింది. ఆ తర్వాత ఆఫర్కాన్, 1985లో 'అగ్నిస్మాన్' నిర్మించాడు. అది కుటుంబంలో వివాహేతర సంబంధాన్ని నేపథ్యంగా చేసుకొని నిర్మించబడింది. వివాహేతర సంబంధం విషయంలో మన సమాజం ద్వంద్వ విలువల్ని పెంచి పోషిస్తుంది. మగవాడి విషయంలో ఎంతో ఉదారంగా ఉండే ఈ లోకం స్త్రీ విషయం వచ్చేసరికి విపరీతంగా ప్రవర్తిస్తుంది. స్త్రీకి అన్ని కట్టుబాట్లు నిబంధనలూ అమలు చేసే సమాజం కుటుంబంలో పురుషుడి విపరీత ప్రవర్తనపైన మాత్రం ఎలాంటి నియంత్రణను విధించలేదు. ఎందుకంటే ఈ సమాజం పురుషులకు సంబంధించింది. వారి అభిప్రాయం అనుగుణంగా నడిచేది. ఈ స్థితిలో ఓ భార్య తన భర్త ప్రవర్తనకు మౌనంగా, ధైర్యంగా సూటిగా ఆయన భాషలోనే సమాధానం చెప్పిన రీతిని ఇతి వృత్తంగా తీసుకొని సైకియా 1985లో 'అగ్నిస్మాన్' తీశారు. కథనరీతిలో అది ఒకంత సీదాసాదా చిత్రంగా కనిపించినా విషయపరంగా ఉన్నత చిత్రమే. కథనాన్ని చాలా జాగ్రత్తగా రచనలాలాగా నడిపించిన ఈ 'అగ్నిస్మాన్' 1930వ దశాబ్దాన్ని కథాకాలంగా తీసుకుంది.

అస్సాం లోని ఓ కుగ్రామంలో ఘనకంఠ అనే ఓ పెద్దధనిక రైతు తన ఇద్దరు పెద్ద కొడుకులకి ఆస్తి బాధ్యతల్ని అప్పగించివేస్తాడు. రత్నకంఠ, మోహికంఠలు భార్యాపిల్లలతో జీవితం గుడవుతూ ఉండగా మూడవవాడు పెళ్ళికాని బద్ధకంఠ ఎలాంటి వ్యాపకమూ లేకుండా ఉంటాడు. ముగ్గురిలో రెండవ వాడైన మోహికంఠ అధికారుల సాయంతో రైస్ మిల్ ఏర్పాటు చేసుకొని రెండు చేతులా ఆర్జిస్తూ ఉంటాడు. పర్వవసానంగా అధికారాన్ని చెలాయిస్తూ ఉంటాడు. మోహికంఠ భార్య మేనక మంచి మర్యాద కలిగిన ఉత్తమురాలు. వారికి నలుగురు పిల్లలు. మేనక భర్త మోహికంఠలో డబ్బూ దర్దం వల్ల పెరిగిపోయిన దురలవాట్లను గమనిస్తూనే మౌనంగా ఉండిపోతుంది. వ్యాపారం కోసం ఊర్లకు వెళ్లే మోహికంఠుడు కిరణ్ అనే పేద యువతిని మోహించి అమెను వలలో వేసుకుంటాడు. ఆమెను రెండోపెళ్ళ చేసుకొని ఇంటిల్లిపాది ఇష్టానికీ, వృతిరేకంగా ఇంటికి తీసుకొస్తాడు.

దృష్టి (పాంబి)

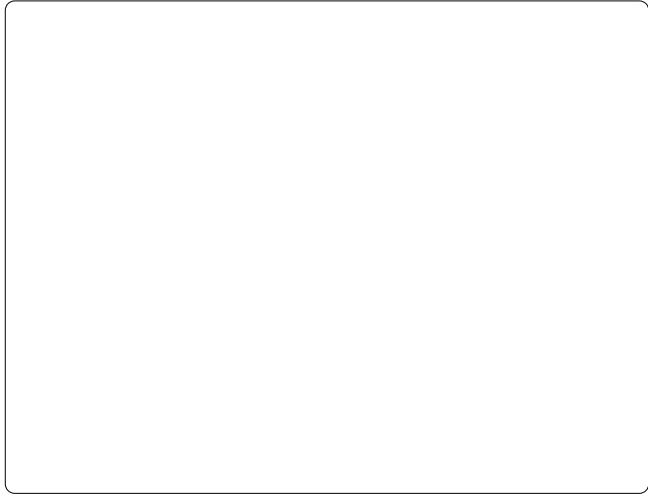
కథ: స్ట్రీన్ ఫ్లే-శశిపాండే, నిహాలానీ; కెమెరా, దర్శకత్వం-గోవింద్ నిహాలానీ; నటీనటులు-డింపుల్, శేఖర్ కపూర్, మీటావశిష్ట మొ..

మేనక ఏమీ చేయలేక మౌనంగా ఉండిపోతుంది. మోహికంర తమ్ముడు బద్రకంర మాత్రం తమ కుటుంబంలో జరిగిన మార్పులపట్ల తీవ్ర నిరసన వ్యక్తం చేస్తూ ఉంటాడు. అతని మిత్రుడు మదన్ జాలాయి. ఊర్లో దొంగగా పేరున్న మదన్ పలు సార్లు మేనక చొరవతో కష్టాల్నించి బయటపడతాడు. తనకు సాయం చేసిన ఆమెపట్ల మదన్కి ఎంతో గౌరవం.

ఇక పెద్దకొడుకు ఇంద్ర తల్లివేదన కొంత అర్థం చేసుకుంటాడు. తండ్రిపట్ల వ్యతిరేకతను పెంచుకొని మదన్కి చేరువవుతాడు. మేనక మదన్ని పిలిచి ఇంద్రని పాడు చేయవద్దని మందలిస్తుంది. ఇవేవీ గమనించని మోహికంర మేనక మౌనాన్ని అంగీకారంగా తీసు కుంటాడు. కిరణ్ నిద్రలో ఉండగా ఒక రాత్రి మోహికంర భార్య మేనక వద్దకు వస్తాడు. కాని ఆమె ఆయన ఏం చేసినా భరించగలదు. కాని తనని తాకితే మాత్రం సహించేది లేదంటుంది. అలా భర్తను దూరంగా నిలబెడుతుంది. అయినా కిరణ్ గదిలోంచి వినిపించే కేలింతలు, ధ్వనులు ఆమెకు నిద్రలేని రాత్రుల్ని చూపిస్తాయి. మానసికంగా మదనపడే ఆమె శారీరకమైన ఒంటరి తనాన్ని తోడులేని రాత్రిని గడుపుతున్న తరుణంలో కొడుకు ఇంద్ర మౌనంగా తలుపు తీసుకొని బయటకు వెళ్తాడు. ఆమె నిద్రను నటిస్తూనే మౌనంగా పరిశీలిస్తుంది. కొంతసేపటికి ఇంద్ర తిరిగివచ్చి పడుకుంటాడు. అప్పుడు నిశ్శబ్దంగా లేచి తలుపుతీస్తుంది మేనక. ఇంటి వెనుక మదన్ నిలబడి ఉంటాడు. అతన్ని ఇంటి వెనకాలకు తీసుకెళ్లి దొంగతనంగా తమ ఇంటికి ఎందుకువచ్చావని నిలబిస్తుంది. మోహికంర కేవలం ధన మదంతోనే ఇదంతా చేస్తున్నాడని ఆమెను హింసకు గురిచేస్తున్నాడని అది తాను భరించలేనని అంటాడు. అందుకే ఇంద్ర సాయంతో మోహికంర ధనాన్ని దోచేస్తే రోగం కుదుర్తుందని అందుకే వచ్చానంటాడు. అతని దయకు కన్సర్వ్కి ఆమె కలిగిపోతుంది. ఇలాంటి పనిలో ఇంద్రను కలుపుకుని అతన్ని పాడుచేయవద్దంటుంది. మర్నాటి రాత్రి ఇదే సమయానికి రమ్మంటుంది. తాను కిటికీ తలుపుతెరిచి ఉంచుతానంటుంది. కాని ఇంట్లోకి వెళ్లి తర్వాత అలా మళ్ళీ రమ్మని ఎందుకు చెప్పానా అనివ్యధ చెందుతుంది. మర్నాడు కిటికీ తెరవదు. తర్వాత పలు సంఘటనలు జరుగు తాయి. కిరణ్ గర్భవతి అవుతుంది. కిరణ్ పుట్టింటికి వెళ్లిన తరుణంలో మోహికంర ప్రవర్తన మేనకపట్ల మరింత నిద్రయాగా ఉంటుంది. భర్త చర్మలకు నిరసనగా మేనక మదన్తో అనుబంధం పెంచుకుంటుంది. తనపట్ల మదన్కున్న వ్యతిరేకతను గమనించిన మోహికంర మదన్ను తన మిల్లులో నియమించుకుంటాడు. కష్టపడి పనిచేస్తూ రాత్రులు చెట్ల నీడన మేనకను కలుసుకుంటా ఉంటాడు. ఒకరోజురాత్రి మదన్ని కలిసిన మేనక ఇకనుంచి తన కోసం రావద్దంటుంది. బాధగా మౌనంగా మదన్ వెళ్లిపోతాడు. కిరణ్ పాపతో ఇంటికి తిరిగి వస్తుంది. మేనక గర్భవతి అని తెలియడంతో మోహికంర నివ్వెరపోతాడు. కిరణ్తో పెళ్ళయి తర్వాత తనను కనీసం దరిచేరనియని మేనక గర్భవతి ఎలా అయిందో అర్థం కాక పిచ్చైతి పోతుంది. ఎంతోకాలం ఓపిక పట్టలేని మోహికంర ఒకరోజు మేనకని రైసుమిల్లుకి పిలిపించి ఆమె గర్భానికి కారణమెవరని అడుగుతాడు. ఆమె చెప్పనంటుంది. 'కిరణ్ను

పెళ్ళాడి తనని ఎంత మోసం గురిచేశాడో గంభీరంగా వివరిస్తుంది. తన గర్భం దానికి ప్రతీకార మంటుంది. ఎవరికి ఏమీ చెప్పుకుంటావో చెప్పుకోమంటుంది. తనను తనకు పుట్టబోయే బిడ్డను మౌనంగా భరించక తప్పదని ఆమె మోహికంరకు స్పష్టం చేస్తుంది. లోకాన్ని ఎదుర్కోవడం నాకు చేతనవుతుంది పొమ్మంటుంది.

ఈ చిత్రంలో దర్శకుడు కథనాన్ని సాఫీగా ఎలాంటి ఉద్దేశాలకి అవకాశం ఇవ్వకుండా కొనసాగిస్తాడు. విమర్శకులచే ప్రశంసల్ని అందుకున్న ఈ చిత్రం సైకియాకి మంచి పేరు తెచ్చింది.

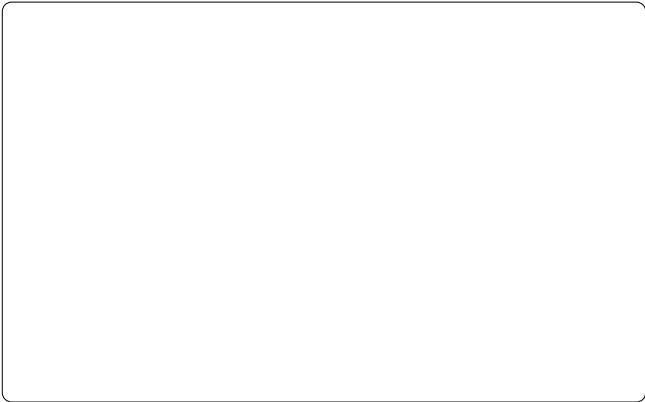

అగ్నిస్నాన్ (అస్సామి)

కథ, కథనం, నిర్మాత, దర్శకత్వం-బిబేంద్రనాథ్ సైకియా;
నటీనటులు-మలయాగోస్వామి, బిజుపూకన్, అరుణ్ నాథ్, కాశీరీబారువా మొ..

అది 1982వ సంవత్సరం నాటి మాట. ఈశాన్య ప్రాంతంలోని అస్సామ్ సినీమాకి అప్పటిదాకా తెలిసి ఓ వినుమాళ్ళ గొంతుక అక్కడి ప్రేక్షకులకి గొప్ప ఆశ్చర్యంనాడాల్సి కలిగించింది. ఆ టోనీ జానుబారువాది. తన తొలి ప్రయత్నంలోనే జాతీయ దృష్టిని ఆకర్షించాడాయన. ఆ చిత్రం పేరు 'అపరూప'. ఓయువతి మానసికోద్వేగం విచ్చిన్నం కావడం, వర్తమాన సామాజిక విలువల కుహనా సంస్కృతితో ఆమె కలిసిపోలేక పోవడాన్ని 'అపరూప' దృశ్యీకరించింది. అసలే ఆల్లకంఠానూ, స్థాయిపరంగానూ అంతంతమాత్రంగానే ఉన్న స్థితిలో జానూ అపరూప నిర్మించడం ఆయనలోని కళాత్మకతనూ, నిబద్ధతనూ తెలియచేసింది. మొదటి చిత్రంలో సర్వసాధారణంగా కనిపించే అసమగ్రత ఈ చిత్రంలో కూడా కనిపించి నప్పటికీ జానూ బారువాలోని స్టార్క్ స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది చిత్రంలో. 'అపరూప' చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే అపరూప తన కాలేజీ చదువు పూర్తిచేసుకుని యూనివర్సిటీలో చేరే సమయంలో ఆ అమ్మాయికి తల్లిదండ్రులు వివాహం జరిపిస్తారు. అప్పటిదాకా చదువుల ప్రపంచంలో ఉండిపోయిన అపరూప పెళ్ళితర్వాత భర్తకు చెందిన విశాలమైన భవంతిలో తాను కూడా ఓ ఆభరణాలాగా ఫీలవుతుంది. ఆమె భర్త బరువా పెద్ద టీగార్డెన్ కి యజమాని. అంతే కాదు తానే స్వయంగా మేనేజర్ గా వ్యవహరిస్తూ ఉదయం నించి సాయంత్రం దాకా ఇల్లు వదిలి తేయాకు తోటల్లోనే తన వ్యవహారాల్లో మునిగి తేలుతూ ఉంటాడు. అపరూప కొత్తగా వచ్చిన నయీ మేమ్ సాహిబ్ పాత్రలో క్లబ్ కు వెళ్లడం పార్టీలు అటెండ్ కావడం కేవలం మొహమాటాలూ, డాంబికాలతో కూడుకున్న సరికొత్త ప్రపంచంలో ఇమడలేక సంఘర్షణకు గురవుతూ ఉంటుంది. ఆమెలోని ఉత్సాహం, సున్నితత్వం, ఓ హ్యూమన్ కన్సర్న్ క్రమక్రమంగా ఒత్తిడికి లోనవుతూ ఉంటాయి. క్లబ్ కంపెనీలో ఇమడలేక, ఒంటరిగా ఉండలేక అపరూప క్లోభకు గురవుతుంది. అంతేకాదు తన తండ్రి భర్తకు పెద్దమొత్తంలో బాకీ పడ్డాడని తెలుస్తుంది. అంటే తనను తన తండ్రి దాదాపు సొమ్ముకు అమ్మేసినట్టేనని తెలుసుకొని ఆమె ఎంతో వేదనకు, అవమానానికి గురవుతుంది. కొంచెం ఆలస్యంగానే అయినా బారువా తన భార్య అపరూప ఒంటరితనాన్ని మానసిక స్థితిని గమనిస్తాడు. తన తోటిల్లి వదలలేక తన భార్య మానసిక స్థితిని మెరుగుపరచలేక ఆలోచనల్లో పడ్డ తరుణంలోనే తన పాత కాలేజీ స్నేహితుడు రాణా పూకన్ బారువాని కలవడానికి వస్తాడు. ఆర్టీ ఆఫీసరైన పూకన్ నాలుగురోజులు ఉండిపోవడానికి రావడంతో కొత్త కంపెనీతో బారువా కొంత తేలికపడతాడు. అంతే కాదు భార్య అపరూపకు కూడా పూకన్ మంచి ఎట్లా అర్థం చేసుకోవాలో తేలిక అయోమయ పడుతుంది. నిజానికి జాదవ్ కమల పట్లనే కంపెనీ ఇస్తాడని భావిస్తాడు. నిజంగానే పూకన్ రాక అపరూప జీవితంలో పెద్ద మార్పుని తెస్తుంది. అప్పటిదాకా జైలు గోడల మధ్య ఉన్నట్లుగా భావించిన ఆమె పూకన్ స్నేహంతో ఆ

గోడలు కూలిపోయినట్లుగా ఫీలవుతుంది. మానసికంగా ఊపిరాడని స్థితి లోంచి విశాల విశ్వంలోకి ఎగిరిపోతున్నట్లుగా ఆమె సంబర పడుతుంది. స్వేచ్ఛా వాయువుల్ని పీలుస్తూ న్నట్లుగా తేలిక పడుతుంది. ఇక ఆ ముగ్గురి నడుమానాగే వాద సంవాదాలు పెరిగిన అనుబంధాలు అన్నీ 'అపరూప' చిత్రంలో విశ్లేషనాత్మకంగా ఆవిష్కృత మవుతాయి. అపరూప పట్ల స్నేహంగా మెదిలే పూకన్, ఆమె మానసిక స్థితిని అర్థం చేసుకోలేక పోతున్న బారువా, స్వేచ్ఛా వాయువుల్ని పీలుస్తూ తనని తాను పునర్ నిర్మించుకుంటున్న అపరూప ఆ ముగ్గురి అంతర్ బహిర్ స్థితిల్ని దర్శకుడు సుందరమైన తేయాకు తోటల నేపథ్యంలో రంగంమీదకి తెస్తాడు. చిత్ర కథ పైకి ముక్కొణపు ప్రేమ కథ లాగా కనిపించినప్పటికీ అందులో మానసిక సంఘర్షణలూ, ఒంటరితనాలూ, దూరాలూ, సాన్నిహిత్యాలూ అన్నీ సున్నితంగా కళాత్మకంగా ముందుకు సాగుతాయి. ఓ మధ్య తరగతి విద్యావంతురాలైన యువతి వ్యక్తిత్వం వికసించే సమయంలో పెళ్ళి కావడం, ఆల్లక కారణాలే తన పెళ్ళికి మూలం కావడం, పైగా పెళ్ళయిన తర్వాత కుహనా విలువల స్నేహం మధ్య ఆమె ఒడగలేక పోవడం, మలయమూరుతంలా ఓ మిత్రుడి ఆగమనం వర్తవసానంగా ఆమెలో వికసించిన మానసికస్థితి ఇదంతా 'అపరూప'లో మంచి దృశ్య అల్లికతో దర్శకుడు మనముందుంచాడు. స్త్రీ కోణంలోంచి పెళ్ళిని వివాహ సంబంధాల్ని, క్లబ్బు సంబంధాల్ని, మంచి స్నేహాన్ని కూడా. దర్శకుడు చిత్రీకరించాడు. స్త్రీని ప్రధాన పాత్రగా చేసుకుని మానసిక కోణంలోనుంచి నిర్మితమైన 'అపరూప' అస్సాంలో కొత్త తరానికి దారులుతెరిచింది.

అపరూప (అస్సామ్)

సంగీతం-భూపెన్ హజారికా; కథ, స్క్రీన్ ప్లే, ఎడిటింగ్, దర్శకత్వం-జానూ బారువా; నటీనటులు-సుహాసినీమూలే, బిజుపూకన్, సుశీల్ గోస్వామి, గిరిష్ కర్నాడ్ మొ..

స్త్రీని మనసున్న వ్యక్తిత్వమున్న మనిషిగా కాకుండా వినియోగ వస్తువు స్థాయికి దిగజార్చిన మన సమాజంలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో స్త్రీల అమ్మకాలూ, కొనుగోళ్ళూ కూడా జరిగే స్థితి నెలకొని ఉంది. మారుమూల పల్లెల్లోంచి ఓ మాదిరి పట్నాల్లోంచి స్త్రీలను కొనుగోలు చేసి మెట్రో పాలిటన్ మహానగరాల్లో వారిని అమ్మివేయడం లాంటి వ్యాపారం నిర్వహించే రాకెట్లూ అనేకసార్లు వెలుగు చూశాయి. అధికారులు, రాజకీయ నాయకులు, బడా పాలిట్రామిక వేత్తల అండదండలతో ఆ వివశి కొనసాగుతూనే ఉంది. అలాంటి ఓ అమ్మకం రాకెట్లను బట్టబయలు చేసేందుకు ఓ జర్నలిస్టు చేసిన ప్రయత్నాన్ని మూల కథాంశంగా చేసుకొని 1984లో 'కమల' చిత్రం వచ్చింది. జగ్గీమోహన్ ముంద్రా నిర్మించిన ఈ చిత్రం విజయ్ టెండూల్కర్ రాసిన మరాల నాటకాన్ని ఆధారం చేసుకొని నిర్మితమయింది.

అలా వాస్తవ సంఘటనని ఆధారం చేసుకొని స్త్రీల సమస్యను మన సామాజిక స్థాయిని చిత్రం చర్చించే యత్నం చేసింది. అంతేకాదు ఒక విషయాన్ని వెలుగులోకి తేవడానికి, సెన్సేషనల్ గా మలచడానికి మన పత్రికారంగం ఎట్లా కృషి చేస్తుందో కూడా 'కమల' చిత్రం తెలియజేస్తుంది. ఇంకా ప్రధానంగా ఒక విషయాన్ని వార్తగా చూపించి పేరు ప్రఖ్యాతులు గడించినంతర్వాత ఆ విషయం మూలాల్లోకి వెళ్ళకుండా ఉదాసీనంగా ప్రవర్తించే మన పత్రికా ప్రపంచపు తీరుతెన్నుల్ని కూడా ఈ చిత్రం నిగ్గు తేలుస్తుంది. మొత్తం మీద స్త్రీల శరీర వ్యాపారాన్ని, దాని చుట్టూరా ఉండే అనేక సమస్యల్ని చర్చించ పూనుకున్న ఈ చిత్రంలో నటీనటుల నటనే ఆయువు పట్టులా సాగుతుంది. చిత్రం ముగింపు విషయంలో దర్శకుడు అయోమయంలో పడి పోవడం దాంతో సినిమా సీదాసాదా చిత్రంలాగానే ముగిసిపోవడం సినిమా చివర్లో నిరాశ కలిగిస్తుంది. వ్యాపార పరంగా సైతం 'కమల' వైఫల్యమే చెందింది. కాని అది స్త్రీ సమస్యను చర్చించిన సినిమాగా నిలిచిపోతుంది. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే జైసింగ్ జాదవ్ అనే ప్రముఖ జర్నలిస్టు ఢిల్లీకి చెందిన ఒక పత్రికలో పనిచేస్తూ ఉంటాడు. మధ్యప్రదేశ్ లో ఆదివాసీ స్త్రీలను అమ్మే రాకెట్ కొనసాగుతుం దని తెలుసుకొని తాను వెళ్ళి పరిశోధనాత్మకంగా కమలను డబ్బుల్ని కొంటాడు. ఆ విషయాన్ని పత్రికలో రాయడంతో అతనికి గొప్ప పేరొస్తుంది. దేశవ్యాప్తంగా ఆ వార్త, దాన్ని రాసిన జర్నలిస్టు, అయిన పరిశోధన పెర్ల చర్లనీయాంశమ్మె పోతుంది. జాదవ్ లక్షం నెరవేరుతుంది. కమలను తన ఇంట్లోనే ఉంచిన జాదవ్ ఆతర్వాత ఆమె మంచి చెడ్డలపట్ల, భవిష్యత్తుపట్ల ఎట్లాంటి ఆలోచనా చేయడు. అత్యంత ఉదాసీనంగా ప్రవర్తిస్తాడు. జాదవ్ భార్య భర్త ప్రవర్తన పట్ల ఆశ్చర్యపోతుంది. కమలయొక్క పరిపక్ష ముగిసి పోయిందన్నట్లుగా ప్రవర్తిస్తున్న భర్తను ఏ విధంగానూ అర్థం చేసుకోలేక పోతుంది. అతన్ని కాకుండా సరితతో కూడా

అవసరం మేరకే ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాడు. తను తన కేరీర్ లాంటి అంశాల్నే తప్ప మానవీయ సంబంధాల పట్ల ఎలాంటి ఆచరణ లేనివాడు జాదవ్, తన అనుభవంతో పాటు సరితపట్ల జాదవ్ ప్రవర్తనను పరిశీలించిన కమల తన గ్రామీణ అమాయకత్వంతో కూడిన సూటిదనంతో సరితను అడిగేస్తుంది. "బాబూగారు మిమ్మల్ని ఎంతకు కొనుక్కొచ్చారవ్వా అని" అనే సరిత కళ్ళు తెరుచుకుంటాయి. తను ఇన్నాళ్ళూ భరిస్తూ వచ్చిన అనుభవానికి ఉన్న ముసుగును ఆ ప్రశ్న తొలగించినట్లుగా ఫీలవుతుంది. తనకూ భర్తకూ నడుమ ఉన్న కేవలం భార్యభర్తల బంధాన్ని ఆమె సమీక్షించుకుంటుంది. అంతదాకా తనకు తోచని విషయం బయట పడ్డట్లువుతుంది. కమల తన ఇంట్లోకి వచ్చేదాకా భార్యభర్తల సంబంధం ఇట్లాగే ఉంటుందేమో, అందరూ తన భర్తలాగే ఉంటారేమో అనుకొని సీదాసాదా మధ్య తరగతి గృహిణిలా జీవితం సాగించిన సరళలో సమీక్ష మొదలై ఇక తాను ఈ కుటంబ జీవనం సాగించలేనని నిర్ణయించుకుని భర్తతో వేరుపడుతుంది. తర్వాత కొంతకాలానికి ఉద్యోగంలోంచి తొలగించబడి తాగుడుకు అలవాటుపడి పార్కులో దయనీయంగా పడిఉన్న భర్తని సరిత దర్శికి తీసుకొని తిరిగి తమ ఇంటికి తీసుకెళుతుంది. దాంతో చిత్రం ముగుస్తుంది. జర్నలిస్టు జాదవ్ పాత్రలో ఆనాటి విలక్షణ నటుడు మాక్ జాబర్, కమలగా దీప్తి నావల్, సరితగా షబానా ఆజ్మీ ఎంతో పరిపక్వమయిన నటనని ప్రదర్శించి సినిమాకి ప్రాణం పోశారు.

కమల (హిందీ)

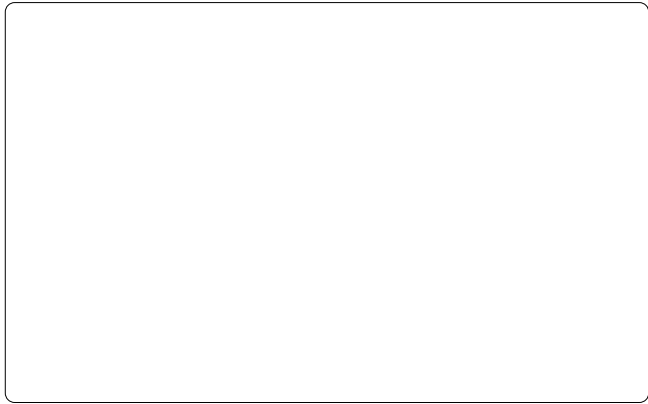
కథ-విజయ్ టెండూల్కర్; దర్శకత్వం : జగ్గీమోహన్ ముంద్రా; నటీనటులు-మాక్ జాబర్, దీప్తి నావల్, షబానా ఆజ్మీ, మొ..

కవిగానూ, చలన చిత్రకారుడిగానూ, భారతీయ సినిమా రంగంలో తనదైన స్థానాన్ని పొందిన గుల్జారీ నిర్మించిన 'ఇజాజత్' కుటుంబానికి లోపలా, బయటూ ఉన్న స్త్రీ, పురుష సంబంధాల్ని అనుబంధాల్ని మనముందు చర్చకు పెడుతుంది. ముఖ్యంగా ఒక పురుషుడికి తన జీవిత కాలంలో ఇద్దరు స్త్రీలతో ఏర్పడిన అనుబంధం, ప్రేమా, వాటి పర్వవసానాలూ ఈ చిత్రంలో చర్చకు వస్తాయి. మానవ సంబంధాల్ని అందులో స్త్రీ, పురుష సంబంధాల్ని కవితాత్మకంగా ఆవిష్కరించే గుల్జారీ 'ఇజాజత్'లో మరింత పరిపక్వతను ప్రదర్శిస్తాడు. అంతవరకూ ఆయన నిర్మించిన సినిమాల్లో అధికంగా సంభాషణలకు ప్రాధాన్యత ఉండి అవి మాటల మూటల్లా ఉండేవి. కాని ఇజాజత్ కి వచ్చే సరికి గుల్జారీ తన చిత్రాన్ని దృశ్యమాళిక చేసే ప్రయత్నంలో పడ్డాడు. ఫ్లాష్ బ్యాక్ టెక్నిక్ ని ఉపయోగిస్తూ కేవలం ఒక రైల్వే స్టేషన్ అందులోని వెయిటింగు రూముని నేపథ్యంగా తీసుకొని చిత్రాన్ని నడిపిస్తాడు. ఇందులో సంగీతం, పాటలు ఎంత భావుకతను పంచుతాయో నిశ్శబ్దం అంతకు మించిన భావాల్ని వెదజల్లు తుంది. తుపాను రాత్రి మొత్తం సినిమాకు గొప్ప గాంభీర్యాన్ని తెచ్చిపెడుతుంది. రైల్వే స్టేషన్ లో వచ్చిపోయే రైళ్ల ద్వారా, అవి వెదజల్లే కాంతి కెరటాలు, అవి ఫ్లాట్ ఫామ్ పై కలిగించే చీకటి వెల్తురులు, వాటిని చిత్రబద్ధం చేయడంలో దర్శకుడి ప్రతిభ గొప్పగా ఉంటుంది. సినిమాలో ప్రదర్శించిన చీకటి వెలుగులు మానవ జీవితానికి ప్రతిబింబాలా కనిపిస్తాయి. దృశ్యాల మధ్య సాధించిన లయ కవితాత్మకతను కొనసాగిస్తుంది. 'ఇజాజత్' చిత్రానికి మౌళిక కథాంశం సుబోధ్ ఫోషీ బెంగాళీలో రాసిన చిన్న కథ 'జాతుగృహ' ఆధారంగా రూపొందింది. దర్శకుడు సినిమాలో మూల కథకు మొత్తంగా నిబద్ధుడై ఉంటాడు. కేవలం రైల్వే స్టేషన్, తుపాను రాత్రి, కొంత ఫ్లాష్ బ్యాక్ టెక్నిక్ మాత్రం మూలం నించి స్వీకరించి, మిగతా విషయంలో తనదైన కొత్త అంశాలతో సినిమాని మలిచాడు.

కథాంశానికి వస్తే సుదూరంగా పర్వత స్థానాల్లో ఉన్న ఒక రైల్వే స్టేషన్ బయట భీకరమయిన తుపాను, వర్షం. సుధ ఫస్ట్ క్లాస్ వెయిటింగ్ రూములో కూర్చుని ఉంటుంది. ఆమె అక్కడికి మరో లింకు రైలును అందుకోవడానికి వస్తుంది. కాని తుపాను వరదల కారణంగా ఆమె ఎక్కాల్నిన రైలు రద్దవుతుంది. మళ్ళీ ట్రైను తెల్లారితే కాని లేదు. అందుకే ఆ రాత్రి ఆమె ఒంటరిగా ఆ వెయిటింగ్ రూములో ఉండిపోతుంది. ఇంతలో మరో రైలు వచ్చి ఆగుతుంది. అందులోంచి మరో ఒంటరి ప్రయాణీకుడు దిగుతాడు. అతను కూడా తెల్లారి వచ్చే రైలులో ప్రయాణించాల్సి రావడంతో తనూ వెయిటింగ్ రూమ్ కు వస్తాడు. అనుకోని రీతిలో, తప్పని పరిస్థితిలో ఆ ఇద్దరూ వెయిటింగ్ రూమ్ లో ఆ రాత్రి గడపాల్ని వస్తుంది. అతను మహేంద్ర. ఆ ఇద్దరూ ఒకరినొకరు గుర్తిస్తారు. ఆరోళ్ళ క్రితం విడిపోయిన ఆ ఇద్దరు భార్య భర్తలు. ఇలా కలుసుకోవడంతో ఆశ్చర్య పోతారు. ఒకప్పుడు భార్య భర్తలయిన వారిద్దరూ ఇప్పుడు అపరిచితులు. అలాగని అపరి చితులూ కారు. ఇద్దరూ గత వ్యూతుల్లోకి

వెళతారు. మహేంద్రకి పెళ్ళికి ముందే మాయతో స్నేహం ఉంటుంది. అందమయిన మోడల్ అయిన మాయ మహేంద్ర లిద్దరూ ప్రేమించు కుంటారు. కాని ఇంట్లో వారి బలవంతం మేరకు అనుకోని రీతిలో మహేంద్రకు సుధతో పెళ్ళవుతుంది. అతను పెళ్ళయిం తర్వాత భార్యను ప్రేమిస్తాడు. ఆమెతో సహజీవనాన్ని మామూలుగానే గడుపుతాడు. కాని మాయను మోసం చేసానని తప్పచేశాననే ఒక గిట్టిననే మహేంద్రను పీడిస్తూనే ఉంటుంది.

కాని మాయ మాత్రం విషయాన్ని స్టోర్టివ్ గా తీసుకుంటుంది. మహేంద్రకు మరో స్త్రీతో పెళ్ళికావడాన్ని తప్ప పట్టదు. ద్వేషం పెంచుకోదు. ఎప్పటిలాగే మామూలుగా ఉండటానికి ఇష్టపడుతుంది. అతనితో స్నేహంగా ఉండేందుకు యత్నిస్తుంది. కాని మాయ మహేంద్రల స్నేహాన్ని సుధ అంగీకరించదు. మహేంద్రతో గొడవ పడుతుంది. ఇద్దరి మధ్య పెరిగిన దూరం అగాధంలా మారి విషయం విడుకలదాకా వెళ్తుంది. ఇద్దరూ విడిపోతారు. ఇంతలో మాయ ఒక యాక్సిడెంట్ లో తీవ్రంగా గాయపడి ప్రాణాలు కోల్పోతుంది. ఈ కథంతా ఫ్లాష్ బ్యాక్ లో తెరలు తెరలుగా దర్శకుడు వివరిస్తాడు. చిత్రం చివరికి వచ్చే సరికి అనుకో కుండా సుధ భర్త వెయిటింగ్ రూమ్ లోకి వస్తాడు. సుధ మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకుందన్న విషయం తెలుసుకొని మహేంద్ర షాక్ అవుతాడు. అప్పటికి తెలతెలవార్తూ ఉండగా తననుప్రేమించే తనకు మరింత రక్షణగా ఉండే భర్తతో సుధ ఫ్లాట్ ఫారమ్ వైపు కదిలి వెళ్ళిపోతుంది. స్త్రీ, పరుష సంబంధాల్ని అత్యంత సున్నితంగా తడిమిన ఈ చిత్రం నిర్వహణ పరంగానూ, నటీనటుల ప్రతిభపరం గానూ ఉన్నతస్థాయిని సాధించింది. కుటుంబమూ, అందులో భాగస్వాములయిన భార్యభర్తల మనస్తత్వాలూ, రక్షిత పరమయిన భావాలూ, ఇలా అనేక అంశాల్ని చిత్రం సునిశితమయిన స్థాయిలో చర్చకు పెడుతుంది.

ఇజాజత్ (సూందీ)

కథ-సుబోధ్ ఫోషీ; సినిమాటోగ్రఫీ-అశోక్ మేహతా; సంగీతం-ఆల్టిబర్నన్; దర్శకత్వం-గుల్జారీ; నటీనటులు-రేఖ, నసీరొద్దీన్ షా, అష్వద్, అనూరాధ పట్టి, షమ్మి కపూర్

భార్యభర్తల మధ్య సంబంధాలు అనురాగ పూరితాలు కావాలి. పరస్పర విశ్వాసాలు నింపుకుని తేజోభరితం కావాలి. ఒకరి అభిప్రాయాలు మరొకరు తెలుసుకొని ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకొని జీవితాన్ని పంచుకోగలగాలి. భార్యభర్తలిద్దరూ తమ తమ బలాల్ని బలహీనతల్ని అంగీకరించగలగాలి. అప్పుడే సమాజంలో ఒక యూనిట్ అయిన కుటుంబం అత్యంత సంతోషాన్ని అనందాన్ని నింపుకొని మనగలుగుతుంది. కాని వర్తమాన సమాజంలో ఇదంతా ఊహా ప్రపంచంలోనే మిగిలిపోతున్నది. అసహనాలు, అవిశ్వాసాలు, ప్రేమ రాహిత్యాలు కలగలిపి అత్యధిక శాతం కుటుంబాలు ఏ క్షణమయినా కూలిపోవడానికి సిద్ధంగా ఉంటున్నాయి. ఇవాల్టి సామాజిక సంక్షోభమంతా కుటుంబంలోకి చొరబడి భార్యభర్తల సంబంధాలు అనురాగ రహితమై కేవలం మొక్కబడి బంధాలై నిలుస్తున్నాయి. సులువుగా కట్టు తెంచుకునే వీలు లేని సంఘం కనుక సంపూర్ణ అవగాహన ఇష్టాలు లేకున్నా మన కుటుంబాలు, నిలకడకి విచ్చిన్నానికి తెరలావున్న నన్నని పారమీద కొనసాగుతున్నాయి.

ఇలాంటి స్థితిలో పరస్పర సంబంధమో, పరాయి పురుషుడి ప్రేమయమో ఓ కుటుంబం లోకి చొచ్చుకొని వచ్చినపుడు ఆ కుటుంబం అతలాకుతలమవుతుంది. కల్లోలంలో పడి పోతుంది. అలాంటి కుటుంబాన్ని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా చేసుకొని శేఖర్ కపూర్ ఓ ఉత్కృష్టమయిన సినిమా రూపొందించారు. అది 'మాసూమ్'. ఈ చిత్రంను ఎరిచ్ సెగల్ రచించిన 'మాన్ వుమన్ అండ్ చైల్డ్' నవల ఆధారంగా శేఖర్ కపూర్ నిర్మించారు. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే ఇందు మల్లోత్రా, డి.కె.మల్లోత్రా ప్రేమానురాగాలతో సజీవమయిన కుటుంబ జీవితాన్ని గుడుపుతూ ఉంటారు. ఇందు భర్త పట్ల, డి.కె.భార్య పట్ల గొప్ప సంతృప్తితో ఉంటారు. ఇందు తమ ఇద్దరు ఆడపిల్లల పట్ల గొప్ప ప్రేమనీ, గర్వాన్ని ఫీలవుతుంది. డి.కె. మంచి అల్కిటిక్ గా పేరు గడించి కుటుంబాన్ని ఆర్థికంగా కూడా సౌఖ్యవంతంగా వెళ్ళదీస్తూ ఉంటాడు. తన భర్త పట్ల కుటుంబంపట్ల ఎనలేని అభిమానమూ సంతోషమూ కలిగి ఉన్న ఇందుకి తన చుట్టూ ఉన్న కుటుంబాల్లోని ఘర్షణలు, దుఃఖాలు, ఒంటరితనాలూ బాధ కలిగిస్తాయి. తన జీవితం పట్ల మరింత సంతోషాన్ని పెంపొందిస్తాయి. అలా సాఫీగా సాగిపోతున్న వారి కుటుంబంలో ఓ టెలిగ్రాం కల్లోలానికి తెరతీస్తుంది. ఆ టెలిగ్రాం డి.కె.ని దిగ్భ్రాంతికి గురిచేస్తే, ఇందు ప్రపంచాన్ని తలకిందులు చేస్తుంది. డి.కె. జీవితంలో మరో స్త్రీ ఉందని ఆమె ఇప్పుడు మరణించిందని, వారిద్దరికీ కలిగిన కుమారుడు అనాధగా మిగిలాడని వచ్చి తీసుకుపోయిన ఆ టెలిగ్రాం సారాంశం. కొడుకు సంగతి అసలే తెలిసి డి.కె. తీవ్ర గందరగోళంలో పడిపోతాడు. అనుకోని పరిస్థితుల్లో ఎట్లా ఆ స్త్రీతో తన సాంగత్యం కొనసాగింది. ఆ తర్వాత కనీసం ఆమెను చూడ నైనా చూడని స్థితిని డి.కె. ఇందుకు

వివరించే ప్రయత్నం చేస్తాడు. కాని అవేమీ వినడానికి ఆమె సిద్ధంగా ఉండదు. తాను తీవ్రంగా మోసగించ బడ్డట్టుగా ఫీలవుతుంది. తన సంసారం గురించి తమ భార్యభర్తల మధ్యగల సంబంధం గురించి ఆమె తీవ్రంగా మధనపడుతుంది. విశ్వాసమే కూలిన స్థితిలో ఇందు మానసిక స్థితి అతలాకుతలమైపోతుంది. డి.కె. వెళ్ళి అనాధలా మిగిలిన ఆ పిల్లాడిని ఇంటికి తీసుకొస్తాడు. ఇప్పుడా పిల్లాడికి ప్రేమ కావాలి, ఓ కుటుంబం నీడ కావాలి. కన్నతల్లిని కోల్పోయి కనీసం కన్నతండ్రెవరో చూడనైనా చూడని స్థితిలో ఉన్న ఆపిల్లాడిని అక్కన చేర్చుకునే ఓ మనిషి కావాలి. కాని ఇందు అందుకు సిద్ధంగా ఉండదు. కుటుంబం తీవ్రమైన అస్థిరత్వానికి గురౌతుంది. ఆ పిల్లాడు క్రమంగా ఇందు ఇద్దరు పిల్లలతో కలిసిపోతాడు. అతడిని హాస్పిట్లో ఉంచేస్తారని డి.కె. చెబుతాడు. ఆమెకు ఉపశమనం కలుగదు. ఆ పిల్లాడు తనతండ్రి ఎప్పటికైనా వస్తాడని కలలగంటూ ఉంటాడు. ఆ పిల్లాడి చొరవ ఆవ్యయతలతో ఇందులో ఎక్కడో కదలిక మొదలవుతుంది. డి.కె. పిల్లాడిని హాస్పిట్లో ప్రేవేశ పరీక్షకోసం తీసుకెళ్తాడు. అనుకోకుండా ఆ పిల్లాడికి డి.కె.నే తన తండ్రి అని తెలిసి కుమిలిపోతాడు. హాస్పిట్కు వెళ్ళాల్సిన రోజు రానే వస్తుంది. తన తండ్రి నుంచి, స్నేహితుల్లాంటి చెల్లెళ్లనుంచి విడిపోవడం ఇష్టంలేక ఓ రాత్రి ఇంట్లోంచి పారిపోతాడు. వెతకడానికి డి.కె. తీవ్రంగా యత్నిస్తాడు. చివరికి పిల్లాడు ఇల్లు చేరతాడు. ఇందు లోలోపల కలిగిపోతుంది. హాస్పిట్కు పంపడానికి రైల్వేకించి వచ్చిన డి.కె.కి తన కారులో ఉన్న ఇందుతన ఇద్దరు పిల్లలతోపాటు బాబుఉండడంతో సంతోషం పెల్లుబుకుతుంది. ఇందు పిల్లాడిని అంగీకరిస్తుంది. మొత్తం మీద స్త్రీ కణిం లోంచి భార్యభర్తల సంబంధాల్ని చర్చించిన చిత్రం 'మాసూమ్' గొప్పగా సాగుతుంది.

మాసూమ్ (హిందీ)

దర్శకత్వం-శేఖర్ కపూర్; స్క్రీన్ ప్లే, సంభాషణలు-గుల్జార్; సంగీతం-ఆల్టిబర్నన్; నటీనటులు-షబానాఆజ్మీ, నసీరొద్దీన్షా, సుప్రియాపాకర్, తనూజా మొ..

వర్తమాన బెంగాలీ సిని ప్రపంచంలో ఓ ఆశాకిరణంగా ఎగిసినవాడు లితుపర్ణఘోష్. నవ్వ సినిమాను తన వ్యక్తికరణ మూఢ్యమంగా ఎంచుకున్న ఆయన 1990ల తర్వాత వచ్చిన కొత్తతరం దర్శకుల్లో ప్రముఖుడిగా నిలిచారు. రే, మ్యూజిల్సన్, ఘటకీల ప్రభావాల్లోంచి ఎదుగుతున్న బెంగాలీ సినిమా ప్రపంచంలో లితుపర్ణ వారి ప్రభావంలో ఉంటూనే తనదైన సొంత గొంతుక కోసం ఉవ్విళ్ళూరుతున్నాడు. ఆ క్రమంలోనే ఆయన ప్రయాణం నాగుతున్నట్టు ఆయన నిర్మిస్తున్న చిత్రాల్ని పరిశీలిస్తే తెలుస్తుంది.

'హెరె అంగ్' చిత్రంతో మొదలైన లితుపర్ణ తన రెండవ చిత్రం 'ఉనిషె ఎప్రిల్'తో జాతీయ దృష్టిని ఆకర్షించాడు. జాతీయ అవార్డు, అంతర్జాతీయ చిత్రోత్సవాలు అలా మర వెనక్కి తిరగలేదు లితుపర్ణ. 'ఉనిషె ఎప్రిల్' తర్వాత దహన్, బాలివాలి, ఉత్సవ్ చిత్రాలు నిర్మించాడు. ప్రొలిఫిక్ ఫిల్మ్ మేకర్ గా పేరుగాంచిన ఆయన మొదట అడ్వర్టయిజ్ మెంట్ చిత్రాలు నిర్మించేవాడు. ఆయన తండ్రి బెంగాల్ లో డాక్యుమెంటరీ చలన చిత్రకారుడు.

పిల్లల కోసం బాలల చిత్రసమితి నిర్మాణతలో హెరె అంగ్ నిర్మించిన లితుపర్ణ 'ఉనిషె ఎప్రిల్' నుంచి తనమౌళిక ఆసక్తి, విశ్వాసాల మేరకు చిత్రాలు తీయడం ఆరంభించారు. ఆయన చిత్రాలన్నీ దాదాపుగా మహిళల చుట్టూ పరిభ్రమిస్తాయి. స్త్రీల ఒంటరితనమూ బలహీనతా, ఆలంబనకోసం ఎగిసినాడే వారి ఆర్తి చివరకు అన్ని రకాలుగా ఆదరణకు దూరమై తన జీవితాన్ని తానే గడిపే స్థితికి చేరుకోవడం, ఆ మొత్తం యాత్రలో ప్రేమాస్పదులై, బాధాతప్త జీవులై ఆతర్వదనం పొందే స్త్రీల జీవితాల్ని లితుపర్ణ తన సినిమాలుగా మలిచారు. స్త్రీ మానసిక స్థితిని లేదా ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య పెనవేసుకునే ప్రేమాస్పాయతల్ని లితుపర్ణ కవితాత్మకంగా తన చిత్రాల్లో ప్రతిఫలించ చేశారు. తోడు కోసం తపించే ఒంటరి స్త్రీల మానసిక, అంతర్ బహిర్ సంఘర్షణల్ని దృశ్యీకరించడంలో లితుపర్ణ గొప్ప ప్రతిభని కన బరుస్తాడు. ఆయన చిత్రాల్లోని స్త్రీ పాత్రలు లవెబల్ గా కనిపిస్తాయి. మనస్సును హత్తుకుంటాయి. కాని అవేవీ తిరగబడి నట్టుగా రెబెల్ గా కనిపించవు. ఉన్న స్థితి నుంచి బయట పడేందుకు ఎలాంటి ప్రయత్నమూ చేయవు. తోడుకోసం తపించడం అందుతుందనుకున్న సహజీవనం అందక తిరిగి తన యధాస్థితికి రావడం. తన జీవితాన్ని తానే గడిపేస్తాననే ఓ నూచనతో ఆయన చిత్రాలు ముగుస్తాయి.

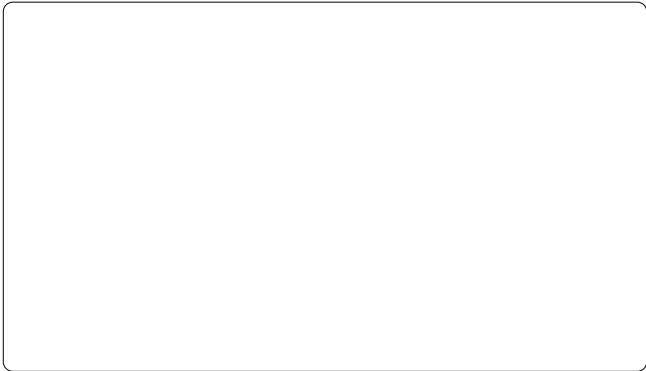
లితుపర్ణ చిత్రీకరణ, చిత్రకథనం స్త్రీ పాత్రల్ని మలిచే తీరు సినిమాటిక్ గా బాగుంటుంది. మొదట్లోంచి చివరిదాక సాఫీగా సాగిపోయే పాత్రల ఆవిష్కరణ, వాటి మానసిక సంఘర్షణను బాగా చిత్రిస్తాడు.

ఆయన నిర్మించిన దహన్, అశూక్, బాలివాలి చిత్రాల్ని ట్రయాలజీగా విమర్శకులు భావిస్తారు. కాని అంతకు ముందు తీసిన 'ఉనిషె ఎప్రిల్'ను కూడా ఆ వరసనుంచి తొలగించలేం. ఉనిషె ఎప్రిల్ 1995లోనే నిర్మించాడు లితుపర్ణ. ఇందులో తల్లికూతుళ్ళ మధ్య పెనవేసు

కున్న బంధాన్ని, ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య ఎగిసే ప్రేమ, సంఘర్షణల్ని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా స్వీకరించాడు లితుపర్ణ. ఆ రెండు పాత్రల్లో తల్లిగా అపర్ణాసేన్, కూతురుగా దేబక్రిరాయలు నటించారు.

ఈ సినిమా మొత్తం కూతురు అదితిదే. అదితికి ఏప్రిల్ 19 ఓ విషాదకరమైన రోజు. ఆరోజు ఆమె జీవితాన్ని తీవ్రమైన కల్లోలానికి గురిచేసిన రోజు. ఆరోజునే అదితి తండ్రి చనిపోయిన రోజు. అందుకే ఆమెకు ఆరోజు తీవ్రమైన విపత్తును కలిగించినరోజుగా మిగిలిపోయింది. అప్పటికి అదితి వయస్సు కేవలం 8 సంవత్సరాలే. ఆ సమయంలో ప్రదర్శనల కోసం సుదూరంగా వెళ్లిన అదితి తల్లి సరోజినీ ఆమెను ఓ బోర్డింగ్ స్కూలులో చేర్చుతుంది. ఎనిమిదేళ్ళ వయసులోనే తండ్రిని కోల్పోయిన అదితి తల్లికి కూడా దూరం కావడం ఆమెలో శూన్యం ఆవరిస్తుంది. తీవ్రమైన ఒంటరితనాన్ని ఫీలవుతుంది. ఫలితంగా తల్లి సరోజినికి అదితికి మధ్య దూరం పెరిగిపోతుంది. కాలం గడుస్తుంది. ఢిల్లీలో మెడిసిన్ లో చేరిన అదితి సుదీప్ ను ప్రేమిస్తుంది. ఇంతలో సరోజినికి సంగీత నాటక అవార్డు లభిస్తుంది. తల్లి కూతుళ్ళు ఇద్దరూ కలుసుకుంటారు. ఆ కలయిక వారిద్దరి మధ్య అనుబంధాన్ని తిరగ దోడుతుంది. అలా ఆ ఇద్దరి నడుమ కలిగిన కలయిక సంఘర్షణల రూపమే 'ఉనిషె ఎప్రిల్' గా రూపొందించారు. లితుపర్ణ.

అపర్ణాసేన్ (సర్జోని), దేబక్రిరాయ్ (అదితి)లు గొప్పగా నటించి చిత్రాన్ని ఉన్నతస్థానంలో నిలిపారు. ఈ చిత్రంలో దేబక్రిరాయ్ కి జాతీయ ఉత్తమనటి అవార్డు కూడా లభించింది. ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య తల్లి కూతుళ్ళ మధ్య అనుబంధం, సంఘర్షణల్ని ఈ సినిమా గొప్పగా చూపించింది.

ఉనిషె ఎప్రిల్ (బెంగాలీ)

కథ, స్క్రీన్ ప్లే, దర్శకత్వం-లితు పర్ణఘోష్; నిర్మాత-రేమరాయ్; నటనటులు-అపర్ణాసేన్, దేబక్రిరాయ్ మొ..

మానవ జీవితంలో 'స్నేహం' ఓ అద్భుతమైన భావన, అన్ని రకాల ప్రేమలూ అనుబంధాలూ కలదోసి చూసినప్పుడు స్నేహం గొప్ప స్వార్థరహితమైన జీవానుబంధాన్ని కలిగి ఉంటుంది. ఇద్దరు మనుషుల మధ్య ఏర్పడే స్నేహం అన్ని అడ్డుగోడల్ని బద్దలు కొడుతుంది. ఆస్కాయతల్లి పంచపెట్టి గొప్ప అలంబనగా నిలుస్తుంది.

అలాంటి ఒక గాఢమైన బంధాన్ని ఇతివృత్తంగా చేసుకొని సుప్రసిద్ధ దర్శకురాలు అపర్నాసేన్ ఓ మంచి సినిమా నిర్మించారు. ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య అందునా అత్తా కోడళ్లయిన ఇద్దరు స్త్రీల నడుమ ఎదిగినస్నేహం అనుబంధం పరస్పర ఆలంబనల్ని అపర్నాసేన్ 'పరోమితర్ ఏక్డిబిన్' చిత్రంలో విశ్లేషించి, దృశ్యీకరించారు. ఈ చిత్రంలో మహిళల్లో వుండే తమమైన ప్రపంచపు సూక్ష్మతినూక్షమైన అంశాల్ని తడిమారు. సంఘం, సాంఘిక విలువలు వ్యక్తిగతమైన స్వేచ్ఛల నడుమ ఉల్లిపారలా వణుకుతున్న స్త్రీల వ్యక్తిత్వాన్ని వారి అనుబంధాల్ని ఈ చిత్రంలో సున్నితంగా చూపించారు దర్శకురాలు. సాంఘిక కట్టుబాట్ల నడుమ తీవ్రమైన ఒత్తిడులకు గురయ్యే ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య స్నేహాస్కాయతల్లి 'పరోమితర్ ఏక్డిబిన్' చర్చించింది. సనాతన ఉమ్మడి కుటుంబాల్లో కనిపించే విలువల వ్యవస్థని ఈ చిత్రం స్పష్టంగా ఆవిష్కరిస్తుంది. అత్తాకోడలుగా ఆ ఇద్దరి నడుమ ఆరంభమైన వారి స్నేహబంధం, కుటుంబ సంబంధాలు విచ్ఛిన్నమైనప్పటికీ కొనసాగడం మనుషుల్లోపల ఉండే ఆత్మీయ స్వర్గకి నిదర్శనం.

'36, చౌరంఘీబేన్' చిత్రం నుంచి మొదలు స్త్రీలను, స్త్రీ సమస్యలను ముఖ్యాభినేతలుగా చేసి అపర్నాసేన్ తన చిత్ర పరంపరను కొనసాగిస్తున్నారు. ఆ క్రమంలోనే విడుదలైన 'పరోమితర్ ఏక్డిబిన్' సున్నితమైన అనుబంధాన్ని మరింత సున్నితంగా విశ్లేషించింది. ఈ చిత్రం జాతీయ అంతర్జాతీయ స్థాయిల్లో గొప్ప పేరును సంపాదించుకుంది.

చిత్ర కథాంశంలోకి వస్తే పరోమితకు ఉత్తర కలకత్తానగరంలో నివసిస్తున్న ఓ సాంప్రదాయ బద్ధమైన కుటుంబంలోని బిరేచ్ఛితో వివాహమవుతుంది. పెళ్లయిన అతి తక్కువ కాలంలోనే తనకూ తన భర్తకూ అనేక అంశాల్లో ఏకాభిప్రాయం లేదని పరోమిత గమనిస్తుంది. అంతేకాదు తన భర్తకు తాను అసహ్యించుకునేటువంటి అనేక చెడుఅలవాట్లున్నాయని కూడా ఆమె గుర్తిస్తుంది. ముఖ్యంగా బిరేచ్ఛితాగుడు పరోమితకు అసలు ఇష్టముండదు. కాని పరోమిత తమ ఇంట్లోనే ఉండే అత్తగారు సానాకాతో ఓ ప్రత్యేక ఆత్మీయానుబంధాన్ని పెంపొందించుకుంటుంది. అంతేకాదు మానసికంగా వైకల్పం చెందిన ఆడపడుచు ఖుఖుతో కూడా ఆమె సన్నిహితంగా మనలుతుంది.

భర్తతో అసలే అంతంత మాత్రంగా ఉన్న ఆమె అనుబంధం బయ్య పుట్టుకతో మరింత విచ్ఛిన్నమవుతుంది. మెదడుకు సంబంధించిన పక్షవాతంతో జన్మించిన బబ్లాను బిరేచ్ఛి

ఆమెను ఓదార్చి నెమ్మదింపచేస్తుంది. సానాకా సాన్నిహిత్యంలో దగ్గరితనంలో పరోమిత తన దుఃఖాన్ని మరిచిపోతుంది. వారిద్దరి మధ్య అత్తాకోడళ్లుగా కంటే స్నేహానుబంధమే విస్తృత మవుతుంది. సంపూర్ణమైన ఎదుగుదలను పొందలేని బబ్లా మరణం పరోమిత జీవితంలో మరో పెద్ద ఎదురుదెబ్బ అవుతుంది. అప్పటిదాకా భర్తతో ఆమెకు ఆ ఒక్క బంధం కూడా తెగిపోయినట్లు పరోమిత భావిస్తుంది. బిరేచ్ఛకు మరో స్త్రీతో సంబంధం పెరుగుతూ ఉంటుంది.

మరోవైపు మానసిక వికలాంగుల స్కూలులో తనకు పరిచయ మయిన చలన చిత్రకారుడు సెమిరన్ వైపు పరోమిత ఆకర్షితురాలవుతుంది. ఇలా మాలిన పరిస్థితులు పెరిగిన దూరాల ఫలితంగా పరోమిత వైవాహిక జీవితం విఫలమవుతుంది. భార్యభర్తలద్వారా విడిపోతారు. అత్త సానాకా తీవ్రమైన మనస్తాపానికి గురవుతుంది. తనకూ కోడలుకూ మధ్య దూరం పెరగడంతో సానాకా భిన్నురాలవుతుంది. అత్తాకోడళ్ల బంధం విడిపోయినా వాళ్లద్వారా మధ్య స్నేహబంధం సజీవంగా మిగిలిపోతుంది. వారి స్నేహం కొనసాగుతుంది. చివరికి మరణశయ్యపైన కూడా సానాకా తన మాజీకోడలు పరోమితా సాహచర్యంలోనూ ఉపచర్యంతోనూ ఉపశమనం పొందుతుంది. సానాకా చివరి గడియల వరకూ ఆ ఇద్దరి బంధం అవిచ్ఛిన్నంగా సాగుతుంది. మనుషుల మధ్య అందులో ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య అనేకమైన ఆటంకాల నడుమ పెనవేసుకున్న స్నేహబంధం మానవీయ విలువలకి అద్దం పట్టింది. సరికొత్త విస్తృతార్థాల్ని అనుభవంలోకి తెచ్చింది. పరోమిత సానాకాల నడుమ ఉద్వేగాల్ని లికార్లు చేయడంలో అపర్నాసేన్ గొప్ప ప్రతిభను కనబర్చారు. ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య పెనవేసుకునే ఆత్మీయానుభూతుల్ని ఈ చిత్రం విలక్షణంగా చిత్రించింది.

పరోమితర్ ఏక్డిబిన్ (బెంగాలీ)

సినిమాటోగ్రఫీ-అవిక్ముఖర్జీ; సంగీతం-జ్యోతికాదాస్గుప్త; దర్శకత్వం-అపర్నాసేన్; నటీనటులు-అపర్నాసేన్ (సానాకా), లతుపర్నాసేన్గుప్తా (పరోమిత), సామిత్రచట్టర్జీ, దులాల్లాపాలి

దృశ్యానికి సంగీతానికి మధ్య కళాత్మక సమన్వయాన్ని సాధిస్తూ స్వప్నమైన అభివ్యక్తితో నిర్మితమైన చిత్రం 'రుణాలి'. జీవితంలో అద్భుతం అనేక కష్టాల్ని చవిచూసి, సమస్త దుఃఖాల్ని అనుభవించిన స్త్రీ సానిచెరి. ఆమె పాత్రను ముఖ్యాభినేతగా చేసి నిర్మించిన రుణాలి ఒక విలక్షణమైన చిత్రం. కన్నతల్లి వదిలేసిపోగా అనాధగా, ఒంటరిగా ఎదిగిన దళితురాలు సానిచెరి. వర్ష, కుల, లింగ వివక్షల మధ్య అష్టకష్టాలపడి ఎదిగిన ఆమె జీవన పరిణామాన్ని ఈ చిత్రం గొప్పగా చూపిస్తుంది. నిలువెత్త దుఃఖాన్ని నిటారుగా పోస్తే రూపొందిన సానిచెరి పాత్రయొక్క అంతరంగిక, సామాజిక ఘర్షణలే ఈ చిత్రానికి మౌలిక ఇతివృత్తం. అత్యంత సహనంతోనూ ధైర్యంతోనూ అన్ని బాధల్ని దిగమింగి తనదైన జీవితాన్ని గడిపే సానిచెరి మానసికంగా గడ్డకట్టుకుపోయి ఉంటుంది. ఆమె కన్నీళ్లు గుండె లోతట్టులో ఇంకిపోయి ఉంటాయి. భిక్షారంతో సమాజంలోని అనేక విషయాల్ని త్రోసిరాజని జీవితాన్ని వెళ్లదీసిన ఆమె పరిణామక్రమాన్ని చిత్రంలో అత్యంత కళాత్మకంగా ఆవిష్కరించారు దర్శకురాలు కల్పనాలాక్షి. డ్రామా, మెలోడ్రామాల మధ్య విభజన రేఖలా ఉన్న సున్నితమైన వెంట్రుకవారి లైనుమీద ఈ చిత్రాన్ని అత్యంత ప్రతిభా వంతంగా నిలిపారు.

వన్నెండేళ్లపాటు శ్యాంబెనగల్ వద్ద అసిస్టెంట్ గా పనిచేసిన కల్పనాలాక్షి మొట్టమొదటి పూర్తినిడివి చిత్రం 'ఏక్ పల్' కూడా స్త్రీ సమన్వయనే చిత్రించింది. దాంతోనే అందరిదృష్టిని ఆకర్షించిన ఆమె 1992లో నిర్మించిన 'రుణాలి'తో జాతీయస్థాయిలో తమస్థానాన్ని నిలుపు కున్నారు. నిజానికి రుణాలి చూడటం ఓ అద్భుతమైన అనుభవం. ఆ చిత్రంలో సువిశాల మైన రాజస్థాన్ ఎడారి నేపథ్యంలో భూపేన్ హజారికా అందించిన సంగీతం. ఆయన పాడిన గీతాలూ శ్రోతల గుండె లయని తప్పిస్తాయి

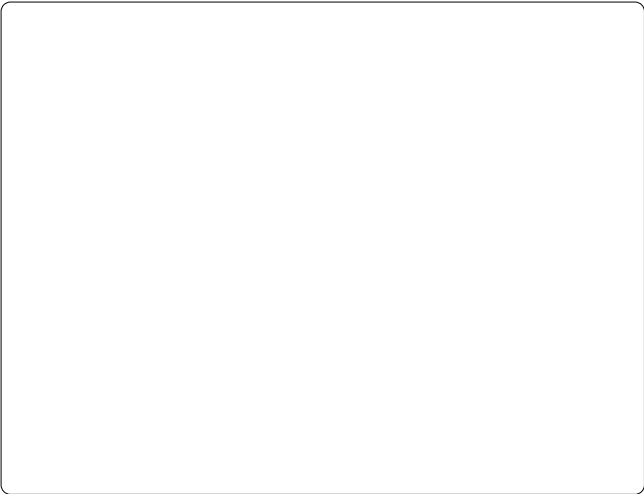
రాజస్థాన్ లోని ఓ మారుమూల గ్రామంలో ఒంటరిగా నివసించే సానిచెరి రాం అవతార్ సింగ్ కు చెందిన హావేలిలో దానిగా పనిచేస్తూ ఉంటుంది. రాం అవతార్ సింగ్ తమ్ముడు సానిచెరి సేవల్ని పొటల్ని ఇప్పవడి ఆమెకు ఓ చిన్న ఇల్లును బహుమతిగా ఇస్తాడు. ఆమె ఆ ఇంట్లో నివసిస్తూ ఉంటుంది. ముక్కుపచ్చలారని చిన్నపిల్లగా ఉన్నప్పుడే సానిచెరిని ఆమె తల్లి వదిలేసి ఓ నాటక కంపెనీతో వెళ్లిపోతుంది. సానిచెరి ఒంటరిగానే ఎదిగింతర్వాత పెళ్లి చేసుకుంటుంది. కాని భర్త తాగుబోజై ఆ తాగుడుకే బలి అయిపోతాడు. అప్పటికే ఆమెకు ఒక కొడుకు వాడిపేరు బుదువా. సానిచెరికి చిన్ననాటినుండే ఒంటరిగా ఉంటూ ఎవరితోనూ మనసు విప్పి మాట్లాడకపోవడం చేత దుఃఖమూ కన్నీళ్లు ఆమె దరికి చేరవి కావు. పిల్లగా ఉన్నప్పుడు దూరమైన తల్లికోసం ఏడ్వని సానిచెరిని భర్త మరణం కూడా కదిలించదు. ఆమె తన ఆశలన్నీ కొడుకు బుదువాపైనే ఉంచి కాలం గడుపుతూ ఉంటుంది. కాని బుదువా చెడు సానాసాలతో చెడు అలవాట్లకు బానిసైపోతాడు. చివరికి ఒకరోజు ఓ

వేళ్ళని పెళ్లాడి ఇంటికి తెస్తాడు. మొదట విన్నవోయిన సానిచెరి తర్వాత తనతో ఉండిపోవ్వంటుంది. కోడలికి గర్భం అని తెలిసి తన మనవడి కోసం ఏ కష్టానికైనా సిద్ధపడుతుంది. వీధి మార్కెట్ లో గుడ్డలమ్మే సానిచెరి తోటి హాకర్లు, నెట్లు తన కోడలిపట్ల అనుచితంగా ప్రవర్తించినపుడు ఎదురు తిరుగుతుంది. గతంలో ఆమె ఏమైనా కావచ్చు కాని ఇప్పుడు తన ఇంటి కోడలిని ఆమె అందరితో పోట్లాడుకు దిగుతుంది. అదే క్రమంలో కోడలు కూడా సలక్షణంగా ఉండాలని ఆదేశిస్తుంది. కాని సానిచెరి ఆదేశాల్ని లెక్క చేయకుండా ఆమెతో సంఖ్యతగా ఉండకుండా కోడలు తన గర్భాన్ని విచ్చిన్నం చేసుకొని ఇంట్లోంచి వెళ్లిపోతుంది. తిరిగి గత జీవితం ప్రారంభిస్తుంది. సానిచెరి మనవడి రూపంలో ఉన్న మరోకల చెదిరిపోతుంది.

ఇంతలో హావేలిలో రాం అవతార్ సింగ్ తీవ్రమైన అస్వస్థతకు గురౌతాడు. తన మరణానంతరం తన కోసం ఏడ్వేవారు ఎవరూ ఉండరేమోనని రుణాలి కోసం కబురు పెడతాడు. రుణాలిని ఓ చిత్రమైన వృత్తి. ఎవరైనా మరణిస్తే ఆ మరణానికి సంశాపంగా దుఃఖాన్ని ప్రకటిస్తూ ఏడ్వడం ఆ వృత్తి లక్షణం. ఆ వృత్తిలో ఉన్న బికిని హావేలికి వస్తుంది. రాం అవతార్ సింగ్ మరణశయ్యపై ఉండడంతో అతని చావుకోసం ఎదురుచూస్తూ బికిని సానిచెరి ఇంట్లో బస చేస్తుంది. అప్పటిదాకా ఎవరివద్దా మనసు విప్పని సానిచెరి క్రమంగా బికినికే దగ్గరై తన గతాన్ని ఆమె ముందు పరుస్తుంది. తన ఏడ్వలేనితనాన్ని కూడా చెబుతుంది. బికిని ఆశ్చర్యపోతుంది. ఎప్పటికైనా సానిచెరిని తనలాగే రుణాలిని చేస్తానంటుంది. ఆ ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య అన్యోన్యమైన స్నేహం విచ్చుకుంటుంది. బికిని తన గురించి పూర్తిగా చెప్పకోక ముందే మరొకరి మరణవార్త వినివెళ్లిపోతుంది. తప్పకుండా తిరిగి వస్తానని మాట ఇచ్చి వెళ్తుంది. కాని ఆమె తిరిగిరాదు. రెండురోజుల తర్వాత బికిని మరణ వార్త తెలిసి సానిచెరి హతాశురాలవుతుంది. ఆమె మరో కల చెదిరిపోతుంది. పైగా తనను చిన్న నాడు వదిలేసిపోయిన తన తల్లి బికిని అని తెలిసి ఆమె కదిలిపోతుంది. ఇంతలో హావేలి నుంచి మనిషి వస్తాడు బికిని కోసం. రాం అవతార్ సింగ్ చనిపోయాడని చెబుతాడు. విభ్రాంతి తో సానిచెరి హావేలికి వెళ్తుంది. అక్కడ రాం అవతార్ సింగ్ మృతదేహాన్ని చూసి జీవితంలో పడ్డ బాధలూ వెతలు ఒక్కొక్కటి గుర్తురాగా గుండె లోయల్లో ఘనీభవించిన కన్నీళ్లన్నీ కలిగి ఉన్నవై ఎగిసి ఆమె దుఃఖ సాగరమౌతుంది. ఏళ్లుగా పారలు పారలుగా పేరుకుపోయిన దుఃఖమంతా తెరలు తెరలుగా బహిర్గతమవుతుంది.

మహాశ్వేతాదేవి కలం నుంచి జాలువారిన గొప్ప కథకు కల్పనా లాక్షి ప్రతిభా వంతమైన దృశ్యరూపం కల్పించారు. సానిచెరి పాత్రలో డింపుల్ కపాడియా పలవక్కుమైన నటనను ప్రదర్శించారు. నిర్మాణపరంగా ఈ సినిమాకి ప్రారంభం, ఎత్తుగడ, కొనసాగింపు, ఉపసంహారం ఇత్యాది క్రమబద్ధమైన లక్షణాలు ఉన్నప్పటికీ అంతా ఒక వుద్వేగంతో కూడుకున్న దృశ్యాలతో చకచకా కదిలిపోతుంది. చిత్రానికి అద్భుతం నేపథ్యంలో నిలిచి వుండే ఎడారి ఒకరకమైన గాంభీర్యాన్ని అందిస్తే సంగీతం దాన్ని రెట్టింపుచేస్తుంది.

మొత్తం మీద సానిచెరి, ఆమె జీవితం, ఆమె కలలు, ఆమె ఆవేదనలు చివరిగా ఆమె కన్నీళ్లు అన్నీ కలగలిసి దృశ్యకావ్యంలా రూపొందిన చిత్రం 'రుడాలి'. స్త్రీవాత్మ కేవలం ప్రాటగనిస్టు గానే కాక టూటాలిటీగా రూపొందిన 'రుడాలి' ప్రభావవంతమైన సినిమాల జాబితాలోకి చేరుతుంది.

రుడాలి (హిందీ)

కథ-మహాశ్వేతాదేవి; స్ట్రీన్స్-గుల్జార్; కెమెరా-సంతోష్ సివన్, ధరమ్ గులాటి;

సంగీతం-భూపెన్ హజారిక; దర్శకత్వం-కల్లనలాజ్ఝీ;

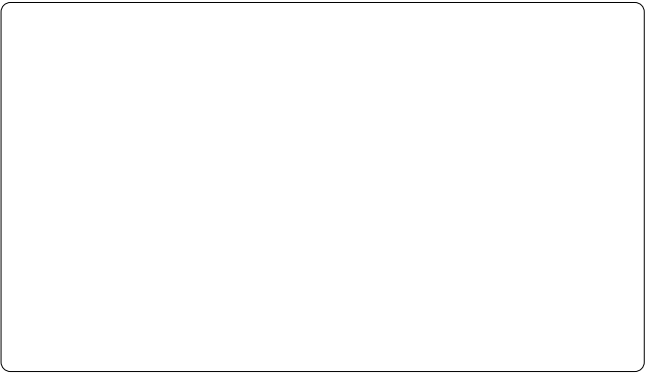
నటీనటులు-డింపుల్ కపూడియా, రాఖీ, రాజ్ బబ్లర్, అచ్చుర్ ఖాన్, రఘువీర్ యాదవ్ మొ..

స్త్రీ పురుషుల మధ్య ప్రేమ, పెళ్ళి, వివాహాతర సంబంధాలు మొదలైన అంశాల్ని ఇతివృత్తాలుగా చేసుకొని అనేక చిత్రాలు నిర్మితమయ్యాయి. అటు సమాంతర సినిమాల్లోనూ ఇటు ప్రధాన స్త్రీ సినీమాల్లోనూ స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని విభిన్న కోణాల్లోంచి చూపించి చర్చించిన చిత్రాలు మనకు వచ్చాయి. అయితే నవ్వ సమాంతర సినిమా రంగంలో సమాజంలో స్త్రీలున్న స్థానాన్ని విశదీకరిస్తూనే వారి వ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని అవలోకిస్తూ స్త్రీ కోణం నుంచి అనేక చిత్రాలు నిర్మించారు. ఆయా చిత్రాల్లో సామాజిక, ఆర్థిక రాజకీయ అంశాలపై దృష్టి సారస్తూనే మానసిక కోణంలోంచి కూడా సినిమాలు నిర్మించారు. ముఖ్యంగా వివాహమూ వైవాహికేతర సంబంధాల గురించి అచితూచి ప్రగతి శీలమైన భావాలతో అనేక చిత్రాలు నిర్మాణమయ్యాయి. ఉమెన్, మెన్, అడల్ట్రీస్ లిలేషన్స్ కుడా భారతీయ సమాంతర సినిమా సీరియస్ గా చర్చించి స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని విశ్లేషించి వివరించే ప్రయత్నమూ చేశారు. కాని భారతీయ ప్రధాన స్త్రీ సినీమా దాదాపుగా అన్ని ఇతివృత్తాల్ని తన వ్యాపారకోణం నుంచే వీక్షించే ప్రయత్నం చేసింది. బడుగువర్గాలు అట్టడుగు వర్గాల వారి ఇతి వృత్తాన్ని తీసుకున్నా మన ప్రధాన స్త్రీ సినీమా అంతిమ లక్ష్యం వ్యాపార జయాపజయాలే. అందుకే స్త్రీ పురుష సంబంధాలపై సినిమాలు నిర్మితమయినప్పుడు అవన్నీ నేరుగానే లోపాయికారినానే పురుష పక్షవాతాన్ని తమ ధోరణిగా చేసుకుని నిలిచాయి. దాదాపుగా మనదేశంలో అన్ని రంగాల్లో వేళ్ళూనికుని ఉన్నట్టే పురుషాధిపత్య భావజాలం మన ప్రధాన స్త్రీ సినీమాను కూడా నిర్దేశించింది. అడల్ట్రీస్ సంబంధాల్ని తెరకెక్కించాల్సినప్పుడు కూడా పాక్షిక విషయాలుకు పరిమితం కావడమూ లేదా మామూలు ఉపరితల ప్రేమ వ్యవహార చిత్రంగానే నిర్మించి వదిలారు.

అలా మన ప్రధాన స్త్రీ సినీమా రంగంలో నిర్మితమైన సినిమాల్లో 'సిలీసిలా' ప్రముఖమయింది. ఆనాటికి విజయవంతమైన నిర్మాత యాష్ చోప్రా 'సిలీసిలా' చిత్రాన్ని గొప్ప సంచలనాత్మక చిత్రంగా ప్రారంభించారు. సినిమా రంగం బయట సూపర్ స్టార్ అమితాబ్ బచ్చన్ కి, ప్రముఖ నటి రేఖ కూ మధ్య ప్రేమ వ్యవహారం ఉందని విశేషంగా ప్రచారం ఉండేది. అప్పటికే అమితాబ్ కి జయబాధులితో పెళ్ళయింది. పెళ్ళయినప్పటికీ అమితాబ్ రేఖతో వివాహాతర సంబంధాన్ని కొనసాగి స్తున్నాడన్నది అప్పటి ప్రచారాంశం.

యాష్ చోప్రా అమితాబ్ ని, రేఖ ని, జయబాధులి ని ప్రధాన తారాగాణంగా చేసుకొని ఓ ప్రేమ కథని నిర్మించనున్నట్టు ప్రకటించగానే నిజజీవితంలో ఆ ముగ్గురి మధ్య ఉందని చెబుతున్న కథనే సినిమాగా తీస్తున్నారేమోనని విపరీతమైన ఆసక్తి మొదలైంది. అందులోనూ అమితాబ్, జయబాధులి భార్యాభర్తలుగానూ, అమితాబ్ ప్రేయసి రేఖ గొప్ప డాక్టర్ సంజీవీకుమార్ భార్యగానూ సిలీసిలా నిర్మితం కావడంతో ఆసక్తి చెలరేగింది.

కాని సిల్సీలా ప్రేమపెళ్ళి, వివాహేతర సంబంధాల నడుమ సీరియస్ చర్చను గాని మంచి చెడులనుగానీ వివరించకుండానే చర్చించకుండానే ఓ మామూలు ప్రేమకథ, ఓ ముక్కోణపు సంబంధాన్ని చూపించి తీవ్రమైన నిరాశను మిగిల్చింది. అమితాబ్ మంచి రచయిత, అతని నోదరుడు ఏర్ ఫోర్స్ లో పనిచేస్తూ ఉంటాడు. అమితాబ్ రచనల్ని అభిమానించే రేఖ క్రమంగా ఆయనతో ప్రేమలో పడుతుంది. అమితాబ్ నోదరుడి ఫిర్యాగ్ని గర్భవతి అవుతుంది. అనుకోకుండా యుద్ధంలో నోదరుడు చనిపోవడంతో గర్భవతి అయిన జయబాధులని అమితాబ్ పెళ్ళాడతాడు. ఏ విషయమూ తెలిక తీవ్రమనస్థాపానికి గురైన రేఖ ఓ మంచి డాక్టరు (సంజీవ్ కుమార్)ని పెళ్ళి చేసుకుంటుంది. ఓ యాక్సిడెంట్ సందర్భంగా అమితాబ్ సంజీవ్ కుమార్ ఆసుపత్రికి వస్తాడు. అక్కడ వారిద్దరి పరిచయం తర్వాత రేఖను చూస్తాడు. తిరిగి వారి మధ్య గతించిన ప్రేమ చిగురిస్తుంది. రహస్యంగా కలుసుకోవడం మొదలుపెడతారు. అస్తవ్యస్తమైన అనేక మలుపుల్లో ఆ ఇద్దరి కలయిక కొనసాగుతుంది. పెళ్ళికి ముందునుంచే ఆ ఇద్దరి మధ్య పరిచయం, ప్రేమ ఉంది కనుక వారి వైవాహికేతర సంబంధాల్ని యాష్ చోప్రా సమర్థించినట్టే కనిపిస్తాడు. అట్లని చివరంటూ ఉండదు. మళ్ళీ నీతిసూత్రాలు వగైరాలతో ఓ మామూలు చిత్రంగా సిల్సీలా ముగుస్తుంది. సిల్సీలాలో ఇతివృత్తవరంగా విషయచర్చ, సరైన దృశ్యధ్వని సూచించక పోయినప్పటికీ నలుగురు మంచి నటుల మధ్య కనిపించిన సమన్వయం, వృత్తి మనస్తత్వం సినిమాకు ఊపరి పోశాయి. చిత్రం ఇటు విషయపరంగా నిలువలేకపోవడమే కాక వాణిజ్యపరంగా కూడా నిలువలేకపోయింది. మొత్తం మీద సిల్సీలా సున్నితమైన అంశాల్ని ప్రధానరహితంగా చేసి ఫార్మూలా చిత్రంలా అన్ని ప్రధాన స్రవంతి చిత్రాల్లాగా మిగిలిపోయింది.

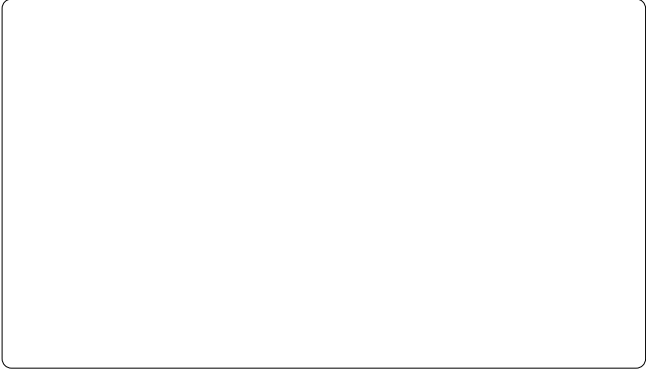
సిల్సీలా (1981)

నిర్మాత, దర్శకుడు-యాష్ చోప్రా;

నటీనటులు-అమితాబ్ బచ్చన్, జయాబాధురి, రేఖ, సంజీవ్ కుమార్, శశి కపూర్ మొ..

చరిత్రాత్మకమైన స్వతంత్ర భారతంలో వృద్ధిగత స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాల్ని అవి ఎదుర్కొంటున్న ఆటవోట్లని ఓ స్త్రీ కోణంలోంచి, ఆమె అనుభవసారంలోంచి చిత్రించిన మలయాళ చిత్రం 'మంగమ్మ' కేరళ రాష్ట్రంలో రెండు ప్రధాన చారిత్రక సంఘటనల్ని సందర్భాలుగా తీసుకొని వాటి ప్రభావ నేపథ్యాల్ని పరిగణించుకుంటూ మంగమ్మ నిలదొక్కుకున్న తీరు, అతలాకుతలమైన ఆమె జీవితం ఈ చిత్రంలో ప్రధానంగా చర్చించాడు దర్శకుడు టి.వి. చంద్రన్. ఆయన 'మంగమ్మ' చిత్రాన్ని సుబ్రమణ్య భారతి స్ఫూర్తితో నిర్మించాడు. చిత్రం ప్రారంభంలోనూ చివర్లోనూ భారతి కవిత నేపథ్యంలో వినిపించడం మనం గమనించవచ్చు. 'మంగమ్మ' చిత్రం కేరళ రాజకీయ ఆర్థిక జీవితాల్ని స్పృశిస్తుంది. 1960, 1976 సంవత్సరాల్లోని రెండు ప్రధాన సందర్భాల్ని ఈ చిత్రం తడుముతుంది. 1960లో కేరళలో అధికారంలోకి వచ్చిన మొట్టమొదటి కమ్యూనిస్టు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని రద్దుచేసి రాష్ట్రపతి పాలన విధించారు. 1976లో ఎమ్మర్లన్ కాలంలో జరిగిన పోలీసు దుశ్చర్యలు ఆ రాష్ట్రంలో జరిగిన రెండు ప్రధాన సంఘటనలు వాటిని అనుసంధానం చేస్తూ మంగమ్మ చిత్రం కొనసాగు తుంది. మంగమ్మ పాత్ర ఒక సాధారణ స్త్రీ పాత్ర. ఆమె ప్రేమ, ఆదర్శం, ధైర్యం మూర్తిభవించిన మహిళ. తమిళనాడుకు ఆసుకుని ఉన్న పాలక్కాడ్ పట్టణం మంగమ్మ చిత్ర కథకి వేదిక. ఇల్లా ముంగిటి, దిక్కూదివాణం లేని మంగమ్మ తన తండ్రి కరువునతో ఆ ఊరు చేరుతుంది. అంతకు ముందు వారు నివసించే పల్లెలో అగ్నిప్రమాదం జరగగా వారి గుడిసె అందులో మంగమ్మ చెల్లెలు సుందరి కాలిపోతారు. అలా విషాదాన్ని వెంటబెట్టు కొని ఆ ఇద్దరు తండ్రి కూతుళ్ళు పాక్కాడ్ చేరతారు. అక్కడ మంగమ్మ నాయర్ నడుపుతున్న టీకొట్టులో చిన్న నౌకరి సంపాదించుకుంటుంది. ఆమె చొరవతో నాయర్ టీషాపు క్రమంగా పుంజుకుంటుంది. అదే కొట్టులో వేలాయుధన్ అనే కుర్రవాడు కూడా పనిచేస్తూ ఉంటాడు. మౌనంగా కష్టపడి పనిచేసుకునే వేలాయుధన్ మంగమ్మలో తన తల్లిని చూసుకుంటాడు. మంగమ్మ తండ్రి కరువున మరణం తర్వాత నాయర్ మంగమ్మను పెళ్ళి చేసుకుంటాడు. ఆ తర్వాత చిత్రకథ 16 ఏళ్ల తర్వాతి కాలానికి చేరుకుంటుంది. అప్పటికి మంగమ్మకి 15 ఏళ్ల కుమారుడు ఉంటాడు. టీషాపు క్రమంగా ఎదిగి పక్కనే పాప్ కార్డ్ షాపు కూడా పెడుతుంది మంగమ్మ. అప్పటికి మధ్య వయసుకు చేరిన మంగమ్మ వ్యాపారమంతా తానే చూసుకుంటుంది. ఆమె కొడుకు శంకర్ న తమకొట్లో పనిచేసే లూసీ వెంటపడుతూ ఉంటాడు. అప్పటికి యువకుడిగా ఎదిగిన వేలాయుధన్ లో ఒంటరితనం ఆలోచనలు బలియమై ఈ వ్యవస్థపై కోపంగా పరిణామం చెందుతాయి. ఒకరోజు అతడు అధ్యశ్నమై పోతాడు. వేలాయుధన్ వెళ్ళిపోయింతర్వాత నాయర్ మరో మనిషిని పనిలో పెడతాడు. అనుకోకుండా అతను మంగమ్మకు గతంలో పరిచయమున్నవాడు మాత్రమే కాకుండా ఇద్దరూ మాజీ ప్రేమికులు కావడంతో ఆమె కంగారుపడుతుంది. తాను కేవలం పనిలేక ఇక్కడికి వచ్చాను

తప్ప వేరే ఆలోచన లేదని బాలన్ చెబుతాడు. అంతా సజావుగా నడుస్తూ ఉండగా ఓ పెద్ద కాంట్రాక్టర్ నాయర్ షాపు ఉన్న స్థలాన్ని కొన్నానని వెంటనే ఖాళీ చేయమని జులుం చేస్తాడు. పోలీసులు కాంట్రాక్టర్తో కుమ్మక్కై నాయర్‌నీ, బాలన్‌నీ అరెస్టు చేసి హింస పెడతారు. కాంట్రాక్టర్ గూండాలూ టీషాపును చిన్నాభిన్నం చేస్తారు. అయినా చలించని మంగమ్మ షాపుని లిఫ్ట్ చేసుకొని నడిపిస్తుంది. అజ్ఞాత తీవ్రవాద సంస్థలో పనిచేస్తున్న వేలాయుధన్ మంగమ్మని రహస్యంగా కలిసి స్థలం ఖాళీ చేయమని సూచిస్తాడు అది తెలిసి పోలీసులు వేలాయుధన్ వివరాల కోసం నాయర్‌ని మళ్ళీ అరెస్టు చేసి చిత్రహింసలు పెడతారు. చనిపోయిన నాయర్‌ను తెచ్చి వదిలేసి పోతారు. అతని శవయాత్ర వద్ద వేలాయుధన్ కోసం పోలీసులు దాడిచేస్తారు. అది గమనించిన వేలాయుధన్ శవాన్ని వదిలేసి తన మిత్రులతో పారిపోతాడు. ఆ తర్వాత మంగమ్మ భర్త శవాన్ని తాను పూడ్డివేస్తుంది. పారిపోతున్న వేలాయుధన్ మిత్రుల్లో ఒకతను తీవ్ర గాయాలపాలై మంగమ్మను ఆశ్రయిస్తాడు. ఆమె సాయాన్ని పొందుతాడు. ఆ యువకుల దీక్ష పట్టుదల మంగమ్మని ఉత్తేజపరుస్తుంది. ఆమె మర్నాడే తమ టీకొట్టు తెరుద్దామని కొడుకు బాలన్‌కి చెబుతుంది. ఎలాంటి పర్వసానాలకైనా సిద్ధపడుతుంది. మొత్తం ఈ చిత్రంలో మంగమ్మ మొదట్టింది చివరిదాకా కష్టాలు ఎదుర్కొంటూనే పనినుంచి ఎప్పడూదూరం కాదు. పాలక్కాడ్ చేరిన నాటినుంచి కష్టించి పనిచేస్తూనే అనేక పరిణామాలకి సాక్షిగా నిలుస్తుంది. కొన్ని పరిణామాలకి ముఖ్యంగా వేలాయుధన్ సంఘర్షణ, తీవ్రవాద సంస్థలో చేరడం లాంటి వాటికి ప్రేక్షకురాలిగా నిలుస్తుంది. చివర్లో వారినుంచే స్పృహ పొంది నిలదొక్కుకుంటుంది. మిగతా నాయర్ జీవిత పరిణామం, కాంట్రాక్టర్ జులుం, పోలీసుల హింసల విషయంలో తానే పాత్రధారి అయి ముందుకు సాగుతుంది.

మంగమ్మ (మలయాళం)

కథ, స్క్రీన్ ప్లే, దర్శకత్వం-టి.వి.చంద్రన్; నటీనటులు-రేవతి, నెడుముడివేణు, విజయరాఘవన్

భారతీయ నవ్వ చలన చిత్ర రంగంలో గిరీష్ కాసరవెల్లి తనదైన ఒక దృక్పథాన్ని చిత్రికరణ శైలిని రూపొందించుకున్న దర్శకుడు. కర్నాటక నుంచి ఎదిగిన ఆయన గత ఇరవై ఏళ్ల కాలంలో నాలుగు చిత్రాలకు జాతీయ ఉత్తమ చిత్రం అవార్డులు అందుకున్నాడు. ఆయన ప్రతిభకు కేవలం అవార్డులే కొలబద్దలు కావు. ఆయన నిర్దేశకత్వంలో వెలువడ్డ 'ఘటాశ్రద్ధ' నుంచి ఇటీవలి 'తాయి సాహెబా' దాకా ఆయన ప్రస్థానాన్ని పరిశీలిస్తే, గత అనుభవం నుంచి, చారిత్రక విశ్లేషణలోంచి వర్తమాన జీవితంపైన ఆయన చేసే వ్యాఖ్యానాలు కాసరవెల్లి చలన చిత్ర ధోరణిని, అవగాహనను విశదపరుస్తాయి. ఆయన సినిమాల్లో గోచరించే క్లాసికల్ నరేషన్ ఆయన ప్రతిభకు గీటరాయిగా నిలుస్తుంది.

గిరీష్ కాసరవెల్లి నిర్మించిన 'ఘటాశ్రద్ధ' లోనూ 'తాయి సాహెబా' లోనూ ముఖ్యాంశ నేతలు స్త్రీలే. 'తాయిసాహెబా'లో కథాగమనం యావత్తూ ఉపాఖ్యానాలుగా సాగుతుంది. చిత్రం మొత్తం తాయిసాహెబా చుట్టూ అల్లుకుని ఉన్నప్పటికీ స్వాతంత్ర్య పోరాటమూ, అష్టాసాహెబ్ స్వాతంత్ర్య పోరాటమూ, ఆయన ముగ్గురు భార్యలు, బాబాసాహెబ్ దత్తత, నానూ-మంజులల ప్రేమ ఇలా అనేక ఎపిసోడ్లుగా సాగే కథను దర్శకుడు కొనసా గించిన పద్ధతి విలక్షణంగాఉండి ఆకట్టుకుంటుంది. చిత్రం ప్రధానంగా రెండు అంశాల్ని చర్చకు తెస్తుంది. మన జాతీయ స్వాతంత్ర్య పోరాటమూ అది మహిళల్ని ఏ మేరకు తనలో భాగం చేసుకున్నది అన్నది ఒక అంశంకాగా, మహిళలకు సంబంధించిన లైంగికాంశాల్ని రెండో అంశంగా ముందుకు తెస్తుంది. ఇంకా ఈ చిత్రం మగవాళ్లలో వేళ్లానికుని ఉన్న ఆధిపత్య ధోరణిని, పూర్వజీవిత త్యాగాన్ని, పితృస్వామ్య భావజాలాన్ని తాయిసాహెబా ప్రశ్నిస్తుంది. ఈ చిత్రంలో స్వాతంత్ర్యోద్యమం నాటి ఇతివృత్తాన్నే కథాంశంగా ఎన్నుకున్నప్పటికీ నేటికీ అన్యాయంప వీలయిన అంశాన్ని తాయిసాహెబా రంగం మీదికి తెచ్చింది.

ఈ సినిమా ప్రధానంగా ఒక జమిందారీ భవంతిని వేదికగా చేసుకొని సాగుతుంది. జామ్‌ఖండలోని ఒక భవంతిని చిత్రం కోసం ఉపయోగించుకున్నారు. విశాలమైన గదులు, ఎత్తైన ప్రాకారాలతో గొప్ప కట్టడంలా ఉన్న ఆ భవంతి చిత్రానికి కావాల్సిన గాంభీర్యాన్ని అందించింది. సినిమా ప్రారంభంలోనే భవంతి నలుమూలల్ని పరిచయం చేస్తూ కెమెరా క్రమంగా వంటింటిలోకి వెళ్తుంది. ఇక్కడే దర్శకుడు తాను ఆవిష్కరించదలచుకున్న ప్రధాన అంశాన్ని చూపిస్తాడు. విశాలమైన ఇంటిని ఆ పక్కనే ఉన్న వంటింటిని ప్రధానంగా చూపించడంలో Juxtapose చేసి దర్శకుడు ఒక స్టైన్‌ని సృష్టిస్తాడు. అంటే ఆ ఇంట్లోని మహిళకు ఇతర మనుషులకు మధ్య గల అనుబంధమూ, సంఘర్షణ తదితరంశాల్ని ఆ స్టైన్‌తో ముందుకు తెస్తాడు. ఇలా చిత్రంలో అనేక సందర్భాల్లో మానవ సంఘర్షణల్ని దర్శకుడు ప్రతిభావంతంగా ఆవిష్కరిస్తాడు. వంటింటికి, వడేకి (భవంతికి) పరిమితమైన

తాయి సాహెబా క్రమంగా ఎదిగి బయటి ప్రపంచంలోకి రావడం చిత్తంలోని మూలాంశం. చిత్తంలో కథ 20 ఏళ్ల కాల పరిభ్రాత జరుగుతుంది. దేశానికి వుండవుడే స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన కాలం. స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో తలమునకలై ఉన్న జమిందార్ అష్టాసాహెబ్ రెండవ భార్య తాయిసాహెబా. ఆమె పేరు నర్మద. ఆయన మొదటి భార్యకు పిల్లలు లేకపోవడంతో పూజలు పునస్కారాలతో గడుపుతుంది. అష్టాసాహెబ్ కి బయట ఓ ప్రేయసి ఉంటుంది. ఆమె చంద్రి. జైలునుంచి విడుదలైన అష్టాసాహెబ్ ఇంటికి వస్తున్నాడని తెలిసి నర్మద ఎంతో సంతోషిస్తుంది. కాని ఆయన నేరుగా చంద్రి వద్దకు వెళ్ళాడు. అప్పుడప్పుడే చంద్రికి కూతురు మంజరి పుట్టుంది. ఆ తర్వాత అష్టాసాహెబ్ వడేకి వెళ్ళాడు. పిల్లలు లేని తాయి సాహెబా అతని కోసం ఎదురు చూస్తూ ఉంటుంది. అలసిపోయిన అష్టాకు నర్మద నూనెతో శరీరమంతా మర్చన చేస్తుంది. అతని శారీరక స్పర్శతో నర్మద లైంగికంగా ఉద్రిక్త పడుతుంది. కాని అష్టా అదేమీ లక్ష్యపెట్టాడు. స్వాతంత్ర్య పోరాటాన్ని అర్థం చేసుకోకుండా చిన్న చిన్న విషయాల్ని పట్టించుకుంటోందని ఆమెను ఈనడిస్తాడు. అప్పటికే చంద్రి వద్దకు వెళ్ళొచ్చిన అష్టా నర్మద కోరిక తపనల్ని పట్టించుకోడు. ఆమె స్వాతంత్ర్య పోరాట చరిత్రను అర్థం చేసుకునేందుకు అష్టా సాహెబ్ రచనల్ని చదివేందుకు యత్నిస్తుంది. కాని అవి ఆమెకు అర్థం కావు. తర్వాత అష్టాసాహెబ్ నర్మదను కనీసం సంప్రదించకుండానే వెంకోబా కొడుకుని దత్తత చేసుకుంటాడు. తనకు కనీసం చెప్పలేదేమని ప్రశ్నిస్తుంది. 'నేటి వరకు ఏ విషయమూ ఇంట్లో వాళ్ళకి చెప్పి చేయలే దంటాడు' అష్టా కొత్తగా వడేలోకి చేరిన నానూ పెంపకంలో నర్మద తనను తాను మరచి పోతుంది. మాతృత్వంలో మునిగితేలుతుంది. అష్టాసాహెబ్ వేర్వేరు కారణాలతో జైలుకు వెళ్ళి రావడం జరుగుతూనే ఉంటుంది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తర్వాత తమ భూముల్ని పేదలకు పంచి పెట్టాలంటాడు అష్టా. కాని తోటి జమిందార్లు అంగీకరించరు. అష్టాని కమ్యూనిస్టుగా ముద్రవేస్తారు. ఇంతలో ఎదిగిన నానూ చంద్రి కూతురు మంజరిని ప్రేమిస్తాడు. వారి ప్రేమ అందరినీ కలిచివేస్తుంది. వరసకు అన్నా చెల్లెలు అయ్యే వారి మధ్య ప్రేమ పెళ్ళి సమంజసం కాదంటారు. నానూ మంజరిని మరవలేక తాగుడుకు అలవాటు వడతాడు. పోలీసులు అష్టాని అరెస్టు చేసారని, ఈవాటికి చంపేసే ఉంటారని తెలుస్తుంది. ఆ వార్త విన్న తాయి సాహెబా మొట్టమొదటిసారిగా వడేను వదిలి బయటకు వస్తుంది. అష్టా మూడవ భార్య చంద్రిని వెంట బెట్టుకొని జైళ్లచుట్టూ అష్టాని వెతుకుతూ తిరుగుతుంది. కులవివక్షతను, స్థాయిని తోసిరాజని తాయి చంద్రితో కలిసి వెళ్తుంది. అష్టా మరణవార్త తెలుస్తుంది. అప్పటికే నానూ మానసికస్థితిని అర్థం చేసుకొన్న నర్మద నానూకు ఇష్టం లేని పనిచేయకూడదని, వడే బందీ ఖానాలో తనలాగే ఇష్టాన్ని కోరికల్ని చంపుకొని నానూ బతకరాదని తలుస్తుంది. ఒక న్యాయవాది సలహా తీసుకొని తప్పుడు స్టేట్ మెంట్ ఇచ్చి నానూ దత్తతను రద్దు చేస్తుంది. దత్తత రద్దయింది కనుక మంజరితో పెళ్ళికి నానూకు ఎలాంటి ఆటంకమూ లేదంటుంది. నానూ తండ్రి వెంకోబా మాత్రం తప్పుడు స్టేట్ మెంటు ఇచ్చినందుకు పోలీసులు అరెస్టు చేస్తారని భయ

పెడ్డాడు. తాయిసాహెబా అరెస్టుకయినా సిద్ధపడుతుంది. అప్పటి దాకా వడే గోడల్లో బతికిన తాయి సాహెబా బయటి ప్రపంచాన్ని అర్థం చేసుకుంటూ ఏ బంధనాలు లేని స్వేచ్ఛను తన పెంపుడు కొడుకు నానూకు కల్పిస్తుంది. తాను కూడా తనకు దుఃఖాన్ని కలిగించిన సవిత్ర చంద్రిని మనిషిగా చేరదీస్తుంది. జమిందారి బంధనాల్ని తెంచుకొని మనిషిగా వ్యక్తిత్వమున్న మనిషిగా 'తాయి సాహెబా' నర్మద ఎదుగుతుంది. అణచివున్న స్థాయి నుంచి అన్ని బంధనాల్ని తెంచుకుని వ్యక్తిగా నిలిచివుండే స్థాయి దాకా ఎదిగిన నర్మద జీవిత చిత్రీకరణను 'తాయిసాహెబా' విజయవంతంగా నిర్వహించింది. చిత్రీకరణ విషయంలో కూడా దర్శకుడి ప్రతిభ విలక్షణంగా సాగింది. బ్యాక్ వర్డ్ సరేటివ్స్ తో కథని అత్యంత ఆకర్షణీయంగా సాగించాడు. నర్మద నానూల మధ్య తల్లి కొడుకుల అనుబంధాన్ని చిత్రించడంలోనూ గిరీష్ ప్రతిభ విలక్షణమైంది. మొత్తంమీద చారిత్రక కథని విశ్లేషిస్తూనే మహిళా వ్యక్తిత్వ పరిణామాన్ని దర్శించేసిన చిత్రం తాయిసాహెబా.

తాయిసాహెబా (కన్నడ)

స్ట్రీన్స్ డర్మకత్వం-గిరీష్ కాసరవెల్లి; సినిమాటోగ్రఫీ-రామచంద్ర; నిర్మాత-జయమాల; నటీనటులు-జయమాల, సురేష్ మొ...

అహల్య అనగానే మనకు పౌరాణికాల్లో కనిపించే మహాసిద్ధి స్ఫురణలో కొస్తుంది. ఆమె మోసానికి గురవడం, శాపం పాలబడి జీవితమంతా బండరాయిగా మారిపోవడం ఎప్పుడో శ్రీరామచంద్రుడి పాదధూళితో ఆ రాయి కాస్తా పునరుజ్జీవం పొందడం ఇవన్నీ మనం కథలుగా చదువుకున్నాం. కాని అవి గత కథలే కావని ఇప్పటికీ పురుషస్వామ్య సమాజంలో స్త్రీల పరిస్థితిలో తేడా పెద్దగా లేదని గమనించవచ్చు. ఆనాటి అహల్యకు విముక్తి రాముని పాదధూళి అయితే ఇప్పటి అహల్యకు మృత్యువే విముక్తి అని వివరించే చిత్రం 'అహల్య' బిజోయ్ కెతన్ మిత్రా ఒరియాలో నిర్మించిన ఈ చిత్రం ప్రముఖుల ప్రశంసల్ని అందుకుంది. వాస్తవానికి ఒరిస్సాలో సినిమారంగమే అంతంతమాత్రపు జీవనాన్ని సాగిస్తోంది. అందునా నిరర్థ మహాపాత్ర, మనీమోహన్ మహాపాత్ర, ఎకెబిర్ లాంటి అతి కొద్ది మాత్రమే ఒరియాలో నవ్వవలసిన చిత్ర దృశ్యభంధితో చిత్రాలు నిర్మిస్తున్నారు. అలాంటి స్థితిలో బిజోయ్ కేతన్ మిత్రా అహల్య లాంటి సజ్జెక్టును ఇతి వృత్తంగా తీసుకొని సినిమా నిర్మాణానికి ఉపక్రమించడం సాహసంతో కూడుకున్నదే. ఇప్పటికే పలు డాక్యుమెంటరీలు నిర్మించి ఇర్లలిస్సుగా సాంఘిక కార్యకర్తగా పనిచేస్తున్న మిత్రా ప్రముఖ రచయిత అక్కిప్రీయ ఆచార్య రచించిన కథను ఆధారంగా చేసుకొని ఈ చిత్రం నిర్మించారు. ఇందులో మనసును వెంటాడే దృశ్యాలు, ఆలోచన రేకెత్తించే సన్నివేశాలు అనేకం ఉన్నాయి. అవన్నీ ఆలోచనా పరుల గుండెల్లో అనేక ప్రశ్నలు రేకెత్తించి ఉద్విగ్న పరుస్తాయి. చిత్రంలో ముఖ్యాభినేత అయిన అహల్య చిత్రంలో అద్భుతం మౌనంగానే ఉంటుంది. ఒక్కమాట మాట్లాడదు. అంతా నిశ్శబ్దంగానే దృశ్యబద్ధంగానే సాగిపోతుంది.

ఇవాల్లి మన సమాజంలో వివక్షను, అధికార దర్జాన్ని అక్కర్తాల్ని ఎదుర్కొనే స్త్రీల పట్ల సానుభూతితో చైతన్యంతో నిర్మితమైంది అహల్య. చలన చిత్రీకరణలో దర్శకుడి అపరిపక్వత ద్యోతకమవుతూనే ఉన్నప్పటికీ చిత్రంలోని విషయం మనల్ని కట్టిపడేసి ఉంచు తుంది. దర్శకుడి పట్ల అభినందనల్ని అందించేలా చేస్తుంది.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే అహల్య పుట్టిన కొద్ది కాలానికే తండ్రిని పోగొట్టు కుంటుంది. పెళ్లయిన తర్వాత కాపురం ఆరంభించకముందే భర్త చనిపోతాడు. ఆమె అత్తవారింట్లో అడుగు పెట్టకముందే మామ చనిపోతాడు. ఇలా వరుసగా ఎదురైన దుః ఖాలు, అపశ్యతులు ఆమెకు శాపాలవుతాయి. సంఘంలోని పెద్దలు వీటన్నింటి మధ్యా ఆమెకు తీవ్రమైన నిబంధనలు విధిస్తారు. ఎవరినూంచి సహాయం సువ్యాధ్వానం అందని ఆమె ఇంటి పనిమనిషి అయిపోతుంది. వయసుకు సంబంధించిన ఎలాంటి సంతోషాలు చవిచూడకూడదని ఆమెను శాసిస్తారు. ఇంట్లో ఉన్న మరో ఇద్దరు స్త్రీలు ఆమె వైదవ్యమే ఆమె సేవకురాలు అవడానికే కారణంగా నిర్ధారిస్తారు. తోటి ఆడవారినుంచే కనీస సహకారం

అందని స్థితిలో ఆమె వంటింటికి, సేవలకూ పరిమితమైపోతుంది. తాను పుట్టిననాటి నుంచి జరిగిన ఏ సంఘటనకూ, కలిగిన ఏ మరణానికి కారణం కాని ఆమెను అన్నింటికి బాధ్యురాలని చేసి శిక్షకు గురిచేస్తుంది లోకం. ఆమె మౌనంగా అన్నీ సహిస్తుంది. ఇంట్లోని ఇద్దరు మగవాళ్ళు మాత్రం ఆమె పట్ల దయను ప్రేమను ప్రదర్శిస్తారు. అందులో టీకన్ ఆమెను తల్లిలా భావిస్తాడు. టీకన్ ని తన సొంత కొడుకులా భావిస్తుందామె. కాని ఆ ఇంట్లో స్త్రీలు పెట్టిన ఆంక్షలు వారిని కూడా అహల్య నుంచి దూరం చేస్తాయి.

ఇలాంటి తీవ్రమైన ఒత్తిడాల మధ్య సొంత ఆలోచనని గౌరవాన్ని పోగొట్టుకుని అహల్య తన దురదృష్టం వేర దుఃఖంలో మిగిలిపోతుంది. కాలం గడిచిపోతూ ఉంటే కలిగే పరిణామాలకు లొంగిపోతూ ఆమె జీవనం సాగిపోతుంది. అయితే ఆమె వేదనకి దుః ఖానికి విమోచన జీవితంలో కాకుండా మరణంలో లభిస్తుంది.

అలా 'అహల్య' నిరాశామయ ధ్వనితో ముగుస్తుంది. ఇందులో కథలో కొత్తదనం కాని కథనంలోన వైవిధ్యం కాని లేవు. వైదవ్యాన్ని గురించి ఇప్పటికే మన దేశంలో అనేక చిత్రాలు వచ్చాయి. అయితే ఎవరి దృక్పథం వారిది. బిజోయ్ కెతన్ మిత్రా 'అహల్య' చిత్రంలో అహల్య అద్భుతం ఒక్క మాటా మాట్లాడకపోవడం మౌనంగానే ఆమె తన దుఃఖాన్ని అణచివేతని ప్రకటించడం గొప్ప విషయం.

స్త్రీ జీవితాన్ని ఇతివృత్తంగా చేసుకొని స్వల్ప వ్యవధిలోనే అయినా మంచి ప్రయత్నం చేసిన మిత్రాను అభినందించక తప్పదు. వెనకబడ్డ రాష్ట్రాల నుంచి ఈ మాత్రపు ప్రయత్నాలు రావడం హర్షణీయం. ఒరియాలో 'అహల్య'ను మంచి చిత్రంగానే పరిగణించవచ్చు.

'అహల్య' (ఒరియా)

దర్శకత్వం-బిజోయ్ కెతన్ మిత్రా; కెమెరా-జగల్ దేబతా; సంగీతం-పండిట్ రఘునాథ్ పాణిగ్రాహి; నటీనటులు-తనూజదేవి, జయప్రకాశ్ మొ...

అక్రమ సంతానం, లావాలిన్ లాంటి మాటలు మన సమాజంలో అత్యంత దయారహితమైన మాటలు. అంతేకాదు ఆ భావనే మనిషి ఉనికికి సజీవమయిన మనిషి జీవితానికి గొడ్లలి పెట్టులాంటిది. అలాంటి సంతానాన్ని సమాజంనుంచి వేరుచేయడం నిర్ధారణంగా చూడడం మనకు సర్వసాధారణంగా కనిపించే దృశ్యం. అక్రమ సంతానమనే భావజాలం తోనే పిల్లల్ని పెంతు కుప్పలపైనా లేదా మరెక్కడైనా విడిచి మనిషి ఉనికి అర్థాన్ని భంగపరచడం కూడా మనం చూస్తాం. అంతేకాదు ఆ నేరార్థి కేవలం తల్లిపైనే మోపి “దయాదాక్షిణ్యాల లేని తల్లి” అంటూ పత్రికల్లో వార్తలు రావడమూ మనం చూస్తాం. ఆ బేబీ జననానికి స్త్రీతో పాటు సమానమైన బాధ్యతను కలిగి ఉన్న పురుషుడు మాత్రం ఇందులో సురక్షితంగా గట్టుమీదే నిలుచుండిపోతాడు. ఈ సమాజం వాడికి ఎలాంటి శిక్షను వేయదు. ఈ నేపథ్యంలో స్త్రీలు కూడా అలాంటి పిల్లల్ని అత్యంత వ్యధతోనో, సమాజం నుంచి ఎదురయ్యే సమస్యల భయంతోనో నిరాకరించి డిసాజన్ చేసుకోవడమూ పరిపాటి.

ఇలాంటి ఓ సందర్భంలో తన సంతానాన్ని నిరాకరించకుండా సమాజం నుంచి ఎదురయ్యే సమస్యలకు ఎదురొడ్డి నిటారుగా నిలుచున్న ఓ స్త్రీ ఇతివృత్తాన్ని తీసుకొని నిర్మించిన చిత్రం ‘ఒప్పోల్’ ఆ బిడ్డని మొదట తన తమ్ముడిగా చెప్పకున్నప్పటికీ నిర్ణాయక సమయంలో తన బాబుని తన కొడుకుగా ప్రకటించి వాడి కోసం తన జీవితాన్ని ధారపోసిన తల్లి కథ ఈ ఒప్పోల్.

తమిళ, కన్నడ, మలయాళ, హిందీ తదితర భాషల్లో అనేక పదుల సంఖ్యలో చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహించిన కె.ఎన్.సేతుమాధవన్ ఈ చిత్రానికి దర్శకత్వం వహించారు. సుప్రసిద్ధ రచయిత ఎంటి.వాసుదేవన్ నాయర్ కథను, ‘చిత్రానువాదాన్ని సమకూర్చిన ఈ చిత్రానికి 1980లో జాతీయ స్థాయిలో ద్వితీయ ఉత్తమ చిత్రం అవార్డు లభించింది. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే ఆరేళ్ల మగ పిల్లవాడు అప్ప, అతని ఆలోచనల్లో, జీవితంలో మొత్తం ఉనికిలోనే పెద్దక్కయ్య మాలు ఉంటుంది. ఆమె తోడిదే జీవితంలాగా బతుకుతున్న అప్పకి మాలు అక్కగానే తెలుసు కాని నిజానికి ఆమె అతడికి తల్లి స్కూలునుంచి తిరిగి వచ్చిన ప్రతీనాని అప్పుకి ఎదురేగి ఆత్మీయంగా అక్కన చేర్చుకోవడం అమెకూ అతనికి పరిపాటి. కాని ఒక రోజు అప్పుకి మాలు కనిపించదు. ఎటూ తోచని స్థితిలో అప్ప మాలుని వెతుక్కుంటూ ఊర్లోని ఆలయంలోకి వెళతాడు. అకస్మాత్తుగా ఊడిపడ్డ అప్పని చూసి బంధువులంతా అవాక్కవుతారు. గోవిందన్ మాత్రం అప్పని ఆదరిస్తాడు. తమతో కొన్నాళ్లపాటు ఉండేందుకు వాయిసాధకు తీసుకెళ్ళమంటాడు. అప్పుకి వాయిసాధ్ బాగా నచ్చుతుంది. కాని తన అక్క మాలు పైన గోవిందన్ అధికారం చెలాయించడాన్ని జీర్ణించుకో లేక పోతాడు. ఒకరోజు గోవిందన్ పైకి ఎదురు ఎదురుతిరిగిన అప్పని మాలు వారింది

తిడుతుంది. ఆరేళ్ల అప్ప ఏమీ అర్థం చేసుకోని స్థితిలో పాలిపోతాడు. అడవిలో ట్రైబల్ బాలుడు నంది కలుస్తాడు. ఇద్దరూ స్నేహితులవుతారు. ఓ గుహలో నివసించడం ఆరంభిస్తారు. ఈ స్థితితో మాలు ఇక ఉండలేకపోతుంది. తన కొడుకు అప్పుకి అండగా ఉండాలని నిర్ణయించుకుంటుంది. ఇల్లు విడిచి అప్పతో సహా స్వతంత్ర జీవనం గడపడానికి వెళ్ళి పోతుంది.

అది సాధారణంగా కనిపించే అతి చిన్న పాయింట్స్ ని కేంద్రంగా చేసుకొని ఎంటి.వాసుదేవన్ నాయర్ రచించిన స్త్రీనష్ట చిత్రానికి జవజీవాల్ని కలిగిస్తుంది. విభిన్న రకాల విషయాలతో పలు చిత్రాలు నిర్మించిన సేతుమాధవన్ ఒప్పోల్ ని సుందరంగా మలిచాడు. 1980వ దశకం మొదటి రోజుల్లోనే వెలువడ్డ ఈ చిత్రం అవార్డులతో పాటు విమర్శకుల్నించి పాజిటివ్ ప్రతిస్పందననే అందుకుంది. ఇల్లెజిటిమేట్ చిల్డ్రన్ (అక్రమ సంతానం) అన్న భావనకు వ్యతిరేకంగా తన బాబుని తానే సగౌరవంగా పెంచేందుకు ఓ యువతి సమాజాన్ని ఎదిరించి నిలవడం విశేష ప్రశంసల్ని అందుకుంది.

ఒప్పోల్ (మలయాళం)

కథ, స్త్రీనష్ట-ఎంటి.వాసుదేవన్ నాయర్; కెమెరా-మధుఅంబట్; దర్శకత్వం-సేతుమాధవన్; నటీనటులు-మేనక, మాస్టర్ అరవింద్, బాలన్ కె.నాయర్ మొ.

అనేక భారతీయ సామాజిక సమస్యల్ని మన సినీమా ఏదో ఒక రకంగా ఏదో ఒక సందర్భంగా పట్టించుకున్నట్లుగానే స్త్రీల వితంతు సమస్యపైనూ అనేక చిత్రాలు భిన్నకోణాల్లోంచి వచ్చాయి. ప్రధాన ప్రవంతి సినీమా రంగం అన్ని విషయాల్లాగే దీన్ని అంత సీరియస్ గా పట్టించుకోలేదు కాని భారతీయ సమాంతర సినీమా రంగంలో వితంతు సమస్యని కేవలం సమస్యగానే కాకుండా చైతన్య వంతమైన వితంతువు గురించి ఆత్మార్పణ చేసుకున్న వితంతువుల ఇతివృత్తాల్ని తీసుకొని అనేక చిత్రాలు నిర్మితమయ్యాయి.

భారతదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల సినీమా రంగాల్లాగే ఈశాన్య ప్రాంతపు సినీమా రంగంలో ప్రధాన ప్రవంతి సినీమాలు కమల్పయల్ హిందీ రంగ ప్రభావంలోనే ఉన్నాయి. అయితే సైకియా, జానూబారునా లాంటి బాధ్యతాయుతమైన చలన చిత్రకారుల కృషి, ప్రభావాల ఫలితంగా మరికొంత మంది నవ్వచలన చిత్రకారులు రూపుదిద్దుకుంటున్నారు. అలా చలన చిత్రసీమకు లభించిన దర్శకురాల్లో డాక్టర్ సాంత్వానా బోర్లలోయి.

ఆమె ప్రధానంగా నటి. అనేక నాటక సమాజాల్లో బహుమతులు గెల్చుకున్న ఆమె వృత్తిరీత్యా డాక్టర్. కాని ప్రవృత్తి ప్రభావాన్నించి తప్పించుకోలేని ఆమె మొదట నాటకం ఆ తర్వాత సినీమాపైపు దృష్టిని మరల్చారు. మొదట టెలిఫిల్మ్, ఆ తర్వాత టీ అసోసియేషన్ కోసం కొన్ని చిత్రాలు నిర్మించిన సాంత్వానా మొదట పూర్తి నిడివి చిత్రం 'అదాజ్య' దాని అర్థం ఎగిరిపోవడం. ఈ చిత్రంలో వితంతు సమస్యని, ముగ్గురు వితంతువుల్ని వారి అనుభవాల్ని వ్యక్తిత్వాల్ని విశ్లేషిస్తూనే కట్టుబాట్లనించి, కట్టడినించి ఎగిరిపోవాలని భావించే నవ వితంతువు మానసిక స్థితిని ఆవిష్కరించింది. అయితే ఈ సమస్యను సాధారణ కుటుంబంలోని సమస్యగా కాకుండా అస్మామ్ లోని ఒక ప్రత్యేక తెగకు ఓ ప్రత్యేక పరిస్థితులకు చెందిన కుటుంబాన్ని కాన్వాన్ గా చేసుకొని నిర్మించింది. చిత్ర ఇతివృత్తరీత్యా, నిర్మాణ రీత్యా మంచి ప్రతిభను కనబర్చిన సాంత్వానా ముగింపు విషయంలో కొంత ఉదాసీనతనే వ్యక్తం చేసింది. తాను తన అభిలాష మేరకు స్వేచ్ఛగా జీవించలేనప్పుడు స్వేచ్ఛగా మరణించగలనని ఈ చిత్రంలోని ముఖ్యాభినేత రుజువు చేస్తుంది.

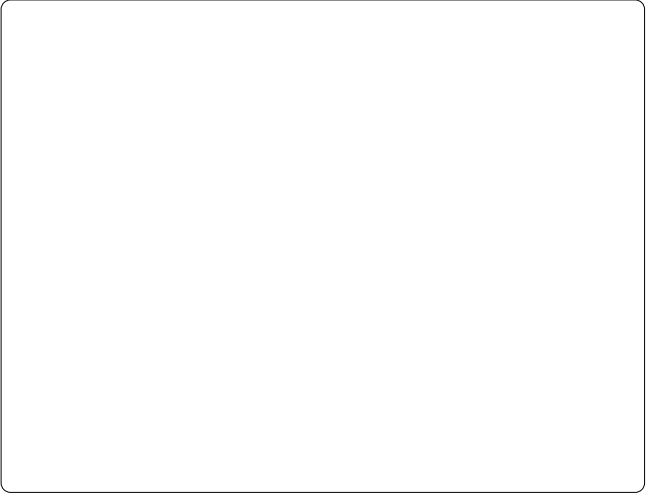
చిత్ర కథాంశం 1940 ప్రాంతానికి చెందింది. ఎం.ఆర్.గోస్వామి రచించిన నవల 'దత్తల్ హతీర్ ఉయే కేమా హవుడా' లోంచి కొంత భాగాన్ని తీసుకొని చిత్ర కథాంశంగా రూపొందించింది. అస్సాంలో లోతట్టు ప్రాంతాల్లో నివసించే ఉన్నత కులాలకు చెందిన కుటుంబాల్లోని ఆచారాల్ని నేపథ్యంగా తీసుకొని ఆ కుటుంబాల్లోని వితంతు సమస్య ప్రధానాంశంగా ఈ చిత్రాన్ని మలిచారు సాంత్వానా దామోదర్ దేవ్ తెగకు చెందిన ప్రధాన సాత్రాధికారీ కుటుంబం ఈ చిత్రంలో కథావేదిక. సాత్రాధికారీకు అనేక మంది అనుచరులుంటారు. ఆచారాల పవిత్రతను ప్రభోదించడం లోనూ, వాటిని భగ్నం చేసినవారికి శిక్షలు

నిర్దేశించడంలోనూ ఆయన రాసిన గ్రంథాలు ఆ తెగకు శిరోధార్యులు. మొత్తంగా ఆతెగపైన ఆయన భావాభిప్రాయం ఉంటుంది. ఆచార వ్యవహారాల విషయంలో ఆయన నిర్దేశకత్వం వ్యతిరేకించలేనివిగా ఉంటాయి. అలాంటి సనాతన కుటుంబంలోముగ్గురు వితంతువులుంటారు. చిత్రం మొత్తం వారి చుట్టూరా అల్పకొని ఉంటుంది. సాత్రాధికారి చెల్లెలు దుర్గ భర్తను కల్పోయి అన్న ఇంటికి వస్తుంది. ఆమె వితంతువుకు సంబంధించిన అన్ని ఆచార వ్యవహారాల్ని తు.చ. తప్పకుండా పాటిస్తూ ఉంటుంది. ఆమె ఏకైక కోరికల్లా ఎప్పటికైనా కాశీకి వెళ్ల తనభర్తకు సంబంధించి అంత్యపూజలు నిర్వహించడమే. కాని ఆ కోరిక ఎప్పటికప్పుడు వాయిదాపడుతూ ఉండడమే ఆమెకున్న సమస్య. దాంతో తీవ్ర నిరాశా నిస్పృహలకు గురవు తుండూ. ఇక సాత్రాధికారి సోదరుని వితంతువు ఆ ఇంటిలోని రెండవ వితంతువు. ఆమె తన నమ్మకస్పృహ పనివాడిచేత ఇళ్ల కిరాయిలు వసూలు చేయించు కుంటూ తన ఆస్తిని పరిరక్షించుకుంటూ కాలం వెళ్లబిస్తూ ఉంటుంది. అయితే ఆ పనివాడికి ఆమెకు మధ్య ప్రేమ వ్యవహారం ఉంటుంది. దాన్ని దుర్గ ఎప్పటికప్పుడు రహస్యంగా పరిశోధిస్తూ ఉంటుంది.

ఇక సాత్రాధికారి చిన్న కూతూరు గిరిబాల ఆ ఇంటిలోని మూడవ వితంతువు. ఆమె సినీమా ప్రారంభంలోనే అప్పడే భర్తను కోల్పోయి తల్లిగారింటికి చేరుతుంది. నవయువతి అయిన ఆమె మిగతా ఇద్దరు వితంతువుల కంటే భిన్నంగా ఆలోచిస్తుంది. వితంతువులకూ స్వేచ్ఛ ఉంటుందని, తమ ఇష్టం వచ్చిన చోట నివసించే అధికారం వారికుంటుందని ఆమె భావిస్తుంది. ఇంతలో బ్రిటన్ కు చెందిన పరిశోధకుడు దామోదర్ దేవ్ తెగలో ఉండే ఆచార వ్యవహారాలపైన పరిశోధించడానికి వస్తాడు. తన పరిశోధనలో భాగంగా అతడు సాత్రాధికారి ఇంటికి తరచుగా వచ్చిపోతూ ఉంటాడు.

తమ ఆచారాల గురించి పవిత్ర గ్రంథాల్లోని అంశాల గురించి అతడికి వివరించే బాధ్యతను గిరిబాలకు అప్పగిస్తారు. ఆమె అతడితో తరుచూ కలవడం అతి దగ్గర్నుండి అనేక అంశాలు వివరిస్తూ ఉండడంతో వారి మధ్య సాన్నిహిత్యం పెరుగుతుంది. పురుషుడితో సాన్నిహిత్యం ఆమెలోని స్త్రీత్వాన్ని తట్టి లేపుతుంది. ఇద్దరూ అత్యంత దగ్గరవుతారు. ఈ మార్పులన్నీ గిరిబాల తల్లికి, ఇంటిలోని వారందరికీ తెలిసిపోతాయి. గొడవ అవుతుంది. గిరిబాల ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోవాల్సిందే నంటారు. ఇదంతా భరించలేని గిరిబాల తీవ్రంగా మదనపడుతుంది. వితంతువుగా తన జీవితంపై తనకు అధికారం లేని స్థితి ఆమెను ఆలోచనలో పడేస్తుంది. తన అభిష్టం మేరకు జీవించలేనప్పుడు తన ఇష్టం వచ్చినట్లుగా చనిపోయే హక్కు తనకుంటుందని భావిస్తుంది. ప్రాయశ్చిత్త కార్యక్రమంలో భాగంగా వారి ఆచారం ప్రకారం ఆమెను మండుతున్న గుడిసెలోంచి దూరి బయటకు రావాల్సిందిగా ఆదేశిస్తారు. ఆమె దూరుతుంది. కాని బయటకు రాదు. అందరిలో భయోత్సాహాలు రేపుతూ గుడిసె మంటల్లో ఆమె దహించు కుపోతుంది. అంధ విశ్వాసాలకు ఆచారాలకు గిరిబాల బలైపోతుంది.

అస్సాం ప్రాంత కుటుంబ జీవనమూ ఆచార వ్యవహారాలూ ఈ చిత్రంలో యదార్థంగా చిత్రించబడ్డాయి. 1940 ప్రాంతపు నేపథ్యాన్ని ఆవిష్కరించడంలోనూ నేటి స్త్రీల స్థితిగతుల్ని చిత్రబద్ధం చేయడంలోనూ దర్శకురాలు విజయం సాధించారు. తన తొలి చిత్రంతోనే ఆమె దేశవ్యాప్తంగా పలువురి దృష్టిని ఆకట్టుకున్నారు.

అదాజ్య (అస్సామ్)

స్ట్రీన్స్, దర్శకత్వం-డాక్టర్ సాంత్యనా బోర్లోయి; కథ-డాక్టర్ ఇందిరాగోస్వామి; నటీనటులు-టామ్ అల్టర్, త్రిషాసైకియా, బిషు, త్రివేణి మొ...

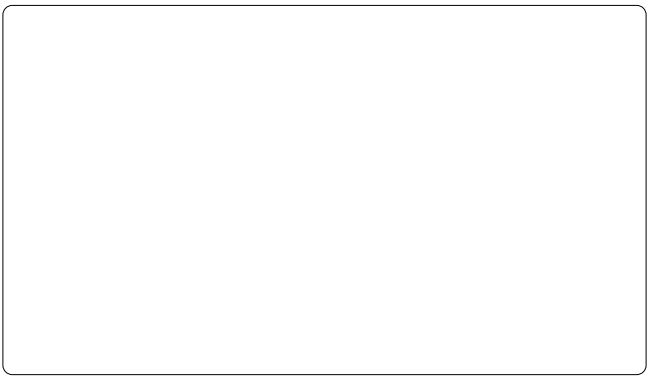
పుట్టుకతోనే ఎవరూ ఆడవాళ్ళు కారు, ఆ తర్వాతే ఆడవాళ్ళుగా రూపొందుతారు-కాదు ఈ సమాజమే వాళ్ళని 'ఆడవాళ్ళు'గా తయారు చేస్తుంది. ఎప్పుడైతే ఉత్పత్తి సంబంధాల నుండి స్త్రీ పరాయీకరింపబడి కేవలం పునరుత్పత్తి సంబంధాలకు పరిమితం చేయబడిందో అక్కడి నుంచే స్త్రీ పరాధీనత క్రమంగా పెరుగుతూ వచ్చింది. అదే క్రమంలో పితృస్వామ్యం బహుముఖంగా విస్తరింపబడుతూ పురుషాధిక్యత బలం హెచ్చుతూ వచ్చింది. ఆ పితృస్వామ్యానికి భావజాలపరంగానూ, నిర్మాణరీత్యానూ శక్తినిచ్చే కృషి మత, రాజకీయ వ్యవస్థలు అవినయ కృషి సల్పుతూ వచ్చాయి. పితృస్వామ్య భావజాలం ఫలితంగా మన వ్యవస్థలో 19వ శతాబ్దంలో బాలవితంతువులు ఏర్పడ్డారు. బాల్యవివాహాలు చేయడం భర్తలు మరణిస్తే ఆ బాలికల్ని విధవల్ని చేసి ఇంటి చాకిరికి ముఖ్యంగా వంటంటికి పరిమితం చేశారు. ఆ వ్యవస్థకు బలం చేకూర్చడానికి మతం, మడి, ఆచారం తదితర భావాల్ని విస్తృతంగా ప్రచారంలోకి తెచ్చారు. అలా బాల్యవితంతువుగా మారి పచ్చని జీవితాన్ని చీకటి గదికి వంటంటి పనులకు పరిమితం అయిన ఫణియమ్మ జీవిత కథే ప్రేమాకారంత్ నిర్మించిన 'ఫణియమ్మ'. ఈ చిత్రం ప్రపంచమంతా అంతర్జాతీయ మహిళా దశాబ్దాన్ని జరుపుకుంటున్న కాలంలో వచ్చింది. కన్నడంలో ప్రముఖ రచయిత్రి ఎం.కె.ఇందిర రచించిన 'ఫణియమ్మ' నవల ఆధారంగా ఈ చిత్రం నిర్మించబడింది. ఆ నవల ఇంగ్లీషు అనువాదం కూడా అప్పడే వచ్చింది. సజీవమైన పాత్ర ప్రేరణతో రచించబడిన ఈ నవలల్ని కాళీ సంఘం వారు ప్రచురించారు. ఫణియమ్మ ప్రగతి శీలమైన విప్లవాత్మక భావాలున్న పాత్రకాదు. పాత భావాలని తోసిరాజని బయటపడేంత చైతన్యమున్న పాత్రా కాదు. కాని తన జీవిత కాలంలో అనుభవించిన వేదన నుంచి అణచివేత నుంచి నేర్చుకున్న వారాల ఫలితంగా తన తర్వాతితరం మూఢ ఆచారాలకు వ్యతిరేకంగా గొంతు విప్పినప్పడూ వారికి ఆలంబనగా నిలుస్తుంది. సరికొత్త భావాల ప్రతినిధులకు ఆమె సమర్థకురాలవుతుంది. అలా తన జీవిత కాలంలో ఫణియమ్మ ఎదిగిన తీరు సమాజాన్ని అర్థం చేసుకున్న తీరు ఈ చలనచిత్రంలో ఆవిష్కరించబడింది. యదార్థ గాధని సినీమాగా మలచినప్పటికీ ప్రేమాకాంత్ ఈ చిత్రాన్ని చారిత్రకంగా కంటే కళాత్మకంగా చిత్రించేందుకు ఎక్కువగా యత్నించారు. 19వ శతాబ్దపు ద్వితీయార్థం నుండి 20 వ శతాబ్దం తొలి దశాబ్దాల నడుమ సాగే ఈ కథ స్త్రీ సమన్వయ చిత్రించబడిన ఉత్తమ చిత్రంగా నిలిచింది. అప్పటికే భారతీయ చలన చిత్ర రంగంలో పుంజుకున్న నవ్వ సినీమా ఒరవడికి ఈ చిత్రం బలాన్నిచ్చింది.

1870 నుండి 1952 మధ్య కాలంలో జీవించి ఉన్న ఫణియమ్మ కర్నాటకలోని మల్కాడ్ ప్రాంతంలోని హెబ్బేలిగే గ్రామంలో నివసిస్తుంది. ఫణి పుట్టినపుడు ఆమె గొప్ప జాతుకరాలని బోధిస్తున్న చిన్నవారు. ఆమె పెళ్ళి 9 ఏళ్ల వయసులో సంజండతో జరుగు

తుంది. పెళ్లి కూడా గొప్ప ముహూర్తానికి జరుపుతారు. కానీ పెళ్లియనీ అద్వైతం నంజుండ చనిపోతాడు. ఫణివితంతువు అవుతుంది. ఆమెకు 13 ఏళ్ల ప్లాయంలో యుక్తవయసు రాగానే ఆమె గాజులు పగులకొట్టి, గుండు గీయించి, తెల్లని బట్టలు కట్టించి ఆమెనో చీకటి గదికి పరిమితం చేస్తారు. పదహారు స్తంభాల విశాల భవంతిలో ఓ మారుమూల ఉన్న చీకటి గది ఆమెకు జీవితమవుతుంది. జరుగుతున్నది ఏమిటో తెలిసి వయసులోనే అంతా ముగిసిపోతుంది.

ఆమె మౌనంగా దుఃఖంతో ఆ వైద్య్యాన్ని పొటిస్తుంది. ఆమెకు ఏళ్లు గడుస్తున్నకొద్దీ ఎదుగుతున్న క్రమంలో ఇతర జీవితాలపట్ల, సెక్సుపట్ల అవగాహన పెరుగుతూ సమాజాన్ని మనుషుల్ని అర్థం చేసుకోవడం ఆరంభిస్తుంది. కనీసం భవంతిలోని మొత్తం గదుల్లోనైనా స్వేచ్ఛగా తిరగడానికి అనుమతి లేని ఫణియమ్మ తన చీకటి గది ఊచల మధ్య నుంచే లోకాన్ని చూడడానికి అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ప్రసవ వేదన పడుతున్న ఓ యువతికి సహకరించేందుకు మొట్టమొదటిసారిగా బంగళా దాటిన ఫణియమ్మ తమ సనాతన ఆచారాన్ని బద్దలుకొడుతుంది. విధవలు బంగళా దాటరాదన్న నిబంధనని ఆమె ఓ యువతికి సాయం చేయడానికి ఉల్లంఘిస్తుంది ఫణియమ్మకు జీవితంలో మొట్టమొదటి సారిగా లైంగిక స్పృహ కలుగుతుంది. చీకటి గదికి ఇవల దూరంగా స్త్రీ పురుషుల సంగమాన్ని ఆమె ఊచల మధ్యనుంచి చూస్తుంది. కానీ సనాతన ఆచార వ్యవహారాల్లో అప్పటికి నిష్ఠాగరిష్టమై రాసిన ఆమె ఆ సంఘటనని మరిచిపోయేందుకు ప్రయత్నిస్తుంది. ఎప్పటిలాగే తనకు గుండు చేయడానికి వచ్చిన మంగళని ముట్టుకోవద్దంటుంది. రేపు రమ్మని పంపివేస్తుంది. ఇక ఎప్పటికీ వెంట్రుకలు పెరగకుండా ఉండేందుకు ఓ పసరు తలకు పట్టిస్తుంది. ఈ సంఘటన ఆమెలోని సంఘర్షణను తెలియజేస్తుంది. అదే రీతిలో మడి విషయంలో కూడా ఖచ్చితంగా వ్యవహరిస్తుంది. ఆ కాలంలో మడితో వంట చేయడం, భోజనం చేయడం ఖచ్చితంగా పాటించేవారు. ముఖ్యంగా వితంతువులు మడిగా ఉన్నప్పుడు ఎవరైనా ముట్టుకుంటే తిరిగి స్నానం చేసిగాని భోజనానికి అనుమతించేవారు కాదు. అది గమనించి ఓ పిల్లవాడు ఫణియమ్మను మడితో ఉండగా తాకి ఆమెను తిరిగి స్నానం చేసేలా చేస్తుంటాడు. అది గమనించిన ఫణియమ్మ ఏకంగా భోజనమే మానేస్తుంది. ఆ తర్వాత జీవితాంతం ఒంటిపూట భోజనానికే పరిమితమైపోతుంది. ఇక విశ్వాసాల విషయంలో ఆమె ప్రసవ వేదనలో ఉన్న యువతికి సాయం చేసేందుకు వెళ్లి తిరిగి వస్తూ తనని తాను శుద్ధి చేసుకునేందుకు స్నానానికి వెళ్లగా అక్కడ దూరంగా స్నానమాచరిస్తున్న బంధువొకడు కనిపిస్తాడు. ఆమెకు తెలుసు అతను అంతకుముందే ఓ తక్కువ కులంగల స్త్రీతో గడిపివచ్చి ఆ మాలిన్యాన్ని కడిగేసుకుంటున్నాడని, ఆమెకు ఇలా మడి, ఆచారం, విశ్వాసము, ఉచ్చము నీచమూ అన్న విషయాలపైన విశ్వాసం పోతుంది. అపసరమైనవాళ్లకి సాయం చేయడమే సరైన మానవత అని విశ్వసించడం ఆరంభిస్తుంది. ఫణియమ్మకు డెబ్బై ఏళ్ల వయసున్నప్పుడు దాక్షాయని అనే ఓ పదహారేళ్ల యువతి భర్త చనిపోతాడు. ఇంట్లో ఆ అమ్మాయి బంధువర్గమంతా ఆమె గాజులు పగులకొట్టడానికి బొట్టు చెరిపేరు

డానికి, గుండు గీయించడానికి ఉద్దుక్తులవుతారు. కానీ ఆ యువతి అందుకు ఎదురు తిరుగుతుంది. గుండు చేయించడానికి వచ్చిన మంగళ మందుకు తన అత్తగారిని తోస్తుంది. మంగళని కొట్టినంత పనిచేస్తుంది. ఇంట్లోకి వెళ్లి ముఖానికి అందమైన పెద్ద బొట్టు పెట్టుకొని వస్తుంది. విస్తుపోయిన బంధువర్గ మంతా ఫణియమ్మను పిలిచి దాక్షాయనిని నచ్చచెప్పమంటారు. వితంతువుగా చేయడానికి ఒప్పించమంటారు. కానీ ఫణియమ్మ మాత్రం కాలం మారింది. ఇంకా ఈ ముగ్ధపు విశ్వాసా లేమిటి? దాక్షాయనిని ఆమెగానే బతకమంటుంది. అది ఫణియమ్మ పరిపక్వమైన వ్యక్తిత్వానికి ఫలితం. ఇలా పదమూడేళ్ల బాలవితంతువు స్థితినుండి 70 ఏళ్ల వయసులో ఆ ఆచారానికి వ్యతిరేకంగా నిలిచేస్తాయిదాకా ఫణియమ్మ ఎదిగిన తీరును చిత్తంలో గొప్పగా విశ్లేషించారు. దర్శకురాలు ప్రేమాకాంత్ విలక్షణమైన రీతిలో ఫ్లాష్ బ్యాక్ టెక్నిక్ ను విలవిగా ఉపయోగిస్తూ కథనాన్ని కొనసాగిస్తారు. ఇక చిత్తం ప్రారంభంలోనే 16 స్తంభాల భవంతిని అందులోని వివిధ గదుల్ని మనకు పరిచయం చేస్తూ అత్యంత కళాత్మకంగా మొదలైన పరిపక్వత చిత్రీకరణలో చివరిదాకా కొనసాగుతుంది. ముఖ్యంగా యువతి ప్రసవ దృశ్యం చిత్తంలో దర్శకురాలి ప్రతిభకి తారాస్థాయి ప్రతిరూపం. అక్కడ ఉపయోగించిన లైటింగ్, కెమెరాని తడకకకున్న చిన్నరంధ్రంలోంచి సారించడం ఆ ఉద్వేగ సన్నివేశ చిత్రీకరణ అత్యంత ప్రతిభావంతంగా సాగుతుంది. విశాల భవంతిలో మూల నున్న చీకటి గది అందులో ఓ పక్క నేలపైన పడుకునిఉన్న ఫణియమ్మ ఇలా చిత్రం మొత్తం మీద 'స్టేన్' ప్రధానమైన వ్యక్తీకరణ మాధ్యమంలా ఉంటుంది. సాధారణం నుంచి నిర్దిష్టమైన అంశాన్ని చెప్పే క్రమంలో దర్శకురాలు గొప్ప ప్రతిభని కనబరిచారు.

ఫణియమ్మ (కన్నడ)

సంగీతం-బి.వి.కారంత్; స్ట్రీన్ ష్, దర్శకత్వం-ప్రేమాకారంత్; నటీనటులు-ఎల్.వి.శారదారావు, బేబి ప్రతిమ, ప్రతాభా కాసరవెల్లి ము...

19, 20 శతాబ్దాల్లోని అన్ని కాలాల్ని పరిశీలిస్తే భారతీయ సమాజంలో స్త్రీకున్న స్థానం, ఆమెకు కుటుంబంలోనూ బయటూ ఇచ్చిన స్థానం స్థూలంగా ఒకటిగానే ఉంది. పురుషుడు తన స్వేచ్ఛనీ ఆధిపత్యాన్ని కాపాడుకుంటూనే ఉన్నాడు. అయితే ఆయా కాలాల్లోని సామాజిక పరిస్థితుల నేపథ్యంలో స్త్రీ పురుష సంబంధాల్లో తేడాలుండొచ్చు కాని నేటికీ కనిపిస్తున్న వైరుధ్యాలు విచ్చిన్నమైన సంబంధాలు, పైకి మునుగుగా కనిపించే అనుబంధాలూ మాత్రం నాటికీ నేటికీ మౌళికంగా ఒకే విధంగా ఉన్నాయి. చరిత్రను అధ్యయనం చేసినపుడు పురుషుల కోణం నించి పురుషులు రాసిన చరిత్రకంటే స్త్రీలు తమ చరిత్రను తామే ఏదో ఒక రూపంలో రికార్డు చేసినపుడు అనేక 'స్త్రీ వాస్తవాల' వాస్తవికంగా మనముందు కొచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. స్త్రీల అనుభవాల నేపథ్యం నించి ఆచారాల్ని, అలవాట్లని స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని కుటుంబ విలువల్ని వివరించినపుడు చీకటి కోణాల్లోకి వెలుగు ప్రసరించి నట్లువుతుంది. అలాంటి ఒక నిజాయితీ అయిన ప్రయత్నం మరాఠీ సాహిత్యంలో జరిగింది. ప్రామాణిక రచనగా పేరొందిన 'స్మృతిచిత్రే' లక్ష్మీబాయి తిలక్ ఙ్ఞాపకాలు. ఆ ఙ్ఞాపకాల్లో 19వ శతాబ్దపు చివరి, 20వ శతాబ్దపు తొలి దశాబ్దాల కాలంలోని సామాజిక చరిత్ర స్త్రీ స్థితిగతుల చరిత్ర, మత విశ్వాసాల చరిత్ర నిక్షిప్తమయ్యాయి. ఆనాటి సామాజిక విశ్వాసాలను కుదిపి వేసిన రెవరెండే నారాయణ్ వామన్ తిలక్, ఆయన భార్య ఆయన లక్ష్మీబాయితిలక్ల విలక్షణమైన వ్యక్తిత్వాల్ని ఆవిష్కరిస్తూ తన ఙ్ఞాపకాల్ని రాసారు లక్ష్మీబాయి తిలక్. ఆ ఙ్ఞాపకాలు 70 ఏళ్ళపాటు విస్తరించి ఉంటాయి. ముఖ్యంగా 1880-1900 సంవత్సరాల నడుమ కాలాన్ని ప్రధానంగా చేసుకొని సాగుతుంది రచన. చారిత్రాత్మకమూ విలక్షణమూ అయిన ఆ రచనను ఆధారం చేసుకొని ప్రముఖ మరాఠీ దర్శకురాలు విజయా మెహతా 'స్మృతిచిత్రే' చిత్రం కోసం విశేషమైన పరిశోధనను నిర్వహించారు. లక్ష్మీబాయి తిలక్ నివసించిన ప్రాంతాల్ని, ఆనాటి విశేషాల్ని వుటంకించిన పుస్తకాల్ని అధ్యయనం చేశారామె. లక్ష్మీబాయి తిలక్ మనోభావాల్ని అర్థం చేసుకోవడానికి ఆమె అనుభవాల సారాన్ని వంటబట్టించు కోవడానికి విజయామెహతా తీవ్ర కృషి చేశారు. ఆనాటి సనాతన బ్రాహ్మణ కుటుంబ జీవన రీతుల్ని పరిశీలించి సినీమాని పీరియడ్ ఫిల్మ్ గా నిర్మించడంలో విజయామెహతా కృతకృత్యులయ్యారు.

రెవరెండే నారాయణ్ వామన్ తిలక్ ఆనాడే తన బ్రాహ్మణత్వాన్ని వీడి క్రైస్టియన్ మతాన్ని స్వీకరించి పెద్ద అలజడిని సృష్టించారు. ఆయన స్మృతిలో లక్ష్మీబాయి తిలక్ తన ఙ్ఞాపకాల్ని క్రమమైన రీతిలో రచనాబద్ధం చేశారు.

లక్ష్మీబాయికి 11 ఏళ్ళ వయసులోనే పెళ్ళయింది. కాని ఆమె భర్త నారాయణ్ వామన్ తిలక్ పదేళ్ళపాటు ఆమెను తీవ్ర నిర్లక్ష్యానికి గురిచేశాడు. ఆకాలమంతా లక్ష్మీబాయి

తన మామ నీడలో బతికింది. అయితే ఆ మామకు ఆమె అంటే అసలు ఇష్టం ఉండదు. ఆమె తమకు వట్టిని దురదృష్టమని అతను భావించేవాడు. కానీ కాలం గడిచేకొద్దీ ఇష్టం లేని ఆ కాపురంలోనే లక్ష్మీబాయి వామన్ తిలక్ కి ఇద్దరు పిల్లలు పుట్టి పురిటిలోనే చనిపోతారు. వారి చావులు లక్ష్మీబాయిని మరింత దుఃఖపడతాయి. కానీ కాలక్రమేణా తిలక్ తన భార్యను చదువుకోమని వత్తిడి చేస్తాడు. లక్ష్మీబాయి తన భర్తనుంచి కానీ ఇతర విద్యాసంస్థలనుంచి గానీ సహకారం, ప్రోత్సాహం లేకుండానే తన విద్యాభ్యాసాన్ని కొనసాగిస్తుంది.

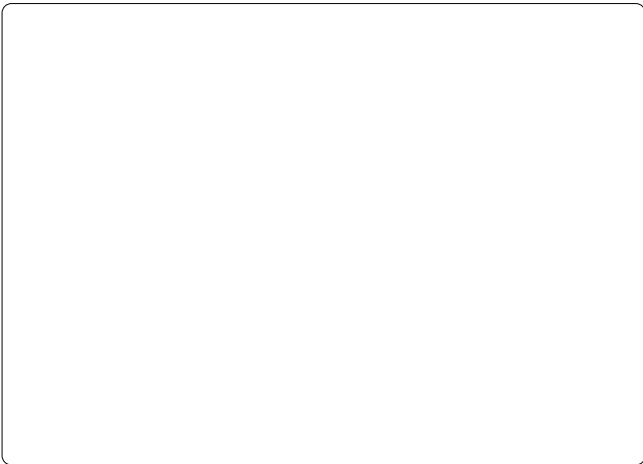
బ్రాహ్మణ మేధావి అయిన నారాయణ్ వామన్ తిలక్ 1895లో క్రైస్టియన్ మతాన్ని స్వీకరిస్తాడు. కనీవనీ ఎరుగని ఈ పరిణామం మొత్తం బ్రాహ్మణ వర్గాన్ని అతలాకుతలం చేస్తుంది. లక్ష్మీబాయి కుటుంబం విచ్చిన్నమవుతుంది. అయిదేళ్ళపాటు వారిద్దరి మధ్య సంబంధాలు తెగిపోతాయి. వామన్ చేసిన చర్చ ఫలితంగా లక్ష్మీబాయిని ఆమె ఎదుగుతున్న కొడుకుని బ్రాహ్మణ సమాజం తీవ్ర నిరాదరణకు గురిచేస్తుంది. సామాజికంగా దాదాపు ఒంటరిదై పోతుంది లక్ష్మీబాయి. మరోవైపు వామన్ తిలక్ చేపట్టిన క్రైస్టియన్ సమాజం లక్ష్మీబాయిని ఆమె భర్తతోనే ఉండాలని వత్తిడి చేస్తుంది. అప్పటికే తిలక్ అమ్మాద్ నగర్ లోని అమెరికన్ మిషన్ లో రెవరెండే స్థాయికి చేరుకుంటాడు.

అదే ఊర్లో నివసిస్తున్నప్పటికీ లక్ష్మీబాయి భర్తనుంచి వేరుగానూ సంపూర్ణ హిందువుగానూ ఉండేందుకు ప్రయత్నం చేస్తూ ఉంటుంది. తన ప్రయత్నం లేకుండానే భర్త తీసుకున్న నిర్ణయానికి సాటి సమాజం నుంచి తీవ్రమైన వత్తిడిని నిరాదరణని అనుభవిస్తుంది. లక్ష్మీబాయి.

అయిదేళ్ళ తర్వాత లక్ష్మీబాయి జీవితంలో జరిగిన ఒక సంఘటన ఆమె జీవితాన్ని ఆమె ఆలోచనా విధానాన్ని మార్చి వేస్తుంది. ఊహించని స్థితిలో తప్పనిసరి పరిస్థితిలో లక్ష్మీబాయి ఒక ముస్లిం సేవకుడు నింపిన కుండలోంచి గ్లాసుడు నీరు తాగాల్సి వస్తుంది. అప్పటిదాకా సనాతన హైందవ మతాన్ని తు.చ. తప్పకుండా అచరిస్తున్న ఆమె అలా ముస్లిం చేతి నీళ్ళను తాగాల్సి రావడం తన విశ్వాసాలకు హిందూ దేవతలకూ అపచారం చేసినట్లు భావించాలి కాని ఆమె తనలోకి తాను పరిశీలన చేసుకుంటుంది. తను అంతవరకూ విశ్వసించిన విషయాలపైన ఒక్కసారిగా విమర్శనాత్మక కోణంలోంచి దృష్టిసారీస్తుంది. కులమూ మతమూ అన్న భావాలకి అసలు అర్థమేమైనా ఉందా? అవన్నీ మనుషుల్ని ముక్కలు చెక్కలు చేయడంలేదా. అని పరిపరి విధాల తలపోస్తుంది. ఆమెలోని ఙ్ఞానం మేల్కొంటుంది. కులమూ మతమూ అన్న మనిషి సృష్టించుకున్న అంతరాలే తప్ప మానవజాతి అంతా ఒక్కటేనన్న సత్యాన్ని ఆమె అర్థం చేసుకుంటుంది. సంపూర్ణ మతాతీతమైన మనిషిగా ఆమె ఎదుగుతుంది.

1900 సంవత్సరంలో ఆమె కూడా క్రైస్టియన్ మతాన్ని స్వీకరించి భర్త వద్దకు చేరుతుంది. ఇక్కడోమాట చెబుతుందామె. ఏ ఒక్క మతమూ మరో మతానికంటే గొప్పది కాదు అన్న మతాలూ సమానమైనవీ, అన్ని మతాలూ సర్వమానవ శ్రేయస్సే లక్ష్యం. కాని

నాకూ నా భర్తకూ ఇంకా ఈ మతాల అంతరం ఉండరాదని నేను క్రీస్టియన్‌ని అయ్యానని ఆమె ప్రకటిస్తుంది. మొత్తంగా జీవితకాలంలో సంఘర్షణాత్మకమైన జీవితాన్ని గడిపిన లక్షిబాయి జ్ఞాపకాలు ఆనాటి స్థితిని కళ్ళముందుకు యుద్ధార్థంగా తెస్తాయి. ఆమె రాసిన అంశాల్ని సూక్ష్మమైన విషయాలూ, వివరాలతో సహా విజయామొహతా తన సినిమాలో కళాత్మకంగా నిక్షిప్తం చేశారు. విలక్షణమైన లక్షిబాయి జీవితాన్ని ఆలోచనల్ని సెల్సులాయిడ్ పైకి మరల్చడంలో విజయామొహతా గొప్ప విజయాన్ని సాధించారు. పీలయడ్ ఫిల్మ్‌ని ప్రతిభతో దర్శకత్వం వహించడంతోపాటు ఆమె లక్షిబాయి పాత్రని కూడా పోషించి మెప్పించారు. తొలి చిత్రమే అయినప్పటికీ స్వీతి చిత్రే విజయామొహతా కేరీర్‌లో విలక్షణ చిత్రంగా మిగిలి పోయింది. ఓ స్త్రీ జ్ఞాపకాల ప్రవాహాన్ని మరో స్త్రీ అంతే ప్రవాహవేగంతో చిత్రబద్ధం చేయడం గమనార్హం, ప్రశంసనీయం.

స్వీతి చిత్రే (మరాఠీ)

దర్శకత్వం-విజయామొహతా; కెమెరా-ఆర్మీ మాపాక్షి; సంగీతం-మోహన్; నటీనటులు-విజయామొహతా, సుహాస్‌కోషి, పల్లవీపాటిల్ (లక్షిబాయి), రవీంద్రమంకాని, షరీఫ్ షోషి (నారాయణ్‌వామన్ తిలక్) మొ...

గత శతాబ్దపు తొలినాటి భారతీయ సమాజంలో స్త్రీ పట్ల అందునా వైధవ్యం పొందిన స్త్రీ పట్ల అనేకమయిన ఆంక్షలూ నిర్ణయా పూర్వమయిన కట్టుబాట్లు అమలులో ఉండేవి. ముఖ్యంగా బ్రాహ్మణ కుటుంబాల్లో పరిస్థితి మరింత దారుణంగా వుండేది. రాక్షసత్వంలో కూడుకున్న మూఢవిశ్వాసాలతో ఆనాటి సమాజం భర్తను కోల్పోయిన స్త్రీలపట్ల అత్యంత దారుణంగా ప్రవర్తించేది. తీవ్రమయిన అణచివేతకు నిరాదరణకు గురవుతున్న ఆనాటి స్త్రీ విముక్తి పట్ల అనేక ఆలోచనలూ మొలకెత్తాయి. కాని ఆ చర్చలూ, ఆలోచనలూ అన్ని కూడా మేధావి వర్గానికే పరిమితం కావడం చాలిత్రక సత్యం. కొన్ని కుటుంబాల్లోనూ కొంత మంది విద్యావంతుల్లోనూ మాత్రమే స్త్రీల అణచివేతకు సంబంధించిన వ్యతిరేకత కనిపించేది. కొంత మంది ధనికులూ విద్యావంతులయిన పురుషులు ఆలోచనల్లో ప్రగతిశీలురుగా వుండి ఆచరణ విషయంలో అణచివేతయినా ముందుకు సాగక పోవడమూ మనకు చరిత్రలో కనిపిస్తుంది. అలాంటి ఆనాటి స్థితిని ముఖ్యంగా 1920ల నాటి మహారాష్ట్రలో ఓ మారుమూల ప్రాంతంలోని ఓ బ్రాహ్మణ ఉన్నత కుటుంబాన్ని కాన్యాన్‌గా చేసుకుని వాస్తవవాద సినిమాని రూపొందించారు. దర్శకురాలు విజయా మొహతా. ఈ సినిమాకి జయవంత్‌దాల్వి రచించిన నవల ఆధారం. ఈ చిత్రం ఆనాటి విద్యావంతుల మానసిక స్థితిని, విధవరాలయిన మోసీ లాంటి స్త్రీల సెన్స్ ఆఫ్ హ్యూమర్‌ని గొప్పగా చిత్రించింది. ఆమె తనకంటే చిన్నదయిన రాధక్కలో తన భావాల్ని కలగ్లి ఊహించుకుంటూ రాధక్కే తానుగా జీవిస్తుంది. అలా విధవరాలయిన మోసీ పాత్రలో వాస్తవాల్ని ప్రతిబింబించేస్తూ, కలలుకంటూ ఆచరణ శూన్యమయిన రావూ సాహెబ్ పాత్రలో ఆనాటి మేధావి వర్గాన్ని ప్రతిభా వంతంగా ఆవిష్కరించారు విజయమొహతా ఈ చిత్రంలో ముఖ్యంగా తమ ఆలోచనల్ని అమలు చేయడంలో మేధావి అయిన విద్యావంతుడి లోని ఊగిసలాటని 'రావూసాహెబ్' ప్రధానంగా చిత్రించింది.

నాటక రంగంలో ప్రముఖమయిన భూమికను పోషించిన విజయ మొహతా దర్శకత్వంలో రూపొందిన ఈ చిత్రం 1986లో వచ్చింది. ఇందులో ప్రధాన పాత్రలయిన మోసీగా విజయామొహతా, రావూసాహెబ్‌గా అనుపమేశ్వర్ ఉత్తమమయిన నటనని ప్రదర్శించారు.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే మహారాష్ట్రలో ఓ మారుమూల ప్రాంతంలోని ఓ పట్టణం. బ్రాహ్మణ వర్గాల ఆధిపత్యంలో ఉన్న ఆ ఊరు కొత్తపాతల కలయికతో లోపల్లోపల సంఘర్షణని ఎదుర్కొంటూనే పైకి ప్రశాంతంగా ఉన్నట్టు కనిపిస్తూ ఉంటుంది. ఆ ఊరు ముస్లింపాలిటీలో పనిచేసే 20 ఏళ్ల ముస్లింపల్ క్లర్క్ బావూరావు తన పదిహేనేళ్ల నవ వధువుతో సహా ఇల్లు చేరతాడు. వారి ఇల్లు రావు సాహెబ్‌కి చెందిన పురాతన భవంతి వెనకాల

ఉన్న అవుట్‌బాక్స్. ఆ భవనం పాతకాలం నాటి ప్రభు వర్గానికి చెందిన వారిది. అందులో అత్యంత ప్రగతిశీలరుయిన అధునాతన కుటుంబం నివసించేది. కాని ఇప్పుడు మాత్రం పాడుబడ్డట్టుగా కనిపించే ఆ భవనంలో ఎవరికి వారుగా ఒంటరిగా నివసించే రావు సాహెబ్, నానా సాహెబ్, మౌసీలు మాత్రమే వుంటున్నారు. 35 ఏళ్ల రావుసాహెబ్ ఇంగ్లాండ్‌లో బాలిస్టర్ చదువుకుని ఉంటాడు. కాని ప్రస్తుతం భవంతిపై అంతస్థులో తనదైన ఒక ఏకాంత గదిని ఏర్పరుచుకొని ఒయోసిస్సు లాంటి అందులో కాలం గడుపుతూ ఉంటాడు.

ఇక నానాసాహెబ్ రావుసాహెబ్‌కి పెద్దన్నయ్య. ఆయన వంశపారంపర్యంగా సంతరించిన బయటపడని ఓ వ్యాధిగ్రస్టుడు. ఓ రాకింగ్ చేరీలో కూర్చుని ఈ ప్రపంచం నించి దూరంగా ఉన్నట్టు తనదైన ప్రపంచంలో కాలం వెళ్లబిస్తూ ఉంటాడు.

ఆ ఇంట్లోని మరో మనిషి మౌసీ. నలభైయవవడిలో ఉన్న ఆమె విధవరాలు. వారికి పినతల్లి, ఆమెకు పదేళ్ల వయస్సున్నప్పడే భర్త చనిపోవడంతో తల వెంట్రుకలు తీసేసి అతి తక్కువ ఆహారం తీసుకుంటూ ఖాబ్బితమయిన విధవా జీవితాన్ని వెళ్ళబిస్తూ ఉంటుంది. కాని మౌసీ జీవితంలోని సున్నితత్వాన్ని, మధురిమని సజీవంగా కాపాడుకుంటూ వుంటుంది. ఆమె మంచి కంపెనీకోసం తనతో కలిసి మెలిసివిషయే వారి కోసం వేచి చూస్తూ ఉంటుంది. రావు సాహెబ్ ఆమెను తన ముందుకు రాకూడదని ఆదేశిస్తాడు. తనలో తాను తప్ప చేనామనే అపరాధ భావన ఆయనను వేధిస్తూ ఉంటుంది. తను గానీ తన తండ్రిగానీ మౌసీని సనాతనమయిన వైధవ్య హింస నుండి రక్షించలేక పోయామనే న్యూనతా భావం ఆయనలో మెదుల్తూ ఉంటుంది.

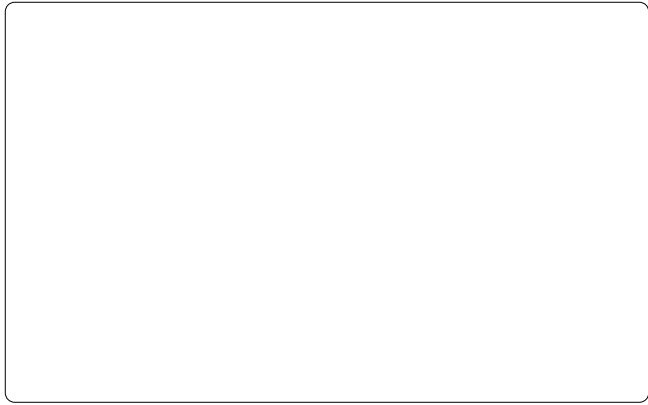
నిశ్శబ్దంగా కాలం వెళ్ళబిస్తున్న ఆ ముగ్గురు జీవులూ ఎవరైనా తమ జీవితాల్లో సంతోషపు వెలుగులు చిమ్మే వారు వస్తారేమోనన్న ఆశతో జీవిస్తుంటారు. ఆ ఇంటి అవుట్ హాజ్‌లోకి దిగిన బాపురావు భార్య రాధక్క అతి తక్కువ సమయం లోనే మౌసీతో కలిసిపోతుంది. క్రమంగా ఆ ఇంట్లో ఓ మనిషిగా మారిపోతుంది. రావుసాహెబ్ గదిలో ఇంగ్లీష్ అమ్మాయి గ్లోరియా చిత్రం ఉంటుంది. ఆమె రావుసాహెబ్‌ను పెళ్ళాడాలను కుంటుంది. కాని రావుసాహెబ్‌లో ఉన్న ఎమోషనల్, కల్టరల్ సందిగ్ధతల వల్ల ఆమెను పెళ్ళాడ లేకపోతాడు. మొత్తంమీద రాధక్క ఆ భవంతిలో కలివిడిగా తిరిగే చొరవను సంపాదిస్తుంది. బాపురావ్ రావుసాహెబ్ వద్దతుల్ని అతనికి రాధక్కతో సాన్నిహిత్యాన్ని భరించలేక పోతాడు. రాధక్కకు కొడుకు పుడతాడు. ఆ పిల్లాడు అందరికీ ఆనందాన్ని పంచుతాడు కాని ఒక్క నానాసాహెబ్‌కి తప్ప. రాధక్క రావుసాహెబ్‌ల సాన్నిహిత్యాన్ని లోకం తప్ప పట్టడాన్ని నానాసాహెబ్ భరించలేక పోతాడు. అతను ఓ రాత్రి ఇంటి నుంచి వెళ్ళిపోతాడు. తిరిగి రాడు. అతన్ని వెతుకుతూ వెళ్ళి బాపురావు వర్షంలో తీవ్రంగా తడిసి న్యూమోనియా సోకి చనిపోతాడు.

బాపురావు తాగుబోతు తండ్రి రాధక్కకు గుండు చేయించి పూర్తి విధవరాల్ని చేయాలంటాడు. అతన్ని నిరోధించలేని రావు సాహెబ్ చేతగాని వాడుగా వుండిపోతాడు.

కాని అనుకోని ప్రమాదంలో రాధక్క మామ బాబిలోపడి చనిపోతాడు.

రావుసాహెబ్ రాధక్కను వెంట్రుకలు పెంచమని మామూలు జీవితం గడుపుతూ చదువుకొమ్మని ఉద్బోదిస్తాడు. ఇద్దరి సాన్నిహిత్యం రాధక్కలో ఆలోచనల్ని రేకెత్తిస్తుంది. అతన్ని పెళ్ళాడాలనే ఊహలు ఆమెలో కలుగుతాయి. మౌసీ వాస్తవాల్ని గమనించి రాధక్కను పెళ్ళాడమని రావుకి చెబుతుంది. అంగీకరించినట్టే అంగీకరించి విషయాన్ని వాయిదా వేస్తూ వుంటాడు రావుసాహెబ్. పైగా అందరూ కలిసి ఇంగ్లాండ్‌లో నివసించే ఆలోచనలు చేస్తూ వుంటాడు. అతని ఊగిసలాట అసలు విషయాన్నే మరుగున పడేస్తుంది. రాధక్క అతని నిర్ణయించుకోలేని తనానికి వ్యతిరేకంగా తిరిగి గుండు గీయించుకుని విధవగానే కాలం వెళ్ళబిసుకునేందుకు నిర్ణయించుకుంటుంది. రావుసాహెబ్ మరలంత బద్ధకంలోకి కృంగిపోతాడు. పెరుగుతున్న రాధక్క కొడుకు ఆశావహంగా కనిపిస్తూ వుండగా చిత్రం ముగుస్తుంది. స్త్రీ సమస్యని, మగవాడి అనిర్ణయాత్మకతని సజీవంగా చిత్రించిన ఈ సినిమాలో సంఘటనలు సన్నివేశాలకంటే ఆ పాత్రల మానసికావిష్కరణయే ప్రధాన చిత్రలీతిగా కొనసాగుతుంది. ఆయా పాత్రల మానసిక స్థితిని దృశ్యమానం చేయడంలో దర్శకురాలి ప్రతిభప్రస్ఫుటమవుతుంది.

విజయామెహతా, అనుపమ్ ఖేరీల నటన చిత్రాన్ని మరింత ఉన్నత స్థానంలో నిలబెడుతుంది.

రావు సాహెబ్ (హింద)

స్ట్రీన్ ఫై, దర్శకత్వం-విజయామెహతా, కెమెరా-అబీవ్‌టండన్, సంగీతం : భాస్కర్ చంద్రావర్మర్, నటీనటులు-అనుపమ్‌ఖేర్, విజయా మెహతా, నిలూపూలే, తస్యా, మంగీశ్ కులకర్ణి మొ...

1980వ దశకంలో భారతీయ సినిమా రంగంలో వెలుగుచూసిన మంచి చిత్రాల్లో కేతన్ మెహతా నిర్మించిన 'మిర్చిమసాలా' ఒకటి. సత్యజిత్ ఘోష బైరే, అదూర్ గోపలకృష్ణన్ 'ముఖాముఖం, అరవిందన్ 'చిదంబరం'లాంటి గొప్ప చిత్రాల సరసన నిలిచే చిత్రం 'మిర్చిమసాలా' సమాజంలోని వాస్తవికతను ఆవిష్కరించే దిశలో ప్రేక్షకుల్ని తనవెంట లాక్కెళ్తుంది చిత్రం. గొప్ప భావావేశంతో అద్భుతం చూపరుల్ని కట్టిపడేస్తుంది.

'మిర్చిమసాలా' చిత్రంలో ఉపయోగించిన మిర్చి రంగు గొప్ప ఉద్వేగభరితమయిన భావాల్ని ప్రస్తుతం చేస్తుంది. ఈ చిత్రంలో ఎరువుతో సహా ఉపయోగించే రంగులన్నీ మన జానపద కళారూపాల్ని తలపింప చేస్తాయి. పాశ్చాత్య దేశాల ప్రజల అభిప్రాయాలకు భిన్నంగా ఉండే మన భారతీయుల రంగుల ప్రపంచాన్ని ఈ చిత్రం పిండి ఆరబోస్తుంది. మిర్చిమసాలా చిత్రానికి ఆయువుపట్టులా దర్శకుడు ఉపయోగించిన ఎరువు అణచివేతకు, తిరుగు బాటుకు ప్రతిబింబంగా భాసిల్లుతుంది.

నిజానికి 'మిర్చిమసాలా' చిత్రం మన సమాజంలో అణచివేతకు గురైన వాళ్ళలోకెళ్ళు అణచి వేయబడ్డ స్త్రీలను ముఖ్యాభినేతలుగా చేసి నిర్మించబడింది. అయితే స్త్రీలను టైప్ గా కాకుండా మాడల్ గా కాకుండా సజీవమయిన పాత్రలుగా మలచడంలో దర్శకుడు తన ప్రతిభను చూపించారు. సామాజిక మర్పునకు ఉత్తేరకాలుగా నిలిచే స్త్రీ పాత్రలతో ఈ చిత్రం నిర్మితమయింది.

ఇందులో కేవలం రంగులే కాదు సంగీతాన్ని కూడా విలక్షణంగా వినయోగించారు. ఆ సంగీతం మూడు స్థాయిల్లో వినిపిస్తుంది. ఒక స్థాయిలో 1930-40ల కాలనాటి పాపులర్ సంగీతాన్ని మరోస్థాయిలో గుజరాత్, రాజస్థాన్ ప్రాంతాలకు చెందిన జానపద సంగీత బాణీలో స్వరపరిచిన జానపద పాటలు ఆకట్టుకుంటాయి. మూడో స్థాయిలో సినిమాకు నేపథ్యంగా విస్తృతంగా వినయోగించిన ధ్వని సంగీతంగా రూపాంతరం చెందిన స్థితి మొత్తం చిత్రానికి నిండదనాన్ని తెచ్చింది.

చిత్ర కథాంశానికి వస్తే ఓ మారుమూల గ్రామంలో సుబేదారు క్యాంపు వేసి ఉంటాడు. ఆ ఊర్లో అందంగానూ, వయ్యారంగానూ ఉండే నోనాబాయిపై అతను కన్నెస్తాడు. చివరకు జలం చేయడానికి కూడా సిద్ధపడతాడు. కాని ఆమె అందుకు అంగీకరించదు. ఆమె పాలిపోయి ఆ ఊర్లో ఉన్న మిర్చి గోడవున్ లో తల దాచుకుంటుంది. ఆమెతో పాటు మరొకొంత మంది గోడవున్ లో ఉంటారు. ఆ గోడవున్ గార్లు అబూమియా వారికి రక్షకుడుగా నిలుచుంటాడు. గోడవున్ గేటు మూసేసి ఎలాంటి పరిస్థితులలోనూ తెరిచేది లేదంటాడు. సుబేదారు ఆ ఊరి వారికి అల్లిమేటం జారి చేస్తాడు. నోనాబాయిని అప్పగించండి లేదా ఊరిని తగుల బెడ్డానంటాడు. గ్రామస్థులంతా భయంతో నోనాబాయిని లొంగిపొమ్మం

టారు. కాని నోనాబాయి, అబూమియా ఇద్దరూ ఎదురు తిరుగుతారు. ఆ గొడవలో అబూమియా చనిపోతాడు. నోనాబాయి ఇతర స్త్రీలతో కలిసి సుబేదారు, అతని మనుషులపైన మిర్చితో దాడిచేస్తుంది. వాళ్ళంతా వెనుదిరుగుతారు. నోనాబాయి సుబేదారుపై విజయం సాధిస్తుంది. చిత్రంలో ఇది ప్రధాన కథ కాగా దానికి సమాంతరంగా మరిన్ని కథలు నడుస్తాయి. అందులో ఒకటి ఆ ఊరి ముఖియా భార్య కథ. ముఖియా అందరు గ్రామ పెద్దల్లో మరో స్త్రీతో సంబంధం కలిగి ఉంటాడు. అతని వైవాహికేతర సంబంధాన్ని ఆయన భార్య వ్యతిరేకిస్తుంది. కాని శారీరకంగానూ, వ్యక్తిత్వపరంగానూ అంత బలవంతు రాలు కాని ఆమె ఎదురు తిరగలేకపోతుంది. తమ కూతురుకు విద్యాబద్ధులు నేర్పి గొప్పదాన్ని చేయాలనుకుంటుంది. ఆమె తన భర్తను ఎంత వ్యతిరేకించినప్పటికీ బయటపడదు.

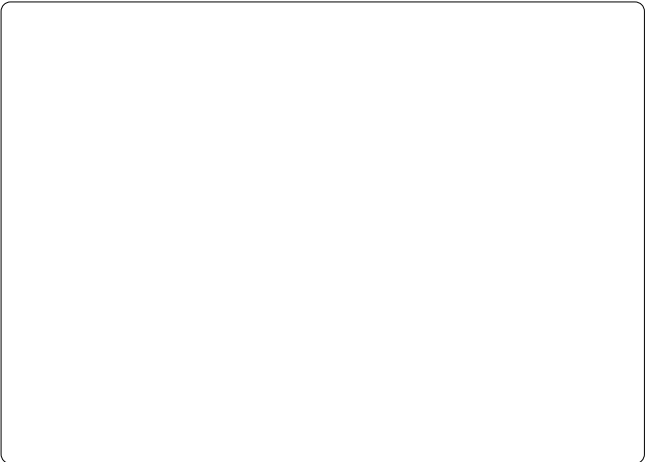
మరోవైపు ఆ ఊరి ఉపాధ్యాయుడు దేశస్వాతంత్ర్యం గురించి గ్రామస్థుల్ని చైతన్య పరచాలను కుంటాడు. కాని సుబేదారుకు వ్యతిరేకంగా ప్రజల్ని సమాయత్తం చేయడంలో విఫలం చెందుతాడు. ఇంకోవైపు ముఖియా తమ్ముడు ఆ ఊళ్ళో ఒక యువతిని ప్రేమిస్తాడు. కాని ఆమెను పెళ్ళాడటానికి అంతస్థులు, జాతి భేదాలు అడ్డం వస్తాయి. ఆ యువతి రాధ తండ్రి తీవ్ర మనస్థాపానికిగురై ఆమెను విపరీతంగా కొడతాడు. ఇన్ని పాఠలుగా సాగే 'మిర్చిమసాలా' కథలో నోనాబాయి, సుబేదారుల మధ్య చెలరేగిన ఘర్షణ ప్రధానాంశం. ఆకర్షణీయంగా ఉన్న నోనాబాయిని తన అధికార దర్పంతో సొంతం చేసుకోవాలనే సుబేదారు ప్రయత్నాల్ని ఆమె తన సహచర స్త్రీలతో కలిసి అబూమియా అండతో ఎదురు తిరగడమే చిత్రంలో మౌళిక అంశం. దాన్ని దర్శకుడు కేతన్ మెహతా గొప్ప ప్రతిభతో నడిపిస్తాడు. ఆ నడకలో దర్శకుడు కూర్చిన సన్నివేశాల్లో భావుకతకు తోడు సామాజిక నిబద్ధత కూడా కనిపిస్తుంది.

మిర్చి గోడవున్ లో తలదాచుకున్న నోనాబాయి ఇతర మహిళలు సమిష్టిగా కాలం గడిపిన తీరు విశిష్టంగా ఉంటుంది. పనిచేస్తూ, పాటలుపాడుతూ, ఒకరితో ఒకరు సరదాగా పోట్లాడుకుంటూ, గేలి చేసుకుంటూ గడిపిన వైనం వారి సమిష్టి తత్వాన్ని సూచిస్తుంది. చివరికి ప్రసవ వేదనకు గురైన ఓ స్త్రీకి సహకరించడం వారి సామూహికతకు సాధికారిక దర్శణంలా నిలుస్తుంది. వారంతా కలిసి పాడుకున్న పాటల్లో రస్మికే రియాలిటీనతో కూడిన జానపద బాణీలు వినిపిస్తాయి. మరోవైపు సుబేదార్ తన క్యాంపులో కూర్చుని గ్రామఫోన్ లోంచి రొమాంటిక్ గీతాలు వింటూ ఉంటాడు. అతడు ఆ రోజుల్లో కోకిలగా పేరుగాంచిన కజ్జనబాయి పాడిన పాటల్ని వింటూ ఉంటాడు. ఇలా దర్శకుడు గ్రామీణ మహిళలతో జానపదాల్ని, సుబేదార్ క్యాంపులో ఆధునిక ప్రేమ గీతాల్ని వినిపించి ఆ రెండు వర్గాల మధ్య తేడాని చెప్పకనే చెబుతాడు. పైగా సుబేదార్ తో ఒకసారి ఇలా అనిపిస్తాడు. 'అవాజ్ భి అబ్ సర్కార్ కి గులామ్ హై'

మొత్తం మీద 'మిర్చి మసాలా' అట్టడుగు వర్గానికి చెందిన ఒక స్త్రీకి, ఆమెను మోహించిన అధికారి సుబేదార్ కి నడుమ సంఘర్షణని అందులో ఆ స్త్రీ తమ సమిష్టి

బలంతో ఎదురు తిరిగి అధికారంపైనా, ఆధిపత్యంపైనా విజయం సాధించడాన్ని సూచిస్తుంది.

ఈ చిత్రంలో అందంగానూ, వయ్యారం పొలకబోస్తూనూ మరోపక్క తన వ్యక్తిత్వాన్ని కాపాడు కుంటూ ఎదురుతిరిగి నోనాబాయి పాత్రలో స్థితాపాటిల్ అద్వితీయ ప్రతిభ కనబడ్డారు. నసీరుద్దీన్ షా మీసాలు మెలేస్తూ సుబేదార్ పాత్రలో అధికారం పొలకబోస్తూ ఒకవైపు, సంగీతాన్ని ఇష్టపడే వాడిగా, మరోవైపు భిన్న భావాల్ని గొప్పగా ప్రదర్శించారు. వ్యక్తిగత నిబద్ధతగల గార్లు పాత్రలో ఓంపూరి సజీవ నటనని అందించారు. దీప్తిసావర్, సురేశ్ ఓబేరాయ్ తదితరులు ప్రధాన భూమికల్ని పోషించారు. కేతన్ మెహతాకిది మూడవ చిత్రం. అంతకు ముందు ఆయన 'భవానీ భద్రై' 'హోలీ' చిత్రాల్ని నిర్మించాడు. మిర్చిమసాలా జాతీయ స్థాయిలో మూడు అవార్డులు అందుకోవడంతో పాటు మానెస్కీ, హవాయి తదితర అంతర్జాతీయ ఫెస్టివల్స్లో పాల్గొని ప్రశంసలు అందుకుంది.

మిర్చిమసాలా (హిందీ)

సినిమాటోగ్రఫీ-జహంగీర్ చాదలి; సంగీతం-రజత్ డాలకియా; దర్శకత్వం-కేతన్ మెహతా; నటీనటులు-స్థితాపాటిల్, నసీరుద్దీన్ షా, ఓంపూరి మొ.

స్త్రీని విలాస వస్తువుగానూ, వినియోగ వస్తువుగానూ పరిగణించడం మన వ్యవస్థలో అనాదిగా వస్తున్నది. ఆ స్త్రీ అట్టడుగు వర్గానికి చెందినది అయినప్పుడు పరిస్థితి మరింత దయనీయంగా ఉంటుంది. బూర్జువా సమాజంలో అధికారంతో ఆధిపత్యం చెలాయిస్తే ఈ పురుషస్వామ్యం పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ధనం, వినోదాల ఎరచూపి స్త్రీని అణచి వేతకు గురిచేయడం ఆమె శీలాన్ని జీవితాన్ని అటవస్తువుగా ఉపయోగించుకోవడం మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. ముఖ్యంగా అట్టడుగు బడుగువర్గాల స్త్రీలను దేవునిపేర ఊరు పరం చేసి ఆచారాలు అనేకం మనదేశంలో నెలకొని ఉన్నాయి. నిజామాబాద్ జిల్లాలో నేటికీ కనిపించే ఊగిని వ్యవస్థ అలాంటి వాటిలో ఒకటి అలాగే దేవదాసీలను చేయడం. గడ్డెల్లో దాసీలను ఏర్పాటు చేసుకోవడం మన తెలంగాణా చరిత్రలో చూశాం.

అలాంటి ఆచారమొకటి కర్నాటకలో కూడా నెలకొని ఉంది. దాదాపుగా ఊగిని వ్యవస్థలాంటిదే ఆ స్థితి కూడా. కర్నాటకకూ, మహారాష్ట్రకూ నడుమ సరిహద్దు ప్రాంతాల్లో ఈ ఆచారం అమలులో ఉంది. ఆ వ్యవస్థ అసలు రూపాన్ని వివరిస్తూ కథనాత్మకంగా టి.ఎన్.రంగా 'గిద్' చిత్రం నిర్మించారు. 1984-85ల మధ్య నిర్మితమైన ఈ చిత్రానికి బెంగుళూరు కేంద్రంగా పనిచేస్తున్న జాయింట్ ఉమెన్స్ ప్రోగ్రామ్స్ సంస్థ నిర్వహించిన అధ్యయనం మూలాలంశంగా పనిచేసింది. ఆ సంస్థ సర్వేచేసి నిర్ధారించి చెప్పిన అంశాల్ని ప్రాతిపదికగా చేసుకొని గిద్ను వాస్తవాల్ని ఆవిష్కరించే డాక్యుమెంటరీ నిర్మాణ పద్ధతిలో సాధికారిక చిత్రంగా నిర్మించారు రంగా. ఎల్లప్పుడేవత పేర వయస్సులో ఉన్న యువతులను ఊరుమీద విడిచేయడం, భూస్వాములు, వ్యాపారులు, పూజారులు కుమ్మక్కై పడుచు పిల్లల్ని ఉపయోగించుకొని బాంబేలోని రెడ్లైట్ ఏరియాకు పంపించేయడం లాంటి అమానవికమైన యదార్థ సంఘటనల్ని ఆధారం చేసుకొని గిద్ చిత్ర కథ రూపొందింది. పేదరికం ఉన్న ఆ ప్రాంతంలో హరిజన కుటుంబాల్లో ఎల్లప్పుడూ దేవతకి పెద్ద మనుషులతో తమ కూతుళ్లని అర్పించేస్తారు. ఆ సమయానికి ఎల్లప్పుడూ గుడిలో గంటలు ఎడతెలిపి లేకుండా మోగుతుంటే ఊర్లోని ధనవంతుడైన వాడికి దేవుని పేర ఆ అమ్మాయిని సమర్పిస్తారు. అతని అవసరం తీరాక ఆమె ఇక ఊరువస్తువు అయిపోతుంది. ఏ యువత్తినా తల వెంట్రుకలు చిక్కుపడి అట్టలు కడితే ఆమెను ఎల్లప్పుడూ భావిస్తారు. ఇక ఇప్పుడా ఆచారం మరో దారిపట్టింది. దేవుని పేర వదిలేసిన ఆ యువతి అనంతర కాలంలో ఆ కుటుంబానికి ఆధారమవుతుంది. తన శీలాన్ని అమ్మకానికి పెట్టి కుటుంబాన్ని పోషిస్తుంది. దానికోసం బాంబే హైవేపైన వృత్తి నిర్వహించడం లేదా బొంబాయి రెడ్లైట్ కి వెళ్ళిపోవడమూ జరుగుతుంది. ఇలా వెలి తలలు వేసుకున్న ఆచారాన్ని ఆధారం చేసుకొని 'గిద్' కథనాత్మకంగా నిర్మితమైంది. పదేళ్ల చిక్కిని ఊరంతా ఎల్లప్పుడూ అర్పించడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఉంటే ఆ ఊళ్లో టీచరుగా పనిచేస్తున్న ఓ ప్రగతిశీల యువకుడు దీన్ని ప్రతిఘటిస్తూ ఉంటాడు.

కాని ఆయన యత్నాలన్నీ విఫలమైపోతున్న తరుణంలో అదే ఊర్లో ఉన్న వేళ్ళ హనుమి ఆచారపుకోరల్లోంచి లక్ష్మీని కాపాడేందుకు ముందుకు వస్తుంది. కాని లక్ష్మీ తల్లి ఆచారం ప్రకారం తన కూతుర్ని ఆఊరి భూస్వామికి సమర్పించుకోకుండా ఉంటే ఎల్లమ్మ దేవత కోపానికి గురికావాల్సి ఉంటుందేమోనని హడలి చస్తుంది. మరో వైపు హనుమి గతంలో ప్రేమించిన బాన్సు హనుమికి అండగా నిలుస్తాడు. ఆదర్శవంతుడైన స్కూలు టీచరు సాధించలేని పనిని హనుమి బాన్సు సాయంతో పూర్తి చేస్తుంది. ఊరిని ఎదిరించి లక్ష్మీని వెంట తీసుకొని ఆ ఇద్దరూ పారిపోతారు. కాని హైవే మీదికి వచ్చే సరికి బాంబే బస్సు సుదూరంగా వెళ్ళిపోతూ కనిపిస్తుంది. చిత్రం సమస్యకు స్పష్టమైన పరిష్కారాల్ని చూపదుకాని ఆ అమానవికమైన ఆచారానికి వ్యతిరేకంగా గళమెత్తిన హనుమి పాత్రలో చిత్రం ఆత్మను నింపాడు దర్శకుడు. హనుమి తన జీవితంలో వైఫల్యం చెంది రోగాలతో అలమటిస్తున్నప్పటికీ సనాతనమైన ఆచారాన్ని దురాగతాన్ని ఎదిరించి నిలిచి పోరాడుతుంది. హనుమి పాత్రలో స్వీతాపాటిల్ అద్భుతమైన నటనను ప్రదర్శించింది. వాస్తవికత ఉట్టిపడుతూ ఉండగా హనుమి పాత్ర గొప్ప స్థూర్తినిస్తుంది. అయితే గిద్ చిత్రం జోగిని వ్యవస్థపైన జాలిని కాని, కోపాన్నిగానీ రేకెత్తించదు. అది కేవలం ఆ వ్యవస్థను మన కళ్లముందు యదార్థ దృశ్యభంధంతో ఆవిష్కరిస్తుంది. ఎలాంటి ఎమోషనల్ నోట్స్ కూడా కలిగించదు. కాని ఒక దురన్యాయాన్ని, దురాచారాన్ని మన కళ్లముందు నిజాయితీగా ఉంచుతుంది చిత్రం. 80వ దశకం మొదటి పాదంలోనే నిర్మితమైనప్పటికీ, టి.ఎన్.రంగా అత్యంత నిబద్ధతతో చిత్ర నిర్మాణం చేసినప్పటికీ గిద్ అనేక మందిని ఆకర్షించడంలో విఫలమైంది. ప్రయోగాత్మకమైన ప్రగతిశీల చిత్రంగా మిగిలిపోయింది. స్వీతాపాటిల్ నటన చిత్రాన్ని సజీవంగా ఉంచుతుంది. వేశ్యావృత్తి పైన కర్కణక దేవదాస్ వ్యవస్థపైన నిర్మించిన సాధికారిక చిత్రంగా 'గిద్' మిగిలిపోయింది.

గిద్ (కన్నడ)

దర్శకుడు-టి.ఎన్.రంగా; నటీనటులు-స్వీతాపాటిల్, ఓంపూరి, ఎం.కె.రాయనా, అచ్చుత్పాతేదార్

అత్యంత ప్రతిభావంతమైన దృశ్య శ్రవణ మాధ్యమమైన 'సినిమా' తెరపైన స్త్రీని వినియోగ వస్తువుగానూ, వినోద సాధనంగానూ చిత్రించడం మొదట్టింపి వస్తున్నది. అనేక సామాజిక, ఆర్థిక కారణాల నేపథ్యంలో వ్యభిచార వృత్తిలోనూ, డాన్స్ లో గర్ల్ గానూ, కోరావాలీగానూ మాలిన స్త్రీల జీవిత ఇతివృత్తాలతో భారతీయ సినిమా రంగంలో అనేక సినిమాలు వచ్చాయి మూకీయుగం నుంచి కూడా ఆ ఒరవడి మనకు కనిపిస్తుంది. 'మొగల్ అ జరిం, పాకిజా, దేవదాస్' లాంటి సినిమాల్లో ఉదాత్తమయిన పాత్రల్ని సృష్టించారు. ప్యాసా లాంటి సినిమాల్లో వ్యభిచార స్త్రీ పాత్రని అత్యున్నత స్థానమిచ్చి నిర్మించారు. కాని స్త్రీ పాత్రని వ్యాంప్ గా, సెక్స్ డాన్సర్ లుగా లెక్కలేనన్ని సినిమాల్లో చొప్పించి వారిని వేరొక ప్రత్యేకమయిన జీవులుగా చిత్రించే ప్రయత్నమూ జరిగింది. అంతేకాదు క్లబ్ నృత్యాల చేయడం కోసం, అంగాంగ ప్రదర్శనలు చేయడం కోసం కొంత మంది డ్యాన్సర్లను కూడా మన సినిమా రంగం తయారు చేసింది. పాశ్చాత్య దేశాల్లోనూ, మహానగరాల్లోనూ, క్లబ్బుల్లో కనిపించే క్యాబరే నృత్య లీతుల్ని మలింత దిగజారుడు తనంతో మన సినిమాల్లో ప్రదర్శించడమూ జరిగింది. క్యాబరే డాన్సర్లు బార్ రూముల్లో సెక్సీగా నృత్యాల చేయడానికి, బాస్ లకు, డాన్ లకు విందు వినోదాల్ని అందించడానికి ఉపయోగపడే జీవులుగానే మన సినిమా రంగం చూపిస్తూ వచ్చింది. అంతే తప్ప నిజజీవితంలో క్యాబరే డాన్సర్ల జీవన లీతుల్ని జీవిత సమస్యల్ని, మనుషులుగా వారి మనోభావాల్ని పట్టించుకోవడానికి గాని, సినిమాల్లో ప్రదర్శించడానికి గాని అతిస్పృహ ప్రయత్నాలే జరిగాయి. క్యాబరే డాన్సర్ల వాస్తవ స్థితుల్ని మనోభావాల్ని, సమాజంలో వారికిచ్చే స్థానాన్ని అధ్యయనం చేసి క్యాబరే డాన్సర్ల 'జీవన చిత్రం'పైన సాధికారికమయిన సినిమాని మీరానాయర్ 1986లో నిర్మించారు.

'సలాంబాంబే' చిత్రంతో అంతర్జాతీయ ఖ్యాతిని అందుకున్న మీరానాయర్ నిజానికి తన 'ఇండియా క్యాబరే' తోనే అందరి దృష్టిని అకట్టుకుంది. ఆర్థిక కారణాలతో తమ శరీరాల్నే తమ జీవనాధారంగా చేసుకొని అత్యంత దయనీయంగా బతుకుతున్న ఆ స్త్రీ లోకాన్ని అతి దగ్గరగా చూపి సజీవ పాత్రల్లో మీరానాయర్ నిర్మించిన ఈ సినిమా 1986లో హైదరాబాద్ లో ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్ సందర్భంగా ఉమెన్స్ సినిమా కార్నెక్టమెంట్ ప్రారంభ చిత్రంగా ప్రదర్శించబడింది. సనాతనంగా పురుషాధిపత్యంతో కొనసాగుతున్న మన సమాజంలో క్యాబరే డాన్సర్లను వినోదం కోసం, సంతోషం కోసం ఎంతగా వినియోగించు కుంటారో తర్వాత వెలుతురు ప్రపంచంలో వారికి ఏ స్థానం ఇస్తారో కూడా ఇండియా క్యాబరేలో దర్శకురాలు చర్చకు పెడుతుంది. అర్థవంతమయిన విమర్శనాత్మక మయిన చర్చను లేవ దీనిన 'ఇండియా క్యాబరే' కేవలం 60 నిమిషాల నిడివిగల చిత్రం. దీని చిత్రీకరణ పద్ధతి విలక్షణంగా సాగింది. డాక్యుమెంటరీ మలియు ఫీచర్ ఫిల్మ్ నిర్మాణ పద్ధతుల్ని రెండింటినీ

సమస్యయందు చేసి 'డాక్యుమెంట్'గా ఈ సినీమూని రూపొందించారు మీరానాయర్.

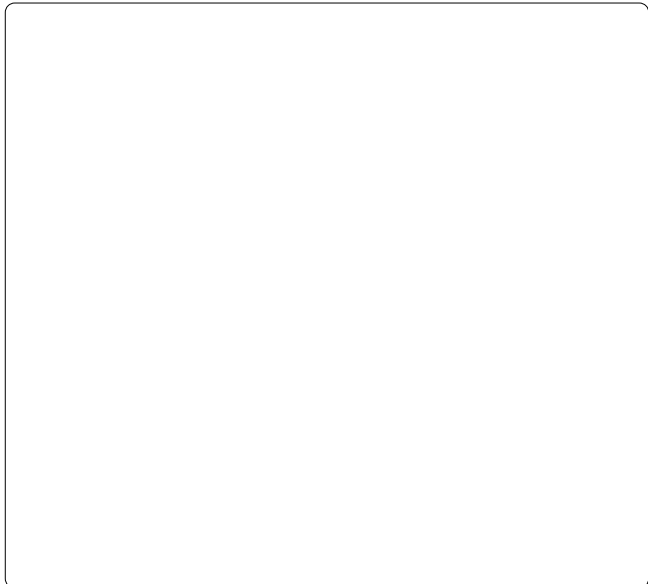
ఇండియా క్యాబరేలో కనిపించే స్త్రీ పాత్రలు సాధారణంగా భారతీయ సినీమాల్లో కనిపించే అమ్మ, చెల్లి, ప్రేయసి, భార్య లాంటి సాధారణ స్త్రీలు కాదు. వారు విలక్షణమయిన జీవులు, మనదేశంలో అంత ఎక్కువ సంఖ్యలో లేకున్నప్పటికీ ఆ క్యాబరే డాన్సర్ల జీవన చిత్రణలో మొత్తంగా మన సమాజంలో స్త్రీకి ఉన్న స్థానాన్ని గురించిన చర్చను లేవదీసింది దర్శకురాలు మీరానాయర్.

'ఇండియా క్యాబరే' స్త్రీలు బొంబాయిలోని మేఘరాజ్ అనే రాత్రి క్లబ్ లో నృత్యం చేసేవారు. ఆ క్లబ్ కు వచ్చే ఉన్నత, మధ్య తరగతి పురుష కస్టమర్లకు వినోదాన్ని అందించడమే వారి వృత్తి. వారు నిర్వహించేది వృత్తే అయినప్పటికీ రాత్రిపూట నృత్యంవేళ వారికిచ్చే విలువ, తెల్లారేసరికి వారిని సాంఘికంగా ఎంత హీనంతో చూస్తారో వారికి తెలుసు. ఆ స్థితిని వారు ఎట్లా స్వీకరిస్తారో, వారు వారి వృత్తిపట్ల, జీవితంపట్ల ఏ దృక్పథంతో ఉంటారో 'ఇండియా క్యాబరే'లో అతి సన్నిహితంగా చూపిస్తారు. ఇందులో క్యాబరే డాన్సర్ల సాధారణ నిజజీవితమూ, వారిని మేకప్ గదులు ఎంతలా మార్చునకు గురిచేస్తాయో, బకినీల్లోనూ, గౌన్లలోనూ వారు రాత్రి రాణులుగా ఎట్లా మారిపోతారో ఈ చిత్రంలో స్పష్టంగా చిత్రీకరించబడింది. సినీమా నిర్మాణ రీతి ప్రధానంగా ఇంటర్వ్యూల రూపంలో సాగినందువల్ల క్యాబరే డాన్సర్లు తమ గతాన్ని, తమ చరిత్రని, తాము డాన్సర్లుగా మారిన పరిస్థితుల్ని, వారి కుటుంబ సంబంధాల్ని, తమ కళల్ని, ఊహల్ని, భవిష్యత్ పట్ల వారి భయాల్ని వివరిస్తారు. మొత్తంగా ఫస్ట్ హ్యాండ్ సమాచారంలో సినీమా సాగుతుంది. క్లబ్ కు వచ్చే అనేక మంది కస్టమర్లలో విజయ్ ప్రతిరోజూ క్రమం తప్పకుండా వస్తాడు. అతను వ్యాపారవేత్త, సినీమా క్రమంగా ఆయనను ఫాలో అయి ఆయనతోపాటు ఆయన ఇంటికి వెళుతుంది. రంగం క్లబ్ నుంచి విజయ్ ఇంటికి మారుతుంది. కుటుంబ వ్యవస్థలో ఉన్నత స్థానం పొందినట్టుగా కనిపించే భార్య, తల్లి, కోడలు తదితర పాత్రల వాస్తవ స్థితిగతుల్ని క్రమంగా మనకు చూపిస్తుంది. కుటుంబం, విలువలు, అనుబంధాలు అన్న నేపథ్యంతో సమాజంలో స్త్రీలు కూడా ఎంత అణచివేతకు, నిరాదరణకు గురౌతున్నారో ఇండియా క్యాబరే చూపించే ప్రయత్నం చేస్తుంది. విజయ్ భార్య కుటుంబం లోనూ, భర్తవద్ద తనకున్న పరిమితుల్ని స్పష్టంగా ఎరిగి ప్రవర్తిస్తూ ఉంటుంది. అలా సామాజిక వాస్తవాల్ని సినీమా మనముందు పరుస్తుంది. ఇండియా క్యాబరేలో ప్రధాన పాత్రలయిన అమీనా, రేఖలు నేరుగా ప్రేక్షకులతో మాట్లాడుతున్నట్టుగా మాట్లాడతారు.

ఈ చిత్రంలో మీరానాయర్ స్పష్టమైన స్త్రీ దృక్పథంతో స్త్రీ సమస్యని ముఖ్యాభినేతగా చేసి సామాజిక దగుల్పాజీ లక్షణాల్ని ప్రతిభావంతంగా చిత్రీకరించారు.

"ఇండియా క్యాబరే" న్యూయార్క్ లో జరిగిన గ్లోబల్ విలేజ్ ఫిలిం ఫెస్టివల్ లో డాక్యుమెంటరీ అవార్డును, ఎథెన్స్ ఇంటర్నేషనల్ ఫిలింఫెస్టివల్ లో గోల్డెన్ ఎథెనా అవార్డును, అమెరికన్ ఫిలింఫెస్టివల్ లో బ్యూటీఫుల్ అవార్డును గెలుచుకుంది.

మీరానాయర్ ఆ తర్వాత నిర్మించిన సలాం బంబే, మిసిసిపి మనాలూ తదితర చిత్రాలకి 'ఇండియా క్యాబరే' ఓ ప్రిల్వ్యాడ్ గా ఉంటుంది. క్యాబరే జీవితాలపై నిర్మితమయిన సాధికారిక డాక్యుమెంట్ ఫిల్మ్ 'ఇండియా క్యాబరే'

మహానగరాల్లో భవంతుల నీడన విస్మృతంగా పరుచుకున్న మురికి వాడల్లో నివసించే జనజీవితాన్ని సూటిగా, స్పష్టంగా లికార్లు చేసిన చిత్రం 'చక్ర'. ఆ మురికి వాడల్లో నివసించే ప్రజల మధ్య సజీవంగా నిలిచిఉన్న సంబంధాల్ని కుహనా విలువలకు తావులేని వారి స్త్రీపురుష సంబంధాల్ని 'చక్ర' అత్యంత నిజాయితీగా విశదంచేసింది. ముఖ్యంగా 'చక్ర'లో స్వీతాపాటిల్ పాత్ర (అమ్మ) అన్ని మునుగుల్ని తగులబెట్టుంది. జీవితాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్టుగా జీవించడాన్ని ఆ పాత్ర అనుసరిస్తుంది. జీవితాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్టుగా భుక్తికోసం జీవనం కోసం తన ఒక్క అమ్మకోవడాన్ని ఆమె పాపంగా భావించదు. జీవితాన్ని ఎదురించి వాస్తవంగా జీవించడం ఆ పాత్రలో మనకు కనిపిస్తుంది. అంతేవాస్తవంగా చిత్రంలో స్వీత పాత్ర చుట్టూ అల్లుకుని ఉన్న అన్నిపాత్రలూ మురికి వాడల వ్రవంచాన్ని మన కళ్ళముందుంచుతాయి. 'చక్ర'ను కళాత్మకంగానూ, ఉన్నది ఉన్నట్టుగానూ చిత్రీకరించడంలో దివంగత దర్శకుడు రవీంద్ర ధర్మరాజ్ విజయం సాధించారు.

చక్ర చిత్రంలో ప్రధానంగా మురికివాడల జీవితాన్ని యదార్థ దృక్పథంతో చిత్రించడం ఒక స్థాయిలో ప్రధానాంశం అయినప్పటికీ మరో స్థాయిలో మానవ సంబంధాల్ని అక్కడి స్త్రీ జీవితాల్లోని పలు కోణాల్ని వివరించడం కూడా స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. అంతేకాకుండా చక్రలో మురికివాడల వాతావరణాన్ని ఆమూల్యంగా అత్యంత శ్రద్ధతో చిత్రించడం జరిగింది. అక్కడ నివసించే ప్రజల జీవితాలకు సంబంధించిన ఏ చిన్న వివరమూ వదిలిపెట్టకుండా చిత్రంలో పొందుపర్చారు. అక్కడ డబ్బు సంపాదించేందుకు సినిమా థియేటర్ల వద్ద బ్లాకులో టికెట్లమ్మడం, రైల్వే వాగన్లలోంచి సామాన్లు దొంగిలించడం ఎంత సులువుగా చేస్తారో అంతే సామాన్యంగా వ్యభిచారమూ జరుగుతుంది. భుక్తికోసం డబ్బు సంపాదించే క్రమంలో వ్యభిచారం అక్కడ సాధారణ విషయంగానే పరిగణిస్తారు. అనేక సార్లు వీధులు ఊడ్చే ముగ్గువల్ సిబ్బందికి చెత్తకుండీల్లో గుర్తు తెలీని పసిబడ్డలూ దొరుకుతూ ఉంటారు. అలా దొరికిన రోజున ఆమరుసటిరోజు దానిమీద చర్ల జరుగుతంది. ఆ తర్వాత అంతా మారాలే. అలాంటి వాతావరణంలో అమ్మ అని పిలువబడే ఓ అందమైన స్త్రీ తన కొడుకుతో జీవిస్తూ ఉంటుంది. ఆమె ఈ లోకంపైన ధిక్కారంతో బతుకుతుంది. ఎవరికీ దేనికీ బెదరకుండా తన జీవితాన్ని కొనసాగిస్తూ ఉంటుంది. పొట్లకూటికోసం ఆమె పలుపులితో సంబంధాలు ఏర్పరచుకుంటుంది. అయితే ఆమె గుడిసెలో పురుషుడితో ఉన్నప్పడూ ఆమె కొడుకు మౌనంగా బయట పడుకుంటాడు. కాని ఆమెమాత్రం తన కొడుకు ఎలాంటి చెడుకీ లోనుకాకుండా ఇజ్జత్తో బతకాలని ఆశిస్తుంది. అదే మురికివాడలో నివసించే అంజలి దినమంతా మామూలు జీవితం గడుపుతూ రాత్రిళ్లు రెడ్లెట్ ఏరియాకి వెళ్ళి తెల్లారేసరికి గుడిసె చేరుతుంది. తనకూ తన తండ్రికీ సరిపడ డబ్బును ఆమె సంపాదిస్తుంది. అలాంటి ఆమెకు పుట్టిన చిన్నారిని చెత్త కుండీలో వేసి తన వేదనను దుఃఖాన్ని దిగమింగు తుంది.

ఇలా చక్రలోని రెండు స్త్రీపాత్రలూ భిన్నమైన వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రదర్శిస్తాయి. అమ్మ సంఘాన్ని ధిక్కరించి జీవితాన్ని గడిపితే అంజలి అందుకు భిన్నంగా సంఘానికి భయపడుతూ తన జీవితాన్ని గడుపుతుంది. జీవితంలోని రెండు భిన్నమయిన వాస్తవాలు చక్రలో అత్యంత నిజాయితీగా చిత్రితమయ్యాయి. ఇదిలా ఉంటే మరోస్థాయిలో మురికివాడ ప్రజల ఆర్థిక స్థితిని ప్రవృత్తిని చక్రలో చర్చిస్తాడు రవీంద్ర ధర్మరాజ్. చిత్రంలో మరో ప్రధానపాత్ర లూకా (నసీరొద్దీన్షా) అతను తాగుడు, వ్యభిచారం, బ్లాకులో సినిమా టికెట్లమ్మడం నుంచి అనేక పనులు చేస్తూ ఉంటాడు. ఛాలెంజ్ అయిన పనులు నిర్వల్నిస్తూ జల్లాగా కనిపించే లూకా ఆ మురికివాడల పిల్లలకు ఆదర్శంగా కనిపిస్తాడు. అన్ని రకాల పనులు చేసే లూకాకి బెన్టా అనే పిల్లడు అతి సన్నిహితంగా మనులుతూ ఉంటాడు. బెన్టా అమ్మ కుమారుడు. బెన్టాని తనతో తిప్పుతూ తన ధోరణిలో తాను తెలుసుకున్న జీవిత సత్యాల్ని ప్రభోదిస్తూ ఉంటాడు. కాని అమ్మ తనకొడుకుకి ఇజ్జత్తో బతకాలని చెబుతుంది. ఓ రాత్రి లూకా అమ్మతో గడుపుతాడు. తన కొడుకు చెడుపనులు చేయడానికి అమ్మ అంగీకరించదు. లూకా వెళ్ళిపోతాడు. అమ్మ ఆ తర్వాత లారీ డ్రైవర్తో సంబంధం ఏర్పరచుకుంటుంది. ఆమె గర్లవతి అవుతుంది. లారీ డ్రైవర్తో జీవితాన్ని శాశ్వతంగా పంచుకుందామను కుంటుంది. ఇంతలో లూకా తిరిగి వచ్చి తాగడానికి మందు కోసం ఓటికెమిస్టని చంపుతాడు. పోలీసులు అమ్మ ఇంటి తలదాచుకున్న లూకాని అరెస్టుచేసి తీసుకెళ్తారు. రకరకాల చెడు పనులకు వేదిక కావడంతోపాటు అనవసరమైన అల్లర్లకు పాల్పడుతూ ఉన్నారనే సెపంతో ఆ మురికి వాడను బుల్డోజర్లతో కూలదోయించి సువిశాలమైన మైదానంగా మార్చివేస్తారు అధికారులు. 'చక్ర' మురికివాడల జీవితాల్ని అందులో ముఖ్యంగా అమ్మ, అంజలి లాంటి స్త్రీల వ్యధార్థమైన జీవితాల్ని యదార్థంగా చూపించింది.

చక్ర(హింద)

దర్శకత్వం-రవీంద్రధర్మరాజ్, నటీనటులు-స్వీతాపాటిల్, నసీరొద్దీన్షా, కులభూషన్ఖర్బందా.

వర్తమాన పితృస్వామ్య సమాజంలో స్త్రీలు రోజూ ఎదుర్కొంటున్న అనేక సమస్యల్లో లైంగికహింస చాలా ఉంటుంది. కుటుంబంలోనూ, సమాజంలోనూ మొత్తంగా రాజ్యం లోనూ మాటలద్వారా సంజ్ఞలద్వారా, చర్చల ద్వారా, స్త్రీని కట్టడి చేసేందుకు తమ ఆధీనంలో ఉంచుకునేందుకు అనేక ప్రయత్నాలు జరుగుతూ ఉంటాయి. అందులో లైంగిక అంశం ప్రధానమయిన విషయంగా ముందుకు వస్తుంది. ఊపిరి తీసుకోవడం నించి మొదలు ఊర్లో నివసించడం వరకు 'క్యారెక్టర్' అన్న ఒక్క మాటలో స్త్రీపై తన నియంత్రణను అమలు చేస్తుంది సమాజం. అంతేకాదు స్త్రీ సమానత్వం, స్వేచ్ఛ అనే మాటలు వినగానే అవి లైంగిక స్వేచ్ఛను మాత్రమే డిమాండ్ చేస్తున్నాయని భావిస్తుంది సమాజం. అంతే తప్ప స్త్రీ స్వేచ్ఛ ఎజెండాలో వారి ఆలోచన, అనుభవం, స్వందన, స్వేచ్ఛం లాంటివి ఉంటాయన్న భావనని ఈ సమాజం ప్రోత్సహించదు.

అంతేకాదు లైంగిక పరమైన అవసరాలు జీవనసాయనిక ఆవశ్యకతలుగా ఈ సమాజం గుర్తించదు. ఆ అవసరాల్ని కేవలం వ్యక్తిగతమయిన కోణంలోంచి పరిశీలించడమే జరుగుతున్నది. అందునా లైంగిక పరమయిన అవసరాల విషయంలో స్త్రీ పురుషు లిద్దరికీ అమితమయిన తేడాల్ని నిర్దేశిస్తుంది సమాజం. కట్టడిలేని స్వేచ్ఛాయుతమయిన స్థితిని పురుషుల కోసం అట్టిపెట్టిన ఈ లోకం స్త్రీ విషయానికి వచ్చినప్పుడు భిన్నమయిన గొంతుతో మాట్లాడుతుంది. విచిత్రంగా ప్రవర్తిస్తుంది.

కుటుంబాన్ని మన సమాజానికి ఒక యూనిట్ గా తీసుకున్నప్పుడు ఇతరత్రా అన్ని విషయాల్లోలాగే లైంగిక పరమయిన అవసరాల విషయంలో భార్యాభర్తలిద్దరూ సమ బాధ్యులే. కాని భర్త అందుబాటులో లేనప్పుడు, భర్త నుంచి పొందలేనప్పుడు ఒక స్త్రీ తన లైంగిక అవసరాన్ని తీర్చుకుంటే ఈ సంఘం ఆ భర్తను అనేక పేర్లతో పెట్టి హింసిస్తుంది. కాని అదే తరహాలో పురుషుడు పరాయి స్త్రీతో తన అవసరాలు తీర్చుకుంటే సంఘం అంత తీవ్రంగా ప్రతిస్పందించదు. అనేక సందర్భాల్లో తన మౌనంతో అంగీకార ముద్రను కూడా వేస్తుంది. ఈ స్థితి మన సమాజంలోని ఉన్నత, మధ్య, కింది తరగతికి చెందిన అన్ని స్థాయిల్లో కొద్దో, గొప్పో తేడాలతో విలసిల్లుతూనే ఉంది.

సరిగ్గా ఈ విషయాన్నే మౌళికాంశంగా తీసుకొని ప్రముఖ మహిళా దర్శకురాలు అరుణరాజె 'లిహాయి' చిత్రం నిర్మించారు. భర్తలు పనికోసం నెలలకొక్కో నగరాలకు వెళ్ళినప్పుడు ఊర్లలో ఉండే స్త్రీల శారీరక, మానసిక అవసరాల్ని వాటిని తీర్చుకోవడానికి వారికి ఏర్పడే వివాహేతర సంబంధాలు, ఆ సందర్భాలకి సమాజం ప్రతిస్పందించే తీరు ఈ చిత్రంలో నిజాయితీగా చర్చించబడింది. అదే నగరాల్లో భర్తలు వ్యభిచార గృహాలకు వెళ్ళిన విషయాల్ని ఈ సమాజం ఏ విధంగా స్వందించింది కూడా 'లిహాయి' చిత్రం

చర్చిస్తుంది. భారతీయ ప్రధాన స్రవంతి చిత్ర ప్రపంచంలో ఇలాంటి అంశాన్ని తీసుకుని చిత్రం నిర్మితమవడం 'లిహాయి'తోనే మొదలు. నిజానికి లిహాయి అటు ప్రధాన స్రవంతి తరహాకూ, ఇటు నవ్వచిత్ర తరహాకూ చెందని మధ్యేవాద చిత్రం. ఇందులో నాలుగు పాటలు, మేలాస్మృత్యమూ ఉన్నాయి. హేమామాలిని, నసీరుద్దీన్ షా, వినోద్ ఖన్నాల ప్రధాన భూమికలు పోషించిన ఈ చిత్రం గుజరాత్ రాష్ట్రానికి చెందిన సులూర్ గ్రామాన్ని బేస్ చేసుకుని నిర్మితమయింది.

అరుణరాజె గుజరాత్ రాజస్థాన్ రాష్ట్రాల్లో కొన్ని ఆడిఫిల్మ్ నిర్మిస్తుండగా జరిగిన ఒక యధార్థ సంఘటనను విన ఈ సినిమాను రూపొందించారు. 'లిహాయి' ఆర్ట్ అండ్ క్రాఫ్ట్ పరంగా గొప్ప చర్చనీయాంశ చిత్రం కాకపోయినప్పటికీ ఆ సినిమా డీల్ చేసిన సర్టిఫైడ్ చర్చనీయాంశమయింది. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే సులూర్ గ్రామంలో పురుషులంతా పనికోసం పట్టాలకు వెళ్తారు. వారి భార్యలు ఒంటరిగా ఆ గ్రామంలో నివసిస్తూ ఉంటారు. తోడులేక, సహచరులేక, కష్టసుఖాలు చెప్పకొనే తనవాడు లేక ఆ గ్రామీణ మహిళలు తీవ్రమయిన ఒంటరితనాన్ని అనుభవిస్తూ ఉంటారు. ముసలి వాళ్ళను చూసుకోవడం, పిల్లల్ని పోషించడమే వారి ప్రధాన వ్యాపకంగా ఉంటుంది.

దుబాయిలో కొంత కాలం పనిచేసి తిరిగి వచ్చిన వడ్రంగి నసీరుద్దీన్ షా ఊర్లో షోగ్లా తిరుగుతూ ఉంటాడు. ఊర్లో ఒంటరిగా ఉన్న ఆడవాళ్ళని ఆకర్షిస్తూ సంబంధాలు ఏర్పరుచుకుంటూ ఉంటాడు. కాని ఆ ఊర్లోనే నివసిస్తున్న హేమామాలిని షాని వ్యతిరేకిస్తుంది. లోంగేందుకు అంగీకరించదు. కాని అతని తీవ్ర ప్రయత్నాల తర్వాత ఆమె కూడా లొంగిపోతుంది. ఆ ప్రాంతంలో ఆడపిల్లల్ని కనడం శాపంగానూ, మగపిల్లల్ని కనడం వరంగానూ భావిస్తుంటారు. హేమామాలినికి అప్పటికే ముగ్గురు ఆడపిల్లలుంటారు. ఆమె భర్త వినోద్ ఖన్నా పట్టంలో ఉంటాడు. హేమాకి నాల్గవ సంతానం తప్పకుండా మగపిల్లవాడే పుడతాడని షోగ్లా అమ్మడు చెబుతాడు. ఇంతలో భర్త ఇంటికి తిరిగి వచ్చే సమయం రానే వస్తుంది. సరిగ్గా అప్పడే తాను గర్భవతినియినట్లు హేమా తెలుసుకుంటుంది. భర్త రాకమందే అబార్షన్ చేయించుకోమని మిత్రురాండ్లు చెబుతారు. కాని తన నాల్గవ సంతానం మగపిల్లవాడని ఒక ప్రక్క, మరోపక్క తనలో భాగంగా ఎదుగుతున్న పిండాన్ని తానుగా చంపలేనని భావించిన ఆమె అబార్షన్ కు అంగీకరించదు. భర్త ఇల్లు చేరతాడు. విషయం గ్రామపంచాయతీకి చేరుతుంది. ఆమెను వెలివేస్తామంటుంది పంచాయతీ. మహిళలంతా ఒకటయి ఆమెపై చర్యను వ్యతిరేకిస్తారు. భర్త వినోద్ ఖన్నా కూడా ముందుకు వచ్చి భార్యను స్వీకరిస్తాడు. మంచిని, చెడునూ రెంటినీ స్వీకరిస్తానని 'మర్డనగీ' అంటే అదేనని ప్రకటిస్తాడు. చిత్రం చివర్లో భర్త క్షమించడం, స్వీకరించడం లాంటి అంశాలతో 'లిహాయి' మళ్ళీ మామూలు చిత్రం స్థాయికి జారిపోతుంది.

మన సమాజంలో వివాదస్పదమయిన విషయాన్ని విజ్ఞతతో చర్చకు తెచ్చి ప్రతిభ కనబర్చిన అరుణరాజె చివర్లో మళ్ళీ సాధారణ సినిమా స్థాయిలో ముగించి వేసింది. అది

ఆమె వైఫల్యంగానే చెప్పకోవచ్చు. అయితే సబ్జెక్టు ఎంచుకున్న తీరులోనూ చివరిదాకా నడిపించిన తీరులో అరుణరాజు మంచి ప్రతిభనే కనబడ్డారు. ఎన్.ఎఫ్.డి.సి. ఆర్థిక సాయంతో నిర్మితమయిన ఈ చిత్రంలో గుజరాతీ గ్రామీణ వాతావరణం, ఆ ప్రాంత మనుషుల తీరు తెన్నూ బాగా డాక్యుమెంట్ అయ్యాయి.

లైంగిక విషయాల్లో ఈ సంఘం స్త్రీ, పురుషుల మధ్య చూపించే భిన్న విలువల్ని ప్రస్ఫుటం చేసిందనే చెప్పకోవచ్చు.

రిహాయీ (హిందీ)

సంగీతం-షారంగ్ దేవ్; నిర్మాణం-ఎన్.ఎఫ్.డి.సి.; దర్శకత్వం-అరుణరాజు;
నటీనటులు-హేమామాలిని, ససీరుద్దీన్ షా, వినోద్ ఖన్నా, సినాగుప్తా,
ఇలా అరుణ్, రీమాలాగూ, అచ్యుత్ పాత్ దార్ మొ...

వేశ్యల జీవితాల్ని ఇతివృత్తాలుగా చేసుకొని భారతీయ సినిమా రంగంలో అనేక చిత్రాలు నిర్మించబడ్డాయి. కొన్నింటిలో అయ్యో పాపం అన్న సానుభూతితోనూ, మరొకొన్నింటిలో మానవతా దృక్పథంతోనూ, మరొకొన్నింటిలో వేశ్యల్ని ఉన్నతీకరించే దృష్టితోనూ చిత్రీకరించారు. కాని వేశ్యల జీవన ఇతివృత్తాల్ని నిజాయితీగా ఉన్నది ఉన్నట్లుగానూ, వాస్తవ దృక్పథంతోనూ నిర్మించిన చిత్రాలు కొన్ని మాత్రమే వచ్చాయి.. వేశ్యల వ్యక్తిత్వాల్ని ఇరుసుగా చేసుకొని వారి జీవితాల్ని ఆవిష్కరిస్తూ నిర్మించిన అతి కొద్ది సినిమాల్లో 'మండి' ప్రముఖమయింది.

భారతీయ చలనచిత్ర చరిత్రను పరిశీలిస్తే 1924లో దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే కెన్యా విక్రమ్, 1925లో 'దేవదాస్' తదితర చిత్రాల్ని నిర్మించాడు. ఆ తర్వాతి కాలంలో మిడ్నైట్ గర్ల్ (1929), సాసైటీ బట్టర్ ఫ్లై (1926), వాంప్ (1926), గుట్టూర్ గులాబ్ (1927) లాంటి చిత్రాలు నిర్మితమయ్యాయి. ఇవన్నీ మూకీ చిత్రాలే. వీటిల్లో ప్రధానంగా వేశ్యల జీవితాల్లోని ఉపరితల అంశాలే ప్రధానంగా నిలిచాయి.

ఆ తర్వాతి కాలంలో దేవదాస్, ప్యాసా, మొగల్ ఎ ఆజమ్, పాకీజా మొదలైన సినిమాల్లో వేశ్యల పాత్రల్ని ఉన్నతీకరిస్తూ చూపించారు. ఆ తర్వాత బి.ఆర్.ఇషారా నిర్మించిన 'చేతనా', టి.ఎన్.రంగా నిర్మించిన 'గిద్' లాంటి చిత్రాలు వేశ్యల ఇతివృత్తాలపై వచ్చాయి. ఇలా ఇంకా అనేక చిత్రాలు నిర్మితమయినప్పటికీ వేశ్యలు, వేశ్యావృత్తి, వేశ్యా వ్యవస్థల్ని సాధి కారికంగా అధ్యయనం చేసే వారి జీవితాల్లోని చీకటి వెలుగుల్ని సజీవంగా చూపించిన చిత్రం 'మండి'. ఇందులో వేశ్యా జీవితాల్లో ఉండే సుఖాలు, దుఃఖాలూ, వెలుగులు, చీకట్లే కాకుండా వారు ఉత్సాహంగా వేసే చిందులు, వారివిందులు, వినోదాలూ వారివారి మురిపాలూ అన్ని కనిపిస్తాయి. అన్ని కోణాల్నించి వారి జీవితాలు ఆవిష్కృతమవుతాయి.

ఈ చిత్రంలో ముఖ్యంగా ఒక వేశ్యావాటిక వారు నివసిస్తూ ఉన్న స్థలాన్ని ఆక్రమించడానికి భూ ఆక్రమణ దారులువేసే పన్నాగాలూ వారికీ ఆ ప్రాంతం నుంచి కదిలిపోయిన వేశ్యలకూ మధ్య జరిగిన సంఘర్షణ మూల కథాంశం మాత్రమే. కాని చిత్రం యావత్తూ వేశ్యల జీవిత చిత్రణే ప్రధాన ఇతివృత్తంగా ఉంటుంది.

మండిలో ప్రధాన పాత్ర రుక్మిణిబాయి ఆమె ఆధ్వర్యంలో ఆ వేశ్యాగృహం నడుస్తూ ఉంటుంది. వారు అప్పటిదాకా ఉంటున్న స్థలాన్ని ఖాళీ చేయాల్సి రావడంతో వారంతా ఊరు బయట క్యాంపును ఏర్పాటు చేసుకొని ఉంటారు. కొంతకాలానికే మొత్తం ఊరు ఆ క్యాంపు వైపు తరలి వస్తుంది. రుక్మిణిబాయి పాత్రను పోషించిన పబనా ఆజ్ఞీ ఈ చిత్రం కోసం అధిక శ్రమను తీసుకున్నారు. షూటింగుకు ముందు హైదరాబాద్ లోని ఓ కోరాను పరిశీలించి అక్కడి వేశ్యలమేనరిజంలను తీరుతెన్నుల్ని అధ్యయనం చేశారామె. అంతేకాదు

పాడమగూ ఊడడానికీ ఓ 20 పొద్దు బరువును కూడా పెంచుకున్నారు. ఇక ఉర్రూ కలిసిన పైదరాబాబీ హిందీని మాట్లాడడంలో ఆమె గొప్ప ప్రతిభను కనబర్చారు.

వేశ్యాగృహాన్ని నడిపించడంలో రుక్మిణీ బాయి ఏకకాలంలో వగలునూ, ప్రేమనూ, క్రూరత్వాన్ని, మిత్రత్వాన్ని ఆధిపత్యాన్ని ప్రదర్శిస్తుంది. తన వాళ్ళని రక్షించుకునేందుకు తన స్థానాన్ని రక్షించుకునేందుకు ఆమె ఎప్పటికప్పుడు కొత్త పోకడలు పోతుంది. మధ్య తరగతి జనాల్లో ఉండే కుహనా విలువల్ని ఆమె తీవ్రంగా వ్యతిరేకిస్తుంది. ఆమె తమ కస్టమర్ల తోనూ, అమ్మాయిలతోనూ వ్యవహరించే తీరును దర్శకుడు అద్భుతంగా చిత్రీకరించారు. ఆ క్రమంలో శ్యాంబెనగల్ వేశ్యావృత్తిని సెంటిమెంటలైజ్ చేయడంగానీ, ఐడియలైజ్ చేయడం కాని చేయడు. అది ఆయన అవగాహనా స్థాయికి దాఖలా.

'మండి' చిత్రంలో మరో ముఖ్యమైన అంశం అందులో కూర్చబడిన మూడు పురుష పాత్రలు. ఒకడు ప్రేమాస్పదుడయిన హవల్దార్. అతడు వేశ్యాగృహంలోని వారికి రక్షణ కల్పిస్తున్నాననే నెపంతో రోజుకో స్త్రీతో గడుపుతుంటాడు. ఇక మరో పురుష పాత్ర తాగుబోత యిన యువకుడు. అతడు ఎల్లప్పుడూ మేడమ్ గది ముందు తచ్చాడుతూ ఉంటాడు. అతనిదో భగ్నమయిన ప్రేమ వ్యూహం. మండిలో కనిపించే మూడవ ప్రధానమయిన పురుష పాత్ర ఫోటో గ్రాఫర్. అతడు లోపలికి బయటకూ తిరుగుతూ ఫోటోలు తీస్తుంటాడు. ఆ ఫోటోలే అతని జీవనాధారం. ఇక వేశ్యాగృహంలోని స్త్రీలంతా తమకో ఇల్లుండాలని, భర్త ఉండాలని, భద్రమైన జీవితం ఉండాలని ఆశపడుతూ ఉంటారు. మేడమ్ రుక్మిణీబాయికి ఓ కూతురుంటుంది. ఆమె స్నితాపాటిల్. వీలద్దలదే ఆ వేశ్యాగృహంపై ఆధిపత్యం. ఆ ఆధిపత్యంపై ఎవ్వడూ సంఘర్షణ చెలరేగుతూ ఉంటుంది. రుక్మిణీ బాయి తర్వాత రెండవ స్థానంలో నోనీ రజ్జన్ గొప్పనటనని ప్రదర్శించింది. ఈ పాత్రలన్నింటి మధ్యాసాగే సంవాదాలూ, సరసాలూ అన్నింటిమధ్యా వేశ్యా గృహాల్లోనూ వాటి చుట్టూరా పేరుకుని ఉండే అనేక సమాజిక అంశాల్ని దర్శకుడు అన్యవదేశంగా చూపిస్తూ పోతాడు.

'మండి'లో వేశ్యావృత్తి చుట్టూరా నడిచే ఆర్థిక వ్యవహారాలూ, మనుషుల అసంగత పద్ధతులూ కూడా కనిపిస్తాయి. సెక్సు కోసం అమ్మాయిల్ని ఎంపిక చేసుకోవడం బేరాలు ఆడడం, డబ్బు చేతులు మారడం, ఒప్పందాలు కుదుర్చుకోవడం అన్నీ మనకు చిత్రం నడుస్తున్న క్రమంలో కనిపిస్తూనే ఉంటాయి. అంతేకాదు వేశ్యాగృహం చుట్టూరా వెలిసే ఇతర వ్యాపారాలూ వాటి తీరుతెన్నులూ కూడా 'మండి'లో చర్చకువస్తాయి. ఈ క్రమంలో ఆర్థిక పరమయిన అంశాల్ని దర్శకుడు తడుముతాడు. మొత్తం మీద చిత్రంలో 'కథ' కంటే కథనమూ, పాత్రల చిత్రీకరణ ప్రధానాంశంగా ఉంటుంది. వేశ్యల జీవనరీతులు, వారి దిన చర్చలో ఇమిడి ఉండే అనేక శారీరక, మానసిక, సామాజిక, ఆర్థిక లావాదేవీలు చిత్రంలో చర్చకువస్తాయి. అంతేకాదు వేశ్యాగృహాల చుట్టూ అల్లుకొని ఉండే రాజకీయాలూ ముందు కొస్తాయి.

'మండి'లో ప్రధాన పాత్రలు పోషించిన షబనా ఆజ్మీ, స్నితాపాటిల్, నసీరుద్దీన్షా,

ఓంపూలల నటన గొప్ప సమన్వయంతో సాగుతుంది. అయినప్పటికీ షబనా ఆజ్మీ ప్రధాన పాత్రలో ఉండి మిగతా పాత్రల్ని తనవెంట రాబో చేయిస్తుంది. ఈ రోజుల్లో ప్రముఖులయిన మరెంతో మంది 'మండి' చిత్రంతో వెలుగు చూసినవారే. వారిలో నీనాగుప్త, అనితాకస్పర్, నోనీరజ్జాన్, పంకజ్ కపూర్, సతిష్ కౌషిక్ ల ముఖ్యులు. వేశ్యావృత్తిని వేశ్యల మనస్తత్వాల్ని వాస్తవ దృక్పథంతో ఆవిష్కరింపజేసిన 'మండి' ఒక మంచి సినిమా.

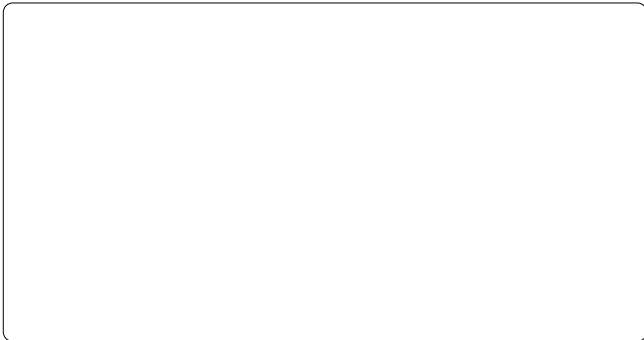
మండి (హిందీ)

దర్శకత్వం-శ్యాంబెనగల్; నటీనటులు-షబనా ఆజ్మీ, స్నితాపాటిల్, నసీరుద్దీన్షా, ఓంపూల మొ...

బెంగాల్ నుంచి ఎదిగివచ్చిన మొదటి తరం గొప్ప దర్శకుల్లో తపన్ సిన్హా ఒకరు. దర్శకుడిగా 1953లో మొదలైన ఆయన కేరీర్ ఇప్పటికీ చలన చిత్రాలు నిర్మిస్తూ ముందుకు సాగుతూవుంది. 'సఫీద్ హతీ' (1978) లాంటి బాలల చిత్రాలతోపాటు అనేక వైవిధ్యమైన కథాంశాలతో తపన్ దా చిత్రాలు తీశారు. ఒక స్త్రీ, ఒక పురుషుడు ఇలా రెండు పాత్రల్ని ప్రధాన పాత్రలుగా చేసుకొని వారి మధ్య అనుబంధాన్ని దర్శితనాన్ని ఆర్జిని చూపిస్తూనే చిత్రం చివరికి వచ్చే సరికి జాతీయ సమగ్రతని బోధించిన ఆయన చిత్రం 'ఆర్థిక అవుర్ జిరత్' చాలా సీదాసాదాగా సాగుతుంది. అడవిలో వర్షంలో సాగుతూ కొంత ఉష్ణంగాని కలిగిస్తూ మొదట్లో చివరిదాకా ఒకే టోన్ లో సాగుతుంది.

చేతిలో ఓనంచితో ఓయవతి పట్టానికి పోయే బస్ కోసం వల్లెరోడ్డుమీద ఎదురుచూస్తూ ఉంటుంది. ఆమెతోపాటు మరికొంత మంది కూడా అదే బస్ కోసం చూస్తూ ఉంటారు. కొంత సేపటికి బస్ వస్తుంది. కాని ఆ బస్ టాప్ పైన కూడా జనంతో కిక్కిరిసిపోయి ఉంటుంది. బస్ వెళ్ళిపోయిన తర్వాత మిగిలిన మగవాళ్ళు భాగం లేదనుకొని గుంపుగా అడ్డదారిని పడి నడిచి వెళ్ళేందుకు బయలుదేరారు. బిగ్గరగా మాట్లాడుకుంటూ వెళ్ళిపోతారు. అప్పటి దాకా కూర్చుని ఉన్న ఆ యువతి లేచి నిలబడి తాను కూడా వారి వెనకాలే మెల్లగా నడిచి వెళ్ళేందుకు బయలుదేరుతుంది. వారితోపాటి బస్ అనే శికార బయలుదేరతాడు. చేతిలో సంచిన ఊపుకుంటూ ఉత్సాహంగా నడుస్తూ ఉంటాడు బస్. ముందు వెళ్తున్న మగవారి గుంపుచకచకా నడుస్తూ దూరమైపోతారు. బస్ వెనక్కి చూస్తాడు. వెనకాల ఆ యువతి మెల్లగా వస్తూ ఉంటుంది. బస్ ముందువాళ్ళను కేకేస్తాడు. వారికి వినపడదు. బస్ మెల్లగా నడిచి ఆమెతో కలిసి వెళ్తామని నడక వేగం తగ్గించి నవ్వుడల్లా ఆమె మరింత స్లో అయిపోతుంది. ఇంతలో వర్షం మొదలవుతుంది. ఆమె అంతకు ముందు కంటే మరింత మెల్లగా నడక సాగిస్తుంది. తరచుగా కూచుంటూ, శ్వాస తీసుకుంటూ నెమ్మదిగా నడుస్తూ ఉంటుంది. ఒకచోట ఆమె లేవలేనట్టుగా పడిపోతుంది. బస్ వెనక్కి వచ్చి ఆమెను సమీపిస్తాడు. అతను దర్శకరికావడంతో ఆమె బెంబేలెత్తుతుంది. బస్ దర్శకరికి వచ్చింతర్వాత తెలుస్తుంది. ఆమె గర్భవతి అని. ఆమె వకీల్ గంజ్ లోని ఆస్పత్రికి బయలుదేరిందని బస్ తెలుసుకుంటాడు. ఆమెకు సాయం చేయాలనుకుంటాడు. ఇంతకీ ఆమె ఒంటరిగా ఎందుకు బయలుదేరిందని అడుగుతాడు. డబ్బులులేక అప్పచేసి తన భర్త తనను పంపించాడని ఆ అప్పను తీర్చడానికి వడ్డీ వ్యాపారి వద్ద తన భర్త పనిచేస్తున్నాడని ఆమె చెబుతుంది. మెల్లగా ఇద్దరూ నడక సాగిస్తారు. ఆమె తన గత స్మృతుల్లోకి వెళ్తుంది. మొదటిసారి గర్భం పోవడం, ఇప్పుడూ అదే జరుగుతుందేమోనన్న భయంతో ఆమె ఆందోళన చెందుతూ ఉంటుంది. ఆమెను ఉత్తేజపరుస్తూ చేస్తూ బస్ ఏదో ఒకటి మాట్లాడుతూ నడుస్తాడు. ఆమె కూలబడి

పోవడంతో బస్ ఆమెను తన చేతులపైకి తీసుకొని నడవడం ఆరంభిస్తాడు. ఆమె బరువును ఎక్కువనవు భరించలేని బస్ బొంగుల్ని విరిచి తాడుతో స్టేచరీలాగా కట్టి ఆమెను అందులో పడుకోబెట్టి లాగుకుంటూ వెళ్తాడు. ఆమెను స్వహాలో ఉంచడానికి ఏదో ఒకటి మాట్లాడుతూ ఉంటాడు బస్. కొంతసేపటికీ ఆమె స్వహా కోల్పోతూ ఉండడంచూసి బస్ సహాయం కోసం చుట్టుపక్కల అరుస్తాడు. నిరుత్తరుడై ఉన్న స్థితిలో ఫారెస్టు గార్డు కనిపించి ఆమె స్టేచరీను మోయడానికి సాయపడతాడు. చిన్న నది వద్దకు చేరింతర్వాత గార్డ్ ఇకముందుకు తాను రాలేనని చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు. వర్షంతో పెద్దదైన వాగును ఎలాగైనా దాటేందుకు బస్ నిర్ణయించుకుంటాడు. ఆమెను మెలకువగా ఉండి సహకరించమని కోరుతూ ఆమెను తీసుకొని అతి కష్టంపై నదిని దాటుతాడు. నది దాటేంతర్వాత ఓ బండిలో ఎక్కించుకొని జిల్లా కేంద్రంలోని ఆస్పత్రికి తీసుకెళ్తాడు. అక్కడ బెడ్లు ఖాళీ లేవు తీసుకోలేమని అంటే పెద్దగొడవ చేయడంతో డాక్టర్ వచ్చి అడ్మిట్ చేసుకుంటాడు. బస్ తన పనిమీద తాను వెళ్ళి పోతాడు. భూస్వామి వద్ద పని లేకపోవడంతో తిరిగి ఆస్పత్రికి వస్తాడు. ఆ యువతికి ప్రసవం అయి మగబిడ్డ వుడతాడు. నీపేరు చెప్పి లిజిస్ట్రేలో రాయాలని బస్ ని అడుగుతాడు డాక్టర్, ఆమె తనకేమీ కాదని రోడ్డుపై కలిసామని చెప్పి ఆమె వద్దకు వెళ్తాడు బస్. పిల్లాడిని చూసి ఆమె భర్తపేరు అడుగుతాడు. అన్యర్ అని చెబుతుందామె. ఇంతదాకా తాను సాయం చేసినది ఓ ముస్లిం అమ్మాయికా అని బస్ ఆశ్చర్యపోతాడు. తాను పక్కా హిందు. అంతలోనే తేరుకొని ఆమెవైపు నవ్వుతూ చూస్తాడు. నేను వెళ్ళి మీ ఆయనకీ సంగతి చెబుతానని అంటూ బస్ బయలు దేరతాడు. ఆమె అతనివైపు చేతులు జోడించి నీకోసం ఆ దేవున్ని ప్రార్థిస్తాను అంటుంది. చిత్రంలో అడవి, వర్షం నేపథ్యంలో అపరిచితులైన ఓ స్త్రీ ఓ పురుషుడు వారి స్టందనలు, కేవలం మనుషులుగా మనుషున్న మనుషులుగా వారి అనుబంధం చిత్రంలో గొప్పగా చిత్రించబడింది.

ఆర్థిక అవుర్ జిరత్ (హిందీ)

స్త్రీన్స్ట్, దర్శకత్వం-తపన్ సిన్హా; నటీనటులు : అమోల్ పాలేకర్, మహువారామ్ చౌదరి మొ.

స్త్రీలను సతీ అనసూయలుగానూ, సతీ సావిత్రిలుగానూ, మహా పతివ్రతలుగానూ చిత్రిస్తూ మనభారతీయ సినిమాల్లో అనేక చలన చిత్రాలు వచ్చాయి. కాని సతీ సహగమనాన్ని కథాంశంగా తీసుకుని దాన్ని సమర్థిస్తూనో, లేదా వ్యతిరేకిస్తూనో వచ్చిన చిత్రాలు స్వల్పం. సతీ సహగమనాన్ని మూఢాచారంగా ఖండిస్తూ సాహిత్య రంగంలో అనేకరచనలు వచ్చాయి. ఓ పెద్ద సామాజికోద్యమమే వచ్చింది. అయితే సతీ సహగమనాన్ని కథాంశంగా తీసుకుని నిర్మితమైన అతికొద్ది చిత్రాల్లో 'అంతర్జాతీయ యాత్ర' ఎన్నదగింది. కమల్ కుమార్ మజుందార్ రాసిన నవల ఆధారంగా గౌతంఘోష్ నిర్మించిన 'అంతర్జాతీయ యాత్ర' విషయ పరంగానూ చిత్రనిర్మాణ పరంగానూ దర్శకుడి ప్రతిభకు ఆనవాలుగా నిలిచింది. గౌతంఘోష్ మన తెలుగు ప్రేక్షకులకు చిరపరిచితమయిన పేరు. 'మా భూమి' చిత్రం ద్వారా మన తెలుగు చిత్రసీమకి నవ్వు చిత్ర దృక్పథాన్ని ఒరవడిని చవి చూపించిన ప్రతిభావంతుడాయన. తెలంగాణాలో పెల్లుబికిన నిజాం వ్యతిరేక పోరాటాన్ని నడిపిన అనేక జనవాహిని చరిత్రను 'మా భూమి' నిజాయితీగా చిత్రించింది. 'మా భూమి' తర్వాత గౌతంఘోష్ 'ధకల్, పార్' లాంటి చిత్రాల్ని నిర్మించాడు. 1987లో ఆయన 'అంతర్జాతీయ యాత్ర'కు దర్శకత్వం వహించాడు. 1960లో శుద్ధ బెంగాలీ భాషలో విరచితమైన నవలను మూలకథగా తీసుకొని స్వల్పమైన మార్పులతో చిత్ర నిర్మాణం చేపట్టాడు గౌతం. నవలలోని మౌళికాంశం చెడకుండా అతి సున్నితత్వంతో కళాత్మకతతో ఈ చిత్రాన్ని నిర్మించాడు.

నిజానికి 'సతీ సహగమనం' స్త్రీలకు వ్యతిరేకమైన విషయం. ఆ విషయాన్ని కథాంశంగా ఎన్నుకొని దాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ స్త్రీల పక్షాన నిలబడి చిత్రాన్ని పాజిటివ్ నోట్తో ముగిస్తాడు. సరిగ్గా 'అంతర్జాతీయ యాత్ర' చిత్రం నిర్మాణంలో ఉండగానే రూప్ కన్నర్ సతీ సహగమనం సంఘటన జరిగింది. దేశవ్యాప్తంగా దానికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమ స్థాయిలో నిరసనలు పెల్లుబికిాయి. ఆ సందర్భంలోనే అంతర్జాతీయ యాత్ర చిత్రం నిర్మితమవుతూ ఉండడంతో గొప్ప ఉత్సాహంతో రేకెత్తింది. ప్రగతిశీలి అయిన గౌతం ఎలాంటి గందర గోళానికి గురవకుండా ముందుకు సాగిపోయాడు.

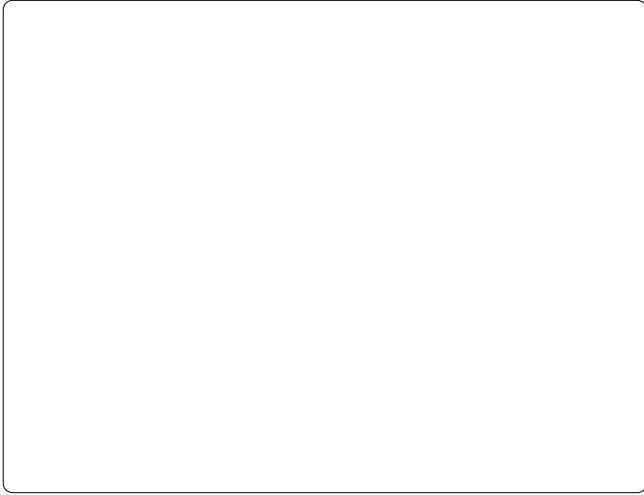
'అంతర్జాతీయ యాత్ర' చిత్రకథ 1830 ప్రాంతం నాటిది. గంగానదీ తీరాన డెల్టా ప్రాంతంలో చిత్ర కథ యావత్తూ జరుగుతుంది. గంగానదికి దాని పక్కనే ఉన్న చిన్న గ్రామానికి నడుమ కథాకథనం కొనసాగుతుంది. ఆ ఒడ్డుపక్కనే స్వశాసనముంటుంది. దాని కాపరి చండల్ బైజా అక్కడనే నివసిస్తూ ఉంటాడు. ఓ పక్క ప్రవహించే నది జీవితానికి సంకేతంగా ఉంటే మరోవైపు స్వశాసన చావుకు ప్రతీకగా ఉంటుంది. ఇందులో ప్రధాన పాత్రధారి చావుకు సిద్ధంగా ఉన్న ముసలి బ్రాహ్మణుడు సీతారాం. చావుబతుకుల మధ్య కొడిగట్టునున్న దీవంలా రెపరెపలాడుతున్న సీతారాంని గంగానది ఒడ్డుకు తెస్తారు. స్థానికంగా

ఉన్న ఓ జ్యోతిషుడు సీతారాం మరో మూడు రోజుల్లో చనిపోతాడని అయితే అతనితో సహగమనం చేసే భార్య ఉంటే పున్నాడు నరకాల్నించి తప్పించుకుని ఉన్నత లోకాలకు వెళతాడని చెబుతాడు. కాని చట్టబద్ధంగా సహగమనం అప్పటికే నేరం. అయినా ఆ ఊరి పెద్దలంతా కలిసి చావుకి సిద్ధంగా ఉన్న సీతారాంకి పెళ్ళి చేయాలని నిర్ణయిస్తారు. ఆ ఊర్లోనే అత్యంత పేదరికాన్ని అనుభవిస్తున్న క్రిష్ణప్రాన్ (బసంత చౌధరి) తన కూతురు యశోబతిని సీతారాంకిచ్చడానికి అంగీకరిస్తాడు. అమెకు కర్మ సిద్ధాంతాన్ని తన పేదరికాన్ని చూపి సతీకి అంగీకరించ చేస్తాడు. నది ఒడ్డునే సీతారం. యశోబతిని పెళ్ళి ఏర్పాట్లు జరిగిపోతాయి. ఊరంతా ఈ పెళ్ళిని అంగీకరించినా కాటికాపరి బైజా వ్యతిరేకిస్తాడు. కాని నిమ్మ జాతికి చెందిన అతన్ని ఎవరూ లక్ష్యపెట్టరు. పెళ్ళి జరిపించి తర్వాత ఆ ఇద్దరినీ అక్కడే వదిలేసి అంతా వెళ్ళిపోతారు. పెళ్ళి అవగానే ఉరకలేసిన సీతారం భార్యతో సోభనానికి సిద్ధపడతాడు. కాని ముసలి శరీరం సహకరించక విఫలం చెందుతాడు. తనవైపుల్లాన్ని కప్పిపుచ్చి ఆ స్థితిలో కూడా సీతారం యశోబతిపై విరుచుకు పడతాడు. ఆ అమ్మాయి అప్పటికే కర్మ సిద్ధాంతాన్ని విశ్వసించి సతివల్ల ఒనగూడనున్న మంచినీ తలపోస్తూ అన్నీ సహిస్తుంది. అయితే ఇదంతా గమనిస్తున్న బైజా ముసలివాన్ని వదిలేసి పామ్మని యశోబతికి బోధిస్తాడు. పలు విధాలుగా కోపంతోనూ, దుఃఖంతోనూ యశోబతికి చెప్పిచూస్తాడు. సతి గురించి అధికారులకు చెప్పేందుకు కూడా విఫలయత్నం చేస్తాడు. ఎంతగా చెప్పినా యశోబతి అంగీకరించకపోవడంతో సీతారాంను గంగలోకి తోసేందుకు కూడా బైజా ప్రయత్నిస్తాడు. దాంతో యశోబతి కోపంగా కర్మతో బైజాను బాదుతుంది. నది ఒడ్డున బురదలో గాయపడ్డ బైజా విలవిల లాడతాడు. కొంత సేపటికి యశోబతి జైజా చెంత చేరి గాయాల్ని తడిమి బాధగా ఉందా అంటుంది. ఆమె స్వర్గ బైజాలోనూ, బైజా శరీరం ఆమెలోనూ చలనం కలిగిస్తుంది. ఇద్దరూ ఒకటవుతారు. ఇంతలో ఉప్పొగిన నది సీతారాంని ముంచెత్తుతుంది. అతన్ని రక్షించే యత్నంలో యశోబతి కూడా ప్రవాహంలో పడిపోతుంది. రక్షించండి రక్షించండి అంటూ యశోబతి నీటిలో కొట్టుకు పోతుంది. బైజా ప్రేక్షకుడిలా నిలుచుండిపోతాడు. మొదట్లో చివరి దాకా నది ఒడ్డునే ఉన్న కర్మ పడవపైముద్రించి ఉన్న రెండు కళ్ళూ ఈ మొత్తం జీవన్మరణ సంఘటనల్ని వీక్షిస్తూనే ఉంటాయి.

నవలలోంచి మొత్తం వివరాల్ని చిత్రంలో అందించిన దర్శకుడు చిత్రీకరణలో ఎనలేని ప్రతిభను కనబరుస్తాడు. అతని సృజనాత్మక ఆలోచనలకి, ఆయనకున్న సాంకేతిక పరిజ్ఞానం తోడై గొప్ప చిత్రంగా రూపొందింది. మొత్తంగా నది ఒడ్డునే సాగే ఈ చిత్రంలో రాత్రిని, పగటిని రోజులోని భిన్న సమయాల్ని చిత్రించడంలో దర్శకుడి ప్రతిభ స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఆయన ఉపయోగించిన లైటింగ్ ఆయా మూడ్లని సాధించడంలో విజయ వంతమయింది. చిత్రంలో ధ్వని గొప్ప భావుకతను అందిస్తుంది. కేవలం సంభాషణలున్నప్పుడు మాత్రమే నేపథ్య సంగీతం వినిపించి మిగతా సమయాల్లో గంభీర నిశ్శబ్దం చిత్రానికే విలక్షణతను అపాదించింది. అపుడపుడూ గంగానది పైనించి వీచే గాలి సృష్టించే మంత్ర

ధ్వని దుఃఖాన్ని తీవ్రమైన ఎమోషన్‌ని ధ్వనింప చేస్తుంది. నిజానికి చిత్రంలోని నిశ్శబ్దమే గొప్ప సినిమాటిక్ మ్యూజిక్. చిత్రం చివరన నది ఉష్వాంగి ఉద్వేగ భరితమయిన సన్నివేశం లో సంగీత ధ్వని కోపాన్ని ఆవేశాన్ని ప్రతిధ్వనింప చేస్తాయి. నటీనటుల విషయంలో శత్రుఘ్ను సిన్టా తన జీవిత కాలంలో గొప్ప పాత్రని పోషించారు. ఇక యశోబతి పాత్రలో నూతన నటి షంపాఘోష్, ముసలి సీతారాం పాత్రలో ప్రమోద్ గంగూలీ (80) సజీవంగా నటించారు. అలనాటి స్త్రీ సమస్యని అత్యంత ప్రతిభతో చలన చిత్రంగా మలచి గౌతంఘోష్ గొప్ప దర్శకుడిగా నిలిచాడు. ఈ చిత్రం ద్విభాషా చిత్రంగా వచ్చింది. 'అంతర్జాతీ యాత్ర' బెంగాలీ చిత్రం కాగా 'మహాయాత్ర' హిందీ చిత్రం.

అంతర్జాతీయాత్ర (బెంగాలీ)

సినిమాటిక్ గ్రఫి, సంగీతం, దర్శకత్వం-గౌతంఘోష్, నిర్మాణం-ఎన్ఎఫ్ డిసి, నటీనటులు-శత్రుఘ్నుసిన్టా, షంపాఘోష్

విడిపోవడం, దుఃఖవడడం, వేచి చూడడం, వెతుకులాడడం ఇవాళ్ల జీవితాల్లో అంతర్గాఢమైపోయాయి. ఏ ఇద్దరు మనుషుల మధ్యా సంపూర్ణ స్నేహమూ, పరిపూర్ణ ప్రేమ ఆశించడం ఈ రోజుల్లో అత్యంత అవుతొంది. చివరికి జీవితాంతం కలిసి జీవించనున్నా మనుకునే భార్యభర్తల నడుమ పూడ్చలేని అగాధాలూ, అందుకోలేని దూరాలు ఇవాళ వాస్తవాలై ఉంటున్నాయి. సంక్షోభాలతో నిండిపోయిన బతుకులు సంక్లిష్టమై ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకోవడం అటుంచి తమని తాము అర్థం చేసుకోలేని స్థితి నేటి జీవిత విధానమై కూర్చుంది. ముక్కలు చెక్కలుగా విచ్ఛిన్నమవుతున్న జీవన శకలాల్ని, మనుషుల్ని అంది పుచ్చుకుని పునర్ నిర్మించే యత్నాల్ని ఏ కొద్దిమంది కళాకారులో చేస్తున్నారు. ఆ క్రమంలో వారు సంపూర్ణంగా విజయవంతులు అయినా కాకున్నా సామాజిక లక్షణాల్ని మనుషుల మనస్తత్వాల్ని కళాత్మకంగా మన ముందుంచడంలో సఫలీకృతులు అవుతూనే ఉన్నారు.

అలాంటి ప్రయత్నమే 'పాంతన్ మాడ' సినిమాతో జాతీయస్థాయిలో ఉత్తమ దర్శకుడి అవార్డును అందుకున్న చలన చిత్రకారుడు టి.వి.చంద్రన్ చేశారు. ఆయన 1989లో నిర్మించిన 'అలిసింటే అన్వేషణమ్' చిత్రంలో చెప్పాపెట్టకుండా, అలాంటి సూచనా లేకుండా తమనుంచి దూరమయిన భర్తను వెతుకుతూ సాగిన ఓ మహిళా అనుభవసారాన్ని ఇతి వృత్తంగా తీసుకున్నారు. భర్తను దూరం చేసుకున్న స్త్రీ పాత్రను ముఖ్యాభినేతగా చేసి ఆమె కోణంలోంచి ఈ సమాజాన్ని అర్థం చేయించడానికి దర్శకుడు టివి చంద్రన్ విజయవంత మయిన ప్రయత్నం చేశారు. కోన్నెళ్ళపాటు కాపురం చేసి, ఇద్దరు పిల్లలు కలిగిన తర్వాత కూడా భర్తే తనకు పూర్తిగా అర్థం కాని స్థితి లోంచి ఆమె సమాజంలోకి అడుగు పెడుతుంది. ఇక తనచుట్టూ ఉన్న ప్రపంచమూ, మగవాడి స్వార్థమూ, ఆధిపత్యమూ, అవకాశవాదమూ ఆమెను కలవరపెడతాయి. తీవ్రమయిన గందరగోళంలోకి పడవేస్తాయి. వాటన్నింటినీ అర్థం చేసుకుంటూ ముందుకు సాగిన ఆమె చివరికి తనకోసం తాను తనకాళ్ళపై నిలబడేందుకు నిశ్చయించుకుంటుంది. ఆ మొత్తం పరిణామక్రమాన్ని టి.వి.చంద్రన్ లయ బద్ధమయిన చిత్రీకరణతో సినిమాను నడిపించాడు. మహిళా కోణం నుంచి విభిన్న వ్యక్తుల మనస్తత్వాల్ని వివరించడంలో 'అలిసింటే అన్వేషణమ్' విజయవంతమయిన ప్రయత్నంగా నిలిచింది.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే ఓకాల్ జీతో లెక్టరర్ గా పనిచేస్తున్న కాథలిక్ థామస్ కుట్టి ఓరోజు అర్ధాంతరంగా తన భార్యను, ఇద్దరు చిన్నపిల్లల్ని వదిలేసి వెళ్ళిపోతాడు. ఎటు వెళ్ళిందీ, ఏమయిందీ ఎవరికీ తెలియదు. ఎన్నడూ భార్యతో పోట్లాడనివాడూ, ఆమెను అమితంగా ప్రేమించేవాడు. కుట్టి అదృశ్యం కావడం అందరికీ ఆశ్చర్యం గొలుపుతుంది. ప్రధానంగా ఆయన భార్య అమీన్ తీవ్రంగా మధనపడుతుంది. అతని రాక కోసం ఎదురు చూసిన ఆమె తన భర్తను వెతుకుతూ బయలు దేరుతుంది. భర్త ఎందుకిలా చేసాడో ?

ఆమెకు ఎంత ఆలోచించినా అర్థం కాదు. భర్త గురించి ఆమెకు తెలిసినదంల్లా అతని పెద్దపెద్ద పుస్తకాలు తెచ్చి చదువుతూ ఉంటాడని, అంతకు మించి అతని గురించి ఆమెకేమీ తెలియదు. ఇద్దరి మధ్యా మానసికంగా అంతకుమించి సాన్నిహిత్యం లేదన్నది ఆమెకిప్పుడు అర్థమవుతుంది. నిజానికామె అంత ఇంటిలిజెంట్ కూడా కాదు. ప్రేమ కథలూ, సినిమాలూ చూసి కలలో విపా లించే మనస్థితికూ ఆమెదికాదు. ఆమె అతి సాధారణ మయిన స్త్రీ. మేధావి అయిన తన భర్తతో సర్దుకుపోవాలనే ఆలోచనలో ఉన్న ఆమెకు భర్త దూరం కావడం ఏ రకంగానూ అర్థం కాదు. అయినా భర్త కోసం వెతకడం ఆరంభిస్తుంది. థామస్ కుట్టికి మంచి స్నేహితుడయిన విశ్వం ఆమెకు అండగా నిలుస్తాడు. వారిద్దరూ కాలేజీ చదివే రోజుల్లో సహోధ్యాయులు. ఇప్పుడు వారిద్దరూ కలిసి కుట్టిని వెతకడానికి బయలుదేరి అనేకమందిని కలుస్తారు. వారు చెప్పిన అనేక విషయాలు అమీన్ ను కలవర పెడతాయి. ఉన్నతుడని విశ్వసించిన తనభర్త గురించి చెడుగా వినాల్సిరావడం ఆమెకు ఇబ్బంది కలిగిస్తుంది. మరో పక్క విశ్వం తనపట్ల కనబరుస్తున్న ఆదరణ ఆమెకు సంతోషం కలిగిస్తుంది. అతనికి తనపైన కాలేజీ రోజుల్లించి ప్రేమాభిమానాలు ఉన్నాయని గమనించి ఆశ్చర్యపడుతుంది. విశ్వం తన మిత్రుడిని వెతకడానికి కాకుండా అమీన్ పట్ల తనుకున్న ప్రేమాభిమానాల పర్వసానంగానే ఆమెకు తోడుగా నిలుస్తాడు.

చివరగా విరిద్దరూ కుట్టికి మంచి మిత్రుడయిన గోవిందన్ ని కలుస్తారు. కుట్టి గోవిందన్ లిద్దరూ గతంలో రాడికల్ భావాలలో కలిసి పనిచేసిన వారే. గోవిందన్ పేదలకోసం ఇప్పటికీ పనిచేస్తూ ఉండగా కుట్టి తన సాన్నిహిత్యమయిన జీవితం కోసం వెళ్ళిపోయాడని గోవిందన్ చెబుతాడు. ఇంకా అమీన్ తో పెళ్ళికి ముందే కుట్టికి భార్య, ఒక కూతురు ఉన్నారని గోవిందన్ చెబుతాడు. అమీన్ ఆశ్చర్యపోతుంది. గోవిందన్ అమీన్ ని కుట్టి పురాతన గ్రామానికి తీసుకెళ్ళి కుట్టి మొదటి భార్యను, కూతుర్ని చూపిస్తాడు.

వాస్తవాలు తెలుసుకున్న అమీన్ దుఃఖంతో ఇంటికి తిరుగుముఖం పడుతుంది. ఇన్నేళ్ళ కాపురంలో అర్థంకాని భర్త ఇప్పుడిప్పుడే కొంచెం కొంచెం అర్థమయినట్లు అనిపిస్తుందామెకు. ఇక తన భర్తను చూడాలనే అభీష్టం ఆమెలో అంతరించి పోతుంది. చూడాలని, చూడకూడదని ఏమీ అనిపించని స్థితికి ఆమె చేరిపోతుంది.

ఇంతలో ఓ రైలు ప్రమాదంలో గుర్తుతెలియని మనిషి ఎవరో చనిపోయాడని విన అది థామస్ కుట్టి కావచ్చునని అమీన్, విశ్వంలు పోలీస్ స్టేషన్ కు వెళతారు. కాని శవం ఫోటోలు చూసి చనిపోయింది కుట్టి కాదు, గోవిందన్ అని గుర్తుపడతారు. గోవిందన్ మరణం అమీన్ పై తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపిస్తుంది. అతనే ఆమెకు జీవితంలో మొట్టమొదటి సారిగా జీవితాన్ని గురించి, పెళ్ళి గురించి అపగాహన కలిగించిన వాడు. అంతేకాదు పెళ్ళికంటే మించిన బతుకుని గురించి, అర్థవంతమైన మనుగడ గురించి బోధించిన వాడు. అందుకే ఆమె గోవిందన్ మరణాన్ని అంత సులభంగా జీర్ణం చేసుకోలేక పోతుంది. తర్వాత అమీన్ తన భర్త కోసం వెతకడం మానేస్తుంది. తన క్యాళ్ళపై తాను నిలబడానికి

నిర్ణయించు కుంటుంది. ఓ సూరిల్లో టీచర్ గా చేరి తన పిల్లల్ని వెంట తీసుకొని కొత్త ఇంటికి మారుతుంది. కొత్త వ్యాపకంతో సరికొత్త జీవితంలోకి ఆమె పయనమవుతుంది. అర్థంకాని బతుకులోంచి సువిశాలమయిన ప్రపంచంలోకి అర్థవంతమయిన జీవితాన్ని గడపడానికి ఆమె నిశ్చయించుకుంటుంది. భావుకుడయిన టి.వి.చంద్రన్ బాధ్యతాయుతంగా నిర్మించిన 'అలి సింట్ అన్వేషణమ్' విలక్షణ చిత్రంగా నిలిచింది.

అలిసింట్ అన్వేషణమ్ (మలయాళం)

కెమెరా-సన్నీజోసెఫ్; నిర్మాత, దర్శకుడు-టి.వి.చంద్రన్; నటీనటులు-జలజ, నెడముడివేణు, రవి మొ..

పురుషాధిపత్య భావజాలాన్ని మనుషుల్లోంచి ఆచరణలోంచి వదిలించుకోవడం అంత సులువుకాదు. డిక్టాసిపై కావడానికి ఎంత నిజాయితీ ఎంత నిబద్ధత ఉండాలి అంతకంటే అధికంగా ఆలోచనా అవగాహన ఉంటే తప్ప 'డిమాట్రియాల్కానమ్' సాధ్యం కాదు. ఎందుకంటే అణువణువునా స్త్రీ పురుష తేడాలు, ఆధిపత్యాలు మనలో జీర్ణించుకొని ఉన్నాయి. ఏదో ఒక క్షణంలోనో, సంఘటనలోనో మాటలోనో పరుషాధిక్యత వ్యక్తమవుతూ ఉండడాన్ని మనం గమనించవచ్చు.

కులాలు, కలిమిలేములు, స్త్రీ పురుష లింగభేదాలు అన్నతేడా లేకుండా ఎదుట వున్న మనిషిని స్త్రీగానో పురుషుడుగానో కాకుండా మనిషిగానే చూసి సహచరుడిగానే ప్రవర్తించగల స్థాయిని పొందడం ఓ మహత్తరమైన విషయం. ఎంతో స్థిర నిబద్ధత ఉంటే తప్ప అదికాకుండా సాధ్యం కాదు.

ఇంకా మన సమాజంలో పురుష ఆధిపత్యంతో పాటు స్త్రీని ఆస్తిగా చూడడం, ఆమె శీలం అత్యంత పవిత్ర మయిందని, ఆమె ప్రమేయం లేకుండానే ఆమె శీలంపై దాడి జరిగితే ఆమె సర్వం కోల్పోయిందన్న భావజాలం కూడా రాజ్యమేలుతూ ఉంది. ఈ ఆలోచనా సరళి సాధారణ జనంతోపాటు మేధావులమనుకునేవారిలో కూడా వేళ్ళూనుకుని వుండడం అత్యంత విషాదం చివరికి ఉద్యమాల్లో పనిచేసే కొందరిలో కూడా ఈ స్థితి కనిపించడం మనకెంతో ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తుంది. అందుకే ఉద్యమ దారిలో అతని మెటమార్ఫోసిస్ సరిగ్గా జరగలేదన్నది మనం అర్థం చేసుకోవాల్సిన అంశం.

సరిగ్గా ఇలాంటి ఒక వ్యక్తి ప్రవర్తనను స్త్రీ కోణంలోంచి వీక్షించి బెంగాల్‌లో ఓ చిత్రం నిర్మించారు సతరూప సన్యాల్. ఆమెకిది మొదటి చిత్రమే అయినప్పటికీ రచయిత్రిగా, కవిగా, నటిగా, పెయింటర్‌గా ఆమెకున్న భావనాత్మకమయిన అనుభవంలోంచి నిర్మితమయిన 'అను' సినిమా విశేష ప్రశంసల్ని అందుకుంది. ప్రముఖ బెంగాళీ దర్శకుడు ఉత్తలేందు చక్రవర్తి వద్ద సహాయ దర్శకురాలిగా పనిచేసిన సతరూప సన్యాల్ నిర్మించిన 'అను' పురుష భావజాలాన్ని ఆవిష్కరించడంలో విజయం సాధించింది. కొంత మెలోడ్రమటికీగా చిత్రం నడిచినప్పటికీ సబ్జెక్టును డీల్ చేయడంలో దర్శకురాలి ప్రతిభ ఎన్నో మన్ననల్ని పొందింది.

కలకత్తా నగరానికి దూరంగా ఉన్న ఓ పట్టణంలో స్కూలు టీచరుగా పనిచేస్తున్న అను, రాజకీయ ఖైదీగా జైలు జీవితం అనుభవిస్తున్న సుగతో విడుదల కోసం వేచి చూస్తూ ఉంటుంది. ఎనిమిది సంవత్సరాల ఎదురుచూపుల తర్వాత సుగతో విడుదలవుతున్న సమాచారం అందుకొని అను కలకత్తా చేరుకొని భరత్‌ను కలుస్తుంది. రాజకీయ ఆక్టివిస్ట్ అయిన భరత్ అనుకి సుగతో లేని ఎనిమిదేళ్ళ కాలంలో ఎంతో ఆత్మధైర్యాన్నిచ్చిన మిత్రుడు.

జైలు నుంచి విడుదలైన సుగతో అనుని, భరత్‌ను చూసి మహాదానందం పొందుతాడు. టాక్సీలో ఇంటికి తిరిగి వస్తూ ఉండగా తన నుదుటన సింధూరం పెట్టమని కోరుతుంది. అను. అలా ఆమె సుగతోను తన భర్తగా స్వీకరిస్తుంది. ఇల్లు చేరిన రాత్రి అనుదరిచేరిన సుగతో ఆమె రొమ్ముపై ఉన్న గాయపు మరకను చూసి ఏమయిందని అడుగుతాడు.

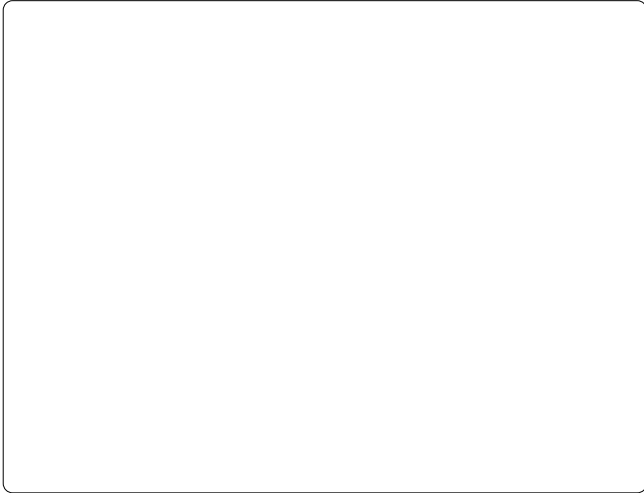
ఎనిమిది ఏళ్ళ క్రితం సుగతో అరెస్టు అయిన రోజున బరసాత్‌లోని మార్పుల్లో అను తమ్ముడి శవపడి ఉందని తెలిడంతో తల్లి తండ్రి వెళతారు. అది గమనించిన ఓ అల్లరిమూక అను ఇంట్లోకి చొరబడి ఆమెను గ్యాంగ్ రేప్‌నకు గురిచేస్తారు. సుగతోతో అనుకాన్న సహచర్యం తెలిసి ప్రతీకారం చేసేందుకు అలా చేసామని చెప్పి వెళ్ళిపోతారు. తీవ్రమయిన హింసకు గురైన అను క్రమంగా కోలుకొని ఆ ప్రాంతానికి దూరంగా ఉన్న పట్టణంలో టీచర్ ఉద్యోగం చేసుకుంటూ ఉన్నానని వివరిస్తుంది. అదంతా విన్న సుగతో ఒక్కసారిగా వివశుడవుతాడు. తెలిసి నిర్లప్తతతో మౌనంగా ఉండిపోతాడు.

ఇదిలా ఉండగా అను శిష్యురాలు శ్రేయసి అనే యువతి స్కూలుకు రావడం మానేస్తుంది. విషయం తెలుసుకోవడానికి అను తన కొలిగ్ సురూపను వెంట తీసుకొని శ్రేయసి ఇంటికి వెళ్తుంది. శ్రేయసి తను ప్రేమించిన యువకుడివల్ల గర్భవతి కావడంతో విషయం తెసుకున్న ఆమె తల్లి శ్రేయసిని గదిలో పెట్టి శాశం వేస్తుంది. అను సరూపలు ఆ కుర్చాడిని వెదికి పట్టుకుంటారు. కాని శ్రేయసిని పెళ్ళాడడానికి అతడు అంగీకరించడు. ఇంతలో శ్రేయసికి అబార్షన్ జరిపించే క్రమంలో ఆమె చనిపోతుంది.

ఇదంతా చూసి మానసికంగా కదిలిపోయిన అను సుగతోలో వచ్చిన మార్పుని గమనిస్తుంది. ఉదాసీనంగా మారిన సుగతో మానసిక స్థితిని పరీక్షించడానికి అతన్ని మానసిక వైద్యుని వద్దకు తీసుకెళ్తుంది. ఆ రోజు పరీక్షించిన తర్వాత మరో విజిట్ కోసం తెల్లారి రమ్మంటాడు డాక్టర్.

మర్నాడు స్కూలు సమయానికి ముందే ఇల్లు చేరుకున్న అను టేబుల్‌పైన సగం తెరిచి ఉన్న డైరీని చూస్తుంది. ఆసక్తిని ఆపుకోలేక తెరిచి చదువుతుంది. గ్యాంగ్ రేప్ తర్వాత అను తన కన్యత్వాన్ని కోల్పోయిందని ఆమె పట్ల తన అయిష్టతను రాసుకుంటాడు డైరీలో సుగతో. అది చదివిన అనుకి సుగతో తన పట్ల ఎందుకు నిరాసక్తంగా ఉంటున్నాడో అర్థమయి తీవ్ర వ్యధికి గురవుతుంది. ఉద్యమశీలతతో పరిపూర్ణ వ్యక్తిత్వంతో ఉన్న ఎనిమిదేళ్ళ క్రితపు సుగతోని ప్రేమించిన అను ఇవ్యాల్ని సుగతోను భరించలేక పోతుంది. భరత్‌ని వెంట తీసుకొని ఇంటికి వచ్చిన సుగతోని తన ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోమ్మంటుంది అను. ఆయనతో తనకెలాంటి సంబంధమూ లేదని చెప్పేస్తుంది. కాని ఎనిమిదేళ్ళుగా సుగతో కోసం అను ఎంతగా ఎదురుచూసింది భరత్ గుర్తుచేస్తాడు. కాని ఆమె ఇంకేమీ వినడానికి ఇష్టపడదు. తన కన్యత్వంపైనా, శీలంపైనా పట్టించుకున్న సుగతో అంటే అనవ్వొన్ని పెంచుకుంటుంది. తనవాడయిన సుగతో కోసం వెయ్యేళ్ళయినా వేచిచూస్తాను కాని ఈ సుగతోను భరించలేనని ఖచ్చితంగా చెప్పేస్తుంది. ఎంతగా ఉన్నతుడూ, ఉద్యమశీలి అయినప్పటికీ

తన పురుష భావజాలాన్ని వదిలించుకోలేని సుగతోని అను నిరాకరిస్తుంది. తన జీవితం నుంచి వెళ్ళగొడుతుంది. మనిషి మనస్తత్వానికి సంబంధించిన విశ్లేషణను, సామాజికంగా పురుషుడి ఆధిపత్య భావజాలాన్ని ఎండగడుతూ నిర్మించిన 'అను' మంచి చిత్రంగా నిలిచిపోయింది.

అను (బెంగాలీ)

కథ, దర్శకత్వం-సతరుప సన్యాల్, నటీనటులు-ఇంద్రాణి హోల్డార్, నిర్మలాబెనర్జీ

కామలాకీ మౌత్

మధ్యతరగతి ప్రజల్లోపైకి కనిపించే గాంభీర్యం గట్టిగా చిటికెస్తే చాలు కూలిపోయే స్థితిలో ఉంటుంది. పైకి అంతా సజావుగానూ, ఆనందంగానూ కనిపించే వారి మానసిక స్థితి అతలాకుతలం కావడానికి గొప్ప కారణాలేమీ అవసరం లేదు. తెల్లపెట్టుకున్న నవ్వులు, అల్లకుని ఆచ్ఛాదనంగా వేసుకున్న భద్రత మధ్యతరగతి జీవుల ఉపరితల లక్షణమే. లోపలంతా బోలుతనంతో కూడుకున్న వారి జీవితాల్లోకి ఓ యువతి ఆత్మహత్య సంఘటన పెను ఉప్పెనలా తోసుకొస్తుంది. ఆ యువతి పక్కంటి అమ్మాయే అయినప్పుడు ఆ సంఘటన మన ముందు వాకిట్లోనే జరిగినప్పుడు మధ్య తరగతి జీవులు తట్టుకుని నిలబడడం కష్టం. అలాంటి సంఘటన ఎదురయినప్పుడు ఓ మధ్యతరగతి కుటుంబంలోని సభ్యుల్లో కనిపించే ప్రతిస్పందనల్ని ఆధారం చేసుకొని బాసు చటర్జీ నిర్మించిన చిత్రమే 'కామలాకీ మౌత్'

మనిషి ఆత్మహత్యకు మానసిక, సామాజిక కారణాలే ప్రధాన హేతువులయినప్పటికీ మహిళలు, యువతుల్లో జరిగే ఆత్మహత్యలకి మన సమాజంలో ప్రత్యేక కారణాలు ఉన్నాయి. యువతుల్లో ప్రేమవిఫలం, ప్రియుడి మోసం, స్త్రీలలోనియితే భర్త లేదా కుటుంబ సభ్యుల నిరాదరణ ప్రధానమయిన కారణాలుగా మనకు కనిపిస్తాయి. ఇవ్యాక నగర ఉన్నత తరగతికి చెందిన యువతుల ప్రేమ వైఫల్యాలు, మోసాలు కారణంగా ఆత్మహత్యలు అనేకం జరగడం మనం చూస్తూనే వున్నాం. మధ్య తరగతిలో పరిస్థితులేమీ భిన్నంగా లేవు. పురుషాధిపత్య తక్కువ ఏమీ లేదు మిడిల్ క్లాస్ వాతావరణంలో బంధాలకీ, బంధనాలకీ, నీతి సూత్రాల కట్టుబాట్లకీ ఇంకా పట్టించుకుంటున్నాయి. అలాంటి స్థితిలోని ఓ మధ్యతరగతి కుటుంబానికి చెందిన కమల తనను ప్రియుడు మోసం చేశాడని, అప్పటికే తను గర్భవతిని తెలుసుకుని చాల్ (కొన్ని ఫ్లాటున్న పెద్ద భవంతి)పైఅంతస్తు నుండి కిందికిదూకి ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది. ఆ సంఘటన ప్రభావం ఆ చాల్ లో నివసిస్తున్న ఓ మధ్యతరగతి కుటుంబ సభ్యులపైన ఎంతలా ప్రభావం చూపిస్తుందన్న విశ్లేషణే 'కామలాకీ మౌత్' చిత్రం.

1970 ప్రాంతంలో స్వదేశీ బండోపాధ్యాయ రాసిన చిన్న కథ ఆధారంగా బాసు చటర్జీ నిర్మించారీ చిత్రాన్ని బాసు చటర్జీ అనగానే రజనీగంధ, చోటీసీ బాత్, చిత్ చోర్, సారా అకాత్, పియాకాఫుర్, స్వామి, షాకీన్ లాంటి హాయి గొలిపే చిత్రాలు గుర్తిస్తాయి. సున్నితమయిన ప్రేమ కథలు, కుటుంబ గాధలు ఇతివృత్తాలుగా చేసుకొని ఆయన నిర్మించిన చిత్రాలన్నీ సామాన్య ప్రజానీకం జీవన వాస్తవాలే. వాటిని ఆయన తనదైన ధోరణిలో తేలికైన విధానంలో చిత్రీకరించారు. సొంత గొంతునీ, ఒరవడినీ అలవర్చుకున్న బాసు చటర్జీ నిర్మించిన 'కామలాకీ మౌత్'లో ఒక స్థాయిలో కమల ఆత్మహత్య అందుకు కారణాలు, సామాజిక విలువలు తదితర మయిన అంశాల్ని చర్చిస్తారు. మరోస్థాయిలో మధ్య తరగతి కుటుంబ సభ్యుల్లోని ద్వంద్వ విలువలు, బయటికొకటి, లోన ఒకటిగా ఉండేవారి మనస్తత్వాల్ని

వివరిస్తాడు. చిత్రీకరణలో గానీ, సాంకేతిక పరమయిన విషయాల్లో గానీ అమితమయిన పరిమితుల్లో నిర్మితమయిన ఈ సినీమా చల్లించిన అంశం అభినందనీయమయిందే. వర్తమానాలూ, ఫ్లాష్ బ్యాక్ లూ కలగలిపి కొనసాగిన ఈ చిత్రం బాసూదా బాణీని కొనసాగించింది.

'కమలాకీ మౌత్' చిత్రం కమల ఆత్మహత్యతో ప్రారంభమవుతుంది. గర్భవతి అయిన ఆ యువతి తన ప్రేయ్యడు మోసం చేయడంతో తట్టుకోలేక ఆత్మహత్యకు పాల్పడుతుంది. ఆమె బంగళాపైనుండి దూకి చనిపోవడంతో ఆ చాల్ లో నివసేస్తున్న వారంతా తీవ్రమయిన భయాందోళనకు గురౌతారు. అలాంటి ఓ మధ్యతరతి కుటుంబం సుధాకర్ ది. ఆయన కుటుంబంలో ఆయనతోపాటు ఆయన భార్య నిర్మల, ఇద్దరు కూతుళ్ళు గీత, చారులు ఉంటారు. సాయంత్రం టీ తాగుతూ ఆ కుటుంబ సభ్యులంతా కమల ఆత్మహత్య గురించే చర్చించుకుంటారు. 'ఆత్మహత్య చేసుకోవడానికి ఇంకా అనేక పద్ధతులుండగా బంగళామీంచి దూకి చావడమెందుకో...?' అని నిర్మల అంటుంది. అంతేకాదు. కమల గర్భవతి అని తెలియడంతో అనేక చర్చలూ, ఊహలూ కొనసాగుతాయి. అంతా మామూలుగానే రాత్రి నిద్రకు ఉపక్రమిస్తారు. కాని ప్రతిఒక్కరిలోనూ మొదలవుతుంది కమల ఆత్మహత్య ప్రభావం ఎవరికి వాళ్ళు వారిచేదు అనుభవాల్లోకి జ్ఞాపకాల్లోకి, భయాల్లోకి తొంగిచూడం ఆరంభిస్తారు.

గీత అప్పటికే ఇంట్లో వాళ్ళకి తెలీకుండా తన క్లాస్ మేట్ అజిత్ తో స్నేహం చేస్తూ ఉంటుంది. ఒకటి రెండు సార్లు ఆయన గదికి వెళ్తుంది. కమల ఆత్మహత్య గీతలో తీవ్ర భయాన్ని కలిగిస్తుంది. తనకేమయినా అయితే! అనుకుంటుంది. అజిత్ తో ఇక ఖచ్చితంగా మాట్లాడాలి అనుకుంటుంది. చారు తన బాయిప్రెండ్ దీపక్ తో తన అనుబంధం కమల లాగే చెడుగా ముగిసినట్లు పీడకల కంటుంది.

నిర్మలకు తన గతం గుర్తిస్తుంది. తన చిన్ననాడు సినీమా పత్రికలు, ప్రేమ కథలు చదివిన ప్రేరణతో తను తన టీచర్ నే ప్రేమించిన వైనం జ్ఞాపకం వస్తుంది. టీచర్ నుంచి బదులు రాకపోవడంతో తను చెరువులోకి దూకిన దుస్సంఘటనా గుర్తిస్తుంది. కాని ఇదంతా తన భర్తకు ఏనాడూ చెప్పలేదన్న సంగతి స్మరణకు వస్తుంది. తనలాగే తన కూతుళ్ళు కూడా అమాయకంగా ప్రవర్తించకూడదనీ ఆమె ఆశపడుతుంది. తన భర్త లాగే కూతుళ్ళు కూడా స్వచ్ఛంగా, అమాయకంగా ఎదగాలని ఆమె ఆశిస్తుంది.

ఇక అమాయకంగా కనిపించే సుధాకర్ లో కమల మరణం పెద్ద తుఫానునే రేకెత్తిస్తుంది. ఆయనకు గతంలో జరిగిన అనేక సంఘటనలు క్రమంగా గుర్తిస్తాయి. యవ్వనం తొలిరోజుల్లో గర్భప్రెండంతో తిరగడం, ఆమెకు గర్భం రావడంతో అబార్షన్ చేయించి అక్కడి నుండి పారిపోయిన సంగతీ గుర్తిస్తుంది. పెళ్ళి ప్రస్తావన నుంచి పారి పోయి ట్రిబల్ ప్రాంతాన్ని చేరిన సుధాకర్ అక్కడా ఓ ట్రిబల్ యువతితో ప్రేమ నడిపించిపెళ్ళి ప్రస్తావన రావడంతో అక్కడినుంచి పారిపోతాడు. తర్వాత ఓ మిత్రుడి భార్యతో సంబంధం

ఏర్పడడం, ఆ తర్వాత ధనవంతుడి కూతురయిన నిర్మలను పెళ్ళాడడం అన్న స్ఫూరణకు వస్తాయి. ఒకటి తర్వాత ఒకటిగా గతమంతా లీలలూ ముందు తిరిగినప్పటికీ సుధాకర్ తన గతాన్ని గురించి చింతించడు. తన కూతుళ్ళ భవిష్యత్తు గురించే అతనిలో వ్యధ మొదలవుతుంది.

ఇలా సినీమా పలు అసంపూర్ణధారలతో కొనసాగుతుంది. అయితే ఫక్తు మధ్యతరగతి జీవిత విధానాన్ని ఆవిష్కరిస్తూ తెల్లారేసరికి అంతా అన్ని మలిచిపోయి తమ దినచర్య ఆరంభిస్తారు. 'కమల చనిపోకుండా ఉంటే బాగుండు. ఆమె జీవితం ఎప్పట్లాగే సాఫీగా గడిచి పోయేది' అని సుధాకర్ పెద్ద నిట్టూర్పుతో అంటాడు.

కాని నిర్మల మాత్రం "కొన్ని విషయాలు ఎప్పటికీ రహస్యంగా ఉంచితేనే మంచిది. అందరూ అట్లాగే ఉంటే ఏ గొడవూ ఉండదు" అనడంతో చిత్రం ముగుస్తుంది.

ఈ చిత్రం సాఫీగా, హాయిగా గడిచిపోయినట్లనిపించినప్పటికీ 'ఆత్మహత్య, దాని పర్వవసానాలు, మధ్య తరగతి జీవుల మానసిక విశ్లేషణను. అత్యంత ప్రతిభావంతంగా మనముందుంచుతుంది. కమల మరణం, దానికి కారణాలు, దాని పర్వవసానాల్ని మధ్య తరగతి జీవుల కోణంలోంచి దర్శించిన చిత్రం 'కామలాకీ మౌత్'.

కామలాకీ మౌత్ (సాంబీ)

సంగీతం-నళిత్ చౌదరి; కెమెరా-అజయ్ ప్రభాకర్; నిర్మాణం-ఎన్ఎఫ్ డిసి; దర్శకత్వం-బానుచటట్టి;

నాటి 'ఉస్కీరోటీ' నుంచి ఇటీవల 'ఈడియట్' చిత్రాల దాకా మణికాల్ చిత్రాలు చూడడం ఓ విశిష్టమైన అనుభవం. విషయాలపట్ల ఆయన ఆలోచన, చలన చిత్రీకరణలో ఆయన చూపించే వైవిధ్యం ఆయా చిత్రాల్ని విలక్షణమైనవిగా రూపొందించాయి. ఆయన నిర్మించిన సినిమాల్లో హంగులూ ఆర్థాటలూ ఉండవు. ఆయన సినిమా ఫార్మాట్ కూడా సరళంగా ఉండదు. వ్యక్తుల గురించి, వ్యక్తిత్వాల గురించి కాకుండా ఆయన చిత్రాల్లో సామాజిక మౌలికాంశాల ప్రధానంగా చర్చకు వస్తాయి. పూనా ఫిలిం ఇనిస్టిట్యూట్ నుంచి శిక్షణ పొందిన మణికాల్ జీవితమూ ఆలోచనా చలన చిత్ర జీవితాలపైన రివ్ల్యూట్ ఫుటర్ ప్రభావం స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది.

మణికాల్ చిత్రాల్లో కథాసంవిధానం లీనియర్గా ఉండకుండా భిన్నత్వాన్ని సంతరించుకుని మేధోరూపాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. అందుకే ఆయన సినిమాలు సాధారణ ప్రేక్షకుల కంటే క్రిటిక్స్ ని అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవాల్ని బాగా ఆకట్టుకున్నాయి. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా మణికాల్ చిత్రాలకి ఓ విశిష్టమైన స్థానం ఉంది.

అలాంటి మణికాల్ పెళ్ళిని, స్త్రీ పురుష సంబంధాల్ని ఇతివృత్తంగా చేసుకొని చీకటి వెలుగుల క్రీనీడల్లో వర్తమానానికి, గతానికి మధ్య నిచ్చేనలు వేస్తూ, సారక్కతనుంచి జీవిత సారాంశంపై సాగిన చిత్రాన్ని నిర్మించాడు. అది 'నజర్' 1990 అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవంలో ప్రదర్శించబడిన 'నజర్' చిత్రానికి డాస్టావిస్కీ రచించిన కథ 'ఇంటి క్రీచర్' మూలాధారం. రచనకి పూర్తిగా నిబద్ధుడై నజర్ ను నిర్మించినప్పటికీ మణికాల్ సినిమాకి సంబంధించిన మౌలికాంశాలైన దృశ్యమూ, ధ్వని, టైం అండ్ స్పేస్ లను ప్రతిభావంతంగా నమస్కృతం చేయడంలో నజర్ విలక్షణతతో రూపుదిద్దుకుంది.

చిత్రంలో కథ యావత్తూ ఓ మోనోలాగ్ లా ఉంటుంది. కథ వర్తమానం నుంచి గతానికి, గతం నుంచి వర్తమానానికి పయనిస్తూ పెళ్ళిని గురించి చర్చిస్తుంది. పెళ్ళయినజంట నడుమ వుండాలిన స్నేహ వాతావ రణం విచ్ఛిన్నమవుతున్న వైనాన్ని కేవలం సాంఘిక ఆచారాలు విశ్లేషించలేవని, వాటికి అందని మానసిక వత్తిడులు ఆ బంధాల విచ్ఛిన్నానికి కారణబూతమవుతున్నాయని మణికాల్ అభిప్రాయపడు తున్నారు. స్నేహంతో ఆరంభమయిన ఆ సంబంధాలు ఆత్మార్థంతో ముగుస్తున్నాయని ఆయన అంటారు. అలా మానసికంగానూ తాత్వికంగానూ మానవ సంబంధాలపైన విస్పష్టమైన అభిప్రాయాలున్న మణికాల్ నిర్మించిన నజర్ విలక్షణమైన చిత్రంగా పేరు గడించింది.

అప్పుడే ఆత్మహత్య చేసుకున్న ఆమె భర్త మోనోలాగ్ తో సినిమా ఆరంభమవుతుంది. అతని జ్ఞాపకాల తెరలు విచ్చుకుంటూ ఉంటాయి. మనం క్రమంగా ఆ ఇద్దరూ మొట్టమొదటి సారిగా కలుసుకున్న ప్రాచీన వస్తువుల షాపుకు చేరుకుంటాం. ఆ షాపుకి ఆమె వివిధ

రకాల వస్తువులు అమ్మి, సొమ్ము చేసుకునేందుకు అనేకసార్లు వస్తూ ఉంటుంది. మొదట్లో ఆమెను అంతలా పట్టించుకోని ఆ షాపాతను క్రమంగా ఆమెపై దృష్టిపెడతాడు. న్యతంత్రం గానూ, సగర్వంగానూ కనిపించే ఆమె పట్ల ఆసక్తిని పెంచుకుంటాడు. ఆ ఆసక్తి పర్వవ సానంగా ఆమె ఓ అనాథ అని, తన ఇద్దరు ముసలి ఆంటీలతో కలిసి నివసిస్తూ ఉందని తెలుసు కుంటాడు. ఏదైనా ఉద్యోగం సంపాదించడం కోసం పలు పత్రికల్లో ప్రకటన లిస్తూ ఉందని కూడా అతడు తెలుసుకుంటాడు. ఆ ప్రకటనలకయ్యే ఖర్చు కోసమే ఏదో ఒక పాత వస్తువును అమ్ముతోందని తెలుసుకుంటాడు. ఉద్యోగం సంపాదించుకుని తన ఆంటీల నుంచి ఎదురవుతున్న పెళ్ళి ప్రస్థావనల్నించి దూరం కావచ్చునని ఆమె ఆలోచన అనికూడా అతడు అర్థం చేసుకుంటాడు. ఆమె గురించి అనేక విషయాలు సేకరించిన తర్వాత తమ దూరపు చుట్టం ద్వారా ఆమెతో పెళ్ళి ప్రస్థావన పంపిస్తాడు. అత్యంత పేదరాల యిన ఆచుట్టం ఇద్దరి పెళ్ళిని కుదురుస్తుంది.

పెళ్ళి తర్వాత స్థిరమయిన జీవితాన్ని ఆరంభిస్తారు. వేరవరూలేని ఆ దూరపు పేదచుట్టం కూడా వారితోనే ఉండిపోతుంది. అతను క్రమంగా పాత మిత్రుల్నించి దూరమవుతాడు. ఆమె అతనికి దుకాణంలో సహకరిస్తుంది. వ్యాపారంలో మునిగిపోతూ ఆమె క్రమంగా ఇంటికి దూరమవుతుంది. కాని ఆమె తనకు పాత మిత్రుడయిన ఆర్టీ మనిషిని తరుచుగా కలుసుకుంటూ ఉందని తెలిసి అతను ఆశ్చర్యపోతాడు. కాని అతనితో కూడా ఆమె వాదులాడడం గమనించి ఇంటికి తీసుకొస్తాడు.

ఆ రాత్రి తన పాత ఆర్టీ గనీని టీబుల్ పైన పెట్టి పడుకుంటాడు. ఉదయం మెలకువ వస్తూఉండగా ఆమె గన్నును తన నుదుటికిపెట్టి నిలుచొనిఉండడం గమనించి నిద్ర పోతున్నట్టే నటిస్తాడు. కొంతసేపటికి ఆమె గనీని పక్కన పెట్టిని వెళ్ళిపోతుంది.

తర్వాత ఆమె పూర్తిగా అస్పృహతకు గురవుతుంది. అతను డాక్టర్ ను పిలుస్తాడు. అతను ఆమె అంటే తనకెంతో ఇష్టమూ చెప్పడం మొదలు పెడతాడు. ఆమె తనతోనే ఉండా లని కోరుకుంటాడు. షాపు అమ్మేసి వేరే చోట కొత్త జీవితాన్ని ఆరంభిద్దామని చెబుతాడు. కాని ఆమె తనదైన వేరే ప్రపంచంలో ఉండిపోతుంది.

ఓ రోజు ఆమె పాడ్యం వినిపిస్తుంది. ఆమెలో ఉన్న పాడాలనే తపన, ఆమె పాడలేక పోతున్న స్థితిని చూసి అతను విలపిస్తాడు. దాదాపుగా ఆమె ముందు మోకరిల్లి గొల్లుమం టాడు. కాని ఆమెలో చలనం కరువవుతుంది.

తరువాత ఆమె ఒంటరిగా మిగుల్తుంది. తమ బంధువు ఒకర్తే ఆమెతో గదిలో ఉంటుంది. కిటికీ వద్ద నిలబడి దీర్ఘాలోచనలో పడి పోతుంది. ఉన్నట్టుండి ఒక్కసారిగా కిటికీ ఎక్కి బయటకు దూకేస్తుంది. ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది. అతను తిరిగి వచ్చితర్వాత ఆ చుట్టం జరిగింది వివరంగా చెబుతుంది.

నజర్ సినిమా ఆమె ఆత్మహత్యతో ముగిస్తే, దానిని కేవలం నిశ్చబ్దానికి కొనసాగింపు గానే మనం అర్థం చేసుకోవాల్సి ఉంటుంది. సామాజిక బంధంతో పెనవేసుకుని ఉన్న

భార్యభర్తల నడుమ ఎలాంటిదైనా సరే నిశ్శబ్దం కొనసాగితే అది ఆత్మహత్యల్లాంటి తీవ్ర పరిణామాలకే దారితీస్తుంది.

నజర్ (హిందీ)

నిర్మాణం-ఎన్.ఎఫ్.డి.సి.; దర్శకత్వం-మణికౌల్;
నటీనటులు-శేఖర్ కపూర్, శాంభవి, సురేఖ, సిక్రి మొ...

మాయామేమ్సాబ్

భారతీయ చలన చిత్ర రంగంపైన 'మాయ' ఓ సంక్లిష్టమైన పాత్ర. తన స్వేచ్ఛ, తన ఆశలు, తనకుండే కలలు వీటన్నింటికీ తోడు తనకుతానుగా కేంద్రీకృతమై జీవించే మాయా లాంటి పాత్ర విచిత్రమయింది. అత్యంత విశిష్టమయింది. గుస్తాన్ ఫ్లాబర్డ్ రచించిన నవలను ఆధారంగా చేసుకొని కేతన్ మెహతా నిర్మించిన 'మాయామేమ్సాబ్' విలక్షణ మయిన సామాజిక మానసిక చిత్రం. తన ఆలోచనలకూ, ఆశలకూ అనుగుణంగా జీవించే ఓ స్త్రీ మానసిక ఆవిష్కరణమే 'మాయా మేమ్సాబ్'.

ఈ చిత్రంలోని ముఖ్యాభినేత మాయా పాత్ర, తనను తాను అద్దంలో చూడ్డానికి ఇష్టపడుతుంది. తనపైన గులాబీ రెక్కలు వర్షించడాన్ని కోరుకుంటుంది. ఆకస్మికంగానూ, సహజ సిద్ధంగానూ మార్పులకు గురయ్యే తన జీవితాన్ని ఆస్వాదించే మనస్తత్వం గల స్త్రీ మాయా. ఆమెకు తన మనస్సే కేంద్ర బిందువు. కట్టుబాట్లు, కుహనా విలువలు ఆమె ముందు బలాదుర్. ఆమె జీవితం నిండా సంక్లిష్టత, అస్థిరత, ప్రవాహ స్థితి మౌళిక లక్షణాలుగా పరుచు కొని ఉంటాయి. ఆమె తన జీవిత గమనంలో తారనపడ్డ పురుషులపైన సంపూర్ణ ఆధిపత్యాన్ని సాధిస్తుంది. ఆ పురుషుడు తన తండ్రైనా, తన భర్తయినా లేదా తను ఇష్టపడ్డ పురుషులయినా సరే ఆమె ఆకర్షణలో తమనితాము కోల్పోవడం గమనిస్తాం. అంతటి గొప్ప ప్రభావ వంతమయిన పాత్ర 'మాయ'

అంతటి సంక్లిష్టమైన పాత్రని వోషించడం నటిగా ఎవరికయినా అత్యంత కష్ట సాధ్యమయిన పనే. అంతేకాదు ఆ పాత్రని నిర్వచించడం, చిత్రాన్ని రూపొందించడం చలనచిత్ర కారుడికీ ఛాలెంజింగ్ అయిన వ్యవహారమే. అయితే ఈ రెండు బాధ్యతల్ని నిజజీవితంలో భార్యభర్తలయిన దీపాసాహీ, కేతన్ మెహతాలు ఎంతో పరస్పర అవగాహనతో నిజాయితీని సంలీనం చేసి నిర్వహించారు. దీపాసాహీ బాడీలాంగ్వేజ్ లో ఉన్న అంతర్జాతీయ లక్షణాలు ఈ చిత్రదృశ్యకానికి ఆలంబనగా నిలిచాయి. గుస్తాన్ ఫ్లాబర్డ్ రచించిన 'మెడమ్ బోవర్' నవలకు సాహితీ ప్రపంచంలో అంతర్జాతీయంగా పేరు ప్రఖ్యాతులున్నాయి. దానిని ఆధారంగా చేసుకుని ఇప్పటికే అనేక సినిమా రూపాంతరాలు వచ్చాయి. 1934లో రెనోయర్, 1949లో వినెంట్ మిన్నెల్లి, ఆ తర్వాత క్లాడి-చాబ్రల్, తదితరులు చిత్రాలు తీశారు. కేతన్ మెహతా మెడమ్ బోవర్ నవలను రూపాంతరీకరించే క్రమంలో స్వేచ్ఛానుసరణ రీతిని అవలంబించారు. అనేకచోట్ల సృజనాత్మకమయిన స్వేచ్ఛను తీసుకొని భారతీయ సామాజిక లక్షణాల్ని అన్వయింప చేస్తూ భారతీయ ప్రేక్షకులకు తమ సినిమా చూస్తున్న భావన కలిగేలా చేశారు.

చిత్రం ప్రధానంగా ముఖ్యాభినేత మాయా జీవితం చుట్టూ ఆమె ఆలోచనల చుట్టూ పరిభ్రమిస్తుంది. మాయా తన ఐడెంటిటీ కోసం, తన కలల వ్యక్తీకరణ కోసం పడే తపన,

కొన్నిసార్లు ఆమెకు ఎదురైన వైఫల్యాల ఆమె పడ్డ క్షోభ, మనల్ని కదిలించి వేస్తాయి. భన్న స్థాయిల్లో పరస్పర విభిన్నమయిన మానసిక స్థితుల్ని, ఉద్వేగాల్ని ప్రదర్శించడంలో మాయా పాత్రధారి దీపాసాహీ పరిపక్వమయిన నటనని ప్రదర్శించారు.

చిత్ర మౌళిక కథాంశం విషయానికి వస్తే అవసాన దశలో ఉన్న ఓ హవేళీలో అందమయిన యువతి మాయా తన తండ్రితో జీవిస్తూ ఉంటుంది. గ్రామీణ భారతంలో పూడ్డల్ వ్యవస్థకు చెందిన ఆ పరిసరాల్లో మాయా తీవ్రమయిన ఒంటరితనాన్ని అనుభవిస్తూ ఉంటుంది. కాని ఆమె ఆలోచనలు మాత్రం ప్రేమ, వాస్తవికత, కల్పనల మధ్య తిరగాడుతూ ఉంటాయి. ఓ రోజు మాయా తండ్రి కింద పడిపోయి మోకాలి ఎముకకు గాయమవుతుంది. అతన్ని పరీక్షించేందుకు యువకుడయిన ఓ డాక్టర్ తరచుగా ఇంటికి రావడం మొదలు పెడతాడు. అతనితో పరిచయం పెరిగి క్రమంగా ప్రేమలో పడుతుంది మాయా. అతనికే అప్పటికే పెళ్ళవుతుంది. కానీ మాయా పట్ల అతను ఆకర్షితుడవుతాడు. తరుచుగా ఆమెను బయటకు తీసుకెళ్ళడం, మంచి కంపెనీ ఇవ్వడం చేస్తాడు. ఇంతలో డాక్టర్ భార్య చనిపో తుంది. మాయా డాక్టర్ ని పెళ్ళాడుతుంది. మొదట్లో వారిద్దరి మధ్య ప్రేమ, దగ్గరి తనం, ఒకరిపై ఒకరికి ఉన్న ఆరాధన గొప్ప ఆనందాన్నిస్తుంది. అంతా ఉత్సాహంగా గడిచి పోతుంది. కొంత కాలం గడిచాక మాయాకి అదంతా మార్పులేని మొనాటనస్ వ్యవహారం లాగా తోస్తుంది. అలా మొదలైన భావన క్రమంగా పెరుగుతుంది. ఆ చిన్న ఊరు, డాక్టర్ తో గడిపే సమయం, అతను తనవృత్తి పనిలో నిమగ్నమయి ఉన్నప్పుడు ఫీలయ్యే ఒంటరితనం ఆమెకు బిరోడమ్ గా మారుతాయి. ఆమె కన్న కలలకి అనుభవిస్తున్న వాస్తవానికి నడుమ ఊపిరాడని స్థితి ఆమెకు గోచరిస్తుంది.

ఆమె చదివే నవలలు, చూసే సినిమాలు ఆమె కలల్ని మరింతగా విస్తృతం చేస్తాయి. ఆమె సినిమాల్లో లాగా తనను తాను ఊహించుకుని ఊహాలోకాల్లో విహారింపడం మొదలు పెడుతుంది. ఆమె తన కలల్ని వాస్తవం చేసుకునే క్రమంలో రెండు రకాలుగా ఉపశమనం పొందేందుకు ప్రయత్నిస్తుంది. మానసికంగా ప్రేమ, రోమాన్స్ లాంటి భావనలతో ఊహా విహంగాల్లో విహారిస్తూ ఉంటుంది. బయటి జీవితంలో వివాహాతర సంబంధాల్లో తనకు తాను ఉపశమనం పొందేందుకు ప్రయత్నిస్తుంది. అంతే కాదు తన జీవిత విధానంలో ఆడంబరంగా వ్యవహరించడం అధికంగా వ్యయం చేయడం అలవాటు చేసుకుంటుంది. కానీ అవేవీ ఆమెకు సంశ్లేషినివ్వవు. పైగా అప్పులు, అసంశ్లేషి మిగులుతాయి. ఇక వివాహాతర సంబంధాలు కూడా మొదట్లో కొంత సంతోషాన్ని పంచినప్పటికీ అవికూడా పెళ్ళిలాగే అతిసాధారణమయిన అనుభూతిలాగే తోస్తాయి. కాని ఆమె చుట్టూ పెరిగిన అప్పలు, అసంశ్లేషి ఆమెను నిలువనీయవు. దుఃఖ పూరితం చేస్తాయి. ఓ వైపు కలలు, మరోవైపు వాస్తవం. ఓవైపు తనను తాను వ్యక్తికరించుకోవాలనే ఐడింటిటీ క్రైసిస్. మరో వైపు అందుకు భిన్నంగా ఉన్న పరిస్థితులు. వీటిమధ్య నలిగిన మాయా నిలువలేక పోతుంది. ఉక్కిరి బిక్కిరవుతుంది. ఓ చిన్న సీసాలోని ద్రవాన్ని తాగి పడిపోతుంది. ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది.

ఆమె చనిపోయిందని దర్శకుడు ప్రత్యేకించి చెప్పడు. కాని ఆమె మరణం అనేక ప్రశ్నల్ని లేవనెత్తుతుంది. ఆమె రాసుకున్న డైరీ నిండా ఇంకా మరకలు, ఖాళీలు, కొట్టివేతలు ఆమె మానసిక స్థితికి అద్దం పడతాయి.

చిత్రం ముగిసే సరికి మనం మాయా మానసిక స్థితికి దగ్గరవుతాం. ఆమెపై మనకి గౌరవం కలుగుతుంది. అభిమానం పెరుగుతుంది. మాయా పాత్రలోకి రూపాంతరం చెందిన స్థాయిలో నటించిన దీపాసాహీ గొప్ప నటిగా మిగిలిపోతుంది చిత్రంలో

ఓ స్త్రీ మానసిక సంఘర్షణని అత్యంత ప్రతిభావంతంగా ఎలాంటి మాయా తెరలు లేకుండా నిర్మించిన కేతన్ మెహతా అభినందనీయుడు.

మాయామేమ్ సాబ్ (హిందీ)

కథ-గుస్తాన్ ఫ్లాబర్స్; కెమెరా-అనూప్ షోట్ వారి; సంగీతం-హృదయనాథ్ మంగేష్కర్; స్ట్రీన్స్ ప్లే, దర్శకత్వం-కేతన్ మెహతా; నటీనటులు-దీపాసాహీ, ఫారూఖ్ షేక్, రాజ్ బర్బర్, ఫారుఖ్ ఖాన్ మొ...

అదాలత్ ఓ ఎక్జిమోయా

మహిళను ముఖ్యభూనేతగా చేసి, ఆమెపై జరిగిన అత్యాచారాన్ని ప్రధాన ఇతివృత్తంగా మలిచి, అత్యంత నిజాయితీగా నిర్మించబడిన చిత్రం 'అదాలత్ ఓ ఎక్జిమోయా'. స్త్రీని ఒక వస్తువుగానూ స్వంత ఆస్తిగానూ భావిస్తున్న పితృస్వామ్య సమాజంలో ఆ స్త్రీ రేపేనకుగురైతే పర్వవసానంగా జరిగే వత్తిడులు, సంఘటనలు ఈ చిత్ర కథాంశంగా రూపుదిద్దుకున్నాయి. అంతేకాదు ఆ స్త్రీ మానసిక సంఘర్షణ, ఆమె పనిచేసే చోట ఎదురయ్యే వ్యతిరేకత, కోర్టు లోనూ ఇతర సామాజిక సంబంధాల్లోనూ ఎదురయ్యే అవమానకరమైన సందర్భాలూ అన్నీ వెరసి ఆమె జీవితంలో ఈ సమాజం తెచ్చే పెనుమార్పుల్ని ఈ చిత్రం స్పష్టంగా మన కళ్ళముందుంచుతుంది. ఆమె ప్రమేయం లేకుండానే దురహంకారాలైన కొంత మంది బలప్రయోగానికి బలైపోయిన ఆమెకు అండగా నిలవాల్సిన సమాజం ఆమెను ఏ రీతిలో కాలిక్కు తినేందుకు పూనుకుంటుందో ఆ సామాజిక స్థితిని చిత్ర దర్శకుడు తపన్ సిన్హా నిజాయితీగా చర్చకు పెడతాడు. ఆ స్థితిని విమర్శిస్తూ కళాత్మకంగా రూపుదిద్దుకున్న చిత్రమే 'అదాలత్ ఓ ఎక్జిమోయా' ఈ చిత్రం 1981లో నిర్మితమైంది. చిత్రంలో అద్భుతం దర్శకుడు తపన్ సిన్హా కన్సెన్ట్ కనిపిస్తుంది. టెక్నికల్ వరంగా చిత్రం మొత్తం ఫ్లాష్ బ్యాక్ విధానంలో నడుస్తుంది. కోర్టులో ప్రారంభమైన కథాకథనం యావత్తూ ఫ్లాష్ బ్యాక్ లో కొనసాగుతుంది. మానవీయ విలువల్ని తన అన్ని చిత్రాల్లోనూ ప్రతిభావంతుంగా చర్చించిన తపన్ సిన్హా ఈ చిత్రంలో మనుషుల చిత్ర విచిత్ర ప్రవర్తనని, మగవాడి దురహంకారాన్ని అధికార వర్గాల మోసాన్ని చూపించాడు.

'అదాలత్ ఎక్జిమోయా' చిత్రం విషయానికి వస్తే ఊర్జుక ఒక కిండర్ గార్డెన్ పాఠశాలలో టీచర్ గా పనిచేస్తూ ఉంటుంది. ఆందమైన ఆ యువతి తన కొలిగ్ నీల, షీలతో కలిసి దసరా సెలవుల్లో ఒకరోజు సుముద్ర తీరాన ఉన్న గోపాలపురంకు వెళ్తుండగా దారిలో ఓ ముగ్గురు యువకులు తప్పతాగి ఈ ముగ్గురు టీచర్లను వేధిస్తారు. అది చూసిన పోలీసాఫీసర్ ఆ ముగ్గురు యువతులను ఆదుకుంటాడు. గోపాలపురం చేరుకున్న ఆ ముగ్గురూ సముద్రపు ఒడ్డున విహారిస్తూ సెలవుల్ని ఆనందంగా వెళ్ళబిస్తూ ఉంటారు. ఒక రోజు పట్టవగలు బీచిలో ఊర్జుక ఒంటరిగా కనిపించడంతో ఆ ముగ్గురు యువకులు ఆమెను దారుణంగా రేపే చేస్తారు. స్వహా తప్పి పడిపోయిన ఊర్జుక ఆస్పత్రిలో చేరి ప్రాణాలు దక్కించుకుంటుంది. అంతకు ముందు టీచర్లను ఆ ముగ్గురు యువకుల నుంచి రక్షించిన పోలీసు ఇన్స్పెక్టర్ విషయం తెలుసుకొని ఆముగ్గురు యువకుల్ని అరెస్టు చేస్తాడు. విషయం తెలిసి పరుగు పరుగున వచ్చిన ఊర్జుక తండ్రి కుమిలిపోతాడు. మధ్య తరగతి కుటుంబానికి చెందిన అతను అదొకా ప్రచారం జరిగితే కుటుంబం పరువు ప్రతిష్టలుపోతాయని కేసు పెట్టడు. కాని ఇన్స్పెక్టర్ ప్రభుత్వం పక్షానే కోర్టులో కేసువేసి కొనసాగిస్తాడు. ఆ ముగ్గురు యువకులు నిజానికి జలాయి విద్యార్థులే. వారిలో ఒకడి తండ్రి పెద్ద ధనవంతుడు కావడంతో

పెద్ద లాయర్ ను నియమించుకుంటాడు. కేసు విచారణలో ఆ లాయర్ వేసిన జగుష్కార మైన ప్రశ్నలతో ఊర్జుక కంగుతింటుంది. అవమాన భారంతో కుంగి పోతుంది. కేసు వివరాలు ఫోటోలతోపాటు పేపర్లలో రావడంతో విపరీతమైన ప్రచారం జరిగి సంచలనం రేకెత్తిస్తాయి. దాంతో మధ్య తరగతి విలువలకు కట్టుబడి ఉన్న ఊర్జుక తండ్రి తీవ్రంగా కలత చెంది వీధిలోకి కూడా రాలేని పరిస్థితికి చేరుకుంటాడు. పోలీసాఫీసరు మాత్రం ధైర్యంగా నిలబడి కేసును కొనసాగిస్తాడు. అదలా ఉండగా ఊర్జుక పనిచేస్తున్న స్కూలు యాజమాన్యంపై పిల్లల తల్లిదండ్రుల నుంచి వత్తిడి పెరుగుతుంది. రేపేకు గురైన టీచర్ నింకా స్కూల్లో కొనసాగిస్తే తమ పిల్లల్ని వేరే స్కూలుకు మార్చిస్తామని గొడవ చేస్తారు. కోర్టులో కేసు రుజువై నిందితులకి 10 సంవత్సరాల జైలు శిక్ష పడుతుంది. వారు హైకోర్టుకు ఆప్టీలుకు వెళ్తారు. ఆ ముగ్గురు యువకుల్లోని ఒక యువకుడి తండ్రి తన రాజకీయ పలుకుబడి ఉపయోగించి పోలీసు ఇన్స్పెక్టర్ పై తప్పడు కేసు బనాయించి సస్పెండ్ చేయిస్తాడు. మరోవైపు ఊర్జుకతో అంతకుముందే పెళ్ళి కుదిరిన వ్యక్తి తన పెళ్ళి ప్రస్తావనల్ని రద్దుచేసుకుంటాడు. తన కూతుర్ని ఉద్యోగంలోంచి తీసివేస్తే అంతచూస్తానని ఊర్జుక తండ్రి స్కూలు యాజమాన్యానికి నోటీసు ఇస్తాడు. ఇంత జరిగాక సమాజం నుండి ఇంత తీవ్రమైన వ్యతిరేక స్పందనల్ని అనుభవించిన ఊర్జుక తన ఉద్యోగాన్ని విడిచి వెళ్ళిపోవాలను కుంటుంది. కాని అమాయకులు, ప్రేమమూర్తులు అయిన చిన్నారి విద్యార్థిని విద్యార్థులు ఊర్జుక టీచర్ ను తమ చూపులతోనే నిలువరిస్తారు. సమస్యకాలంలో తన వెన్నంటి నిలిచి సస్పెన్షన్ కు గురై కష్టాలనుభవించిన ఇన్స్పెక్టర్ కు ఊర్జుక కృతజ్ఞతలు చెబుతూ ఉత్తరం రాస్తుంది. దాన్ని అతడు భద్రంగా తన గుండెల్లో దాచుకుంటాడు. రేపే సంఘటన చుట్టూ వాస్తవ దృష్టితో అల్లిన ఈ చిత్రంలో ఊర్జుకను పాఠశాలనుండి ఈ సమాజం నుండి పారి పోకుండా నిలిపిన చిన్నారి బాలల్లో ఆశావహమైన భవిష్యత్తును సూచిస్తుంది.

అదాలత్ ఓ ఎక్జిమోయా (బెంగాలీ)

కథ: స్ట్రీన్ ఫ్లే, దర్శకత్వం-తపన్ సిన్హా; నటీనటులు-తనూజ, మనోకీమత్ మొ..

మూసల జీవితంలో హింస రోజురోజుకీ పెచ్చలల్లుతునే ఉంది. సామాజిక రాజకీయ అల్లక రంగాల్లోనే కాకుండా సాధారణ కుటుంబ జీవితంలో కూడా హింస వెయ్యికాళ్ల జెల్లాగా విస్తృతమవుతునే ఉంది. ఆ హింసా పరంపరను పరిశీలిస్తే చివరి టార్గెట్ స్త్రీనే అవుతోంది. అన్ని రకాల హింసకి చివరి ధ్యేయం స్త్రీయే కావడాన్ని మనం గమనించవచ్చు. అందునా పురుషస్వామ్య భావజాల ఆధిపత్యంలో మన సమాజం లాంటి సమాజంలో స్త్రీ వినియోగ వస్తువు కావడంతో పాటు వినోద, కళారంగాల్లో కూడా ఆమెనే టార్గెట్ చేసి ఆమెను హింసకు గురిచేసి ఆనందాన్ని పొందే తత్వం మనకివ్యాక ద్యోతకమవుతుంది. అంతే కాదు స్త్రీపైన తమ ఆధిపత్యాన్ని రుజువు చేసుకోవడానికి, ఆధిక్యతను స్థిరంగా ఉంచుకోవడానికి పురుషుడు స్త్రీపైన హింసనే తన ఆయుధంగా ఉపయోగిస్తున్నాడు. అందుకు ఆమె శిలాన్ బార్గెట్ చేస్తున్నాడు. స్త్రీ శీలం దోచుకోబడేదిగానూ, వాగోట్టుకునేది గానూ నిర్ధారణచేసి ఆ స్థితిని ఎక్స్ప్లాయిట్ చేస్తూ స్త్రీపైన ఈ సమాజం ఆధిపత్యాన్ని కొనసాగిస్తోంది. ఇంకా ఆలోచిస్తే స్త్రీ శీలం ఆమె స్వవిషయంగా కూడా ఈ సమాజం గుర్తించడంలేదనే విషయమూ గమనించవచ్చు. ఎందుకంటే ఒక స్త్రీ శీలంపోతే అది ఆ శిలాన్ని దోచుకున్నవాడికి విజయంగానూ, ఆ స్త్రీతండ్రికో, నోదరులకో, భర్తకో ఓటమిగానూ కూడా ఈ సంఘం భావిస్తూ ఉన్నది.

ఇంతటి వివాదాస్పదమైన స్త్రీ శీలం విషయంలో పురుషులు ఉపయోగించే హింసలో అత్యంత పాశవికమయింది రేప్. బలాత్కారంగా చెప్పకునే ఈ విషయాన్ని మనవాళ్లు ఇజ్జతీలూట్నాగా భావజాలాన్ని స్థిరపరిచారు.

ఈ రేప్ అంశాన్ని తీసుకొని మన భారతీయ సినిమా రంగం అనేక సినిమాల్ని నిర్మించింది. అనేక చిత్రాల్లో మొదట్లో సూచన వ్రాయంగా సింబాలిక్ గా రేప్ ను ప్రస్తావించిన మన సినిమా రంగం 1970వ దశకం చివరికి వచ్చే సరికి దాన్ని పూర్తి బహిరంగం చేసేసారు. ఆంగ్ల సినిమాలతో ప్రభావితమైన, మన సినిమాల్లో పెరిగిన సెక్స్ హింసల ప్రాధాన్యతల దృష్ట్యా మన సినిమాల్లో రేప్ సన్నివేశాలు క్రమంగా పెరిగిపోయాయి. కొన్ని చిత్రాలైతే రేప్ నే మూల కథాంశం చేసుకుని నిర్మితమయ్యాయి. ప్రఖ్యాత ఫెమినిస్ట్ ఫిల్మేకిట్ లారాములేవే మాటల్లో చెప్పకుంటే 'పురుషుల దృశ్యానందమే సినిమా దృశ్యానందాన్ని నియంత్రిస్తోంది'. ఆ భావాన్ని అందించుకున్నట్లుగానే మన భారతీయ ప్రధాన స్రవంతి సినిమా రేప్ ను వాణిజ్యవసరాల దృష్ట్యా గొప్పగా వినియోగించుకుంది. రేప్ ను పలు కోణాల్లో భిన్నపార్శ్వాల్లోంచి అతిగా చూపించి మనుషుల్లో ఉండే రాక్షస తత్వాన్ని సంకల్పిస్తేపరిచి అనేక విజయాలు సాధించారు.

ముఖ్యంగా బి.ఆర్.చోప్రా నిర్మించిన హిందీ చిత్రం 'ఇన్సూఫ్ కె తరాజు' సరికొత్త ట్రిండెక్

శ్రీకారం చుట్టింది. హాబీపుడేసినిమా 'లిప్ స్టిక్' నుంచి ఎత్తిపోతల పథకంలో భాగంగా రూపొందించిన ఈ సినిమా దేశవ్యాప్తంగా పెద్ద సంచలనానికి దారితీసింది. పెద్ద వివాదాన్ని రేపి వాణిజ్యపరంగా విజయాన్ని సాధించింది. ఇద్దరు అక్కా చెల్లెళ్లుని ఒకే పురుషుడు రెండు సందర్భాల్లో రేప్ చేసిన సంఘటనల్నే వాటి పర్వవనానంగా ఆ ఇద్దరు జీవితాల్లో వచ్చిన మార్పులు, సమాజిక ప్రతి స్పందన, కోర్టులు చట్టాలకు ఉన్న పరిమితులు అన్ని ఈ చిత్రంలో చల్లించబడ్డాయి. కాని సినిమా చివర అక్కా ఆ రేపిస్టుని చంపివేసినప్పటికీ ప్రేక్షకులపైన ఆ చంపడాన్ని మించి రేప్ దృశ్యాలు కలిగించిన ప్రభావమే అధికంగా ఉండి సినిమా ఉద్దేశం తారుమారైపోయింది. వృత్తిలిత్యా మాడల్ గా పనిచేస్తున్న జీనీత్ అమన్ (భారతి) తన అందాల్ని విరబూయిస్తూ అందమైన దుస్తులు, హావభావాలతో తిరుగాడుతూ ఉంటుంది. ఆమెలో ఎనలేని వ్యక్తిత్వం ప్రస్ఫుటమవుతుంది. ఆమె రమేష్ (రాజ్ బబ్బర్) తీసుకుంటున్న చొరవకి పెంచుకున్న ఆశలకి అడ్డుకట్టవేస్తుంది. అతన్ని నిర్దండ్యంగా తిరస్కరిస్తుంది. దాంతో పెట్టేగిపోయిన రమేష్ ఆమెను ఎలాగైనా లొంగదీయాలని, అనుభవించాలని అమానవికంగా రేప్ చేస్తాడు.

విషయం కోర్టుకు వెళ్తుంది. ఆధారాలు లేవని భారతి చెల్లెలు నీతా ఇచ్చిన వాజ్మలం సరిపోకపోవడంతో రమేష్ ని చట్టం వదిలేస్తుంది. తనను కోర్టుకీడ్డి అవమనాలపాలు చేసిందనే కక్షతో రమేష్ నీతా (పద్మినికొల్లాపూరి) పైన కూడా కన్నెస్తాడు. విశాలమైన ఆధునిక భవంతిలోకి నీతా ఉద్యోగం కోసం వస్తుంది. ఒంటరిగా దొరికిన నీతాను గుడ్డలిప్పేయమంటాడు రమేష్. ఆమె తీవ్రంగా అరుస్తుంది. కాని ఎయిర్ కండిషన్స్ అయిన ఆ గదిలోంచి ధ్వని బయటకురాదు. విధిలేని స్థితిలో ఆమె ఒక్కొక్కటిగా గుడ్డలిప్పేస్తుంది. కెమెరా ఆమె విసిరేసిన వస్తువులపైన వాటిని అందుకుంటూ సంబరపడిపోతున్న రమేష్ హావభావాల పైనా కేంద్రీకృతమవుతుంది. భారతి రేప్ దృశ్యం కంటే నీతారేప్ దృశ్యం మరింత నెమ్మదిగానూ, నాటకీయంగానూ ఉండి సస్పెన్స్ ను తారాస్థాయికి తీసుకెళ్తుంది. ముక్కుపచ్చలారని చెల్లెల్ని రేప్ కు కారకుడైన రమేష్ ను భారతి చంపివేస్తుంది. కాని చిత్రంలో ఆ రెండు రేప్ దృశ్యాలే ప్రేక్షకులపై తీవ్రమైన ప్రభావాన్ని కలిగిస్తాయి.

సంపూర్ణంగా వ్యాపార దృక్పథంతో నిర్మించిన ఆ చిత్రంలో రేప్ తే అత్యంత ప్రాధాన్యత ఇచ్చి చిత్రీకరణ విషయంలో కూడా కొత్తదనాన్ని సాధించడంతో ఆ దృశ్యాలు విపరీతంగా సక్సెస్ అయ్యాయి. సినిమాటిక్ సాధనాలయిన క్లోజప్, ఫాస్ట్ కటింగ్, స్లోమోషన్, ఆధునిక మేకప్, స్టైషల్ ఎఫెక్ట్ టెక్నిక్ లాంటి వాటితో దృశ్యాల్ని మరింత పండించి ప్రేక్షకుల్లో ఆసక్తిని పెంచడంతో ఇలాంటి చిత్రాలు విజయవంతమవడమే కాకుండా ఆ తర్వాతి కాలంలో అనేక ఇతర చిత్రాలకు ప్రేరణ అయ్యాయి.

బి.ఆర్.చోప్రా స్త్రీని, రేప్ ను విషయాలుగా తీసుకొని చిత్రం నిర్మించినప్పటికీ రేప్ అనే సాంఘిక హింసను ఖండించి, దండించే క్రమంలో చిత్రాన్ని రూపొందించలేక పోయాడు ఇన్సూఫ్ కె తరాజు చిత్రం మొత్తం ప్రభావం నెగెటివ్ గానే ఉండి అది ఒక చెడు

'దృశ్య సంప్రదాయాని'కి బాటలు వేసిందనే చెప్పకోవచ్చు. అయితే ఈ చిత్రంలో రాజ్ బబ్లర్, దీపక్ పరావర్లు ఇద్దరూ కొత్తనటులే. ఈ చిత్రం ద్వారా రాజ్ బబ్లర్ చిత్రాల పరంపర విపరీతంగా పెరిగిపోగా, పబ్లిసిటీకొల్లాపూరికి గొప్ప మలుపును ఇచ్చింది. 'ఇన్స్టాఫ్ కా తరాజు' ఏదో ఒక రకంగా పలు చిత్రాలకు మూలమైకూర్చుంది.

ఇన్స్టాఫ్ కా తరాజు (హిందీ)

కథ-శర్మకుమార్; నిర్మాత, దర్శకుడు-బి.ఆర్.చోప్రా;

నటీనటులు-జీనత్ అమన్, రాజ్ బబ్లర్, పబ్లిసిటీకొల్లాపురి, దీపక్ పరావర్ మొ..

తెలుగు చిత్ర రంగంలో వాస్తవ దృక్పథంతో సినీమాల నిర్మించి జాతీయస్థాయిలో గుర్తింపును అందుకున్న అతి కొద్దిమంది దర్శకుల్లో బి.ఎస్.నారాయణ ఒకరు. ఆయన తన నలభై ఏళ్ల సినీరంగ ప్రస్థానంలో 32కు పైగా చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహించినప్పటికీ అందులో అత్యధికశాతం వ్యాపార చిత్రాలే.

హెచ్.వి.బాబు, కె.బి.తిలక్, కె.ఎస్.ప్రకాశరావు లాంటి దర్శకుల వద్ద అసిస్టెంట్ గానూ, అసోసియేట్ గానూ పనిచేసిన బి.ఎస్.నారాయణ 1960 తర్వాత తానే స్వీయదర్శకత్వ బాధ్యతలు నిర్వహించడం ఆరంభించారు. శ్రీదేవి, పెళ్ళినాటి ప్రమాణాలు లాంటి చిత్రాలు నిర్మించిన ఆయనే తన రెండు చిత్రాల్లో కథాంశంలోనూ, చిత్రనిర్మాణ సరళిలోనూ వాస్తవ వాద దృక్పథాన్ని ప్రదర్శించారు. 1977లో 'ఉరుమ్మడి బతుకులు', 1979లో 'నిమజ్జనం' లకు దర్శకత్వం వహించారు. ఈ రెండు చిత్రాలు రాష్ట్ర జాతీయ స్థాయిల్లో బహుమతులు గెల్చుకున్నాయి. విమర్శకుల్నించి మంచి మన్ననల్ని అందుకున్నాయి.

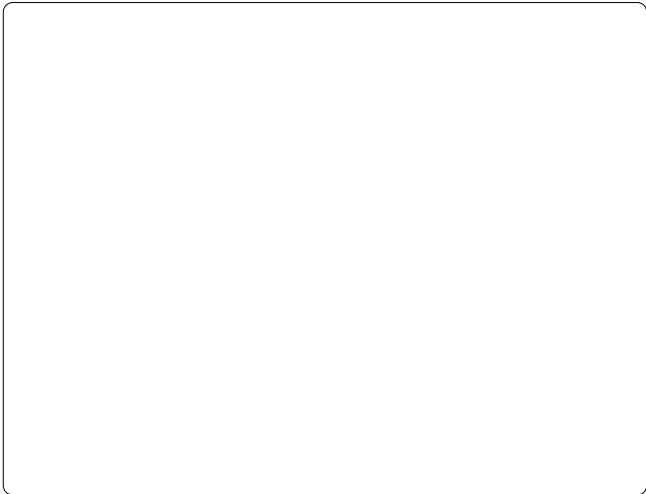
ఆయన 'నిమజ్జనం' జాతీయ అవార్డుతో పాటు, పనోరమా ఎంట్రీని, అందులో నటించిన శారదకు జాతీయ ఉత్తమనటి 'ఉరుమ్మడి' అవార్డును గెలుచుకుంది. 'నిమజ్జనం' స్త్రీని ముఖ్యభూమిగా చేసి నిర్మించిన చిత్రం. ఇందులో భారతీయ స్త్రీ సెక్సుపరంగా హింసకు గురయినప్పుడు, రేప్ చేయబడినప్పుడు ఆమె వేదన, అతలాకుతలమయిన ఆమె జీవితమూ, శీలం పోయిందన్న వ్యధ, మామూలు జీవితం జీవించలేనేమోనన్న భావన వీటన్నిటి పర్యవ సానంగా గంగలో కలిసిపోయి 'నిమజ్జనం' అయిన ఆమె మానసిక, శారీరక సంఘర్షణ ఈ చిత్రంలో మౌళికాంశం. 'అత్యాచారం' అనే ఒక సామాజిక హింసకు బలయిన స్త్రీ జీవన వ్యధ ఈ చిత్రం.

నిజానికి ఎవడో చేసిన 'నేరానికి' మన సమాజం బాధితురాలిపైనే అప్రకటితంగా తీవ్రమయిన శిక్ష వేస్తుంది. ఈ 'అత్యాచారం'లో పురుష రాజకీయాలున్నాయి. స్వార్థా లున్నాయి. స్వంత ఆస్తిగా భావించే ఆలోచనలున్నాయి. అంతేకాదు తన ప్రమేయం లేకుండా పశుబలానికి, పశు వాంఛకి ఫలితంగా జరిగిన అత్యాచారం వల్ల తన శీలం పోయిందని తన భర్తకి తన కుటుంబానికి తీవ్రమయిన అన్యాయం జరిగిపోయిందనే భావజాలాన్ని స్త్రీ ఆలోచనల్లోకి బాగా చొప్పించింది సమాజం. తన ప్రమేయమే లేకుండా జరిగిన హింసకు తనలాబాధ్యత వహిస్తాననే ఆలోచన రాకుండా తను మలినమయిపోయానని, తనకు ప్రాయశ్చిత్తం జరగాలనే తీవ్రమయిన ఆలోచనా ధోరణి కలిగేందుకు ఈ సమాజం చాలా జాగ్రత్తగా స్త్రీ చుట్టూ ఓ భావజాల వలయాన్ని సృష్టించింది. దాని ఫలితంగానే అత్యాచారం

జరిగినప్పుడు బాధ్యుడయిన పురుషులు అత్యధిక శాతం రోమ్ను విరుచేకుని తిరగడం, బాధితురాలయిన స్త్రీ తీవ్ర నష్టానికి గురవడం మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. కొన్ని సార్లు బాధితురాలయిన స్త్రీ అత్యర్థణ చేసుకున్న సందర్భాలూ మనకు కనిపిస్తాయి. సరిగ్గా అలాంటి అంశాన్నే ఇరుసుగా చేసుకొని బి.ఎస్.నారాయణ 'నిమజ్జనం' నిర్మించారు. అయితే 'రేప్'ని సామాజిక రాజకీయ కోణంలో కాకుండా వ్యక్తిగత కోణంలోంచి విశ్లేషించి కాపానా విలువల్ని విశ్లేషిస్తాడు దర్శకుడు. అంతేకాకుండా చివర్లో రేప్ కు బాధ్యుడయిన పురుషుడిలో కూడా పరివర్తన చూపించి అతడు కూడా చనిపోయేలా చూపించి సంస్కరణాంశాన్ని ప్రాయశ్చిత్తాంశాన్ని ముందుకు తెస్తాడు. సామాజిక ఆధిపత్యాంశాల్ని విడిచి వ్యక్తిగత పరితాపాన్ని ఫోకస్ చేసి మౌళికమయిన విలువల అంశాన్ని వదిలేసి దర్శకుడు నిరాశనే కలిగిస్తాడు. కాని సినిమాను నడిపించిన తీరులోనూ, చిత్రీకరణలోనూ చూపించిన మెళకువలు 'నిమజ్జనాన్ని' మంచి చిత్రంగానే నిలిపాయి.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే తన తండ్రి అస్థికలు గంగలో కలపడానికి శ్రీకాంత్ తన భార్య భారతితో కలిసి కాశీకి బయలుదేరతాడు. పల్లె గుండా ప్రయాణం చేసి కొంత అడవి లాంటి ప్రాంతాన్ని దాటితే గాని రైల్వే స్టేషన్ కు చేరుకోలేని స్థితి వారిది. అందుకే ఎడ్లబండిలో బయలు దేరతారు. ప్రయాణపు బడలికలో భర్త ఒడిలో పడుకున్న భారతి సౌందర్యాన్ని చూసి బండివాడు గోవిందులో కలవరం కలుగుతుంది. ఆమెను అనుభవించాలనే ఆలోచనలూ పెరుగుతాయి. బండి చక్రపు ఇరుసుకు కట్టిన ఆస్థికల మూట కనిపించడం లేదని గోవిందు హఠాత్తుగా చెప్పేసరికి శ్రీకాంత్ హతాశుడవుతాడు. బండిదిగి వెనక్కి పరుగు తీస్తాడు. భారతి కూడా అతన్ని అనుసరించబోతే వృధాగా మీరేందుకు శ్రమ పడడమని బండివాడు వారిస్తాడు. మూటను వెతుక్కుంటూ శ్రీకాంత్ వెనక్కి వెళ్ళంతర్వాత గోవిందు తను పశు బలంతో భారతిపై అత్యాచారం జరుపుతాడు. శ్రీకాంత్ తిరిగి వచ్చేసరికి మామూలుగా ఉండిపోతాడు గోవిందు. భారతి మాత్రం నిర్లిప్తంగా ఉదాసీనంగా కనబడుతుంది. శ్రీకాంత్ ఆడుగుతాడు ఏమయిందని, ఆమె ఏమీ చెప్పకుండా నిర్లిప్తంగా ఉండిపోతుంది. ఆమె మౌనంగా కాశీ చేరుతుంది. కాశీలో నిమజ్జనం శాస్త్రయుక్తంగా చేస్తారు. అయితే శ్రీకాంత్ తో పాటు గంగలో మునిగిన భారతి పైకి లేవదు. గంగలో కలిసి పోతుంది. శ్రీకాంత్ హతాశుడవుతాడు. తీవ్రంగా గాలిస్తాడు. కాని భారతి నీటిలో మునిగిపోయి కనిపించదు. భార్యను పోగొట్టుకున్న శ్రీకాంత్ దుఃఖంతో తిరుగు ప్రయాణ మవుతాడు. రైలు దిగగానే బండివాడు గోవిందుకు విషాద వార్తను చెబుతాడు. గోవిందులో పశ్చాత్తాపం చెలరేగుతుంది. తాను చేసిన అత్యాచార ఫలితమే భారతి మరణమని తలచి దుఃఖపడతాడు. శ్రీకాంత్ ని ఉళు తిరిగి తీసుకెళ్తూ గోవిందు చనిపోతాడు. టూకీగా ఇదీ కథ. ఇందులో చిత్రీకరణ అత్యంత రియలిస్టిక్ గా వుంటుంది. సంభాషణలు అతి తక్కువగా ఉండి సినిమా అధికశాతం దృశ్యపరంగానే సాగుతుంది.

భారతి పాత్రలో శారద అత్యున్నత నటనని ప్రదర్శించింది. రేప్ ని వ్యక్తిగత, మానసిక కోణంలోంచి చర్చించిన వాస్తవవాద సినిమా 'నిమజ్జనం' తెలుగు చిత్ర చరిత్రలో ఓ మైలురాయి.

'నిమజ్జనం' (తెలుగు)

స్త్రీనష్టే దర్శకత్వం-బి.ఎస్.నారాయణ;
నటీనటులు-శారద (భారతి), బోసబాబు (శ్రీకాంత్) మొ.

లేఖయిది మరణం ఒరు ఫ్లాష్ బ్యాక్

సినిమా నిర్మాణం ఆరంభం అయినప్పటి నుంచి అది అత్యంత ఆకర్షణీయ కళా రంగమే. వెలుగు జలుగుల నడుమ మిలమిల మెరుస్తూ కనిపించే ఆ రంగం పట్ల ఆకర్షణలు కావడం అత్యంత సహజం. కాని పరమపదసోపానంలాంటి ఆ రంగంలోకి అడుగిడి అత్యున్నత స్థానం అందుకున్న వారుకొద్దిమందే ఉంటే దయనియమయిన అనుభవాలు ఎదురై జీవితంలో ఓటమి పాలయిన వారే అధికం. అయితే అలా ఉన్నత స్థానం పొందిన వారు ఎదగడానికి పడ్డ శ్రమ, ఎదుర్కొన్న చేదు అనుభవాలూ అన్నీ ఇన్నీ కాదు. ఆ మెరుపుల వెనకాల పొంది ఉన్న చీకటి వారనుభవించే ఒంటిబతనమూ, దుఃఖమూ బయటకు కనిపించవు. అందులోనూ సినిమా రంగంలో నటీమణులుగా ఎదిగిన స్త్రీలు ఎదుర్కొనే అనుభవాలు అమితమయినవి.

విశ్వస్యామ్మ భావజాలం రాజ్యమేలుతున్న వర్ణమాన సమాజంలో స్త్రీ వినియోగ వస్తువుగా చూడబడుతోంది. సినిమా రంగంలో ఆ పరిస్థితి మరింత తీవ్రమయిన రూపంలో కొనసాగుతుంది. అక్కడ స్త్రీ ఒక మనిషిగా కంటే విలాస వస్తువుగానే చూడబడుతూ ఉందన్నది వాస్తవం. అక్కడ నటీమణికి కూడా మనసుంటుందని ఆమె మనిషినే విషయాన్ని పక్కన పెట్టి ఆమె గ్లామరు, ఆమె సంపాదన, ఆమె యవ్వనం మాత్రమే ప్రధానమవుతాయి. ఆ స్థితిలో ఆమె చుట్టూరా ఉన్న కుటుంబమూ, స్నేహితులూ, తోటి కళాకారులూ అంతాదాదాపు ఒకే రకంగా ప్రవర్తిస్తారు. వాటన్నింటి నించి భిన్నంగా ఆమె మనసుకోసం, తోడుకోసం సొంతం అనిపించే ఓ నీడ కోసం పరితపిస్తుంది. కాని సర్వత్రా మోసాన్ని స్వార్థాన్ని ఎదుర్కొన్న నటీమణులు తన జీవితాన్నే చాలించిన సంఘటనలూ సిని రంగంలోఉన్నాయి. మన తెలుగు చలన చిత్ర రంగం అందుకు భిన్నంగా ఏమీ లేదు.

అలా సినిమా రంగంలోని చీకటి వెలుగుల్ని స్పృశిస్తూ వెలువడ్డ పాకుడురాళ్ళ, సినీ జనారణ్యం లాంటి నవలలు మనకున్నాయి. అల్లాగే మరాఠీ నటి జీవితాన్ని ఆధారం చేసుకొని శ్యాంబెనగల్ నిర్మించిన 'భూమిక' లాంటి గొప్ప చిత్రాలు వచ్చాయి.

అదే రీతిలో మధ్యేవాదిగా (మిడిల్ సినిమా వాది) పేరుగాంచిన కె.జి.జాబ్బి ఓ వాస్తవ సంఘటనను ఆధారం చేసుకొని ఓ చిత్రం నిర్మించారు. ఓ నటీమణి మద్రాసులో కాలుపెట్టిన నాటినుంచి నటిగా ఎదిగిన క్రమం అందుకోసం ఆమె పడ్డ కష్టాలు, ఎదుర్కొన్న స్వార్థాలు చివరగా ఓ స్నేహవాస్తం కోసం, ప్రేమించే మనిషి కోసం తపించి తన జీవితాన్నే చాలించిన ఆమె జీవిత కథే "లేఖాయుదే మరణం ఒరు ఫ్లాష్ బ్యాక్". చలన చిత్ర నిర్మాణ పరంగా గొప్ప చిత్రమేమీ కాకపోయినప్పటికీ ఓ సామాజిక సమస్యని చర్చించిన చిత్రంగా 'లేఖాయుదే మరణం ఒరు ఫ్లాష్ బ్యాక్' మిగిలిపోతుంది.

అప్పటికే 'స్వప్నదానం' సినిమాతో జాతీయ అవార్డును అందుకున్న జాబ్బి 1983లో 'లేఖా...' చిత్రం నిర్మించారు. టెక్నిక్ పరంగా ఈ చిత్రంలో కథ యావత్తూ ఫ్లాష్ బ్యాక్ లోనే నడుస్తుంది. ఎలాంటి సమస్య లేకుండా కథనం సాఫీగా సాగిపోతుంది.

లేఖ ఓ మళయాళీ సూపర్ స్టార్. ఆమె మద్రాసులో చనిపోతుంది. ఆమె అంతిమ యాత్రకు వేలాది మంది అభిమానులు ఉప్పెనలా హాజరవుతారు. శవయాత్ర సాగుతూ ఉంటుంది. ఓ కామెంటేటర్ చెప్పడం మొదలుపెడతాడు. ఆ నటి ఆత్మహత్య చేసుకుందేమో నంటాడు. ఆ మరణాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి, ఆమె అర్థంతర మరణకారణాల్ని తెలుసుకోవడానికి చిత్రం క్రమంగా ఫ్లాష్ బ్యాక్ లోకి వెళ్తుంది.

తారుబోతయిన ఫణిక్కర్, భార్య కూతురుతో కేరళ నుంచి మద్రాసు చేరుకొంటాడు. అందగత్తె అయిన ఆయన భార్య విశాలమ్ కూతురు శాంతమ్మను సినిమా నటిని చేయాలను కుంటుంది. తమకు పరిచయమున్న ఓ అసిస్టెంట్ డైరెక్టర్ పాల్ రాజ్ ని సంప్రదిస్తుంది. తాను త్వరలో తీరుబోయే సినిమాలో శాంతమ్మకి మంచి పాత్రను ఇస్తానని పాల్ రాజ్ ప్రామిస్ చేస్తాడు. వారు ఉండేందుకు ఓ స్థలం కూడా చూపిస్తాడు. వారిని ఓ సినిమా జర్నలిస్టు కార్టూటర్ కు పరిచయం చేస్తాడు. పాల్ రాజ్. ఆ జర్నలిస్టు శాంతమ్మ పేరును లేఖగా మారుస్తారు. పాల్ రాజ్ లేఖకు అనేక ఆశలు చూపిస్తూ ఆమెను లొంగదీసు కుంటాడు. విశాలం మౌనంగా అంగీకరిస్తుంది. పాల్ రాజ్ సినిమా మొదలు కాకపోవడంతో విశాలం కుటుంబం తీవ్ర ఆర్థిక ఇబ్బందుల్లో పడిపోతుంది. ఫణిక్కర్ విసుగు చెంది స్వంత ఊరుకు వెళ్లిపోతాడు. రామప్పన్ అనే తార్పడుగాడు విశాలం, లేఖలను ధనవంతుల చెంతకు తీసుకెళ్ళడం ఆరంభిస్తాడు. ఆర్థికంగా వారి స్థితి మెరుగుపడుతుంది. వారిద్దరూ మంచి ఇంటికి మారతారు. అన్నాల్ అనే ప్రాడక్షన్ మేనేజర్ లేఖకు మంచి పాత్రను సంపాదిస్తాడు. అలా సిని రంగ ప్రవేశం చేసి లేఖ క్రమంగా ఎదుగుతుంది. ఆమె ప్రగతికి ఓ కేబర్ డాన్సర్ వుష్వ స్నేహం కూడా ఉపయోగపడుతుంది.

అప్పటికే మలయాళీ చిత్ర సీమలో సూపర్ స్టార్ లా వెలుగొందుతూ ఉన్న ప్రేమసాగర్ లేఖని ప్రోత్సహిస్తాడు. ఆమె పరిస్థితి మెరుగుపడుతుంది. సాగర్ ప్రోత్సాహంతో ఆమె విజయవం తమయిన హీరోయిన్ గా నిలుస్తుంది. బెల్లం చుట్టూ ఈగలు ముసిరినట్టుగా ఆమె చుట్టూరా బంధువులు వచ్చి చేరతారు. ఊరువెళ్లిపోయిన తండ్రి తిరిగి వస్తాడు.

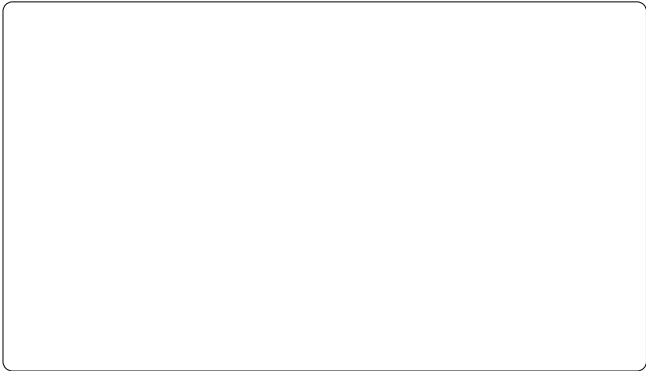
ఇంతలో కళాత్మక చిత్రాల దర్శకుడు సురేష్ బాబు లేఖకు తన చిత్రంలో మంచి పాత్రనిస్తాడు. దానికి ఆమెకు జాతీయ స్థాయి అవార్డు లభిస్తుంది. వారిద్దరి నడుమా స్నేహం పెరుగుతుంది. తన భార్యతోనూ, కుటుంబంతోనూ అసంతృప్తిగా ఉన్న సురేష్ లేఖకు మరింత దగ్గరవుతాడు.

మరోవైపు విశాలం ఆశలకు అంతే లేకుండా పోతుంది. మరింత డబ్బు కోసం లేఖ ఇంకా ఎక్కువ చిత్రాల్లో నటించాలని ఆమె వత్తిడి చేస్తుంది. మొదటి రోజుల్లో తమని ఆదరించిన మిత్రుల పట్ల కూడా ఆమె ఆదరంగా ఉండదు.

వీటన్నింటి మధ్య తీవ్ర మానసిక ఊోభకు గురైన లేఖ సురేశ్ బాబుతోవేరుగా ఉందామంటుంది. వేరుగా ఉంటారు. వారి సంబంధం సురేశ్ కి చెడు ప్రచారం కల్పిస్తుంది. అయినా ఆమెలక్క చేయదు. కాని సురేశ్ భార్య కొడుకు అతనిపై తీవ్రమైన వత్తిడి తెస్తారు. సురేశ్ లేఖను విడిచి వెళ్ళిపోతాడు. లేఖ పరిస్థితి అర్థం చేసుకున్న కేబరే డాన్లర్ పుష్ప ఆమెను ఓదారుస్తుంది. ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళమని ఉద్దేశిస్తుంది. కాని లేఖ తీవ్రమైన మానసిక ఊోభకు గురై దుఃఖపడుతుంది. పుష్ప నుంచి సమాచారం తెలుసుకున్న విశాలం ఆమె భర్త లేఖ ఇంటికి వస్తారు. అన్ని తలుపులు కిటికీలు మూసి ఉంటాయి. ఓ కిటికీ బద్దలుకొట్టి లోపలికి చూస్తూ సీలింగ్ కు వేళాడుతూ ఉరి వేసుకొని ఆత్మహత్య చేసుకున్న కూతురు లేఖ కనిపిస్తుంది.

తల్లి అత్తాశకూ, ప్రియుడు సురేశ్ అవకాశవాదానికి, సినీ జనారణ్యంలో ఆమె మనిషిగా కంటే యంత్రంలాగా చూడబడటాన్ని భరించలేని లేఖ ఈ లోకాన్ని విడిచి వెళ్ళిపోతుంది. ఆమె జీవితం సినీమా రంగంలో నటిగా ఎదగాలనుకున్న అనేక మంది యువతుల వాస్తవానుభవాల కూడలిగా కనిపిస్తుంది. డబ్బుతో, డబ్బుచేత, డబ్బుకోసం రూపొందిన వ్యాపార ప్రపంచంలో ఇమడలేని ఓ గొప్ప కళాకారిణి ఇతివృత్తమే ఈ చిత్రం.

అయితే ఈ చిత్రంలో సినీమాటిక్ దృశ్య పరంపరకంటే మెలోడ్రమాటిక్ దృశ్యాల కొనసాగింపు కనిపిస్తుంది. పాత్రల మానసికావిష్కరణల కంటే సంఘటనల కూర్పులా సాగుతుంది. మొత్తం మీద ఓ చలన చిత్ర నటి జీవితంలో ఎదుర్కొన్న అనుభవాల్ని ఈ చిత్రం మనముందుంచుతుంది.

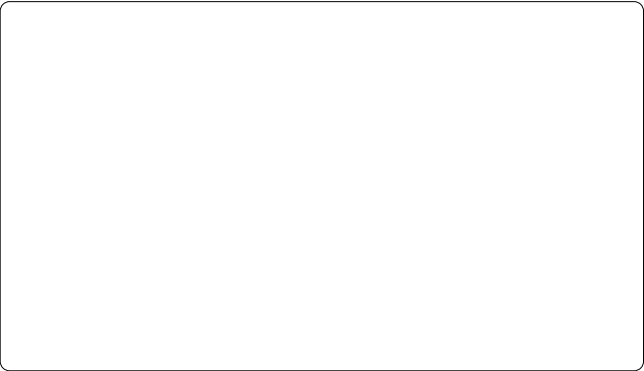
లేఖాయుడె మరణం ఓరు ఫ్లాష్ బ్యాక్ (మలయాళం)

ఫాటోగ్రఫీ-షాజీ ఎన్ కరుణ్; సంగీతం-ఎం.వి.శ్రీనివాసన్; కథ, స్క్రీన్ ప్లే, దర్శకత్వం-కె.జి.జిల్లి; నటీనటులు-నళిని, శుభ, మమ్మట్టి, గోపి మొ..

భారతీయ గ్రామాలు మూఢ విశ్వాసాలు రెండు కలిసి పోయి ఉంటాయి. అవిద్య అజ్ఞానం వెనకబాటుతనం ఇలా ఎన్నయినా కారణాల్ని మనం విశ్లేషించుకోవచ్చు కాని ఆ అంధ విశ్వాసాలకి టార్గెట్ అయ్యేది, బలవంతువుగా మిగిలేది అత్యధిక శాతం స్త్రీలే కావడం మనం గమనించ వచ్చు. దేవుణ్ణి చూసి, పూజించ వచ్చినా ఊరుమీద విడిచిపెట్టినా ఊపవాసాలున్నా అధిక శాతం స్త్రీలే వినయోగి వస్తువులు. ఈ అంశంపై భారతీయ భాషా చిత్రాల్లో అనేక సినీమాలు వచ్చాయి. కొన్ని చిత్రాలు ప్రగతిశీలంగా ఉండి మూఢ విశ్వాసాల్ని ఖండించి జ్ఞాన బోధ చేసిన సినీమాలు కాగా మరికొన్ని వాటిని గ్లోరిపై చేసి వ్యాపారపరంగా లాభాలు గడించినవీ ఉన్నాయి. ఈ రెంటికి భిన్నంగా యదాతథ స్థితిని చిత్రించి మానవ స్పందనల్ని లికార్లు చేసిన కొన్ని మంచి సినీమాలూ మనకు వచ్చాయి. సత్యజిత్ దేవి. శ్యాంబె నగల్ కొండురా లాంటివి కొన్ని వాటిల్లో మణిపూర్ కు చెందిన 'మాయిబి' విశ్వాసాన్ని మూలాంశంగా తీసుకొని కుటుంబాలు ఎట్లా ప్రభావితమవుతున్నాయనే అంశాల్ని గొప్ప సినీమాటిక్ విలవలతో చిత్రీకరించబడిన సినీమా 'ఇషన్'! 'ఇషన్' విషయానికి వస్తే మణిపూర్ లో మహిళలు సాదాసీదా జీవితాలే వెళ్ళదీస్తూ ఉంటారు. మాయిబి తెగకు చెందినవారిపై 'లూయి' ఆత్మ ఆవలించిందంటే చాలు తమ కుటుంబాల్ని గ్రామాల్ని వదిలేసి గురువుల కోసం పరితపిస్తూ వెళ్ళిపోతారు. ప్రతియేటా జరిగే 'లూయి హరేబా' ఉత్సవంలో ఈ లూయి ప్రభావతులు నృత్యాలు చేసి అందరినీ ఆకట్టుకుంటారు. అలా లూయి ఆత్మ ప్రభావంతో కుటుంబాన్ని సంతానాన్ని వదిలేసి వెళ్ళిపోయిన తంపా జీవితచిత్రమే ఈ ఇషన్ ఇందులో మణిపూర్ గ్రామీణ జీవితమూ, పరిసరాలూ గొప్పగా చిత్రించబడ్డాయి. చిత్రం తంపా, దనీభీర్ కుతురు చెంచెంకు చెవులు కుట్టించే ఉత్సవంతో ఆరంభ మవుతుంది. ఓ చిన్న ఉత్సవంగా జరుగుతుందా సంప్రదాయం. ఆ ఉత్సవం తర్వాత రాత్రి వదిల తెస్తానన్న బంగారు నెక్లెస్ తేలేదేమిటని తంపా తన భర్తను నిలదీస్తుంది. భర్త ధన్ బీర్ చిన్న పిల్లతో తన అక్క వెళ్ళి వుంటుందంటాడు. తంపా అంగీకరించదు. తీవ్రమైన గొంతుతో వాదిస్తుంది. ఇద్దరి మధ్యా చిన్న ఘర్షణ అవుతుంది. అలా చిన్న చిన్న ఉత్సవాలు, గొడవలతో సాగే వారిది ఖచ్చితమైన మధ్య తరగతి జీవితం. ధన్ బీర్ ఓ చిన్నవాటి పనిచేస్తూ ఉంటాడు. ఓ స్కూటర్ కొనుక్కోవాలన్న చిన్న కోరిక చాలాకాలంగా పెండింగ్ లో ఉంటుంది. చివరికి ఆ కోరిక తంపా తల్లి సమకూర్చిన సామ్మతో తీరుతుంది. వారు ఓ సెకండ్ హాండ్ స్కూటర్ కొనుక్కుంటారు. దానిమీద కూతుర్ని ముందు నిలబెట్టుకుని ధన్ బీర్, తంపాలు సూదూర పర్వతాలవైపు సైరుకు వెళతారు. అక్కడ చెట్టునుంచి వెళాడుతున్న పువ్వులను చూసి తంపా 'అవి నన్ను పిలుస్తున్నాయి' అని అంటుంది. ధన్ బీర్ మొదట ఆశ్చర్యపోతాడు. కాని తర్వాత తనకు ప్రమాషన్ వచ్చింది అని చెప్పడానికి భార్య వద్దకు వెళ్ళి చెప్పినపుడు ఆమెలో ఎలాంటి ప్రతిస్పందనా రాదు. నదిలో ఈడుతున్న ఆమె నీటిలో తేలియాడుతున్న కుండనే

చూస్తూ హిస్టిరికల్ గా నవ్వి ధనబీరని నీళ్లలోకి లాగుతుంది.

తర్వాత మరో సంఘటనలో తంపా తల్లితెచ్చిన చేపను చూసి ఏడుస్తూ దూరంగా పారిపోతుంది. ఇలా పలు సంఘటనల్లో వింతగా ప్రవర్తిస్తూ, ఫిట్స్ వచ్చిన దానిగానూ, ఫానటిక్ గానూ ప్రవర్తిస్తుందామె. అంతేకాదు తనను రక్షించేందుకు మాయిబీ గుర్తుమెక్కి వస్తున్నాడని భావిస్తుంది. భర్త ధనబీరీ ఎన్నివిధాల వివలించేందుకు యత్నించినా ఆమె వినదు. ఓ రాత్రి మాయిబీ గురువును వెతుక్కుంటూ ఆమె ఇంట్లోంచి వెళ్లపోతుంది. భర్త ప్రయత్నాలు వమ్ము అవుతాయి. ఆమె తల్లి మాత్రం ఎలాంటి ప్రయత్నమూ చేయదు. బహుశా తంపా గురువుచేత ఎంపిక చేయబడదేమోనని ఆమె భావించి మౌనం వహిస్తుంది. తన పిల్లను, తల్లిని, భర్తను వదిలేసి తంపా వెళ్లపోతుంది. మాయిబీ కూతురు కూడా మాయిబీయే కావాలన్నది అక్కడి విశ్వాసం. అందుకే ధనబీరీ కూతురును పల్లెకు పంపించివేస్తారు. అదితెలిసి తంపా హతాశురాలవుతుంది. తంపా అప్పటికే మాయిబీ మాయలోనూ మంత్రం లోనూ పడిపోయినప్పటికీ బయటి ప్రపంచం నుంచి పూర్తిగా విడిపోని మానసిక స్థితిలో ఉంటుంది. లూయీ హారుబా ఉత్సవంలో తంపా తన భర్త ధనబీరీని, కూతురు చెంచెనీ కలుసుకుంటుంది. చెంచెనీకి ఆమె తన తల్లి అని తెలియదు. మాయాబీ గురువుగా భావించి పాదాలకు నమస్కరిస్తుంది. తన తల్లి మాయిబీగా మారిన విషయం తన కూతురుకు తెలియదని గమనించిన తంపా భర్తతో 'పోనీలే చెప్పాద్దు' అంటుంది. దుఃఖంతో బాధతో ఉన్న తంపా ముఖం మీద ప్రీజింగ్ షాట్ తో సినిమా ముగుస్తుంది. ఈ చిత్రంలో దర్శకుడు ఆధునిక సైన్లతో మాయిబీ విశ్వాసాల్ని వివలించి ఖండించే ప్రయత్నం చేయడం అట్లని అంధ విశ్వాసాల్ని గ్లోబై చేసికూడా చూపడు. కేవలం మణిపూర్ గ్రామీణ జీవితం, స్త్రీల స్థితిగతులు, అక్కడి ప్రజల విశ్వాసాల్ని మాత్రమే ఉటంకించి వదిలేస్తాడు.

ఇషనో (మణిపుల)

కథ, స్ట్రీన్ ఫ్లే-ఎం.కె.వి.నోనిదివది; దర్శకత్వం-అలభంశ్యాంశర్వ;
నటీనటులు-కిరణ్ మాళ, తొంబా, మనీజీ, డి.పి.ఎ.నీ, బేబిమోలి, బేబిప్రేమితా మొ.

సమస్త శారీరక మానసిక సమర్థత ఉన్నప్పడే ఈ సమాజంలో విజయవంతమైన జీవితాన్ని కొనసాగించడం కష్టమైన పని. ఎంతో నిబద్ధత నిమగ్నత కష్టించే గుణం ఉంటే తప్ప జీవితంలో ఎదురయ్యే ఆటపోట్లకు ఎదురొడ్డి నిలవలేం. అలాంటి స్థితిలో అనుకోకుండా సంప్రాప్తించిన అంగవైకల్యం, దానికీ తోడు నాఅన్నవారి నిరాదరణ తోడైనపుడు ఆ మనిషి కూలిపోకుండా నిలబడగలగడం తన జీవితాన్ని విజయవంధం వైపు నడపగలగడం అంత ముఖాలు విషయం కాదు. అది ఒక స్త్రీ మానసికంగానూ శారీరకంగానూ బలహీనురాలని ఈ సమాజం భావించే స్త్రీ తనకు ప్రమాదకారణంగా కలిగిన అంగవైకల్యం నుంచి ఆత్మస్థయిర్మాన్ని వుంజుకొని జీవితంలో విజయం సాధించడం మహత్తరమైన విషయం. స్త్రీ లోపలి అంతఃశక్తికి సాక్షిభూతం. అలాంటి సంఘటన మనదేశంలో ఎక్కడో సుధాచంద్రన్ విషయంలో జరిగితే ఆ విజయగాధను సినిమాగా తెరకెక్కించిన ఘనత దర్శకడు సింగీతం శ్రీనివాసరావుకీ, నిర్మాత రామోజీరావుకీ దక్కుతుంది.

వాస్తవ జీవన సంఘటనకి కొంత సినీ మసాలను జోడించి సినిమాగా మలచి నప్పటికీ మొత్తం సినిమాలో ఆస్టిలట్ ను కొనసాగించడం దర్శకుడిలోని సిస్టయాలటీని సూచించింది.

'మయూరి' చిత్రం సినిమా నిర్మాణపరంగా ఎలాంటి ప్రత్యేక ప్రతిభని, చలనచిత్రాత్మక గొప్పదనాన్ని సంతరించుకోక పోయినప్పటికీ సాధారణ తెలుగు సినిమాకంటే విభిన్నంగా రూపొందిందని మాత్రం చెప్పకోవచ్చు.

మయూరి పాత్రలోని ఎగోసి, కష్టపడే నైజం, విజయంవైపు దూసుకుపోయే తత్వం ఆమె జీవిత చరిత్ర క్రమంగా మయూరి సినిమాగా రూపొందింది. దర్శకుడు సింగీతం శ్రీనివాసరావులో ఉన్న సెన్సిబిలిటీ ఈ సినిమాలో ప్రస్ఫుటమవుతుంది. సాంగ్ అండ్ డ్రామాతో సినిమా సాధారణ ప్రేక్షకుల్ని కూడా విశేషంగా ఆకట్టుకుంది.

చిత్రకథాంశం విషయానికి వస్తే మయూరి వెంకటేశ్వర్లు పెద్ద కూతురు. ఆమె తల్లి గొప్ప నృత్యకళాకారిణి. కాని ఆమె నృత్యం చేస్తుండగానే జరిగిన ప్రమాదంలో చనిపోతుంది. తన తల్లి ప్రభావంతో మయూరి కూడా పెద్దయింతర్వాత తను కూడా పెద్ద డాన్సర్ కావాలని తలపోస్తుంది. కాని వెంకటేశ్వర్లు రెండో పెళ్ళి చేసుకోవడం, పినతల్లి తమ ఇంట్లో మరవరూ డాన్స్ జోలికి పోరాదంటూ ఆంక్షలు విధిస్తుంది. మయూరికి మాత్రం డాన్సర్ కావాలన్న తపన తీవ్రంగా ఉంటుంది. రెండో భార్యకు ఎదురు చెప్పలేని వెంకటేశ్వర్లు పెద్దమ్మాయి మయూరికి ఎలాంటి ప్రోత్సాహాన్ని ఇవ్వలేకపోతాడు. మయూరి నానమ్మకి మయూరి అంటే అమిత ఇష్టం ఉండి కూడా ఎలాంటి సాయం చేయలేకపోతుంది.

కాలేజీలో మిత్రుల ప్రోద్బలంతో ఓ నృత్య నాటికలో పాల్గొంటుంది మయూరి. ఆమెలోని ప్రతిభ మోహన్‌ని ఆకర్షిస్తుంది. ఆ కళాశాల పూర్వ విద్యార్థి అయిన మోహన్ తల్లి ఓ డాన్స్ సూర్యులు నడిపిస్తూ ఉండడంతో అక్కడ మయూరికి నృత్యశిక్షణ ఇవ్వడం ఆరంభిస్తారు. ఆ విషయం ఇంట్లో వారికి తెలికుండా జాగ్రత్త పడుతుంది. మయూరి. ఓ రోజు తండ్రికి తెలిసినా అభ్యంతరం పెట్టడు. మయూరికి మోహన్‌కి మధ్య స్నేహం పెరిగి ప్రేమగా మారుతుంది. మోహన్ గుణంబాగా తెలిసిన అతని తండ్రి మయూరిని హెచ్చరిస్తాడు. ఆమె వినిపించుకోదు. మోహన్ మయూరి చేత ఓ కార్మక్రమం ఏర్పాటు చేయిస్తాడు. ఇంట్లో పెద్ద దుమారం లేస్తుంది. తండ్రి నానమ్మల సాయంతో పినతల్లికి ఎదురు తిరుగు తుంది మయూరి. ఒకరోజు మోహన్‌తో బైక్‌పైన వెళ్తుండగా పెద్ద ఆక్సిడెంట్ అవుతుంది. వైద్యులు మయూరి కుడికాలులో మోకాలు కింది భాగాన్ని తీసేస్తారు.

శాశ్వతంగా అవిటిదైపోయిన మయూరికి ఇంట్లో తీవ్ర నిరాదరణ ఎదురవుతుంది. ఆమెకు పెళ్లి అవడం కూడా గగనమైన స్థితిలో మయూరి ఆ ఇంటికి భారమవుతుంది. మోహన్ అవిటిదైన మయూరి నుంచి ముఖం చాటిస్తాడు. కూతురు పక్షాన మోహన్‌ను కలవడానికి వెళ్ళిన తండ్రికి నిరాశే ఎదురవుతుంది. తాను కలవడానికి వెళ్ళినా మరో యువతితో ఆనందంగా ఉన్న మోహన్ కనిపిస్తాడు. మన మధ్య ఇక ఏమీ లేదు పామ్ముంటాడు.

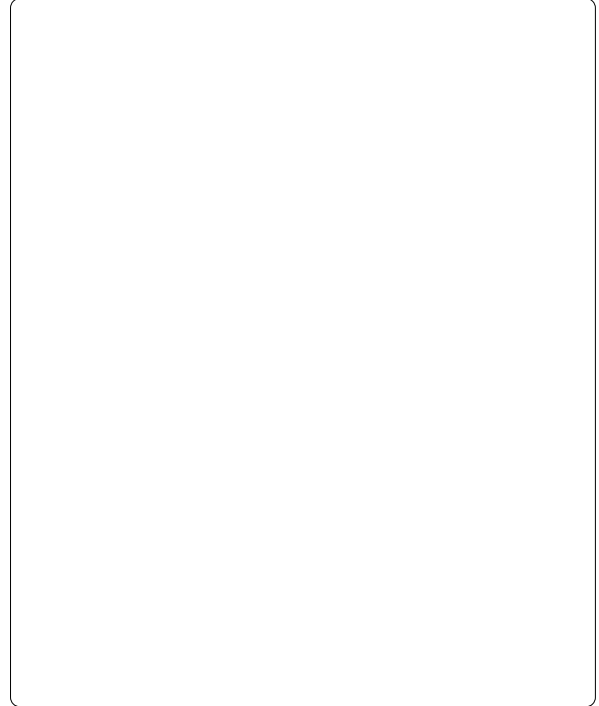
మయూరి తమ ఇంట్లో పెద్దాయన సుబ్బరాజును తీసుకొని ఇల్లువిడిచి బయట పడుతుంది. అప్పడు మయూరికి క్లాస్‌మేట్ వసంత, ఆమె భర్త వసంతి కల్పిస్తారు. ఒకరోజు హోటల్‌లో కలిసిన డాక్టర్ తంబు జైపూర్ కాలు గురించి చెబుతాడు. అది డబ్బుతో కూడు కున్నది కనుక సుబ్బరాజు మయూరి నానమ్మకు రాస్తాడు. ఆమె తన పాత ఇల్లు అమ్మేసి డబ్బుతో మయూరి వద్దకు వస్తుంది. మయూరి జైపూర్ వెళ్ళి కాలు పెట్టించు కుంటుంది. అది నడవడానికి పనికొస్తుంది. ఆమె స్థిరచిత్తాన్ని గమనించి డాక్టర్ సేఫీ కొత్త కాలును రూపొందిస్తాడు. అత్యంత కష్టంతోనూ, తీవ్రమైన కృషితోనూ మయూరి కొత్త కాలుతో నృత్యం చేయడం ఆరంభిస్తుంది. స్టేజిపైనా ప్రదర్శనలిస్తుంది. ఆ డాన్స్ చూసిన తండ్రి ఆమెకు తను ఎలాంటి సాయం చేయలేదన్న విషయాన్ని తలచుకుని వెళ్ళిపోబోతాడు. తండ్రిని గమనించిన మయూరి పరుగెత్తుకు వస్తుంది. నిర్ణయంగా దృఢచిత్తంతో ముందుకు సాగమని దీవించి వెంకట్కర్ణు వెళ్ళిపోతాడు.

స్వతంత్రంగా విజయవంతంగా జీవించడం మొదలుపెట్టిన మయూరి వద్దకు తిరిగి మోహన్ వస్తాడు తనను క్షమించమని. కాని ఆమె నిరాకరించి వెళ్ళిపామ్ముంటుంది.

తన గతాన్నించి బయటపడ్డ మయూరి తన గదిలో నృత్యం చేస్తూ ఉంటే బయట మోహన్ నిస్సహాయంగా నిలుచుండిపోతాడు. చిత్రం ముగుస్తుంది.

చిత్రం మెలోడ్రామా తోడుగా అనేక మలుపులతో ముగిసినప్పటికీ ఒక వాస్తవ సంఘటనను ఇతివృత్తంగా చేసుకొని అవిటితనంతో బాధపడే వారిలో ఆత్మస్థాయిర్యాన్ని

నింపుతూ, మహిళల్లో చైతన్యాన్ని ప్రబోధిస్తూ ముగుస్తుంది. నిర్మాణం సాధారణ మైనప్పటికీ ఇతివృత్త ప్రాధాన్యంతో మంచి చిత్రంగా నిలిచిపోతుంది.

మయూరి (తెలుగు)

నటీనటులు-సుధాచంద్రన్, సుభాకర్, పి.ఎల్.నారాయణ, స్ట్రీన్‌ఫ్లే-గణేష్‌పాత్రో, దర్శకత్వం-సింగీతం శ్రీనివాసరావు

ప్రపంచంలో స్త్రీ పురుషుల మధ్య ఆకర్షణ అత్యంత శక్తివంతమైంది. ఆ ఆకర్షణ, అనురాగం కరువైన రోజున ఈ ప్రపంచపు ఉనికికే అర్థం లేకుండాపోతుంది. సాధారణ జీవితం గడిపేవారికైనా సన్యాసం స్వీకరించిన సాధువులకైనా ఇంద్రియభావం, కోరికల తీరం తప్పవు. ఆ ఆకర్షణ వ్యక్తిత్వాల ఔన్నత్యంతో అనురాగ పూర్వకమైన సందర్భంగా పరిణతి చెందవచ్చు. లేదా కేవలం వయస్సు లీత్యా ఒనగూడే ఆకర్షణగానే మిగిలిపోవచ్చు. ఏదిఏమైనా ప్రేమ మహోన్నతమైంది. స్త్రీ పురుష సమాగం సాంగత్యం సృష్టికి మూలకారణమై విలసిల్లుతోంది. ఆ ప్రేమ ఆ ఆకర్షణ సర్వసంగ పరిత్యాగులమని చెప్పకునే వారిలో కూడా ఎంతగా కల్లోలం రేపుతుందో ఎంత గందరగోళానికి దారితీస్తుందో నబేందుఘోష చిత్రం 'త్రీశాగ్ని' వివరిస్తుంది. స్త్రీ ప్రమేయాన్ని ప్రణయాన్ని అంగీకరించలేని స్థితిలో ఓ బౌద్ధబ్రహ్మచులో చెలరేగే అంతరంగ సంక్షోభం ఈ చిత్రానికి మూలం. ఇందులో స్త్రీ పాత్ర అత్యంత స్వభావ నిర్దండా ప్రకృతి సూత్రాలకు అనుగుణంగా ఎదుగుతుంది. కానీ ప్రకృతికి భిన్నంగా మనగలుగుదాం అనకున్న భిక్షువు అసలు మనుగడే సాగించలేని స్థితికి చేరుకుంటాడు. మానవ జీవితంలో స్త్రీ ప్రేమ పురుషుడికి, పురుషుడి ప్రేమ స్త్రీకి ఎంతగా విడదీయరాని అంశాలో 'త్రీశాగ్ని' చూపిస్తుంది. ఆ చిత్రంలోని ఇతి పాత్ర సర్వకాల సర్వావస్థలకు అన్వయం పొందేలా ఉంటుంది.

'త్రీశాగ్ని' వర్తమాన సమాజపు కోణంలో స్త్రీ స్థానం, స్త్రీ పాత్ర చిత్రణ గురించి కాకుండా మానవ నైజం, స్పందనల మూలాల్లో ప్రేమను నింపే స్త్రీ పాత్రను చిత్రించి ప్రేమకు మరో కోణాన్ని ఆవిష్కరింపచేసింది. మగవాడి అంతరంగం అసలు స్వరూపాన్ని ఈ చిత్రం వివరిస్తుంది.

క్రీ.పూ. ఒకటవ సంవత్సరంలో సాంపుట్ గ్రామంలోని ఆశ్రమం చిత్రకథకి కేంద్ర బిందువు. అపుడపుడే బౌద్ధమతం వ్యాప్తి చెందుతున్న కాలం. ఆ నేపథ్యంలో సాంపుట్ గ్రామ ఆశ్రమాన్ని పట్టుమిట్ట అనే బౌద్ధ సన్యాసి నిర్వహిస్తూ ఉంటాడు.

ఒకరోజు భయంకరమైన ఇసుక తుఫాను ఎగసే ఆ గ్రామాన్ని ఆ ఆశ్రమం కింది అంతస్తుని ఇసుకతో కప్పేస్తుంది. మొత్తం గ్రామంలో పట్టుమిట్ట, అతని శిష్యుడు ఉచంద్రుడు, ఇద్దరు పిల్లలు మాత్రం బతికి పోతారు. ఆ ఇద్దరు బాలబాలికల్ని నిర్వాణ, ఇతి అన్న పేర్లు పెట్టి సన్యాసి పెంచడానికి తీసుకుంటాడు.

ఇరవై ఏళ్ళు గడిచిపోతాయి. నిర్వాణ, ఇతిలు యువ్వనులు అవుతారు. నిర్వాణుడు కలిసమైన సన్యాసి జీవితానికి అలవాటుపడిన బౌద్ధ సన్యాసిలా ఎదుగుతాడు. సౌందర్య వతిగా ఎదిగిన ఇతి ఓ రోజు స్నానం చేస్తుండగా చూసిన ఉచంద్రుడు కలవరపడతాడు. ఆమె సౌందర్యం ఉచంద్రుడిని మోహంలో పడేస్తుంది. అతడు పెద్ద సంక్షోభంలో పడిపోతాడు.

అతని ఆలోచనకి ఆత్మకి నడుమ సంక్షోభం మొదలవుతుంది. మరోవైపు ఇతి నిర్వాణుడివైపు ఆకర్షితురాలవుతుంది. అది గమనించిన ఉచంద్రుడు తీవ్రమైన ఈర్ష్యా సూయలకు గురవుతాడు.

ఇతి వ్యామోహంలోకి రావడానికి మొదట నిర్వాణుడు నిరాకరిస్తాడు. కానీ ఇతి చేరువతో ఒకనాడు ఇసుకతిన్నెలపైన ఆ ఇద్దరూ ఒకటవుతారు. ఆ దృశ్యాన్ని చూసిన ఉచంద్రుడు నిశ్చేష్టుడైపోతాడు. కోపంతో ఊగిపోయి ఆశ్రమంలో వారిద్దరికి నీరు, ఆహారం ఇవ్వడానికి నిరాకరిస్తాడు. ఈర్ష్యాకోరల్లో చిక్కుకున్న ఉచంద్రుడు తనను తాను సంబాళించుకుంటూ ఆత్మను వెతుక్కుంటూ బయటకు వస్తాడు. దూరంగా వెళ్ళిపోతున్న ఇతి నిర్వాణులను వెనక్కి పిలుస్తాడు. ఇంతలో మళ్ళీ ఇసుక తుఫాను చెలరేగుతుంది. ఆ నలుగురూ ఇసుకలో సమాధి అయిపోతారు. పట్టుమిట్ట సన్నని గొంతుతో 'మేమింకా కాలిపోతూనే ఉన్నాం' అంటాడు చిత్రం ముగుస్తుంది. జైసల్మేర్ నుంచి 58 కిలోమీటర్ల దూరంలోని ఎడాలిలో ఘాటింగు జరుపుకుని అత్యంత సహజసిద్ధ వాతావరణ నేపథ్యాన్ని ఈ చిత్రం అందిస్తుంది. ఉచంద్రుడి పాత్రలో నానాపటేకర్ విలక్షణమైన నటనని అందించాడు. స్త్రీని పురుషుడు ఒక ఆస్తిలా భావించడం, అది వేరొకడికి చెందుతోందని తెలిసిన పుడు ఆ పురుషుడిలో చెలరేగే ఈర్ష్యసూయల్ని ఈ చిత్రం గొప్పగా చూపిస్తుంది. కలిస నియమాలతో సన్యాసిగా ఉన్న పురుషుడిలో సైతం అదే స్థితి ఉండడం మానవ లక్షణాన్ని ముఖ్యంగా పురుష లక్షణాన్ని ఈ చిత్రం ఆవిష్కరించినట్లయింది.

ఒకటవ శతాబ్దపు ఇతివృత్తమే అయినప్పటికీ 'పురుషుడి తనాన్ని' విశ్లేషించడంలో త్రీశాగ్ని విజయమే సాధించింది.

త్రీశాగ్ని (హిందీ)

కథ-శరబందు టెనట్టి; దర్శకత్వం-నబేందుఘోష; నటీనటులు-అలోక్ నాథ్ (పట్టుమిట్ట) నానాపటేకర్ (ఉచంద్రుడు), పల్లవిజోషి (ఇతి), నిర్వాణ (నితిష్ భరద్వాజ్) ము..

మానవ జీవితాల్లో పెరిగిపోతున్న చీకటి, విచ్చిన్నమవుతున్న మానవ సంబంధాలు, సంక్షోభ పడుతున్న వ్యక్తులు ఇలా అనేక సంక్లిష్టమైన అంశాల్ని క్రోడీకరించి వర్తమాన మానవజీవిత చిత్రాన్ని 'అశూక్'గా రూపొందించారు లితువర్ణప్రోవ్. పైగా 'అశూక్'కి ప్రధాన ఇరుసు, నేపథ్యం, బలం, భావం అన్నీ రవీంద్రనాథ్ రాగోర్ రాసిన ఒకగీతం కావడం గమనించాల్సిన అంశం. సినిమా మొదట్లో చివరిదాకా ముఖ్యాభినేతకు సమాంతరంగా ఆ రవీంద్ర గీతం అట్లా మంద్రంగా వినిపిస్తూనే ఉంటుంది. 'తనని తాను కోల్పోతున్న' (లూజింగ్ వన్స్ వే) రవీంద్రుని గీతంలో చీకటి గొప్ప సాహితీ ప్రతీక అయితే అశూక్ సినిమాలో అది దృశ్యరూపాన్ని సంతరించుకొని విశ్వాసమూ, అవిశ్వాసమూ, నమ్మకమూ, విద్రోహమూ, ఆశనిరాశల నడుమ దోబూచులాటని ఆవిష్కరిస్తుంది. దర్శకుడు లితువర్ణ ప్రోవ్ భావుకత్వం 'అశూక్'లో మరింత స్పష్టమవుతుంది. తననితాను కోల్పోవడం. తన దారిని తాను కోల్పోవడాన్ని దగాపడ్డ అనుభవాల్ని చెప్పేందుకు ఓస్ట్రీ పాత్రను ముఖ్యాభినేతను చేసి 'అశూక్' సినిమాని రూపొందించాడాయన.

తెలుగు సినిమా నిర్మాత డాక్టర్ డి.రామనాయుడు నిర్మించిన ఈ సినిమా జాతీయ అవార్డుతోపాటు అంతర్జాతీయ చలనచిత్రోత్సవాల్లో ఎంట్రీగా కూడా పాల్గొని విమర్శకుల ప్రశంసల్ని అందుకుంది. ఇందులో సుప్రసిద్ధ బెంగాళీ నటి దేబక్రీరాయ్ ప్రధాన పాత్రను పోషించి మెప్పించారు.

అశూక్ కథాంశం విషయానికి వస్తే రోహిణి ఓ సుప్రసిద్ధ సినిమా నటి. అనేక విజయాలతో తను పెద్ద హీరోయిన్ గా పరిశ్రమలో నిలదొక్కుకున్న కాలమది. సరిగ్గా అప్పడే ఆమె వ్యక్తిగత జీవితంలో అనేక కల్లోలాలు మొదలవుతాయి. తన కేరీర్ ను కాపాడుకుంటూనే వ్యక్తిగత సమస్యల్ని పరిష్కరించుకుంటూ ఆమె ముందుకు సాగుతూ ఉంటుంది. మొదట అనేక సంవత్సరాలుగా రోహిణికి సహచరుడిగా ఉంటూ ఆమెను పెళ్ళాడేందుకు సిద్ధంగా ఉన్న అనిరుద్ధ ఫీల్డ్ లోకి అవుడవుడే ప్రవేశించిన యువ నటి మృత్తికతో ప్రేమలో పడతాడు. అది రోహిణి జీవితంలో కల్లోలానికి దారితీస్తుంది. అంతకుముందు రోహిణియే మృత్తికతో ఎంతో స్నేహంగా ఉండేది. అలా రోహిణికి మొదటి దెబ్బ తగుల్తుంది. మరోవైపు ఆమె తల్లి తీవ్రమైన అనారోగ్యానికి గురవుతుంది. అనారోగ్యం కారణం బయటపడటానికి అనేక పరీక్షలు అవసరమవుతాయి. ఫలితాలు ఏయిడ్స్ గా సూచిస్తాయి. రోహిణి తీవ్రంగా కుంగిపోతుంది. రెండు దెబ్బలూ ఆమెను అతలాకుతలం చేస్తాయి. కుటుంబంలో సంపాదించే కూతురైన రోహిణి తన నట జీవితపు బిజీ షెడ్యూల్ తో పరుగులు పెడుతూనే తనకొచ్చిన సంక్షోభాన్ని సంయమనంతో ఎదుర్కోవడం ఆరంభిస్తుంది. షూటింగుల మధ్య అస్పత్రికి వెళ్తూ, వైద్యులను సంప్రదిస్తూ జర్నలిస్టుల్ని ఎదుర్కొంటూ ఆమె తన కాలాన్ని వెళ్లదీస్తూ

ఉంటుంది. వీటన్నింటి నడుమ ప్రేమలో తాను మోసగించబడ్డాననే ఊహ కాలివేస్తూ ఉంటే ఆమెకు మనుషులపైన మానవ సంబంధాలపైన విశ్వాసమే నన్నగిల్లుతూ ఉంటుంది. ఆమె సంక్షోభమంతా సినిమాలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. రోహిణి జీవితం మీద తీవ్రమైన ప్రభావాన్ని కలిగి ఉన్న రవీంద్రనాథ్ రాగోర్ గీతాలు, వాటి ప్రతిధ్వనీ ఆమె జీవితంతోడుగా నడుస్తూనే ఉంటాయి. సినిమా మొత్తం రాగోర్ కవిత్వం వినిపిస్తూనే ఉంటుంది. దానికి తోడు ఇంట్లో గోడపైన వేళాడదీసిన రాగోర్ ఫోటో కూడా సినిమాలో పెద్ద పాత్రని పోషిస్తుంది.

మొత్తం మీద రోహిణి జీవితం చుట్టూరా అల్లుకున్న అనేక సంబంధాలు, కాలక్రమేణా స్వార్థ అవసరాల కారణంగా వాటిల్లో వస్తున్న మార్పులూ అన్నీ చిత్రంలో ప్రధానాంశాలే. వాటి వత్తిడుల మధ్యన రోహిణి చేసిన పొరాటమూ, పడిన సంఘర్షణ ఈ చిత్రం. చేతిలోని ఓచిన్న దీపాన్ని చీరకొంగు చాటున ఆరిపోకుండా కాపాడుతూ ఉన్న ఇద్దరు స్త్రీలూ తాము దారితప్పిపోయిన వైనాన్ని గొప్ప భావుకతతో తాత్వీకరించిన రాగోర్ కవిత ఈ చిత్రానికి ఆయువుపట్టు. సారాంశంలో అశూక్ మానవ సంబంధాల సంక్షోభంలో మనిషి అందునా స్త్రీ స్థితిని అద్భుతంగా చిత్రీకరించింది. లితువర్ణ ప్రతిభ ఈ చిత్రంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

అశూక్ (బెంగాళీ)

నిర్మాత-డా.డి.రామనాయుడు; స్ట్రీన్ ష్టే, దర్శకత్వం-లితువర్ణప్రోవ్; నటీనటులు-దేబక్రీరాయ్, సామిత్రచట్టర్జీ, గౌలఫోష్, షిలజితీ మజుందార్ మొ...

వర్తమాన సమాజంలోని సమస్యల్ని కల్లోలాల్ని తన చిత్రాలకు మూల కథాంశంగా తీసుకొని రాజ్యానికి ప్రతిపక్షంలో నిలబడి వ్యాఖ్యానించే దర్శకుడు సయ్యాద్ అఖ్టర్ మిర్జా, సద్దుమర్క స్పష్టమైన వ్యాఖ్య చేయడం ఆయన తత్వం. బాధితులపైపు నిలబడడం, మైనారిటీల వైపు, వెనకబడిన వర్గాలపైపు మాట్లాడడం ఆయన లక్షణం.

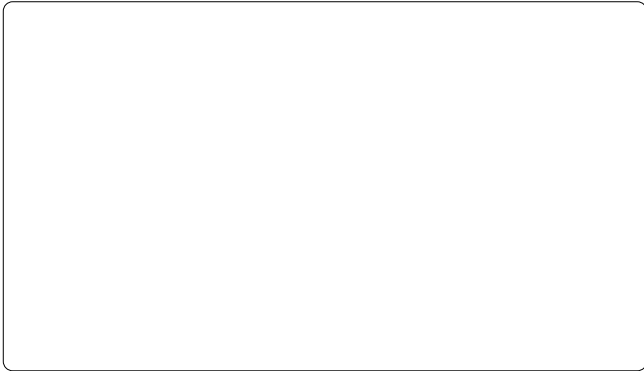
1995లో 'నవీమ్'ని ఆయన మిగతా చిత్రాల్లాగా సుదీర్ఘమైన పేరుతోనూ, వ్యంగ్య వ్యాఖ్యానంతోనూ కాకుండా వర్తమాన సంఘటనల్ని కవితాత్మకంగా భావయుక్తంగా విశ్లేషించి నిర్మించాడు. నవీమ్ ఓ చిన్నాల బాలిక. స్కూలుకు పోయే ఆ అమ్మాయికి ఆమె తాతకి ఉన్న అనుబంధాన్ని కాన్స్టాస్ గా చేసుకొని 1992 నాటి బాంబే అల్లర్లని వాటి పర్వవసానాల్ని మిర్జా ప్రతిభావంతంగా చూపించాడు. అమాయకమైన నవీమ్ తాను అమితంగా అభిమానించే తాత ఆ ఇద్దల అస్యోన్యత ఈ చిత్రానికి ఊపిరి. ముస్లిం మతానికి చెందిన ఆ కుటుంబంలో అవసాన దశలో ఉన్న తాతకైఫీ ఆజ్ఞీకి మనమరాలు నవీమ్ కి మధ్య ఉన్న ప్రేమ, కోపం ఆమ్మాయితల్లి హృద్యంగా చిత్రించాడు మిర్జా. ఈ చిత్రం భారతదేశ వర్తమాన సాంఘిక స్థితికి అద్దం పట్టింది. ఆందోళన కరమైన స్థితిని శక్తివంతంగా చూపించింది. ముఖ్యంగా నవీమ్ పాత్రని బేసే చేసుకొని చేసిన వ్యాఖ్యానం ప్రతిభావంతంగా ఉంటుంది.

డిసెంబర్ 6, 1992న అయోధ్యలో 16వ శతాబ్దపు కాలం నాటి మసీదును పెట్టిగిపోయిన దుండగులు అగంతకులు కూల్చివేశారు. అయోధ్య రామజన్మస్థానమని, రాముడు జన్మించిన స్థలంలోనే మసీదు నిర్మాణమైందని హైందవ వర్గాలు చేసిన ప్రచారం ఫలితంగా ఆ సంఘటన జరిగింది. అంతేకాదు అక్కడ రామాలయం కట్టితీరాలన్న వాదన కూడా వాస్తవరూపం దాల్చేందుకు కృషి నేటికీ జరుగుతూనే ఉంది. సరిగ్గా ఆ కూల్చివేత తర తరాలుగా భారతదేశంలో ఉన్న సహనం, సహజీవనం, భారతీయ సంస్కృతిలో ఉన్న విశాలత విజ్ఞతల్ని తుడిచిపెట్టిందని, అప్పటిదాకా ఉన్న ఓ గొప్ప సుహృద్భావ వాతావరణం డిసెంబర్ 6 తర్వాత చిన్నాభిన్నమైంది అన్న మాటలతో 'నవీమ్' సినిమా మొదలవుతుంది.

తాత అఖ్టర్ 75 ఏళ్ల వయసులో పక్షవాతంతో బాధపడుతూ లేవలేని స్థితిలో ఉంటాడు. కాని ఆయనలోని కవితాత్మకత గొప్పది. కథ చెప్పడం చెప్పిన కథని వ్యంగ్యంగా మలిచి వ్యాఖ్యానించడం అఖ్టర్ కి వెన్నతో పెట్టిన విద్య. 15 సంవత్సరాల నవీమ్ స్కూలుకు పోయే అమ్మాయి. చుట్టూ జరుగుతున్న సంఘటనలు అన్నప్రంగా అర్థమవుతూ ఉంటాయి. హింసాత్మక సంఘటనల వార్తలు, నగరంలో పెరుగుతున్న టెన్షన్, తన కుటుంబంలోని తల్లి, తండ్రి, అన్న, అన్న స్నేహితుల్లో పెరుగుతున్న అసహనం కోపం మొత్తంగా అతలాకుతలమైన స్థితిలో నవీమ్ ను గందరగోళ పరుస్తుంటాయి. ఆ పరిస్థితిని తాత అఖ్టర్ తన మనుమరాలు నవీమ్ కు వివరిస్తూ ఉంటాడు. నవీమ్ అంటే పాద్మట వీచే చల్లని గాలి ఆ పేరున్న నవీమ్ లాగానే అందంగా

ఉంటుందని ఆయన చెబుతాడు. ఆయన నవీమ్ కు చెప్పే కథల్లో ఆనందకరమైన గతాన్ని వర్తమాన దుఃఖంతో కలిపి మలుపులు తిప్పి చెబుతూ ఉంటాడు. తన కథన చాతుర్యంతో చుట్టూ ఉన్న వాళ్లందరినీ నవ్విస్తూ ఉంటాడు. ఏమైనా జరగనీ, నవ్వుడమే ముఖ్యం. ఎంతటి దుఃఖకరమైన, బాధాకరమైన పరిస్థితిలోనైనా ధైర్యం కల్పించుకుంటూ సంయమనాన్ని పోగొట్టుకోకుండా ధైర్యంగా ఉండాలన్నది ఆయన భావన.

గొప్ప భావుకతతోనిండిన ఆయన దృక్పథం మనమరాలు నవీమ్ లో ప్రతిధ్వనిస్తూ ఉంటుంది. ఆమాయకంగా కనిపిస్తూ అనేక విషయాల్లో ఆసక్తిని ప్రదర్శిస్తూ తాతతో కలివిడిగా ఉండే నవీమ్ లో సామాజిక ప్రతిస్పందన కనిపిస్తూ ఉంటుంది. అఖ్టర్ భావాలకి నవీమ్ గొప్ప లిసీవర్ గా ఉండి ఎదుగుతూ ఉంటుంది. అఖ్టర్ డిసెంబర్ 6, 1992న మరణిస్తాడు. సరిగ్గా బాబ్లీ మసీదు కూలినరోజున. ఆయన మరణంతో గొప్ప కవితాత్మకత, సంస్కారం, సహనశీలత అంతరిస్తాయి. భారతీయతకు ప్రతిరూపంగా కనిపించే నవీమ్ దుఃఖసాగరంలో మునిగిపోతుంది. ఈ చిత్రం బాబ్లీ మసీదు కూల్చివేత, దాని వెన్నంటి ఉన్న హింస, దౌర్జన్యాలను నేపథ్యంగా తీసుకున్నప్పటికీ ఈ చిత్రంలో తాత మనవరాలి మధ్య ఉండే దగ్గరితనం, ఎదుగుతున్న బాలిక (స్త్రీ)లో ఉండే ఆసక్తి నిర్దలత్వాల్ని గొప్పగా చూపిస్తుంది. అంతేకాదు దర్శకుడు మిర్జా మాటల్లోనే చెప్పుకుంటే భారతీయ జీవితాల్లో అంతరించిపోతున్న కవితాత్మకత, పెరిగిపోతున్న ఉదాసీనతల్ని తాతమనవరాలి అనుబంధంతో వ్యాఖ్యానించిన చిత్రం నవీమ్, మొత్తంమీద వర్తమాన భారతంపైన కవితాత్మకమైన వ్యాఖ్య నవీమ్.

నవీమ్ (హిందీ)

కథ-ఆ.శివ్ మిశ్ర; కెమెరా-వీరేంద్ర సయ్యాద్; సంగీతం-వనరాజ్ భాటియా; దర్శకత్వం-సయ్యాద్ అఖ్టర్ మిర్జా; నటీనటులు-కైఫీ ఆజ్ఞీ (అఖ్టర్), మయూరికాంగ్ (నవీమ్), కులభూషణ్ ఖర్బండా, సురేఖాసిక్రి మొ..

ఈ సమాజంలో సంపూర్ణమైన వ్యక్తిగా నిలబడడానికి వ్యక్తిత్వ వికాసమూ, తన కాళ్ళపై తాను నిలబడే సొంత జీవితమూ అవసరమవుతాయి. అవి రెండూ సాధించడానికి చిన్ననాటి నుంచి అనేక ఆటంకాల్ని ఎత్తుపల్లాల్ని దాటాలి. అందులోనూ ఆ వ్యక్తి స్త్రీ అయినప్పుడు మరింత క్లిష్టమైన సందర్భాల్ని ఎదుర్కోవాల్సి ఉంటుంది. బాలిక స్థాయి నుండి సంపూర్ణ మహిళగా ఎదిగే క్రమంలో ఆమె అనేక మానసిక, శారీరక కష్టనష్టాల్ని అధిగమించాల్సి ఉంటుంది. ఇవ్వాల్ని సమాజంలో స్త్రీల వ్యక్తిత్వ వికాసానికి ఇల్లా, స్కూలూ, సమాజమూ వాటిలోని మనుషులే ప్రధాన ఆటంకాలవుతున్నాయి. స్త్రీల ఇంటిలిజెన్సుకి, స్వేచ్ఛా ప్రయత్నానికి సామాజిక పరిస్థితులే అడ్డుగోడలవుతున్నాయి. దీరంగా ఉన్న మామిడికాయ పరిపక్వమై పండుగా ఎదగడానికి ఎన్నో శక్తి సామర్థ్యాలు దీక్షా దక్షతలూ అవసరమవుతున్నాయి. సరిగ్గా ఈ భావనని, ఈ ఎదిగే క్రమాన్ని మూలంశంగా తీసుకొని అమోల్ పాలేకర్ కైరీ' చిత్రం నిర్మించాడు. 'వుమెన్ ఎంపవర్ మెంట్' అన్న అంశాన్ని ఇతివృత్తంగా చేసుకుని రూపొందించిన చిత్రమే కైరీ. ఇందులో ఒక బాలిక మౌసీ ఆలంబనతో ప్రేరణతో అవరోధాల్ని అధిగమించి గొప్ప రచయిత్రిగా, విలక్షణమైన వ్యక్తిగా ఎదిగిన వైనం అత్యంత ప్రేరణాత్మకంగా విశ్లేషిస్తుంది.

కైరీ సుప్రసిద్ధ మరాఠీ రచయిత జి.ఎ.కులకర్లారాసిన కథ ఆధారంగా నిర్మించబడింది. భారత ప్రభుత్వంలోని ఆరోగ్యం, కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ నిర్మించిన ఈ చిత్రంలో దర్శకుడు అమోల్ పాలేకర్ అత్యంత సున్నితమైన అంశాల్ని అంతే ప్రతిభావంతంగా చిత్రీకరించారు. ముఖ్యంగా ఇటీవలి కాలంలోని ఇరానీ చిత్రాల్లో కనిపించే ప్రకృతి చిత్రణ, పిల్లలకీ ప్రకృతికీ మధ్య పెనవేసుకొని గోచరించే భావ లయ కైరీలో కనిపిస్తుంది. కైరీ చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే... కన్నవాళ్ళని కోల్పోయిన పదేళ్ళ బాలిక తానీమౌసీ ఇంటికి చేరుతుంది. పిల్లలు లేని తానీమౌసీ ఆ బాలికను అమితానందంతో దగ్గరికి తీస్తుంది. వారిద్దరి మధ్య గొప్ప స్నేహమూ, ప్రేమానురాగాలూ ఏర్పడతాయి. కానీ తానీ మౌసీ భర్త భాపూరావు పరాయి స్త్రీ వ్యామోహంలో పడి ఇంటిని ఇల్లాల్ని చులకన చేస్తాడు. నిర్లక్ష్యంతో వ్యవహరిస్తాడు. తానీమౌసీ బాలికను ఊళ్ళోని స్కూల్లో వేస్తుంది. తెలివైన బాలికకు ఆ స్కూలూ, టీచరులూ ఎలాంటి ప్రేరణ ఇవ్వలేక పోతారు. తానీమౌసీ స్కూలుకు వెళ్ళి టీచరును నిలదీస్తుంది. ఇంటికి వచ్చింతర్వాత భాపూరావు తానీమౌసీ టీచరుతో గొడవ పడ్డం సరైంది కాదంటాడు. ఊళ్ళో తన పరువు పోయిందంటాడు. ఇద్దరి మధ్య గొడవ బాలికకు తెలయకూడదని మౌసీ ప్రయత్నిస్తుంది. భాపూరావు బాలికను స్కూలు మాన్పించమంటాడు. కానీ తానీమౌసీ బాలికను పక్క ఊళ్ళోని జాదవ్ టీచర్ స్కూల్లో వేస్తుంది. తానీమౌసీ, బాలిక ప్రకృతిలో చెట్లమధ్య పూల మధ్య గొప్పగా కలగలిసిపోతారు. జాదవ్ టీచర్ బాలికలోని ఇంటిలిజెన్స్ ని

పసిగట్టి ప్రోత్సహిస్తాడు. నత్తిగా మాట్లాడే తన బలహీనతను, అందంగా రాయలేని తన రాతను గమనించి అంతకుమించిన స్థితిని పొందేందుకు యత్నించమని జాదవ్ టీచర్ బాలికకు ప్రేరణనిస్తాడు. ఆమెలోని భావుకతకు పాదులువేస్తాడు. ఇంట్లో బాపూరావుతో గొడవలు తీవ్రం కావడంతో తానీమౌసీ బాలికను శ్రీపుమామా వద్దకు పట్టు పంపించి వేస్తుంది. పట్టణంలో గొప్పగా విలక్షణమైన వ్యక్తిగా ఎదగమని జాదవ్ టీచర్ స్ఫూర్తినిస్తాడు. అలా పట్టణ వెళ్లిన బాలిక ఆత్మవిశ్వాసంతో ఎదిగి గొప్ప రచయిత్రి అవుతుంది. తిరిగి తాను చదివిన జాదవ్ టీచర్ స్కూలుకే వార్షికోత్సవ ముఖ్యఅతిథిగా వస్తుంది. కాలగమనంలో కలిసిపోయిన అనుభవాలు, జ్ఞాపకాలు, ఆమెను కలచివేస్తాయి. జాదవ్ టీచర్ ఆమెను చూసి గర్వపడతాడు.

చిత్రం మొత్తం బాలిక దృష్టికోణం నుంచి మలచబడింది. వర్తమాన సామాజిక స్థితిలో అనిర్వకాల అణచివేతలకూ గురౌతున్న మహిళగా తానీమౌసీని, భవిష్యత్తులో వ్యక్తిత్వ పగ్గాలు ధరించి తనదైన జీవితాన్ని రూపొందించుకోగలిగిన భావికాలపు స్త్రీగా బాలికను దర్శకుడు చిత్రించాడు. తాను స్వయంగా వివేకవంతురాలూ వ్యక్తిత్వం కలిగినదీ అయినప్పటికీ కుటుంబమూ భర్తా సమాజమూ అన్న బంధాల మధ్య నలిగిపోయిన తానీమౌసీ తనలాగే తన అక్కకూతురూ కారాదని పట్టం పంపించివేస్తుంది. ఆమె భవిష్యత్తుకు బాటలు వేస్తుంది. చిత్రం మొత్తంలో దర్శకుడి చిత్రీకరణ కథాకథనశైలి కవితాత్మకంగా సాగుతాయి. తానీమౌసీ, జాదవ్ టీచర్ ఇద్దరూ బాలికకు ప్రేరణ కల్పించిన సన్నివేశాల్లో సంభాషణలు గొప్ప ప్రేరణాత్మకంగా సాగుతాయి. ఉమెన్ ఎంపవర్ మెంట్ మౌలికాంశంగా సాగిన 'కైరీ' దృశ్య పరంగా హాయినీ, విషయపరంగా సంతృప్తినీ మిగులుస్తుంది.

వైరీ

దర్శకత్వం-అమోల్ పాలేకర్; స్క్రీన్ ప్లే-చిత్రాపాలేకర్; నటీనటులు-శిల్పనావల్కర్, యోగితా దేవ్ పాండే, మోహన్ గోఖలే, అశుల్ కులకర్ణి ము.

'రాను' చిత్రంలో స్త్రీ యొక్క వికాసం, మొగ్గలోనే తుంచబడే బానిస బాలిక ఎదుగుదల, ఆమె స్వేచ్ఛా కాంక్ష, ఆమె మనస్సుపై మౌన ముద్రవేసే అనుభూతులు, బాల్య వివాహాలు, బలవంతపు కట్టుబాట్లు ఇలా బాలిక వయస్సునుంచే స్త్రీ ఎదుర్కొనే అనేక వత్తిడిల గురించి రాను సున్నితంగానే అయినప్పటికీ చాలా ఖచ్చితంగా స్పృశించింది. బాలల చిత్రసమితి నిర్మాతగా రూపొందించిన రాను చిత్రదర్శకుడు సునీల్ ఆద్వానీ బెంగాల్ కు చెందిన వాడు అయిన మాటల్లోనే చెప్పకోవాలంటే ఆయన బెంగాలీవాడు కాని కలకత్తావాడు కాదు. అంటే చాలా మందికి బెంగాల్ అంటే కలకత్తా అన్న భ్రమ ఉందని కలకత్తానే కాకుండా ఇంకా బెంగాల్ అంటే ఉందని సునీల్ ఆద్వానీ చెప్పకొచ్చారు. దాదాపు దర్శకుడి ఆత్మకథ అనలేం కాని ఆయన కుటుంబంలో తనతో పాటు జన్మించిన కవలనిసరిది పెళ్ళి ఎదుగుదల లాంటి అనుభవాల్ని ప్రేరణగా తీసుకుని 'రాను' నిర్మించారా యన. 13 ఏళ్ళరాను ఓ పేద బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో పెద్ద కూతురు. ఆమె స్కూలు ఫైనల్ లో జిల్లా మొత్తానికీ ప్రథమ స్థానాన్ని పొందుతుంది. టీచర్ వచ్చి ఆమెను ఇంకా పైకి చదివించాలని అట్లా చేస్తే రాష్ట్రంలోనే గొప్పస్థానాన్ని పొందే శక్తి సామర్థ్యాలు రానులో ఉన్నాయని ఆమె తల్లిదండ్రులకు చెబుతాడు. రాను తమ ఊరుకు గొప్ప పేరును సాధించిపెట్టిందని టీచర్ చెబుతాడు. కాని రాను తండ్రి పెద్దదయిన రానును పట్టణానికి పంపించడానికి పైకి చదివించడానికి ఇష్టపడడు. తనకు శక్తి లేదంటాడు. ఉన్నదేదో కొంత అమ్మేసి ఆమె పెళ్ళి చేసేయాలని తలపోస్తాడు. రాను చదువుకుంటానంటుంది. అదలా ఉండగా రానుకి చిన్న మేకప్ లిల్ల కమల్ తో స్నేహం కుదుర్తుంది. దాంతో ఆడుకోవడం అంతో ఇష్టంగా ఫీలవుతుంది రాను. అనేకసార్లు కమల్ ను అమ్మలని చూసినా రాను తెలివిగా తప్పిస్తుంది. స్థానిక వ్యాపారస్థాని ఇంట్లో పనిచేసే ముగవాడైన ట్రిబల్ యువకుడు లులు మేకను శుభ్రం చేయడంలో రానుకు సహాయం చేస్తూ ఉంటాడు.

ఇంతలో ఒకరోజు ఊరుబయట కమల్ తో ఆటలాడుతున్న రానును ఓ యువకుడు చూస్తాడు. ఆమెను తన కెమెరాలలో బంధిస్తాడు. రాను కూడా సరదాగా ఫోటోలకి ఫోజులిస్తుంది. ఆయువకుడు రాను మదిలో ఓ ముద్రవేసి వెళ్ళిపోతాడు మళ్ళీ కలుస్తానని. రానుకి ఆమె తండ్రి తరపున దూరపు బంధువు కొడుకు గోపాల్ తో పెళ్ళి నిశ్చయమవుతుంది. ఆ బంధువు పెళ్ళికి కట్టాలకింద నానా కోరికలా కోరుతాడు. తప్పనిసరి స్థితిలో కలర్ టీవీతో సహా అన్నింటికి అంగీకరిస్తాడు రాను తండ్రి. కాని పేదరికంతో కట్టాల సమీకరణ ఆయనకు అంతో కష్టమవుతుంది. చివరికి భార్య ఆభరణాలు కూడా అమ్మేస్తాడు. కాని రానులో కదలిక మొదలవుతుంది. రాను చదువుకుంటానని. ఇప్పడే పెళ్ళొద్దని వాదించడం మొదలు పెడుతుంది. తల్లి, నానమ్మ, నానావిధాలుగా ఒప్పించేందుకు ప్రయత్నిస్తారు. ఓ రోజు సైకిల్

పైన తిరుగుతూ పడిపోతే రానుని ఆమె స్కూలు టీచర్ లెవనత్తి ఎందుకు పై చదువులకు వెళ్ళ లేదంటాడు. ఆమె విషయం చెబుతుంది. చదువుపైన ఖచ్చితంగా నిలబడాలని అప్పడే పెళ్ళిమిటని ఉద్ఘోషిస్తాడు. పెళ్ళి ఏర్పాట్లు జరుగుతుండగానే రాను పెంచుకుంటున్న మేకపెళ్ళి కమల్ తప్పిపోతుంది. రాను పెద్ద గొడవ చేస్తుంది. మగపెళ్ళవారు తరలివస్తారు. కట్టకానుక లన్న పందిట్లో సిద్ధం చేసి ఉంటాయి. కాని తాము అడిగింది కలర్ టీవీ కదా, బ్లాక్ అండ్ వైట్ తెచ్చారందుకని వారు నిలబిస్తారు. తమ తాహతు అంతేనని రాను తండ్రి సర్దిచెప్పి బోతాడు. పెద్ద వివాదమవుతుంది. రాను టీచర్ మద్దతులో కలగచేసుకొని బంగారంలాటి రాను జీవితం పెళ్ళి పేర వాడు చేస్తున్నారని, పైగా కట్టం కోసం వాదులాడుకోవడం ఇంకా సిగ్గుచేటని అంటూ పోలీసులకు ఫిర్యాదు చేస్తానంటాడు. పెద్ద గొడవ అవుతుంది. తప్పి పోయిన కమల్ ను మూగవాడైన లులు రానుకు తెచ్చిపెడతాడు. రాను పెళ్ళి పీటలమీంచి లేచి పరుగున వచ్చి మేకను కౌగిలించుకుంటుంది. తనకు ఈ పెళ్ళి వద్దని తీవ్రంగా ఏడుస్తుంది. అప్పుడు రాను తల్లి బిడ్డ దుఃఖాన్ని గుర్తించి ఒడిలోకి తీసుకొని పెళ్ళిని ఆపుచేయ మంటుంది. తండ్రి కూడా రానుకు మద్దతు తెలపడంతో చిత్రం ముగుస్తుంది. చివర ఓ ఆశావహమైన నోట్ తో చిత్రం ముగియడం పెద్ద లిటిఫ్ గా ఉంటుంది.

'రాను'లో విషయం ప్రధానమై ముందుకు సాగినప్పటికీ అందులో రాను పాత్ర పోషించిన సీమా చక్రవర్తి మంచినటన అద్భుతం హాయిగొల్పుతుంది.

రాను (బెంగాలి)

స్త్రీ స్వేచ్ఛ దర్శకత్వం-సునీల్ ఆద్వానీ; నిర్మాణం-చిల్డ్రన్ ఫిలం సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియా; నటీనటులు-సీమా చక్రవర్తి, సాజిత్ ముండల్, ద్విజన్ బందోపాధ్యాయ మొ...

ఇద్దరు మధ్య తరగతి మహిళల మధ్య ఉండే ప్రేమ అనుబంధం ఆ ఇద్దరూ సొంత అక్కా చెల్లెళ్ళయినప్పడు, దేశాంతర సీమల్ని దాటి కలుసుకున్నప్పడు ఉండే భావనని శ్యాంబెనగల్ 'మవ్వ' చిత్రం మహత్తరంగా వివరిస్తుంది. ఇద్దరు మనుషుల మధ్య అనుబంధమే ఈ లోకంలో మహత్తరమైనది. ఆ ఇద్దరూ స్త్రీలే వారి నేపథ్యం దేశ విభజన అయినప్పడు వారిద్దరి ఆస్వయంతలు అమోఘమైనవి. పాకిస్థాన్ లో ఒంటరైపోయి భారత్ కి సొంత నోడరి వద్దకు వచ్చినప్పడు వారి కలయిక ఎంతో గొప్పగా ఉంటుంది. ఆ ఇద్దరి నడుమూ పెల్లుబాడే అస్వయంత దగ్గరితనం బెనెగల్ మవ్వలో అర్థంగా ఆవిష్కృతమైంది. స్త్రీ ప్రేమైక మూర్తి అని ఆమె అంతరంగంలో ఎనలేని భావనాత్మకమైన సాన్నిహిత్యాలుంటాయని ఈ చిత్రం వివరిస్తుంది.

మనుషుల్ని వారి అంతరంగంలోని సంఘర్షణల్ని తన చిత్రాలద్వారా చర్చకు పెట్టి శ్యాంబెనగల్ భారతదేశ విభజన పర్వసానంగా ఓ కుటుంబంలో మార్పుల్ని వివరిస్తాడు. అందులోని అక్కా చెల్లెళ్ళ మధ్య విడిపోయి కలిసిపోయే సందర్భాలు, కలిసి విడిపోయే సంఘటనలూ అన్నింటినీ కలిపి మూడు చిత్రాల ట్రయాలజీగా నిర్మించాడు. అవి 'మవ్వ', 'సర్దార్ బేగం', 'జబ్ దాల్'.

ప్రముఖ సినీ విమర్శకుడు, చలన చిత్రకారుడూ అయిన ఖాలిద్ మహ్మద్ పెద్దత్త గురించి ఆమె పాకిస్థాన్ జీవితం గురించి తన పత్రికా కాలమ్ లో ఓ వ్యాసం రాశాడు. దేశ విభజన పర్వసానంగా ఆమె జీవితంలో వచ్చిన ఒంటరితనాన్ని గురించి రాశాడు. అది గమనించిన దర్శకుడు శ్యాంబెనగల్ ఆమె కథపైన తనకు హక్కులు కావాలని, తాను సినీమా తీస్తానని ముందుకు రావడంతో స్క్రిప్ట్ తానే రాసే నిబంధనపైన ఖాలిద్ మహ్మద్ అంగీకరించారు. అలా మొదలైన మవ్వ ఖాలిద్ ఆత్మ చారిత్రాక రచన రూపంలోకి మారి మంచి సినీమాగా రూపుదిద్దుకుంది.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే మవ్వ అసలు పేరు మహమూదా బేగం. ఆమె ఇద్దరు అక్కలు ఆమెను ప్రేమగా మవ్వ అని పిలుచుకుంటారు. అది స్వాతంత్ర్యానికి ముందు కాలం. అప్పుడే మవ్వకి లాహోర్ లో ఓ ప్రముఖ కుటుంబంలోని యువకుడితో పెళ్ళవుతుంది. స్వాతంత్ర్య పోరులో భారత ఉపఖండం విభజనకు గురైనతర్వాత మవ్వ పాకిస్థాన్ పౌరసత్వం తీసుకొని పాకిస్థాన్ లి అవుతుంది. కొంతకాలం ఆమె జీవితం సజావు గానే సాగుతుంది. కాని మవ్వ భర్త హఠాత్తుగా చనిపోవడంతో ఆమెకు అనేక చిక్కులు ఎదురవుతాయి. సంతానం లేకపోవడంతో ఆమె తన భర్త బంధువుల దయాదాక్షిణ్యాలపైన జీవించాల్సి వస్తుంది. ఆస్తి ప్రధానాంశం కావడంతో మవ్వను ఆమె బంధువులు ఇంటిలోంచి గెంటేస్తారు. ఆమెకు పాకిస్థాన్ లో మరే బంధువులూ లేకపోవడంచేత విజిటింగ్ వినా

సంపాదించుకొని బాంబేలోని తన నోడరి ఫర్మాక్ చెంతకు చేరుతుంది.

ఫర్మాక్ పదమూడేళ్ల మనవడిపైన అమితమైన మమకారం పెంచు కుంటుంది. తన ఏకైక బంధువు అక్కతోనూ ఆమె మనుమడితోనూ తన మిగతా జీవితమంతా వెళ్లదీయాలని మవ్వ భావిస్తుంది. అతి ప్రయత్నం మీద తన వీనా కాలాన్ని కొంత పొడిగించుకోగలిగిన మవ్వ మరకొంత కాలం తనవారితో గడుపుతుంది. ఈ విషయంలో ఓ దళాల్ ఆమెకు సహకరిస్తాడు. కాని కొంత కాలం తర్వాత ఆ దళాల్ ని ప్రభుత్వం నిర్బందిస్తుంది. అంతేకాదు అనుమతి లేకుండా దేశంలో ఉన్న విదేశీయుల వివరాల్ని కూడా ప్రభుత్వం సేకరిస్తుంది. విదేశీయుల జాబితాలోంచి తన పేరు తీసేయించేందుకు మవ్వ చేసిన ప్రయత్నాలు ఫలించవు. ఆమెకు అప్పటిదాకా లభించిన శాంతి భద్రమవుతుంది. ఇరవై నాలుగు గంటల వ్యవధిలో మవ్వను పాకిస్థాన్ కు తిప్పివంపేస్తుంది ప్రభుత్వం. అక్కడ ఆమె స్నేహితులు, బంధువులు అంటూ ఎవరూ లేరవుడు. అంతేకాదు కనీసం నివసించే దుకు ఇల్లు కూడా లేని స్థితిలో ఆమె పాకిస్థాన్ లో అడుగుపెడుతుంది.

తోడు కోసం ప్రేమకోసం తపించిన ఓ వేదనా భరిత స్త్రీ జీవిత చిత్రణ 'మవ్వ'లో అత్యంత వాస్తవికంగా సాగింది. మవ్వలో ప్రధాన పాత్రల్ని ఫరీదాజాలల్, సురేఖా సిక్రిలు పోషించారు.

మవ్వ చిత్రంలో ఒక స్థాయిలో ఇద్దరు అక్కాచెల్లెళ్ల కథ సాగుతూ ఉంటే మరోస్థాయిలో భారతదేశ విభజన కాలనాటి స్థితిగతుల్ని దర్శకుడు అత్యంత సహజంగా చిత్రించారు. ఆనాటి జీవితమూ, సంస్కృతి గొప్పగా చూపించబడ్డాయి.

మవ్వ (హిందీ)

కథ, స్క్రిప్ట్-ఖాలిద్ మహ్మద్; కెమెరా-ప్రసన్నజైన్; సంగీతం-హనరాజ్ భాటియా; దర్శకత్వం-శ్యాంబెనగల్; నటీనటులు-ఫరీదా జాలల్, సురేఖా సిక్రి, అమితాభ్ బాచ్చన్...

ప్రేమనీ, స్నేహనీ, దగ్గరతనాన్ని ఆవ్యాయతనీ తనదే అయిన జీవితాన్ని ఆకాంక్షించి అణచివేతకు, నిరాదరణకూ ఒంటరితనానికీ గురైన ఓ స్త్రీ జీవితావిష్కరణమే 'జుబేదా'. చదువుకుని వ్యక్తిత్వాన్ని తీర్చిదిద్దుకోవాల్సిన వేళ కన్న తండ్రి ఆమెను తన చిన్ననాటి మిత్రుడికి కానుకగా కోడల్ని చేస్తాడు. స్త్రీకి చదువు, కళలు వ్యక్తిత్వాల ఎందుకు? భర్తని అలరించి జీవించాలంటాడు తండ్రి. భర్తేమో కరాచీ వెళ్ళిపోతున్న తన తండ్రి అడుగుజాడల్లో నడుస్తూ భార్యకు తలాక్ తలాక్ తలాక్ అని చెప్పేసి వెళ్ళిపోతాడు. చిన్నారి కొడుకుని ఒళ్ళో పెట్టుకొని నిరాశామయమయిన జీవితాన్ని వెళ్ళదీస్తున్న ఆమె జీవితంలోకి ప్రేమతో ఫతేపూర్ రాజు ప్రవేశిస్తాడు. రాచరికంలో చిన్న రాణిగా హిందూ పేరు మార్చుకొని ప్రారంభించిన కొత్త జీవితంలో కట్టుబాట్లు, మరిది ఆకాంక్షామయమయిన ప్రేలాపనల మధ్య నిలుచుంటుంది. దేశ స్వాతంత్ర్యం ఎన్నికలు ఫలితంగా అనేక కార్యక్రమాల్లో మునిగిపోయిన రాజు విక్టర్ పెద్ద భార్య మందిరతో ఎన్నికల ప్రచారమూ, విజయమూ వీటి మధ్య జుబేదా అందంగా తయారవడమూ, తనకు మానసికోల్లానం కల్పించడమే కదా చేయాల్సిందంటాడు భర్త. ఇలా అన్ని స్థాయిల్లో వైఫల్యాల్ని నిరాదరణను చవిచూసిన ఆమె చివరకు విక్టర్ తో బలవంతంగా ప్లేన్ లో వెళ్ళి ప్రమాదంలో మరణిస్తుంది. ఇలా మొత్తం మీద తండ్రి, భర్త, ప్రియుడు ఇలా అందరినుంచి తన ఆకాంక్షలకు భిన్నమయిన అనుభవాల్ని ఎదుర్కొని తీవ్రమైన మానసిక క్షోభకు గురైన 'జుబేదా' ఆత్మ చరిత్రాత్మక చలన చిత్రమే శ్యాంబెనగల్ నిర్మించిన 'జుబేదా'.

ప్రముఖ సినీ విమర్శకుడూ, ఫిల్మ్ ఫేర్ సంపాదకుడూ, 'ఫిజా' చిత్రదర్శకుడూ అయిన ఖాలిద్ మహమ్మద్ తల్లి పాత్రను ముఖ్యాభినేతగా చేసి రచించిన కథ, కథనాన్ని ఆధారం చేసుకొని రూపొందింది చిత్రం. శ్యాంబెనగల్ నిర్మించిన మూడు చిత్రాల పరంపరలో మమ్మై, సర్దారీ బేగంల తర్వాతి చిత్రం జుబేదా. చిత్రం మొత్తం లాలిత్యంగానూ, సుందరంగానూ సాగుతుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు భావాత్మకంగా ఉండి ఏరువారుతున్నంత హాయిగా గడిచిపోతుంది. ఒక పీరియడ్ కథని అకాలపు వాతావరణాన్ని మూడేని పట్టి ఉంచుతూ ఆయా పాత్రల ఎమోషన్లని ప్రతిబింబించడంలో దర్శకుడు శ్యాంబెనగల్ కృషి ద్యోతకమవుతుంది. పైగా చిత్రాన్ని జుబేదా కొడుకు దృష్టి కోణంలోంచి ఫ్లాష్ బ్యాక్ వద్దతిని, ఇద్దరినీ రెస్పెక్టివ్ పద్దతిని ఉపయోగించి చిత్రానికి భిన్నమయిన కంఠస్వరాన్ని అందించాడు దర్శకుడు. శ్యాంబెనగల్ 'సమర్'లో ఫిల్మ్ ఇన్ ఫిల్మ్ టెక్నిక్ వినియోగించగా జుబేదాలో ఫ్లాష్ బ్యాక్ పద్దతిని ఎక్కడా ఎలాంటి తికమకకూ తావు లేకుండా చిత్రించడంలో విజయం సాధించాడు.

చిత్రం కథాంశం విషయానికి వస్తే సులేమాన్ సేద్ కుమార్తె జుబేదా గొప్ప అందగత్తె

మంచి నాట్యకళాకారిణి సేద్ సులేమాన్ బాంబేలో సినిమాలు తీస్తుంటాడు. అయితే తన స్వామియోను అధికధరకు సేద్ నంద్ లాల్ కు అమ్మేస్తాడు. నంద్ లాల్ 'జుబేదా'ను హీరోయిన్ గా తీసుకొని సినిమా ప్రారంభిస్తాడు. ఒక డాన్స్ షూటింగ్ పూర్తి అవుతూ ఉంటుంది. డాన్స్ డైరెక్టర్ ఆమె నృత్యానికి పరవశించి భవిష్యత్ చిత్రనీమకు ఆమె రాణివుతుందంటాడు.

విషయం తెలుసుకున్న సులేమాన్ షూటింగును నిలిపి వేయించి జుబేదాను ఆమె ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా ఇంటికి తీసుకెళ్తాడు. సులేమాన్ చిన్ననాటి స్నేహితుడు తన డాక్టర్ కొడుకుతో బాంబేలో సెటిల్ అవడానికి వస్తాడు. తమ స్నేహానికి గుర్తుగా జుబేదాను డాక్టర్ కిచ్చి పెళ్ళి చేయడానికి నిర్ణయిస్తాడు సులేమాన్. అప్పటిదాకా విదేశాలకు వెళ్ళి చదువుకుండా మని తలపోస్తున్న జుబేదా హుతాశురాలవుతుంది. ఆమె వేదన అరణ్యోదనే అవుతుంది. పెళ్ళి అయిపోతుంది. కొంత కాలానికి ఆమెకు కొడుకు పుడతాడు. ఇంతలో సులేమాన్ మిత్రుడు ఇండియాలో సెటిల్ అయ్యే వాతావరణం లేదంటూ తిరిగి కరాచీ బయలుదేరతాడు. ఇద్దరిమధ్యా వాదం పెరుగుతుంది. తన కూతుర్ని వారితో కరాచీ పంపలేనంటాడు. సులేమాన్. జుబేదా ఇష్టావిష్టాల ప్రమేయం లేకుండానే భర్తతో విడాకులవుతుంది. కొడుకు పెంపకంలో కాలం వెళ్ళదీస్తున్న ఆమెను ఫతేపూర్ రాజు విక్రమకు పరిచయం చేస్తుంది సులేమాన్ ప్రేయసి. మొదటి పరిచయంలోనే జుబేదాపై మనసు పారేసుకున్న విక్టర్ గా పిలవబడే రాజు ఆమెను పెళ్ళిడానికి ముందుకు వస్తాడు.

జుబేదా తల్లి అనేక ఆంక్షలు పెట్టి మనవళ్ళి తన వద్దే ఉంచుకునే షరతుపైనే జుబేదా పెళ్ళికి అంగీకరిస్తుంది. జుబేదా పేరుమార్చి హిందూ యువతిగా తన చిన్న రాణిని చేసుకుంటాడు విక్టర్. పెద్దరాణి మందిరతో పరిచయం రాజరికపు కట్టుబాట్లు జుబేదాను ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తాయి. విక్టర్ తమ్ముడు యువరాజు జుబేదాపై కన్నెస్తాడు. విక్టర్ ప్రేమలో ఆమె అన్నింటిని సహిస్తుంది. ఇంతలో భారతీకు స్వాతంత్ర్యంవచ్చి రాచరికాలు కుప్పకూలతాయి. విక్టర్ ప్రజాస్వామ్యాన్ని అంగీకరించి ఎన్నికల్లో పోటీ చేస్తాడు. 45 స్థానాల్లో పోటీకి దిగి 40 స్థానాలు గెలుస్తారు. ఎన్నికల ప్రచారంలో విక్టర్ పెద్ద భార్య మందిర ఎంతో తోడ్పడుతుంది. ఆ సందర్భంలో విక్టర్ జుబేదాకు ఇష్టాల్సినంత సమయం ఇవ్వడు. ప్రచారానికి తాను కూడా వస్తానంటే అంగీకరించడు. అందంగా తయారై తనను అలరించడమే ఆమె బాధ్యత అన్నట్టుగా ప్రవర్తిస్తాడు. ఆమె అహం దెబ్బతింటుంది. తాను విక్టర్ జీవితంలో ఒక భాగమని తలపోసిన ఆమె భిన్నురాలవుతుంది.

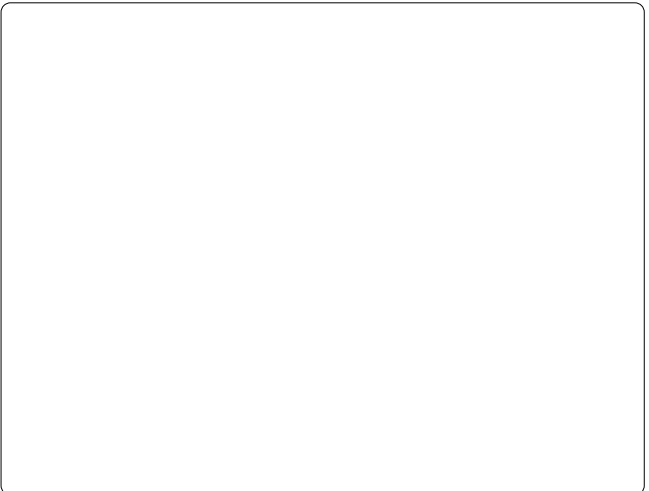
మందిరతో కలిసి ఢిల్లీ వెళ్ళేందుకు సిద్ధమయిన విక్టర్ తో తానూ వస్తానని దెబ్బలాడుతుంది. ఇద్దరు మాత్రమే ప్రయాణం చేయగలిగే విమానంలోకి దురుసుగా వెళ్ళి కూర్చుంటుంది. మందిర ఫతేపూర్ లో ఉండిపోతుంది. అలా వెళ్ళిన విమానం ప్రమాదంలో ఇరుక్కుని కూలిపోతుంది. విక్టర్, జుబేదాలు మరణిస్తారు.

ఈమొత్తం కథని జుబేదా కుమారుడు ఫిల్మ్ జర్నలిస్టు కోణంలోంచి చెబుతాడు దర్శకుడు. తన తల్లి చరిత్రను తెలుసుకునేందుకు డాన్స్ డైరెక్టర్, సులేమాన్ ప్రేయసి (అలనాటి

నటి), రాణి మందిరాదేవి, విక్టర్ తమ్ముడు యువరాజు, నానమ్మల ద్వారా జుబేదా కథను తెలుసుకుంటాడు. ముఖ్యంగా జుబేదా డైరీలు కథను హృద్యంగా నడిపిస్తాయి.

జీవించినంతకాలం సంఘర్షణకు గురైన జుబేదా గురించి విక్టర్ తరపున వాళ్లేవరూ తర్వాతి కాలంలో కనీసం పేరు ఉచ్చరించడానికి సైతం అంగీకరించరు.

చిత్రం మొత్తం జుబేదా మానసిక, జీవిత సంఘర్షణనే విశ్లేషించింది. ముఖ్యాభినేత చుట్టూరా పరిభ్రమించిన చిత్రంలో ఆయా కాలాల్లోని ఆచార వ్యవహారాలు అనంతరం జరిగిన అధికార మార్పిడి, పర్వవసానంగా రాజులు నాయకులు కావడం. అనంతరకాలంలో రాజు ప్రాసాదాలన్నీ హోటళ్ళుగా మారడం ఇలా సమస్త రాజకీయ, సామాజిక పర్వవసానాల్ని చిత్రంలో చూపిస్తాడు దర్శకుడు శ్యాంబెనగర్.

జుబేదా (హిందీ)

స్ట్రీన్ ఫ్లే-ఖాలిద్ మహ్మద్; దర్శకత్వం-శ్యాంబెనగర్; నటీనటులు-కలెష్కాకపూర్, మనోజ్ బాబ్ పాయ్, రేఖ, రజత్ కపూర్ మొ..

'ఫిజా' ఖాలిద్ మహమ్మద్ తొలి చిత్రం. ఆయన చలన చిత్ర విమర్శకుడుగా లబ్ధ ప్రతిష్ఠుడు. మనదేశంలో ప్రముఖమయిన సినిమా పత్రికగా పేరున్న 'ఫిల్మ్ ఫేర్'కు ఆయన సంపాదకుడు. భారతీయ సినిమారంగంలోని రెండు పార్శ్వాలతో సాన్నిహిత్యం కలిగిన ఖాలిద్ మహ్మద్ దర్శకత్వం వహించిన తొలి చిత్రం ఫిజా. భారతీయ వాణిజ్య సినిమాలకు చెందిన అనేక లక్షణాల్ని కథనపరంగా, సంగీత, నృత్య పరంగా ఫిజా అంది వుచ్చుకున్నప్పటికీ మౌళికంగా కొంత నూతనత్వాన్ని కలిగి ఉండడం కూడా మనం గమనించవచ్చు. 'ఫిజా'లో ముఖ్యాభినేత ఓముస్లిం యువతి. బాంబే అల్లర్ల తర్వాత కనిపించకుండా పోయిన తన సోదరున్ని వెతుకుతూ తాను బయలుదేరుతుంది. ఆ ప్రయాణంలో కుహనా రాజకీయాలు, మత విద్వేషాలు, పోలీసులు ఇలా ఎందరో తారసపడతారు. వాటన్నింటినీ దాటిసి ముందుకు సాగే యువతి కథే ఈ 'ఫిజా'. ఇన్నేళ్ళు వ్యాపార సినిమాల్లో తన తల్లి కోసమో చెల్లి కోసమో పెళ్ళాం కోసమో ప్రేయసి కోసమో యువకుడు పడే కష్ట నష్టాల్ని సినిమాలూగా చూశాము. కాని ఆధునిక యువతని వెన్నెముకగల పాత్రలా సృష్టించి కథకి మూలాన్ని చేసి ఫిజాకు ఓ నూతనత్వాన్ని అపొదించాడు దర్శకుడు. ఇన్నేళ్ళుగా ముస్లిం జీవిత నేపథ్యంలో వచ్చిన సినిమాల్లో స్త్రీలు ప్రధానంగా డాస్టర్ గర్ల్ గానో లేదా అప్రధాన సాంఘిక పాత్రల్లోనో కనిపించడం మనంచూసాం. దానికి భిన్నంగా అన్ని ఆధునిక లక్షణాలున్న యువతి ఫిజా. ఆర్థి, ఆవేశం, వ్యక్తిత్వం, సోదరుడిపట్ల ప్రేమ ఇలా అన్ని భావనల్ని మూర్తీభవించిన చైతన్యవం తమయిన పాత్రగా ఆమెను రూపొందించాడు.

1990ల తర్వాత అందునా ముఖ్యంగా బాబ్రీ మసీదు సంఘటన తర్వాత పెచ్చలిల్లిన మత విద్వేషాల నేపథ్యంలో భారతీయ ముస్లిం కుటుంబాల్లో కలిగిన మార్పులు, అతలా కుతలమయిన సాధారణ ముస్లిం కుటుంబ స్థితి, ముఖ్యంగా యువతలో పెరిగిన ఆందోళన అసహనం ఇవన్నింటినీ నేపథ్యంగా తీసుకొని ఫిజా నిర్మించబడింది.

ఓ ముస్లిం కుటుంబంలో మత ఘర్షణల తర్వాత సోదరుడు అమన్ ఇల్లు విడిచి అదృశ్యమయిపోతాడు. అతన్ని వెతికి పట్టుకునేందుకు సోదరి ఫిజా అనేక రకాలుగా ప్రయత్నిస్తుంది. పేపర్లలో, టీవీల్లో ప్రకటనలిస్తుంది. పోలీసులు, రాజకీయ నాయకులతో సహా అందర్నీ కలుస్తుంది. కొందరు అల్లర్లలో చనిపోయాడేమోనని వాదిస్తారు. కాని ఫిజా ఒప్పుకోదు. సోదరుడు బతికే ఉన్నాడని భావిస్తుంది. ఆమెకు వచ్చిన పాపులారిటీని గమనించి రాజకీయాల్లోకి రమ్మని ఆమెను పిలుస్తారు. ఆమె ఉద్యోగం కోసం వెళ్తే పత్రికల్లో టీవీల్లో ప్రాచుర్యం పొందిన ఆమెలాంటి వారికి తాము ఉద్యోగం ఇవ్వలేమంటారు. ఆమె ప్రేమించిన హిందు యువకుడు పెళ్ళి గురించి ప్రస్తావించినా ఆమె తమ్ముడి గురించే మాట్లాడుతుంది. నవతరంలో ఉండే లక్షణాలేవీ నీలో లేవా, నీవో స్వబుధారావా అని ప్రేయుడు అక్షేపిస్తాడు.

ఫిజా డిస్కాలో నృత్యం చేసి పాడుతుంది. 'నే ఆడతాను నాకాలి గజ్జలు విచ్చున్నమయిపోవోతే ఏమిటి..' అంటూ ఆమె తీవ్రంగా నృత్యం చేస్తుంది.

ఈ క్రమంలోనే ఓ వోస్టర్లో వేసిన తీవ్రవాది కళ్ళను గమనించి అతను ఖచ్చితంగా తన సోదరుడే అవుతాడని ఫిజా తీవ్రవాదులున్న ప్రాంతానికి వెళ్ళింది. అతి కష్టమీద అతన్ని దొరికిపుచ్చుకుంటుంది. ఇంటికి వెళ్ళాం రా అని పరిపరివిదాలా వత్తిడి తెచ్చి తన వెంట ఇంటికి తీసుకొస్తుంది. ఇంట్లో తల్లి తీవ్రమైన దుఃఖంతో అక్కను చేర్చుకుంటుంది. కొంత కాలం గడుస్తుంది. ఒంటరిగా ఉన్న అమన్ కి ఎటూ తోచదు. అక్క సంపాదన మీద బతకడం ఒకీంత బాధగానే ఉంటుంది. లోపల మత విద్వేషాల పట్ల రగులుతున్న కోపం అతన్ని అతలాకుతలం చేస్తుంది. ఎప్పుడూ ఒక చోట కూచుండి సుదీర్ఘమయిన చూపులు చూస్తూ ఉంటాడు. అంతకు ముందున్న చలాకీతనం ఏమీ ఉండదు. కేవలం ఫిజా ఉన్నప్పుడు మాత్రమే అతనిలో చైతన్యం కనిపిస్తూ ఉంటుంది. మిగతా సమయంలో తీవ్రమయిన ఒంటరితనాన్ని అసహనాన్ని కలిగి ఉంటాడు. తనని డిగ్రీ పూర్తిచేయమని చెబుతుంది ఫిజా. ఇంతలో ఒకరోజు వీధిలోని అల్లరిమూక అమన్ గేలిచేస్తుంది. అల్లరి చేస్తూ అక్క సంపాదనతో బతికే వాడివని వెక్కిరిస్తుంది. ఆవేశపడ్డ అతను వారిని కొట్టడమే కాకుండా వారి బైక్ ను తగలబెడతాడు. ఇంకా ఆ అసహనాన్ని తట్టుకోలేక తిరిగి టెర్రరిస్టు నాయకుని వద్దకు వెళ్ళాడు. అతి కష్టం మీద తమలో చేర్చుకునేందుకు అంగీకరించి పిస్టల్, డబ్బు ఇచ్చి ఇంటి సమస్యలు పూర్తి చేసుకొని రమ్మంటాడు. ఇల్లు చేరిన అతన్ని వీధి మూక కంప్లెంట్ పై అరెస్టు చేయడానికి పోలీసులు వస్తారు. ఫిజాను అల్లరి చేస్తే భరించలేక అమన్ పిస్టల్ తో వారిని కాల్చేసి పారిపోతాడు. ఆ రాత్రి పిల్లల్ని సరిగ్గా పెంచలేకపోయాననే దుఃఖంతో తల్లి ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది. బయట రాజకీయాల్లో అప్పటిదాకా వైరి వర్గంగా ఉన్న హిందూ ముస్లిం నేతలిద్దరూ ఆధికారం పంచుకునే క్రమంలో కలిసిపోతారు. టెర్రరిస్టు గ్రూపు వారిద్దరిని చంపేందుకు అమన్ గి నియుక్తున్ని చేస్తుంది. అతడు సిద్ధమవుతాడు. పెద్ద సభకి ముందు దూరంగా ఉన్న భవనం నుంచి నాయకులిద్దర్ని చంపేందుకు కాల్చివేస్తాడు. టెర్రరిస్టు గ్రూపు ఆధారాలు మిగలకుండా ఉండేందుకు అమన్ గి కూడా చంపేందుకు యత్నిస్తుంది. అది గమనించి వారిని కాల్చి తప్పించుకుంటాడు అమన్. అతన్ని వెదుక్కుంటూ ఫిజా వస్తుంది. ఒక చోట కలుస్తారు. చుట్టూ పోలీసులు చేరుతూ ఉంటారు. పోలీసుల చేత చిక్కి చచ్చేకంటే నువ్వే చంపేయమని ఫిజాని బతిమిలాడి కాల్చించుకుంటాడు. దుఃఖం, ఆవేదన, ఏమీ చేయలేని స్థితిలో ఫిజా సోదరున్ని కాల్చివేస్తుంది.

మొత్తం చిత్రంలో ఫిజా పాత్రలో కరిష్టాకపూర్, అమన్ పాత్రలో హ్యూటికరోషన్, వారి తల్లిపాత్రలో జయబాధురి గొప్ప నటనని ప్రదర్శించారు. ముఖ్యంగా కరిష్టా నటనలో పరిపక్వతని సాధించింది. అయితే సినిమాలో డిస్కా, మరోభీంసాంగ్, వీటికి తోడు హ్యూటిక కాల్పడానికీ సిద్ధమయే వేళ వినిపించే బ్యాక్ గ్రౌండ్ సాంగ్ అన్ని కూడా మాన్ కోసమే నిర్దేశించబడినవి. టెర్రరిస్టు గ్రూపునకు సంబంధించి కూడా అనేక లాజ్ అండ్ ఉన్నాయి చిత్రంలో.

అయినా సయ్యాద్ అఖ్టర్ మీర్జా తర్వాత ముస్లిం జీవన నేపథ్యంలో నిర్మితమయిన ఫిజా ఒరవడిని కొనసాగించడంని చెప్పుకోవచ్చు. వ్యాపార సరళ లోనే అయినప్పటికీ ఖాలిద్ ముహ్మద్ ఓ మంచి ప్రయత్నమే చేశారు. నిర్మాణ తీరు ట్రీట్ మెంట్ విధానం అన్న ఇవాజ్ కమర్షియల్ సినిమానే అనుకరిస్తూ సాగినప్పటికీ 'ఫిజా' సబ్జెక్టు పరంగా ఎన్నదగిందే.

ఫిజా (హిందీ)

సంగీతం-అనుమల్లిక్; సినిమాటోగ్రఫీ-సంతోష్ శివన్; స్క్రిప్ట్, దర్శకత్వం-ఖాలిద్ మహ్మద్; నటీనటులు-జయబాధున్, హ్యూటికరోషన్, కరిష్టాకపూర్ మొ..

మనిషిలో వ్యక్తిత్వం వికసించడానికి ఒక ప్రేరణ, ఒక స్పందన ఎంతగా దోహద పడతాయో అదే స్థాయిలో మనిషిలో తెగింపుకూ ఆధిపత్య ధోరణికి ఆ మనిషి అనుభవించిన అణచివేత, ఒంటరితనమూ కారణమవుతాయి. కట్టి పడేయడమంటే తెంచుకు పొమ్మనే ఊహ, ఆవేశమూ కట్టలు తెచ్చుకుంటుంది. ఈ సందర్భాలు స్త్రీలపైనా, పురుషుల పైనా ఒకే రకమయిన ప్రభావాన్ని కలిగిస్తాయి. కాదంటే తీవ్రతలో వ్యక్తికి, వ్యక్తికి తేడా రావచ్చు. మొత్తం మీద అణచివేతలో నుంచే ఉష్ణేనలా ఎగిసే బెడంటిటిసీని, ఆధిపత్యాన్ని సాధించిన దాఖలాలు మనకు చరిత్రలో అనేకం కనిపిస్తాయి. అవి అట్టడుగు వర్గాలకు చెందినవి కావచ్చు లేదా స్త్రీలకు సంబంధించినవి కావచ్చు.

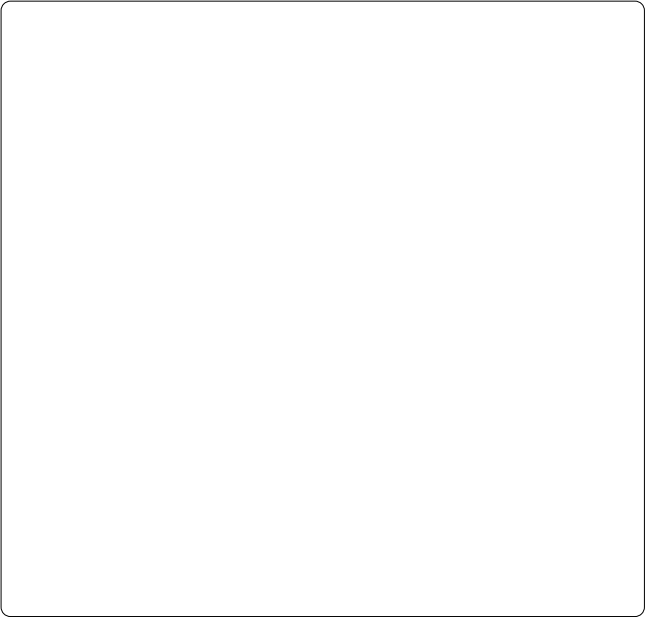
వర్తమాన సమాజంలో స్త్రీ సంఘం లోనూ, కుటుంబంలోనూ, అటు శారీరకం గానూ, ఇటు మానసికంగానూ తీవ్రమైన అణచివేతకూ, మానసిక ఒంటరితనానికి గురి చేయబడుతోంది. వారి వ్యక్తిత్వ వికాసం అటుంచి కనీస గుర్తింపును సైతం పొందలేని స్థితి ఇవ్వాళ్ల సామాజిక వాస్తవంలా మారింది. సరిగ్గా అలాంటి స్థితిలోంచి రాంభి తనకు తానుగా కూడదీసుకుని సమాయత్తం చేసుకుని గాడ్ మదర్ గా రూపాంతరం చెందిన వైనాన్ని వినయ శుక్ల 'గాడ్ మదర్' చిత్రంగా మలిచాడు.

రాంభి పాత్రను ముఖ్యాభినేతగా చేసి ఆమె నేపథ్యాన్ని అక్కడి నుంచి ఆమె పరిణామాన్ని 'గాడ్ మదర్' సినీమాలో ఆవిష్కరించారు. ఈ చిత్రంలో నిర్మాణమూ, సారమూ పకడ్డందీగా రూపొందాయి. సన్నివేశాలూ, మాటలూ కలబోసుకున్నట్టుగా ఉండి చిత్రం సజీవలక్షణాల్ని పుణికి పుచ్చుకుంది. ఇందులో ప్రధానంగా రాంభి పాత్రధారి షబానాఆజ్మీ ఆధ్వర్యం అమితమైన శ్రద్ధతో ప్రణాళికతో ప్రదర్శించిన నటన 'గాడ్ మదర్'కి రక్తమాంసాలతో పాటు జీవలక్షణాల్ని అందించింది. గాడ్ మదర్ చిత్ర ఇతివృత్తంలో పలు అంశాలు న్నాయి. వివిధ స్థాయిల్లో అవి మనకు గోచరిస్తాయి. ఒక స్థాయిలో స్త్రీ అణచి వేత, తిరుగు బాటు ఉండగా, మరోస్థాయిలో పై తరగతి కింది తరగతి కులాల మధ్య ఉండే సంఘర్షణ కనిపించింది. మరోస్థాయిలో రాజకీయాలకీ అండర్ వర్క్ డాన్లకీ కులాలకీ నడుమ ఉన్న అనుబంధాల్ని ఆవిష్కరిస్తుంది. సినీమాలో ఇవన్నీ ఉన్నా ప్రధానాంశం మాత్రం రాంభి జీవితమూ భర్త అనురాగంతో ఒదిగి ఉన్న రాంభి వివేకంతోకూడిన డాన్ గా ఎదిగిన తీరూ, తెన్నూ మాత్రమే. గాడ్ మదర్ గా ఎదిగి 'అనగనగా ఒక రాణి' అని పాట పాడించుకునే స్థాయికి చేరిన రాంభి తప్పచేసిన తన కొడుకును జైలుకు పంపించడానికి గానీ, హిందూ అమ్మాయిని ముస్లిం యువకునికీచ్చి పెళ్ళి చేయడానికి గానీ వెనుకాడదు. ఫలితంగా ఆమె ఓకీరాయిగుండా హంతకుని చేతిలో బలిపోతుంది. ఈ పరిణామ క్రమమంతా 'గాడ్ మదర్'లో ఉద్వేగభరితంగా చిత్రించబడింది. కథకీ, కథనానికీ మొత్తం చిత్రానికీ రాంభి

పాత్రను పోషించిన షబానా ఆజ్మీయే ఊపిరి. అంతలా ఆమె గాడ్ మదర్ లో ఒదిగి పోయింది. ఈ చిత్రం రూపంలో రాంభిని జీవితం కంటే ఉన్నతురాలిగా చూపించి వ్యాపార సినీమూ లక్షణాల్ని చిత్రం అంది పుచ్చుకున్నప్పటికీ సారంలో మాత్రం మంచి చిత్రంగానే నిలిచింది. చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే 'ఆడదానికి రాజకీయాలేం అర్థమవుతాయి. దాని బుద్ధి అంతా పొయ్యి ఊదడానికే ఖర్చయి పోతుంది' అన్న పురుషాధిక్యపు ఎగతాళికి తిరగబడి 'పొయ్యి ఊదడంతో స్త్రీ బుద్ధి తగ్గదురా మగవాడు ఆమెను అణచిపెట్టాడూరా, రాంభి ఎన్నికల్లో పోటీ చేస్తుంది రా! అంటూ ప్రకటించి నిలిచి గెలిచిన రాంభి ఇతి వృత్తమే ఈ చిత్రం. గుజరాత్ లో జరిగిన ఓ వాస్తవ కథను ఆధారం చేసుకొని నిర్మించిన ఈ చిత్రంలో రాంభి భర్త మలనీగునాజీ తిరగబడిన తమ్ముడిని పాడిచినందుకు స్థానిక డాన్ ని చంపుతాడు. తమ కులస్థలమధ్య తమ గ్రామ ప్రాంతంలో తిరుగులేని ఆధిపత్యాన్ని సాధించిన గునాజీకి రాజకీయ నాయకుడు దగ్గరవుతాడు. సారా బట్టీలు పెట్టడంలోనూ, ఇతర అనేక పనుల్లో గునాజీ నాయకుడికి అండగా నిలుస్తాడు. అయితే వ్యాపార విషయాల్లో తనను మోసం చేసిన వాడి భరతం పట్టే క్రమంలో వాడి తమ్ముడిని చంపుతాడు గునాజీ. తనుచెడు పనులు చేయలేక ఆ ఊబిలోంచి బయటపడలేక వృధా చెందుతాడు. కులం వారందరినీ ఒకటిగా చేసేయత్నం చేస్తాడు. అందరం కలిసి ఉంటే చట్టం మనల్ని ఏమీ చేయలేదు అంటాడు. కాని వివేకవతి అయిన అతని భార్య రాంభి 'కులం మనుషుల్ని మరోకులం వారితో వేరు చేస్తుంది. కదా' అంటుంది. బయట మొదలైన ఘర్షణలకు శత్రువుచేతిలో గునాజీ మరణిస్తాడు. అంతకు ముందు అతను ఎవరినైపు ఉండాలో అన్న మీమాంసలో పడ్డప్పుడు రాంభి మనసుకు ఎట్లా తోస్తే అట్లాచేయి అంటుంది. గునాజీ మరణంతో అవేశంతో అతని సోదరుడు, సహచరుడు శత్రువర్గంపై విరుచుకు పడతారు. భర్తపోయిన దుఃఖంలోంచి రాంభి క్రమంగా ప్రతీకార వాంఛతో తన వర్గానికీ నాయకురాలిగా ఎదుగుతుంది. ఎదురు తిరిగిన మరదలిని నొప్పించకుండానే తప్పిస్తుంది. గునాజీ మిత్రుడు రాంభికి గార్డుగా నిలుచుంటాడు. క్రమంగా తమ గ్రూపు అండర్ వర్క్ కార్మికులూ లకి రాంభి తిరుగులేని అభినేతగా ఎదుగుతుంది. ఇంతలో ఎన్నికలొస్తాయి. ఆమె పోటీ చేసి గెలుస్తుంది. ఎత్తుకుపై ఎత్తులు వేస్తుంది. ఎదిగిన తన కొడుకు చదువును నిర్లక్ష్యం చేసి 'గుండారిల' చేస్తూ ఉంటే తల్లిడిల్లిపోతుంది. అమ్మా నువ్వే నా ఆదర్శం అని కొడుకంటే ఆమె తీవ్రంగా మధన పడుతుంది. 'నిన్ను సరిగ్గా పెంచలేదేమోనని వ్యధచెందుతుంది.' కొడుకు ప్రేమించిన యువతితో పెళ్ళికి అంగీకరిస్తుంది. కాని ఆ అమ్మాయి మరో యువకున్ని ప్రేమించిందని తెలుసుకొని లిస్తాను వాపసు చేసుకుంటుంది. ఆవేశంలో రాంభి కొడుకు ఆ అమ్మాయి ప్రేమించిన ముస్లిం యువకునిపై దాడిచేస్తాడు. ఆ యువకుడు తీవ్ర గాయాలతో ఆసుపత్రి పాల్పెళుతాడు. రాంభి తన కొడుకును ఒప్పించి జైలుకు పంపిస్తుంది. ఆ అమ్మాయిని ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్ళి ముస్లిం యువకునితో పెళ్ళి ఏర్పాట్లు చేస్తుంది. రాంభి ప్రత్యర్థులు దాన్ని మతఘర్షణల వైపు తిప్పతారు. అయినా రాంభి ఎదురు తిరుగుతుంది. చివరికి

ఓ కిరాయి గుండా చేతిలో రాంభి నేలకొరుగుతుంది.

చిత్రం మొత్తం ఒక వర్గం వారి జీవిత విధానంపైన ఆధారపడి సాగడంతో స్వీపులో గానీ, చిత్రీకరణలో గాని దర్శకుడు తీసుకుఉన్న శ్రద్ధ గొప్పగా ఉంది. ఇక రాంభి పాత్రలో షబానా ఆజ్మీ అద్వితీయ నటనని ప్రదర్శించారు. ఆభివత్యాన్ని అందుకుంటున్న క్రమంలో ఆమె కూచుండే పద్దతినుంచి, అన్నింటా తన జీవిత విధానాన్నే మార్చేసుకుంటుంది. భర్తచాటు భార్య నుంచి ఆభివత్సం చెలాయించే ఓ అభినేత స్థాయికి స్త్రీ ఎదిగిన వైనాన్ని తన నటనలో షబానా అద్భుతంగా ప్రదర్శించింది.

తెలంగాణా చరిత్రలో దొరలు, సువిశాలమయిన గడీలు అంతర్జాగమే. గడీ అనగానే దొరల అధికారమూ, దర్బమూ దౌర్జన్యమూ, దోపిడీ అన్న కళ్ళముందు కదలాడుతాయి. అంతేకాదు పూర్వ డి.రాజ్య ప్రతినిధులయిన దొరల వ్యవహార సరళి, స్త్రీలపట్ల వారి ప్రవర్తన, అణచివేతకు సజీవ సాక్ష్యాలుగా గడీలు మనకు కనిపిస్తాయి. సాంత భార్యలయినా, భార్యలవెంట వచ్చిన దాసీలయినా సరే వాళ్ళను మనుషులుగా కంటే తమ అవసరాలు తీర్చే వస్తువులుగానే దొరలు పరిగణించేవారు. సాంత ఆస్థులుగానూ తమ అడుగులకు మడుగులొత్తే సన్నజీవాలుగానూ స్త్రీలను చూసేవారు. దొరల ఆభివత్స దౌర్జన్య ధోరణి అన్ని జాతుల వారిపైనా కొనసాగినప్పటికీ స్త్రీలపట్ల వారి హింస మరింత తీవ్రంగా సాగేది. సాంత భార్యలనేమో తమ ఇంట్లోని ఆభరణాలుగానూ, దాసీలను తమ శారీరక, వ్యవహారిక అవసరాలు తీర్చే పనిముట్టుగా చూశారు. సరిగ్గా అలాంటి నేపథ్యంలో ఒక దొరవారి 'దాసి' జీవన లీతని, అనుభవాన్ని ఫస్ట్ పర్సన్ లో వాస్తవిక డాక్యుమెంట్ గా మన ముందు పరిచిన మంచి సినిమా 'దాసి'

ప్రముఖ దర్శకుడు జినర్జింగరావు దర్శకత్వంలో రూపొందిన ఈ చిత్రం జాతీయ అంతర్జాతీయ స్థాయిలో పలువురి దృష్టిని ఆకర్షించడంతో పాటు మన్ననల్ని అందుకుంది. సినిమా మొత్తం ఒకే స్థాయిలో కొనసాగకుండా మూడు భిన్నమయిన స్థాయిలో మూడు పాత్రలుగా విస్తరించి గొప్ప ఈస్టేట్ అనుభవాన్ని కలిగిస్తుంది. దాసి అయిన కమలాక్షి జీవితంలో ఎదుర్కొన్న అణచివేత, శారీరక దోపిడీ, కనీసం దేనికీ ఎదురు తిరగలేని ఆమెస్థితి ప్రధాన ఇతివృత్తంగా ఈ చిత్రంలో మనకు కనిపిస్తుంది. దాసికి సమాంతరంగా దొర భార్య 'దొరసాని' జీవితం మరో పాత్ర. కేవలం దర్బంగానే అయినాసరే దొరసీడలో కాలం వెళ్ళదీసే జీవన సరళి ఆమెది. దొర అభిష్టాలకు, అక్రమాలకు కనీసం నిరసన చూపించలేని దయనీయ మయిన స్థితి ఆమెది. దాసదాసీ జనంతో సేవలందుకుంటూ ఆమె సుఖంగానైతే ఉండగలదు కాని ఆమెకు జీవితంలో ఆనందం కరువు. ఇక చిత్రంలో మూడోపాత్ర దొరదాష్టికం, ఊర్లో సామాజిక ఆర్థిక రంగాల్లో ఆయన కొనసాగించే ఆభివత్స దోపిడీ. శిస్తు వసూలు పేరా ఇంకా అనేక కారణాల పేర దొర దౌర్జన్యం ఈ చిత్రంలో వాస్తవికంగా చిత్రించబడింది. ఇలా పలు స్థాయిల్లో విషయాల్ని స్పష్టమైతే సాగే 'దాసి' చిత్రం కమినిని (కమలాక్షి) ముఖ్యాభినేతగా చేసి నాటి తెలంగాణా సంక్లిష్ట జీవితాన్ని తెరకెక్కించింది. నిజాం కాలంలో జయసింహారావు ఒక దొర పెద్ద గడీలో నివసిస్తూ తన మాటనే చట్టంగా అధికారం చెలాయిస్తూ ఉంటాడు. జాగీర్దార్ల పక్షాన ప్రజల్నించి వన్నులు వసూలుచేస్తూ జులించెలాయిస్తూ ఉంటాడు. తమ ఇలాఖాలోని జన జీవితాన్ని నియంత్రిస్తూ వుంటాడు. దొర పెళ్ళిలో కొత్త పెళ్ళి కూతురుతో పాటు దాసి కమలాక్షి కూడా

గాడ్ మదర్ (హిందీ)

దర్శకత్వం-విన్యూశుక్ల; నటీనటులు-షబానా ఆజ్మీ, మిలన్ గునూజీ మొ..

జయసింహరావు ఇంటికి వస్తుంది. ఆమె ఆనాటి నుండి ఆ ఇంట్లో అన్నిపనులు చేస్తూ దొరకి అవసరమయి నప్పడల్లా శారీరక సుఖం ఇస్తూ జీవితం గడిపేస్తూ వుంటుంది. ఒక్క దొరకే కాదు గడికి వచ్చే చుట్టూలకీ, అధికార్లకీ కూడా తమ శరీరంతో పాటు అన్నీ అందిస్తూ సేవచేసి డ్యూటీ ఆమెది. దాని ఆదార ఇంట్లో ఓ వినియోగ వస్తువు. ఆమెకు సొంతఆలోచన, కోరిక, అనుభూతి, ఉండడానికి వీళ్ళేదు. కేవలం సేవలు చేయడం, సౌఖ్యం ఇవ్వడమే ఆమె పని. ఈస్థితిలో దాని గర్భవతి అవుతుంది. అది గమనించిన దొరసాని దానికి అబార్షన్ చేయమని మంత్రసానికి ఆదేశిస్తుంది. సరిగ్గా అప్పుడే దొర చెల్లెలు గర్భవతి అయి భర్తతో పాటు గడికి వస్తుంది. ఓవైపు దొర ఆడవడుచుకి వైభవంగా సీమంతం జరిగిన రోజే గుడిసెలో దాని కమిలికి మంత్రసాని క్రూరంగా అబార్షన్ చేస్తుంది. దాని అరుపులు గడిలోని ఉత్తన సంరంభంలో కలిసిపోతాయి. చిత్రం ముగుస్తుంది.

దాని మానసిక శారీరక స్థితిని అత్యంత వాస్తవికంగా కళాత్మకంగా మన ముందు ఆవిష్కరిస్తుంది ఈ సినిమా. ఆ కాలనాటి వాతావరణంలోనూ జీవితంలోనూ ఏ చిన్న వివరాన్నీ వదలకుండా చిత్రబద్ధం చేశాడు దర్శకుడు. చలన చిత్రీకరణ విధానంలో తన కంటూ ఓ శైలిని రూపొందించుకునే క్రమంలో నరసింహరావు విజయం సాధించారు. నాటి సమాజంలో స్త్రీ స్థితిగతిని ఉన్నది ఉన్నట్టుగా తెరకెక్కించి విజయం సాధించారు. ఆయన ప్రతిభకు ఎ.కె.బిర్ తెమెరా, అర్జున అభినయం గొప్ప బలాన్నిచ్చాయి. తెలంగాణా జీవితం మీద వచ్చిన అద్భుత చిత్రంగా 'దాసి'కి శాశ్వతత్వం చేకూరింది.

దాసి (తెలుగు)

కళ : వైకుంఠం, తెమెరా : ఎ.కె.బిర్, కథ-స్క్రిన్ ప్లే-సంగీతం-దర్శకత్వం-బి.నర్సింగరావు; నటీనటులు-అర్జున, రూప, భూపాలరెడ్డి మొ.

శుభాంక్షలతో.....

శివానంద

పిల్లల మరియు ప్రసూతి ఆసుపత్రి

ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి వెనక, కరీంనగర్-505 001. ఫోన్: 43853

తల్లి పిల్లల శాశ్వత్యం
ఒకేచోట వైద్యం

మా ఘోషం
తల్లి పిల్లల క్షేమం

ప్రత్యేక సేవలూపాలు

- ↳ విశాలమైన నూతన భవనసముదాయము
- ↳ 24 గం|| అత్యవసర సేవలు
- ↳ నియోనేటల్ ఇంటెన్సివ్ కేర్ యూనిట్ (NICU) (నెలలోపు పిల్లలకు)
- ↳ పీడియాట్రిక్ ఇంటెన్సివ్ కేర్ యూనిట్ (PICU)
- ↳ అత్యంతాధునాతనమైన ఇంక్యూబేటర్లు మరియు ఫోటో థెరపీ పరికరములు
- ↳ అధునాతనమైన ఆపరేషన్ థియేటర్లు
- ↳ సంతాన సాఫల్య ప్రత్యేక చికిత్స (INFERTILITY MANGENTNY)
- ↳ ప్రసూతి మరియు గర్భకోశ సంబంధ వ్యాధులకు చికిత్స

బి.సి.జి. పోలయో, డి.పి.టి. మీజల్స్, ఎం.ఎం.ఆర్, హెచ్ఐఐ, బ్రెఫాయిడ్, హైపర్టెన్షన్, వాక్సిన్స్, ఇవ్వబడును.

డా|| ఎడవెల్లి విజయేంద్రరెడ్డి
యం.డి. (పిడియాట్రిక్స్)
పిల్లల ప్రత్యేక వైద్య నిపుణులు

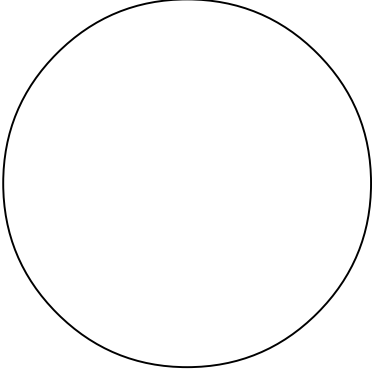
డా|| శ్రీమతి ఎడవెల్లి శైలజ
యం.డి. (గైనకాలజీ)
స్త్రీల ప్రత్యేక వైద్య నిపుణులు

With Best Compliments From...

ARUNODAYA

CHIT FUNDS PVT.LTD.

H.No. 3-1-570/3, Vavilalapally,
KARIMNAGAR - 505 002.

Ph : 08722 - 21724, 29117

With Best Compliments From...

మాధువి నర్సింగ్ హామ్

డా॥ అంబేడ్కర్ రోడ్, కరీంనగర్.

డా॥ యం.విజయమోహన్ రెడ్డి

యం.డి. (ఉస్మానియా)

ఫిజీషియన్

డా॥ యం. మమత రెడ్డి

యం.డి. (ఓ.బి.నైసిక్)

FACILITIES AVAILABLE

ICCU, X-RAY,
LAB, THEATRE &
NEBULIZER

With Best Compliments From...

VARNA
CONSTRUCTIONS

D. Papanna
PROPRIETOR

Jyothi Nagar,
KARIMNAGAR - 505 001. A.P.
Phone : 61315 (08722)

Best Wishes to

Varala Anand

Secretary KAFISO

KARIMNAGAR FILM SOCIETY

(Affiliated to Federation of Film Societies of India)

President

A. Narayana Reddy

Vice President

K. Ramchandra Reddy

Treasurer

O.P. Raghuram

Joint Secretaries

R. Venkateshwar Rao, V. Laxman Kumar

Executive Committee Members

**T. Rajamouli, R. Ramulu, N. Saroja, M. Prabhakar,
Dr. J. Madhukar, P.V. Ramakrishna, V. Mahesh,
R. Srinivas, T.Ganga Rao**

CINEE SUMAALU

Women Protagonists
in Indian Films

By

VARALA ANAND

First Volume

21st August 2002.

© Varala Indira

Cover Design : Vasu, Prem
FOURTH EYE, HYDERABAD.

Composed & Printed by
RELA GRAPHICS
KARIMNAGAR.

PUBLICATION :

Filim Foundation Publications
10-3-401/4, Bank Colony,
Karimnagar, 505 001, A.P., India,
Phone : 08722-21678,
Email : varalaanand@Yahoo.Com

Price : 95/-

FOR COPIES :

Publishers

and

All Leading Book Sellers of A.P.

CINEE SUMAALU

Women Protagonists in Indian Films

VARALA ANAND

First Volume : 21st August 2002.

© Varala Indira

Cover Design : Vasu, Prem, Fourth Eye, Hyderabad.

Composed & Printed by : *RELA* GRAPHICS, KARIMNAGAR.

Cover Printed at : Pragathi Art Printers.

Publication : Filim Foundation Publications, 10-3-401/4, Bank Colony, KARIMNAGAR-505 001, A.P., India,

Phone : 08722-21678, Email : varalaanand@Yahoo.Com

COPIES AVAILABLE AT : Publishers and All Leading Book Sellers of A.P.

Price : **90/-**

\$ 7

CINEE SUMAALU

Women Protagonists in Indian Films

VARALA ANAND

First Volume : 21st August 2002.

© Varala Indira

Cover Design : Vasu, Prem, Fourth Eye, Hyderabad.

Composed & Printed by : *RELA* GRAPHICS, KARIMNAGAR.

Cover Printed at : Pragathi Art Printers.

Publication : Filim Foundation Publications, 10-3-401/4, Bank Colony, KARIMNAGAR-505 001, A.P., India,

Phone : 08722-21678, Email : varalaanand@Yahoo.Com

COPIES AVAILABLE AT : Publishers and All Leading Book Sellers of A.P.

Price : **120/-**

\$ 9